

Зокл
2600

ПРОЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

БОЛЬШЭВІК

БЕЛАРУСІ

№ 4

№ 4

ав 05-
18502

М Е Н С К

Выдавецтва ЦК КП(б)Б „ЗВЯЗДА“
1939

12.21
00

ПРОЛЕТАРЫ І УСІХ КРАЇН, ЕДНАЙЦЕСЯ!

3 ОК-2
2600

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

ТЭАРЭТЫЧНЫ І ПАЛІТЫЧНЫ
ЖУРНАЛ ЦК КП(б)Б

ГОД ВЪДАННЯ XIII

№ 4

Красавік 1939 г.

З М Е С Т

Матэрыялы XVIII з'езда ВКП(б)

	Стар.
Рэзалюцыя XVIII з'езда ВКП(б) па справаздачнаму дакладу таварыша Сталіна аб рабоце ЦК ВКП(б)	2
Рэзалюцыя XVІІ з'езда ВКП(б) па справаздачнаму дакладу тав. Мануільскага аб рабоце дэлегацыі ВКП(б) у ВККІ	2
Рэзалюцыя XVIII з'езда ВКП(б) па дакладу тав. Молатава аб тэзісах пяцігадовым плане развіцця народнай гаспадаркі СССР (1938—1942 г.г.)	3
Рэзалюцыя XVIII з'езда ВКП(б) па дакладу тав. Жданова аб змяненнях у статucie ВКП(б)	28
А. Андрэеў—Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б)	40
Н. Варашылаў—Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б)	63
П. Панамарэнка—Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б)	93
Статут Усесаюзнай Комуністычнай партыі большэвікоў. Секцыя Комуністычнага Інтэрнацыянала. [Прынят аднагалосна XVIII з'ездам ВКП(б)]	101
Перадавы—Першыя Маі—дзень міжнароднай пролетарскай сааі-дачнасці	116
Прыкладны план вывучэння матэрыялаў XVIII з'езда ВКП(б). (Для лекцый, дакладаў, гутарак і самастойнай прапрацоўкі)	122

Адрас рэдакцыі
Менск, вул. Карла Маркса,
Памешканне Парткурсау пры ЦК КП(б)Б,
пакой 13.

Тэлефоны: нам. рэдактара—комутатар
20-000, даб. 271; агульна—24-887.

9605-
18502

**Рэзалюцыя XVIII з'езда ВКП(б)
па справаздачнаму дакладу
таварыша СТАЛІНА аб рабоце ЦК ВКП(б).**

(Прынята аднагалосна).

Заслухаўшы і абмеркаваўшы справаздачны даклад таварыша Сталіна аб рабоце ЦК ВКП(б), XVIII з'езд ВКП(б) пастанаўляе:

1. Адобрыць палітычную лінію і практычную работу ЦК ВКП(б).

2. Адобрыць справаздачны даклад таварыша Сталіна і прапанаваць усім партарганізацыям кіравацца ў сваёй рабоце палажэннямі і задачамі, высунутымі ў дакладзе таварыша Сталіна.

14 сакавіка 1939 г.

**Рэзалюцыя XVIII з'езда ВКП(б)
па справаздачнаму дакладу
тав. МАНУІЛЬСКАГА аб рабоце дэлегацыі
ВКП(б) у ВККІ.**

(Прынята аднагалосна).

Заслухаўшы і абмеркаваўшы справаздачу дэлегацыі ВКП(б) у Комінтэрне, XVIII з'езд ВКП(б) адабрае палітычную лінію і практычную работу дэлегацыі ВКП(б) у Комінтэрне.

14 сакавіка 1939 г.

Трэці пяцігадовы план развіцця народнай гаспадаркі СССР (1938—1942 г.г.)

Рэзалюцыя XVIII з'езда ВКП(б) па дакладу
тав. В. МОЛАТАВА

(Прынята аднагалосна)

І. Вынікі другой пяцігодкі і асноўныя задачы трэцяга пяцігадовага плана.

І. У рэзультаце паспяховага выканання другога пяцігадовага плана (1933—1937 гг.) у СССР вырашана асноўная гістарычная задача другой пяцігодкі—канчаткова ліквідаваны ўсе эксплуатацыйныя класы, поўнасьцю знішчаны прычыны, якія параджаюць эксплуатацыю чалавека чалавекам і падзел грамадства на эксплуатацыйнага і эксплуатаемага. Вырашана труднейшая задача сацыялістычнай рэвалюцыі: завершана калектывізацыя сельскай гаспадаркі, калгасны лад канчаткова ўмацаваўся. У нашай краіне «ажыццёўлена ў асноўным першая фаза кунізму—сацыялізм» (Сталін). Перамога сацыялізма законадаўча замацавана ў новай Канстытуцыі СССР.

Сацыялістычная—дзяржаўная і кааператыўна-калгасная—уласнасць на вытворчыя фонды, на прылады вытворчасці і вытворчыя пабудовы к канцу другой пяцігодкі складала 98,7 процанта ўсіх вытворчых фондаў у нашай краіне. Сацыялістычная сістэма вытворчасці стала безраздзельна панавальнай ва ўсёй народнай гаспадарцы СССР: па валавой прадукцыі прамысловасці яна складала—99,8 процанта, па валавой прадукцыі сельскай гаспадаркі, уключаючы асабістую падсобную гаспадарку калгаснікаў,—98,6 процанта, па тавараабароту—100 процантаў.

У адпаведнасці з адбыўшайся сацыялістычнай перабудовай эканомікі краіны, змянілася і класавая структура савецкага грамадства. Занятая ў сацыялістычнай гаспадарцы СССР рабочыя і служачыя складалі ў 1937 годзе ў саставе ўсяго насельніцтва краіны—34,7 процанта; калгаснае сялянства, разам з кааперываванымі саматужнікамі,—55,5 процанта; армія, навучаючыся, пенсіянеры і іншыя—4,2 процанта. Такім чынам, ужо тады 94,4 процанта насельніцтва краіны было занята ў сацыялістычнай гаспадарцы або цесна звязана з ёю. Астатняя частка насельніцтва: сяляне-аднаасобнікі, некааперываваныя саматужнікі і рамеснікі, складала толькі 5,6 процанта насельніцтва. З таго часу гэтая частка насельніцтва яшчэ больш зменшылася.

Соцыялістычнае грамадства ў СССР складаецца цяпер з двух дружаственных адзін другому класаў—з рабочых і сялян, грані паміж якімі, а таксама паміж гэтымі класамі і інтэлігенцыяй, сціраюцца, паступова знікаюць. Працоўныя СССР у пераважнай масе з'яўляюцца актыўнымі і свядомымі будаўнікамі бяскласавага соцыялістычнага грамадства, камунізма. Перамога соцыялізма ў СССР забяспечыла нябачанае раней нідзе ўнутранае маральнае і палітычнае адзінства народа, маральна-палітычнае адзінства працоўных пад сцягам і кіраўніцтвам камуністычнай партыі і Савецкай улады, якое здольна не толькі пакончыць з астаткамі варожых класаў, з іх чуждымі ўплывамі і даць адпор усякім варожым замахам са зне, але і з'яўляецца лепшай гарантыяй далейшага росту і росквіту нашай радзімы, гарантыяй перамогі камунізма ў нашай краіне.

2. Галоўная і рашаючая гаспадарчая задача другой пяцігодкі—завяршэнне тэхнічнай рэканструкцыі народнай гаспадаркі СССР—у асноўным выканана.

Карэнным чынам абнавіўся вытворча-тэхнічны апарат краіны. Звыш 80 процантаў усёй прадукцыі прамысловасці атрымана ў 1937 годзе з новых прадпрыемстваў, пабудаваных або цалкам рэканструіраваных за першую і другую пяцігодкі; каля 90 процантаў усіх працуючых у сельскай гаспадарцы трактараў і камбайнаў вытворана савецкай прамысловасцю ў другой пяцігодцы. Заданні другой пяцігодкі ў галіне прамысловасці і транспарта выкананы датэрмінова. Другая пяцігодка выканана прамысловасцю к 1-му красавіка 1937 года, гэта значыць у 4 год і 3 месяцы, прычым і ў другой пяцігодцы асабліва быстра расла цяжкая прамысловасць. Другая пяцігодка па перавозках чыгуначнага транспарта з перавышэннем выканана ў 4 год і 3 месяцы. Перавыкананы таксама важнейшыя заданні другой пяцігодкі па прадукцыі сельскай гаспадаркі: па зярну, па бавоўне.

У параўнанні з 1932 годам—з апошнім годам першай пяцігодкі—прадукцыя прамысловасці ў 1937 годзе вырасла на 120,6 процанта пры заданні па другому пяцігадовому плану ў 114 процантаў прыросту. Сярэднегадовыя тэмпы прыросту прадукцыі прамысловасці ў другой пяцігодцы складалі 17,1 процанта супроць намечаных па плану 16,5 процанта.

Ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі СССР выраслі вытворчыя кадры, якія паспяхова авалодваюць новай тэхнікай. Буйнейшай перамогай другой пяцігодкі з'яўляецца стварэнне значных, патрэбных для ўсіх галін соцыялістычнага будаўніцтва, кадраў савецкай інтэлігенцыі і шырокае вылучэнне новых кіруючых работнікаў з партыйных і непартыйных большэвікоў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі.

Поспехі, дасягнутыя ў галіне асваення новай тэхнікі, атрымалі яркае выражэнне ў стаханаўскім руху. Разгортванне соцыялістычнага спаборніцтва і яго вышэйшай формы—стаханаўскага руху—прывяло да магутнага ўздыму прадукцыйнасці працы ў прамысловасці і ў іншых галінах народнай гаспадаркі. Прадукцыйнасць працы ў прамысловасці за другую пяцігодку павялічылася на 82 процанты супроць 63 процантаў па плану, а ў галіне будаўніцтва прадукцыйнасць працы за гэты перыяд павялічылася на 83 процанты супроць 75 процантаў па плану другой пяцігодкі. Уздым стаханаўскага руху і шматлікія выдатныя прыклады соцыялістычна-свядомай працы стаханаўцаў з іх высокімі паказальнікамі прадукцыйнасці працы стварылі прадпасылкі для карэннага ўмацавання працоўнай дысцыпліны ва ўсіх нашых прадпрыемствах і ўстановах, што з'яўляецца абавязковай умовай вы-

сокай прадукцыйнасці працы ўсіх працоўных і залогам новага магутнага росту кунізма ў СССР.

Каб забяспечыць выкананне другога пяцігадовага плана, неабходна было арганізаваць барацьбу з астаткамі варожых класавых элементаў, з варожымі класавымі ўплывамі ў народнай гаспадарцы, у культурным будаўніцтве, ва ўсім палітычным жыцці. Для гэтага неабходна было, перш за ўсё, арганізаваць барацьбу за ахову і ўмацаванне сацыялістычнай, дзяржаўнай і калгаснай уласнасці супроць зладзеяў і раскрадальнікаў дзяржаўнага і калгаснага добра, супроць усіх і ўсякіх пасобнікаў класавага ворага і, асабліва, супроць прэдацеляў народа ў асобе трацкісцка-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных шпіёнаў, дыверсантаў і шкоднікаў, якія самкнуліся з замежнымі разведкамі, сталі агентамі фашысцкіх ахранак. Іх прэдацельская работа нанесла сур'ёзную шкоду ў радзе галін народнай гаспадаркі СССР. Разгром гэтых шпіёнска-шкодніцкіх банд расчысціў шлях для далейшых і яшчэ больш магутных поспехаў сацыялістычнай гаспадаркі ў нашай краіне.

3. Пастаўленая другім пяцігадовым планам задача ўздыму матэрыяльна-культурнага ўзроўню працоўных, з павышэннем узроўню народнага спажывання ў два разы і больш, таксама выканана.

Колькасць рабочых і служачых па ўсіх галінах народнай гаспадаркі вырасла за другую пяцігодку на 17,6 процанта. Сярэднегадовая зароботная плата рабочых і служачых па ўсёй народнай гаспадарцы вырасла ў 1937 годзе, у параўнанні з 1932 годам, на 113,5 процанта, гэта значыць, больш, чым у два разы. Фонд зароботнай платы рабочых і служачых, замест устаноўленага па плане другой пяцігодкі росту на 55 процантаў, вырас на 151 процант, гэта значыць, павялічыўся ў два з палавінай раза. Дзяржаўныя расходы на культурна-бытавое абслугоўванне працоўных горада і вёскі (па саюзнаму, рэспубліканскаму і мясцовых бюджэтах) на асвету, ахову здароўя, фізкультуру і сацыяльнае забеспячэнне, а таксама расходы па дзяржаўнаму сацыяльнаму страхаванню павялічыліся з 8,3 мільярда рублёў у 1932 годзе да 30,8 мільярда рублёў у 1937 годзе, гэта значыць у 3,7 раза.

Апрача таго, расходы дзяржавы на палепшанне жыллёва-бытавых умоў працоўных і на кунальную гаспадарку склалі за годы другой пяцігодкі 16,3 мільярда рублёў. Значна вырасла за годы другой пяцігодкі заможнасць калгаснікаў. Валавы даход калгаснікаў павялічыўся за чатыры годы (1934—1937) больш, чым у 2,7 раза, а грашовыя даходы, размяркоўваемыя сярод калгаснікаў па працаднях, павялічыліся за гэтыя годы ў 4,5 раза.

У 1937 годзе вытворчасць прадметаў шырокага спажывання, у параўнанні з 1932 годам, вырасла больш, чым у два разы. Па раду важных прадуктаў і вырабаў шырокага спажывання дасягнута не толькі падваенне, але і патраенне вытворчасці. Дзяржаўна-кааператыўны тавараабарот за годы другой пяцігодкі павялічыўся больш, чым утвая, а разам з калгасным гандлем ён падняўся з 47,8 мільярда рублёў у 1932 годзе да 143,7 мільярда рублёў у 1937 годзе. Невыкананне заданняў другой пяцігодкі па зніжэнню рознічных цен на тавары шырокага спажывання перакрыта значна большым, чым прадугледжана пяцігодкай, павышэннем размераў зароботнай платы рабочых і служачых, а таксама адбыўшымся значным павелічэннем грашовых даходаў калгасаў і калгаснікаў.

За годы другой пяцігодкі ў СССР праведзена сапраўдная культурная рэвалюцыя. Колькасць навучаючыхся ў пачатковай і сярэдняй школе вырасла з 21,3 мільёна да 29,4 мільёна, прычым колькасць навучаючыхся ў 5—7 класах падвоілася, а колькасць навучаючыхся ў 8—10 класах павялічылася ў 15 раз. Колькасць навучаючыхся ў вышэйшых навучальных установах паднялася да 550 тысяч. Разгарнулася культурнае будаўніцтва і на ўсіх іншых галінах.

Ва ўсіх саюзных рэспубліках СССР дасягнуты значныя поспехі ў справе індустрыялізацыі і ўздыму матэрыяльна-культурнага ўзроўню насельніцтва, у стварэнні нацыянальных большэвіцкіх кадраў, ва ўздыме ўсёй нацыянальнай, сацыялістычнай па зместу, культуры. Асабліва вялікія былі тэмпы матэрыяльнага і культурнага ўздыму ў народаў савецкага Усхода.

4. На аснове пабеданоснага выканання Другога пяцігадовага плана і дасягнутых поспехаў сацыялізма, СССР уступіў у трэцім пяцігоддзі ў новую паласу развіцця, у паласу завяршэння будаўніцтва бяс-класавага сацыялістычнага грамадства і паступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма, калі рашаючае значэнне набывае справа камуністычнага выхавання працоўных, пераадаленне перажыткаў капіталізма ў сазнанні людзей—будаўнікоў камунізма.

Нельга, аднак, пераўмянішаць труднасцей вырашэння гэтай гіганцкай задачы, асабліва ва ўмовах варожага капіталістычнага акружэння. Тым больш, што не гледзячы на паспяховае выкананне першай і другой пяцігодкі, не гледзячы на рэкордныя тэмпы развіцця нашай прамысловасці, не гледзячы на тое, што па тэхніцы вытворчасці прамысловасць СССР перагнала перадавыя капіталістычныя краіны,—не гледзячы на ўсё гэта мы яшчэ не дагналі ў эканамічных адносінах найбольш развітых капіталістычных краін.

СССР ператварыўся ў незалежную эканамічна краіну, якая забяспечвае сваю гаспадарку і патрэбы абароны ўсім неабходным тэхнічным узбраеннем. Па тэмпах свайго развіцця прамысловасць СССР стаіць на першым месцы ў свеце. У той час як прамысловасць капіталістычных краін пасля пачаўшагася ў канцы 1929 года найцяжэйшага эканамічнага крызіса дасягнула ў 1937 годзе ледзь 102,5 процанта ад узроўню 1929 года, а з другой палавіны 1937 года, пад ударамі новага крызіса, зноў скацілася ўніз,—прамысловасць СССР у 1937 годзе дасягнула 428 процантаў ад узроўню 1929 года, што ў параўнанні з даваенным узроўнем азначае павелічэнне прадукцыі прамысловасці больш чым у 8 раз.

У 1938 годзе прадукцыя прамысловасці СССР павялічылася ў адносінах ад папярэдняга года яшчэ на 11,3 процанта і дасягнула 477 процантаў да ўзроўню 1929 года,—у той час як у краінах капіталізма ў 1938 годзе прамысловая прадукцыя скарацілася на 13,5 процанта супроць папярэдняга года і ўпала да 90 процантаў ад узроўню 1929 года.

У процілегласць капіталізму, дзе, пры вялікай няроўнамернасці развіцця па краінах, за апошнія дзесяцігоддзе ў прамысловасці ў цэлым не было росту, а адбылося прыкметнае змяншэнне прамысловай вытворчасці,—у СССР мы мелі няўхільны і быстры ўздым прамысловасці, высокія тэмпы росту прамысловай прадукцыі з года ў год. З прычыны таго, аднак, што ў мінулым наша краіна была вельмі адсталай у эканамічных адносінах, узровень развіцця прамысловасці СССР у сэнсе размераў вытворчасці на душу, насельніцтва і цяпер яшчэ значна ніжэй найбольш развітых у тэхніка-эканамічных

адносінах капіталістычных краін Еўропы і ЗША. Вядома, што на душу насельніцтва ў нашай краіне прыходзіцца значна менш прамысловай прадукцыі, чым у такіх краінах, як Злучаныя Штаты Амерыкі, Англія, Германія, Францыя. Так, напрыклад, к канцу другой пяцігодкі на душу насельніцтва ў СССР прыходзілася: электраэнергіі ў два з лішнім разам менш, чым ва Францыі, амаль у тры разы менш, чым у Англіі, у тры з палавінай разам менш, чым у Германіі, у пяць з палавінай разам менш, чым у ЗША; чыгуны—у два з лішнім разам менш, чым у Англіі і Францыі, у два з палавінай разам менш, чым у Германіі, у тры разы менш, чым у ЗША; сталі прыходзілася амаль у два разы менш, чым ва Францыі, амаль у тры разы менш, чым у Англіі і Германіі, амаль у чатыры разы менш, чым у ЗША; каменнага вугалю на душу насельніцтва ў СССР прыходзілася крыху менш, чым ва Францыі і значна менш, чым у ЗША, Англіі і Германіі.

СССР усё яшчэ адстае па размерах вытворчасці на душу насельніцтва таксама такіх прамысловых тавараў, як тканіны, папера, мыла і некаторыя іншыя.

Гэтая недастатковасць размераў прамысловай вытворчасці СССР, у параўнанні з найбольш развітымі ў тэхніка-эканамічных адносінах капіталістычнымі краінамі, павінна быць поўнасю ліквідавана, каб забяспечыць канчатковы поспех камунізма ў яго гістарычным спаборніцтве з капіталізмам.

5. Цяпер, калі СССР склаўся як сацыялістычная дзяржава, закончыў у асноўным тэхнічную рэканструкцыю народнай гаспадаркі і паўзроўню тэхнікі вытворчасці ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы стаіць уперадзе любой капіталістычнай краіны Еўропы,—цяпер мы можам і павінны ва ўвесь рост практычна паставіць і ажыццявіць вырашэнне асноўнай эканамічнай задачы СССР: дагнаць і перагнаць таксама ў эканамічных адносінах найбольш развітыя капіталістычныя краіны Еўропы і Злучаныя Штаты Амерыкі, канчаткова вырашыць гэтую задачу на працягу бліжэйшага перыяда часу.

Для гэтага неабходзен далейшы значны рост тэхнічнага ўзбраення ўсіх галін народнай гаспадаркі і, значыцца, усямернае развіццё машынабудаўніцтва і ўсёй цяжкай прамысловасці, рашучае палепшэнне ўсёй арганізацыі і тэхналогіі вытворчасці з шырокім унядрэннем навінейшых дасягненняў навукі і вынаходстваў, колькасны і, асабліва, якасны рост вытворчых кадраў і высокае асваенне тэхнікі ў прамысловасці, на транспарце і ў сельскай гаспадарцы. У адпаведнасці з указаннем Леніна аб тым, што «прадукцыйнасць працы, гэта, у канчатковым выніку, самае важнае, самае галоўнае для перамогі новага грамадскага ладу», мы павінны забяспечыць усямернае разгортванне сацыялістычнага спаборніцтва і стаханаўскага руху, няўхільнае ўмацаванне працоўнай дысцыпліны ва ўсіх прадпрыемствах і ўстановах, ва ўсіх калгасах, мы павінны забяспечыць дастойную сацыялістычнага грамадства высокую прадукцыйнасць працы рабочых, сялян, інтэлігенцыі.

Разам з тым неабходна забяспечыць такі рост народнага дахода і развіццё тавараабароту, каб за год трэцяй пяцігодкі падняць народнае спажыванне ў паўтары—два разы. Для гэтага, побач з узмацненым уздымам цяжкай і абароннай індустрыі, неабходна разгарнуць работу па падняццю вытворчасці тавараў шырокага спажывання і харчовых прадуктаў, а таксама забяспечыць магчымасць адпаведнага росту рэальнай заробтнай платы рабочых і служачых, росту даходаў калгаснікаў.

У адпаведнасці з гэтымі асноўнымі задачамі трэцяй пяцігодкі, неабходна забяспечыць значны ўздым культурнага ўзроўню ўсёй масы працоўных горада і вёскі, ажыццявіць буйны крок уперад у гістарычнай справе падняцця культурна-тэхнічнага ўзроўню рабочага класа, перадавой і кіруючай сілы сацыялістычнага грамадства, да ўзроўню работнікаў інжынерна-тэхнічнай працы.

Гіганцкі рост прамысловасці і ўсёй народнай гаспадаркі ў трэцяй пяцігодцы і неабходнасць забеспячэння яе далейшага бесперабойнага ўздыму ў адпаведнасці з агульнадзяржаўным планам, асабліва ва ўмовах нарастання агрэсіўных сіл імперыялізма ў знешнім акружэнні СССР, патрабуюць стварэння буйных дзяржаўных рэзерваў, перш за ўсё, па паліву, электраэнергіі і некаторых абаронных вытворчасцях, а таксама па развіццю транспарта, з правільным размяшчэннем па адпаведных раёнах краіны, устараненнем непрадукцыйных і далніх перавозак і забеспячэннем асноўных эканамічных ачагоў краіны максімальнай колькасцю рэсурсаў на месцы.

XVIII з'езд ВКП(б) зацвярджае наступныя заданні трэцяга пяцігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР, прадстаўленага Дзяржаўнай Планавай Камісіяй СССР і прынятага Цэнтральным Камітэтам ВКП(б) і Саветам Народных Камісараў СССР.

II. План росту вытворчасці ў трэцяй пяцігодцы.

1. Устаноўце аб'ём прадукцыі па ўсёй прамысловасці СССР у 1942 годзе, на апошні год трэцяй пяцігодкі, у 184 мільярды рублёў (у цэнах 1926—1927 гг.) супроць 95,5 мільярда рублёў у 1937 годзе, гэта значыць рост прамысловай прадукцыі за трэцюю пяцігодку на 92 процанты.

Сярэднегадовы тэмп росту прамысловай прадукцыі СССР у трэцяй пяцігодцы ўстанавіць у 14 процантаў, прычым сярэднегадовы прырост па вытворчасці сродкаў вытворчасці ўстанавіць—15,7 процанта, а па вытворчасці прадметаў спажывання—11,5 процанта.

2. Вызначыць наступны размер прадукцыі па важнейшых галінах прамысловасці на канец трэцяй пяцігодкі, гэта значыць у 1942 годзе:

		1942 г.	
		1942 г.	у процантах к 1937 г.
Уся прамысловасць (у млрд. руб. у цэнах 1926/27 г.)		184	192
У т. л.: вытворчасць сродкаў вытворчасці		114,5	207
вытворчасць прадме- таў спажывання		69,5	172
Машинабудаўніцтва і метала- апрацоўка (у млрд. руб. у цэнах 1926/27 г.)		63	229
Паравозы магістральныя (у пера- водзе на ўмоўныя „Э•І•СУ“) шт.		2340	148
Вагоны таварныя ў 2-восным вылічэнні	тыс. шт.	120	203
Аўтамабілі	тыс. шт.	400	200
Электраэнергія	млрд. квтг.	75	206
Каменны вугаль	млн. тон	243	190
Нафта сырая з газам		54	177
Торф		49	206
Чыгун		22	152
Сталь		28	158

		1942 г.	1942 г. у процантах к 1937 г.
Пракат	млн. тон	21	162
У т. л. якасны	"	5	199
Хімічная прамысловасць (у цэ- нах 1926/27 г.).	млрд. руб.	14	247
Цэмент	млн. тон	11	202
Нывазка дзелавай драўніны	млн. м³	200	180
Піламатэрыялы	"	45	156
Папера	тыс. тон	1500	180
Баваўняна-папяровыя тканіны	млн. мет.	4900	142
Шарсцяныя тканіны	"	177	167
Абутак скураны	млн. пар	258	143
Цукар-пясок	тыс. тон	3500	144
Кансервы (НКХП, НКРП, НКМП).	млн. банак	1800	206
Металічныя канструкцыі	тыс. тон	900	161

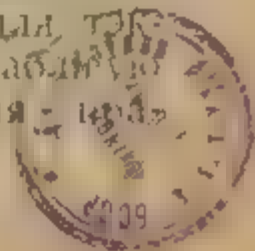
3. Усямерным развіццём машынабудавання, якому належала вядучая роля ў тэхнічным пераўтварэнні народнай гаспадаркі, за час пераадавання адпаведнага тэхнічнага ўзросту народнай гаспадаркі і для ўсіх відаў абароны СССР, у адпаведнасці з сучаснымі патрабаваннямі дзяржавы. Падвышэнне вытворчасці машынабудавання да канцу трэцяй пяцігодкі ў 2,5 раз, і ў першую вышэйшую п'ятую годзе росту прамысловасці. Дыблетчыць вытворчасць усіх відаў станкоў, рашуча павялічыць удзельную вагу высокапрадукцыйных і спецыяльных станкоў, асабліва аўтаматаў і аўтаматаў. Падвышэнне выпуску металарэжучых станкоў да 70 тыс. штук у 1942 годзе супраць 40 тысяч штук у 1937 годзе, дасягнуўшы асартымент станкоў да 800 тысяч мераў. Усямерна развіваць аднаўленне і мадэрнізацыю зношанага станкавага абсталявання. Падвышэнне выпуску інструмента, асабліва рэзакі, лезваў, і іншых відаў кваліфікаванага інструмента.

Пераадаванне адпаведнага абсталявання энергетычнага машынабудавання ад усе растуных патрабаванняў народнай гаспадаркі СССР. Падвышэнне выпуску паравых турбін у 1942 годзе ў параўнанні з 1937 годам у 5,9 раза, паравых катлоў — у 5,2 раза. Усямерна расшырэнне і павялічэнне удзельную вагу ў вытворчасці сярэдніх і дробных турбін магутнасцю ў 12 тысяч кіловат і ніжэй. Асабліва вытворчасць магутных гідратурбін для Куйбышэўскага гідравузла.

Асаблівую ўвагу ўдзяліць развіццю вытворчасці аўтамабіляў, станцыянарных і суднавых дызеляў, у першую чаргу быстраходных, а таксама рухавікоў, працуючых на газе. Перавесці на газ генератары ўсе машыны на лесазагатоўках, а таксама значную частку трактарнага парка сельскай гаспадаркі і аўтамабільнага парка.

Пераадаванне абсталявання ў вытворчасці будавнічых і дарожных машын і механізмаў, а таксама ў выпуску будавнічага інструмента. Усямерна развіць вытворчасць экскаватараў, землесасаў і гідра-механізмаў.

Фарсываць вытворчасць складанай апаратуры і абсталявання для хімічнай прамысловасці і поўнасю забяспечэння яе магутны рост. Асабліва вытворчасць новых тэхнічна дасканалых, быстраходных тыпаў прадзільных і ткацкіх машын, станкоў і абсталявання для тэкстыльных, трыкатажных і абутковых фабрык, звярнуўшы асаблівую ўвагу на асваенне машын, якія аўтаматызуюць вытворчыя працэсы.

ных металургічних базах країни пракат усіх найбільш хазяйських сартоў метала.

Асвоіць у прамысловым маштабе бяззатравую пракатку метала, шырока ўнядрыць кіслароднае дучне у доменнай вытворчасці; арганізаваць другую базу на вытворчасці трансфарматарнага дынамажагалежа; асвоіць і развіць у мартэнавскіх печах выплаўку шарыкападшыніканан і іншых відаў высокакачэстнай сталі. Асвоіць выплаўку і максімальна ўнядрыць у вытворчасць нізкалегіраваныя сталі, у першую чаргу, з прыродналегіраваных чыгуноў на рудах Халілаўскага і іншых месцапрадзянняў. Развіць вытворчасць чыгунных і сталёвых труб шляхам цэнтрабежнага ліцця. На Урале і у Сібіры развіць здабычу марментавых руд да рамераў, да якіх спыніць завоз гэтых руд з поўдня. Стварыць на Далёкім Усходзе новую металургічную базу з поўным металургічным цыклам для забеспячэння ўсіх патрэбнасцей машынабудаўніцтва на месцы. Павялічыць за пяцігоддзе удзельную вагу усходніх раснаў Саюза, а выхад чыгуна з 28 да 35 процантаў ад агульнай выплаўкі ў краіне.

8. Павялічыць вытворчасць каляровых металаў да размерак, якія-б забяспечвалі зацэлявае бясспраблемнае і праблемнае на роднай гаспадаркі і абароны краіны. У 1942 годзе выплаўку чарнавога металу павялічыць у 2,8 раза, выплаўку алюмінія (уключаючы сінтэз) не менш чым у чатыры разы ў параўнанні з 1937 годам. Забяспечыць высокія тэмпы вытворчасці свінца, цынка, нікеля, молава, магнія, вальфрама, малібдэна і сурмы. Шырока ўнядрыць замяніцелі каляровых металаў ва ўсіх галінах машынабудаўніцтва. Павесці рашучую барацьбу за эканомію каляровых і чорных металаў як за кошт зніжэння страт пры здабычы, абагачэнні і выплаўцы, так і за кошт скарачэння страт пры перапрацоўцы металу ў вырабах, рацыянальнага скарыстання усіх відаў адыходаў на апрацоўчых заводах і выпуску маркіраванай сталі для будаўніцтва.

Шырока развіць вытворчасць кіслатаў і жарнавых эмалей для крыцця апаратуры з чорных металаў і замяніцелі каляровых металаў.

9. Пакончыць з адставаннем лясной прамысловасці. Ажыццёва шырокую комплексную механізацыю ўсіх вытворчых працэсаў лесавых гатовак з шырокім прымяненнем газасенатарак і пераважна вікоў. Максімальна скарыстаць сезонныя перавагі зімовых лесагатавак, адначасова забяспечваючы круглагадовыя запатрабаванні драўніны. Стварыць на лясных біржах вялікія запасы лесу натуральнага сучка. Усемерна развіць папяровую і лясхімічную прамысловасць, а таксама вытворчасць спірту з апілак і адыходаў папяровай прамысловасці.

10. Усемерна павялічыць вытворчасць будаўнічых дэталей, у асаблівасці драўляных, бетонных, жалезабетонных і гіпсавых дэталей, а таксама металічных канструкцый. Забяспечыць больш высокія тэмпы вытворчасці якаснага цэменту, сантарна-тэхнічнага абсталявання, аддзелачных і ашліфавальных матэрыялаў, а таксама здабычу нярудных і неметалічных выкапняў, у асаблівасці асбеста і асбеста вых вырабаў.

11. З'езд пастанаўляе павялічыць вытворчасць прадметаў шырокага спажывання ў трэцяй пяцігодцы ў 1,7 раза.

У лёгкай прамысловасці поўнасцю скарыстаць узросшыя рэсурсы сыравіны для павелічэння вытворчасці, расшырэння асартымента і павышэння якасці прадукцыі, з адначасовым стварэннем неабходных запасаў сыравіны. Ліквідаваць дысправорныя паміж падрыхтоўчымі і прадзільнымі цэхамі, а таксама паміж ткацтвам і адстаўшым

продзенням, технічно удосконалюючи обладнання всієї текстильної і асортименту об'єкту напівпродовольства, урядової висококачественної, адміністративної трапляння і м'яса, боків дасканталь машини, прибори високіх вибірок, асортименту тканин і шк. контрольну і регулюючу технікологічні процеси апаратуру.

У харчовій промисловості: а) на розвиток асортименту продукції, асортименту вишайших і перших сортів. Покращення виробництва консервів молочних, гародниних і фруктових вишайшого і середнього і інших соков, виробництва замороженої гароднини і фруктів, фабричного виробництва марожана, виробництва шва, винаградного вина і шампанського.

Розв'язати питання удосконалення рибної промисловості. Покращення уловів риби в усіх басейнах, асортименту у Мурманському і Далекосхідному, а також покращення переробки риби і випуск рибних консервів. М'ясною організацією усю мережу розвитку внутрішньої рибної господарки на базі вільних місць і значення (ріки, озера, пруды).

12. Усунути розвиток місцевої промисловості і промисловості, які з'являються буйною кривиною задоволення потреб населення. Значення недостатком у виробництві їх росту, добути на практиці п'ятикратного збільшення випуску продукції місцевої промисловості і промисловості не менш, чим у державній, а також розширення і вдосконалення асортименту (асортименту м'яса, пасуди і інших предметів хатнього ужитку). Покращення збільшення виробництва предметів широкого споживання, што з'являється існуючим завданням місцевої промисловості і промисловості, а також усунути розвиток збільшенню місцевих видів напів і виробництва будматеріалів.

Широко розвинути мережу механічних майстерень на підприємствах, а також і в інших, майстерень на ремонті машин і хатнього інструменту і інших промислових на услугах для населення.

13. Установити план росту промислової продукції і далішні задачі освоєння нової техніки, покращення значного росту продукції, асортименту і сучасного збільшення асортименту продукції.

З'їзд визначає на третю п'ятирічку:

- а) Ріст продукції на 65 процанта, што повинна забезпечити у 1942 році зростання продукції на 62 мільярди рублів;

- б) Збільшення асортименту промислових продуктів на 10% (у цінах 1937 року) на 10%, што повинна забезпечити зростання у 1942 році еквіваленту у порівнянні з 1937 роком у розмірі 20 мільярдів рублів.

Необхідно усунути покращення якості продукції в усіх галузях промисловості. Організувати розвиток виробництва з безпечністю, простотою і економністю у виробництві, знизити норми розходу сировини, матеріалів, палива і електричної енергії; широко експлуатувати асортимент виробництва і низькосортну сировину.

Упорядкувати справу стандартизації і нормалізації і забезпечити більш широке приміненнє стандартів у народній господарстві.

14. XVIII з'їзд ВКП(б) визначає ріст продукції в усіх сільській господарстві з 20,1 мільярда рублів у 1937 році (у цінах 1926-1927 гг.) до 30,1 мільярда рублів у 1942 році, т. зв. на 52 проц.

цанты. Па важнейшых галінах сельскай гаспадаркі з'езд вызначае наступныя заданні:

а) Па зернавых культурах к канцу трэцяга пяцігоддзя забяспечыць штогодні збор 8 мільярдаў цудоў зярна пры дасягненні сярэдняй ураджайнасці ў 13 цэнтнераў.

б) Па тэхнічных культурах для 1942 года: цукровыя буракі—збор у 282 мільёны цэнтнераў пры ўраджайнасці ў 235 цэнтнераў з гектара, бавоўна-сырэц—32,9 мільёна цэнтнераў пры ўраджайнасці паліўной бавоўны ў 19 цэнтнераў з гектара; ільновалакно 8,5 мільёна цэнтнераў пры ўраджайнасці у 4,6 цэнтнера з гектара і павелічэнне сярэдняга нумару ільну.

Забяспечыць значнае павелічэнне ўраджайнасці канопель. Асаблівую ўвагу звярнуць на павелічэнне прадукцыі каучуканосцаў, сланечніка і іншых маслічных культур, шляхам правільнай арганізацыі пасевнаводства, радыяльнага размяшчэння на асобных распах, палепшэння аграэхнікі.

в) Прырост пагалоў жывёлы і рост таварнай прадукцыі жывёлагадоўлі ў размерах, поўнасцю забяспечваючых вырашэнне праблемы жывёлагадоўлі ў СССР. Пагалоўе коней павялічыць на 35 проц., буйнай рагатай жывёлы—на 40 проц., свіней на 100 проц., авечак і коз—на 110 проц., звярнуўшы асаблівую ўвагу на развіццё і ўзбуйненне каласных таварных ферм. Дычыць галоўненнай задачай павышэнне прадукцыі жывёлагадоўлі шляхам палепшэння і праднасці жывёлы і карэннага палепшэння пасмяшчэння справы, і галоўнага разнаравання парод, умацавання кармовай базы, палепшэння догляду жывёлы.

г) Стварыць вакол Масквы, Ленінграда, Баку, Харкава, Кіева, прамысловых цэнтраў Дняпра, Куваса, Горкага, гарадоў Далёкага Усходу і ўсёх іншых вялікіх гартноў бульбяна-гароднінныя і жывёлагадоўчыя базы, якія-б забяспечвалі поўнасцю снабжэнне гэтых цэнтраў гароднінай, бульбай і, у значнай ступені, малаком і мясам.

д) Забяспечыць пасевы зернавых і іншых культур выключна высокасортным і палепшаным адборным насеннем як селекцыйным, так і месцовым сартоў. Унятрыць у калгасах і саўгасах правільны севабароты з прымяненнем травасеяння і чорных папараў, якія-б забяспечвалі значнае павелічэнне плодароднасці глебы, рост ураджайнасці і стварэнне моцнай кармовай базы для растучай жывёлагадоўлі.

е) Ліквідаваць запущанасць землеўпарадкавальных работ і наладзіць справу землеўпарадкавання ў калгасах; перавесці землеўпарадкавальныя работы на дзяржаўны бюджэт.

ж) Завяршыць у трэцім пяцігоддзі комплексную механізацыю сельскагаспадарчых работ. Забяспечыць поўнае задавальненне патрэбнасці сельскай гаспадаркі у прыцэпным інвентары адпаведнай якасці і тыпам трактарнага парка. Шырока ўнядрыць перадавую аграэхніку з навуковым скарыстаннем вялікага практычнага вопыту перадавоў сельскай гаспадаркі. Звярнуць асаблівую ўвагу на механізацыю працаемкіх працесаў жывёлагадоўлі ў саўгасах і каласных фермах. Шырока разгарнуць будаўніцтва дробных каласных і драбна-вотрабных і газогенератарных электрастановак на месцовым паліве.

Павялічыць вытворчасць машын і апаратуры на барацьбе са шкоднікамі і хваробамі сельскагаспадарчых раслін.

Павялічыць выпуск кошняга прыцэпнага, у асаблівасці транспартнага інвентару. Забяспечыць расшырэнне вытворчасці прасцейшых зернаачышчальных машын.

з) Асвойць у калгасах і соўгасах прымяненне правільнай сістэмы арганічных і мінеральных угнаенняў, адрінушы асаблівую увагу на рацыянальнае захоўванне і скарыстанне гію і шых мясцовых угнаенняў, ліквідаваць страты мінеральных угнаенняў. Шырока выкарыстоўваць у практыку вапнаванне надзолетых і трыаванне салёных глебаў.

і) На аснове далейшай механізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці і росту прадукцыйнасці працы, на справе ператварэння соўгасы у высокапрадукцыйныя, высокаэнтабелныя гаспадаркі, якія-б сціжылі прыкладам арганізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, прыкладам высокай яе ураджайнасці і прадукцыйнасці; павялічылі пагалоўе жывёлы у соўгасах Наркомаўгасаў, асабліва за кошт арганізацыі жывёлагадоўлі ў зернавых соўгасах.

15. З'езд устанаўляе рост грузаабароту чыгуначнага транспарта з 355 мільярдаў тона-кілометраў у 1937 годзе да 510 мільярдаў тона-кілометраў у 1942 годзе; рачнога транспарта—з 33 мільярдаў да 58 мільярдаў тона-кілометраў, морскага транспарта—з 37 мільярдаў тона-кілометраў да 51 мільярда тона-кілометраў. Важнейшай задачай транспарта з'яўляецца агулаваанне і аааіраванне грузаабароту з мэтай усмярнанага скарачэння дельных машынных перавозак, ліквідацыі сустрэчных і перацяжковых перавозак і дасягання павышэння ўдзельнай вагі воднага і аўтаатранспарта ў грузаабароце краіны.

Павысць прадукцыйнасць працы у трэцім пяцігоддзі на 32 процанты на чыгуначным транспарце і на 35 процантаў на водным транспарце, механізацыя і аааіраванне работ на чыгуначным, водным і аўтамабільным транспартах.

16. З'езд устанаўляе наступныя заданні на чыгуначнаму транспарту на трэцюю пяцігодку:

а) Павялічыць парк лакаматываў на 8.000 адзінак, у тым ліку: серый «ФД» на 1500 паравозаў, кандэнсационных паравозаў на 4200 пасажырскіх паравозаў, серый «ИС» на 1.500. кандэнсационных паравозы ў бліжэйшыя годы павінны заняць вядучае месца у грузавым парку паравозаў.

б) Павялічыць вагонны парк грузавых вагонаў на 225 тысяч чатырохвосных, парк пасажырскіх вагонаў—на 15 тыс. Абсталяваць аўтаааіраванне 300 тысяч вагонаў дзеючага таварнага парка і 4 тысячы пасажырскіх вагонаў. Абсталяваць аўтаааіраванне 200 тысяч вагонаў дзеючага таварнага парка. Расшырыць рамонтную базу паравозаў і вагонаў, асабліва на чыгунках Урала, Сярэдняй Азіі, Сібіры, Далёкага Усхода. Падрыхтаваць вытворчую базу для рамонту кандэнсационных паравозаў.

в) Забяспечыць далейшую рэканструкцыю чыгуначнага транспарта і асабліва чыгуначнага пугі. У трэцім пяцігоддзі пабудавать і вдаць у эксплуатацыю 11 тысяч кілометраў чыгунак і правесці ўкладку другіх пугей на працяжэнні 8 тысяч кілометраў.

г) Электрыфікаваць 1.400 кілометраў чыгунак, у першую чаргу горных чыгунак, ліній, якія маюць павышаныя размеры грузаабароту, а таксама буйныя вузлы з інтэнсіўным прыардным рухам. Усмярнана унятраць аўтаааіраванне, дыспетчарскую сігналізацыю і прымяненне аўтаааіраванне.

д) Розв'язати чыгуначныя станцыі і вузлы, у першую чаргу на на-
прамках, якія звязваюць Данбас з Кривым Рогам, Ленінградом і
Масквой, усходнія раёны Урала, Паўночны Край, Мурманскую воб-
ласць з цэнтральнай часткаю СССР, Заходнюю Сібір з Сярэдняй
Азіяй, на чыгунках Паўднёва-Заходніх, Заходніх і Усходніх.

17. З'езд устанаўляе наступныя заданні па воднаму, аўтамабіль-
наму і паветранаму транспарту на трэцюю пяцігодку:

а) Ліквідаваць адставанне воднага транспарта, павысіць яго ролю
ў абслугоўванні народнай гаспадаркі, асабліва ў перавозках масавых
грузав, лес, хлеб, вугаль, нафта. Паленшыць тэхнічны стан марскога
і рачнога флота, павялічыць яго болей дасканалымі тыпамі суднаў,
шырока ўвядуць газасенаратарныя ўстаноўкі на рачных суднах.
Расшырыць будаўніцтва суднарамонтнай базы і марскіх партоў.

Правесці шырокія мерапрыемствы па рэканструкцыі і прывя-
дзенню ў парадак існуючых водных шляхоў, рэканструіраваць шлях
Астрахань—Горкі—Рыбінск—Масква з тым, каб у канцы трэцяй пяці-
годкі стварыць глыбокаводны транзітны шлях ад Астрахані да
Масквы з забеспячэннем глыбіні на ўсіх перакатах не менш
2,6 метра. Разгарнуць рэканструкцыю Волга-Балтыскага воднага
шляху. Агульнае працягненне ўнутраных суднаходных водных шляхоў
павялічыць за пяцігоддзе з 102 тысяч кілометраў да 115 тысяч кіло-
метраў.

У трэцім пяцігоддзі распрацаваць схему комплекснай рэканструк-
цыі рэк: Волгі, Дона і Дняпра, падрыхтаваць мерапрыемствы па пад-
трыманню ўзроўню Каспійскага мора і прыступіць да будаўніцтва
Волга-Донскага злучэння.

Перавартуваць к канцу трэцяй пяцігодкі Паўночны Марскі Шлях
у нармальна дзеючую водную магістраль, якая-б забяспечвала пла-
намерную сувязь з Далёкім Усходам.

б) Арганізаваць рэгулярны рух аўтамабільнага транспарта па
аўтамагістралях, трактах і грузавіцкіх дарогах да працую-
чых чыгуначных станцый і водных шляхоў. Забеспечыць неабходную
рамонтную базу для аўтатранспарту. Разв'язати будаўніцтва гаражоў і
безгаражных стаянак, станцый абслугоўвання і калонак па запрахатах
аўтамабіляў. Павялічыць аўтаперавозкі за пяцігоддзе ў 4,6 раз.
Усямерна разв'язати вытворчасць і прымяненне аўтапрычэпаў у гаспа-
дарным аўтатранспарце. Пабудавань і рэканструіраваць 21,0 тысяч кіло-
метраў дарог, рашуча павялічышы ў параўнанні з другім пяцігод-
кам удзельную вагу будаўніцтва дасканаленых гудранізаваных, ас-
фальта-бетонных і бетонных дарог.

Адначасова звярнуць асаблівую увагу на падтрыманне ў належ-
ным парадку існуючых дарог, ажыццяўляючы своєчасова неабходны
бягучы і аднаўленчы іх ремонт.

в) Сканцэнтраваць работу грамадзянскай авіяцыі на асноўных
дзяржаўных лініях. Падняць тэхнічнае абсталяванне паветраных ма-
гістралей, расшырышы і паленшышы наземныя збудаванні.

18. З'езд падкрэслівае неабходнасць большага разв'язати ўсіх відаў
сувязі, асабліва міжнароднай.

Завяршыць устанаўленне прамой тэлефоннай сувязі паміж
Масквой і ўсімі рэспубліканскімі, краёвымі і асобнымі цэнтрамі,
а таксама дапоўніць радыяльную сістэму вузлавой сістэмай сувязі
паміж буйнейшымі цэнтрамі СССР. Пачаць завяршыць тэлефана-
зацыю рэспубліканскіх, сельсаведаў, МТС і саўгасаў. Павялічыць

у 2,3 раза колькасць прыёмных радыетрансляцыйных точак. Набу-
даваць у радзе буйных гарадоў тэлевізійныя цэнтры.

19. Важнейшай умовай выканання заданняў праграмы росту вы-
творчасці ў трэцяй пяцігодцы з'яўляецца падрыхтоўка кваліфікава-
ных рабочых кадраў, тэхнікаў і інжынераў, а таксама шырокае рас-
сюортванне работ на ўдзяленню навішан тэхнікі і навуковай аргані-
зацыі вытворчасці. З гэтай мэтай неабходным прадувадзец у трэцім
пяцігадовым плане:

а) Рассюортванне шырокай сеткі школ і курсаў па падрыхтоўцы і
перепадрыхтоўцы кваліфікаваных рабочых і майстраў сацыялістыч-
най працы.

б) Выпуск 1,4 мільёна тэхнікаў розных спецыяльнасцей і 600 тысяч
спецыялістаў з вышэйшай асветай.

III. План новага будаўніцтва і яго размяшчэння ў трэцяй пяцігодцы.

1. У адпаведнасці з планам росту вытворчасці, XVIII везд
ВКП(б) уставаляе аб'ём капітальных работ па народнай гаспадарцы
у трэцяй пяцігодцы ў размеры 19,2 мільярдаў рублёў (у існуючых
каштарысных цэнах) супроць 14,7 мільярда рублёў за другую пяці-
годку, з іх:

а) У прамысловасць — 11,9 мільярда рублёў супроць 5,6 мільярда
рублёў у другой пяцігодцы, у тым ліку, па прамысловасці, якая вы-
свае сродкі вытворчасці — 6,9 мільярда рублёў супроць 4,8 міль-
ярда рублёў за другую пяцігодку, або рост на 89 процантаў; па пра-
мысловасці, якая высвае сродкі шырокага спажывання, — 1,8 міль-
ярдаў рублёў супроць 8,8 мільярда рублёў у другой пяцігодцы, або
рост на 105 процантаў.

б) У транспарт — 3,3 мільярда рублёў супроць 2,7 мільярда руб-
лёў у другой пяцігодцы, або рост на 80 процантаў.

в) У сельскую гаспадарку — 11 мільярдаў руб. 37, у тым ліку
у МТС — 5,2 мільярда рублёў, на ірыгацыю і меліярацыю — 1,3 міль-
ярда рублёў і, апрача таго, на прырост пагалоўя жывёлы ў сажа-
сах — 2,5 мільярда рублёў. Капітальныя ўкладанні ў сельскую гаспа-
дарку ў сажах каласах у трэцяй пяцігодцы складуць да 24 мільяр-
даў рублёў.

2. Зезд зацвярджае ўвод у дзеянне новых і рэканструіраваных
прадпрыемстваў у трэцяй пяцігодцы коштам 19,3 мільярды рублёў
(у існуючых каштарысных цэнах) супроць 10,3 мільярдаў рублёў у
другой пяцігодцы.

Зезд адзначае, што устаноўлены аб'ём капітальных работ і пра-
грама ўводу ў дзеянне новых і рэканструіраваных прадпрыемстваў
забяспечваюць далейшы вялікі рост вытворча-тэхнічнай базы СССР
і ўтварэнне неабходных рэзерваў магутнасцей у важнейшых галінах
народнай гаспадаркі. У трэцяй пяцігодцы **вытворчыя магутнасці** вы-
растаюць: па электрастанцыях з 8,1 мільёна кіловат на канец другой
пяцігодкі да 17,2 мільёна кіловат у трэцяй пяцігодцы; па вугальнай
прамысловасці ў 1,8 раза з давядзеннем к канцу трэцяй пяцігодкі
магутнасці шахт да 33,5 мільёнаў тон вугалю, па чорнай металургіі
(чыгун) — да 25 мільёнаў тон; па каляровай металургіі (медзь) —
у 2,4 раза; па алюмінію — у 3,8 раза; па аўтамабільнай прамысло-
васці — амаль у два разы; па баваўняна-папяровай прамысловасці
(верацёны) — у 1,5 раза.

3. З'езд лічыць, што ў размяшчэнні новага будаўніцтва ў трэцяй п'ятніцы на раёнах СССР неабходна выходзіць з набліжэння прамысловасці да крыніц сыравіны і раснаў спажывання ў межах ліквідацыі перацяжкі і празмерна даліх перавозак, а таксама і ў адпаведнасці з гэтым у трэцім пяцігадовым плане неабходна:

а) У асноўных эканамічных раёнах Саюза забяспечыць комплекснае развіццё гаспадаркі і арганізаваць здабычу паліва і вытворчасць такіх відаў прадуктаў, як цэмент, алебастэр, хімічныя агучасні, шкло, масавыя вырабы лёткай і харчовай прамысловасці ў размерох, якія забяспечвалі патрэбнасць гэтых раёнаў. Асаблівае значэнне мае забеспячэнне на месцы палівам і некаторымі труднымі для перавозкі прадуктамі тых буйных прамысловых раёнаў, залежнасць якіх ад далішняга прывозу вялікай колькасці грузаў павялічылася ў сувязі з іх прамысловым ростам і быстрым павелічэннем гарадскога насельніцтва.

Такія прадукты харчавання, якія спажываюцца ўсюды ў масавай колькасці, як бульба, гародніна, малочныя і мясныя прадукты, мука, кандзіцёрскія вырабы, шва, а таксама рад прамысловых вырабаў масавага спажывання—галантарэя, вырабы швейнай прамысловасці мэбля, цэгла, ваіна і т. д., павінны ў дастатковай колькасці вытварацца ў кожнай рэспубліцы, краі і вобласці.

Забяспечыць належны кантроль за выкананнем рашэнняў ЦК ВКП(б) і СНК СССР аб забароне будаўніцтва новых прадпрыемстваў у Маскве і Ленінградзе, а таксама пашырыць гэтую пастанову на Кіеў, Харкаў, Растоў-на-Дану, Горкі, Свердловск, у якіх у далейшым забараніць будаўніцтва новых прадпрыемстваў.

б) У такіх эканамічных ачагах краіны, як усходнія раёны, Урал і Паваложжа, у трэцяй п'ятніцы стварыць прадпрыемствы-дуолеры па радз галін машынабудаўніцтва, нафтаперапрацоўкі і хіміі, каб ўстараніць выпадковасць у снабжэнні некаторымі прамысловымі прадуктамі з прадпрыемстваў-унікумаў.

в) Прадугледзіць большы быстры рост аб'ёму капітальных работ і будаўніцтва новых прадпрыемстваў ва ўсходніх і далёкаўсходніх раёнах Саюза СССР. Прадаўжаць усямерна развіццё металургічнай базы ў гэтых раёнах, для чаго з агульнай колькасці домённых печав тры чверці іх пабудоваць у трэцяй п'ятніцы ва ўсходніх раёнах краіны.

Стварыць новую буйную вытворчую базу тэкстыльнай прамысловасці на ўсходзе СССР з перапрацоўкай сярэднеазіяцкай бавоўны. На Далёкім Усходзе прадугледзіць быстрыя тэмпы развіцця здабычы вугалю, а таксама цэменту ў размерох, якія-б забяспечвалі поўнасцю яго патрэбнасці.

г) Забяспечыць дзяржаўны гаспадарчы і культурны ўздым нацыянальных рэспублік і абласцей, у адпаведнасці з асноўнымі задачамі размяшчэння прадукцыйных сіл у трэцяй п'ятніцы.

4. З'езд лічыць неабходным у трэцяй п'ятніцы сканцэнтравіць увагу на наступных важнейшых будоўлях:

а) У машынабудаўніцтве, у адпаведнасці з устаноўленай на працягу п'ятніцы прамысловасці, якія з'яўляюцца асноўнымі тэмпаў развіцця прамысловасці, шыроку разнастайнасцю і паскорыць увод у дзеянне новых заводаў, у асаблівае стаі будаўніцтва і энергетычнага абсталявання. Закончыць будаўніцтва тых заводаў цяжкага станкабудаўніцтва, а таксама заводаў у Гор-

5005
11102

ким, станкоу-аўтаматау у Києве і розгариць будаўніцтва радных станкабудаўных заводів сярэтных магутнасцей на вытворчасці іліфавальных, зубарэзных, прадмадла-стружальных станках, карусельных, расточных і станкоу-аўтаматау, а таксама заводаў кузнечна-прэсавага абсталявання. Пабудавано на працягу трох гадоў п'яноды і увесці ў дзеянне 4 заводы паровых турбін, у тым ліку заводы ў раснах Свердловска, Уфы, Новасібірска і Калугі. Апрача таго, пачаць будаўніцтва завода паровых турбін у расне Нова-Сібірска і заводу гідратурбін у расне Куібышэва. У адпаведнасці з заводамі паровых турбін пабудавань і увесці ў дзеянне зноў котлы і станцыі і да ілможнага энергетычнага абсталявання, у тым ліку кінельны завод у Орску. Арганізаваць масавую вытворчасць востраўхайкоу, закончыць будаўніцтва Іоркаўскага і Маскоўскага аўтазаводаў. Пабудавань завод малалітражных аўтамабіляў, рад новых аўтаборачных заводаў (у тым ліку на Далскім Усходзе) і разгариць будаўніцтва новых заводаў грузавых аўтамабіляў у Сібіры, а таксама рідусімежних прадпрыемстваў аўтапрамысловасці і аўтарамонтных баз. Стварыць на Усходзе базу на вытворчасці сельскагаспадарчых машын і на зборцы і рамонту трактараў. Пабудавань завод тэкстыльных машын у Курску і у Заходняй Сібіры. Закончыць будаўніцтва Саратаўскага шарыкападашыннікавага завода і разгариць будаўніцтва двух новых шарыка- і роликападашыннікавых заводаў. Пабудавань завод папераробных машын. Пачаць будаўніцтва новага паравозабудаўнічага завода. Пабудавань два-тры заводы цяжкага і сярэдняга хімічнага машынабудаўніцтва. Фарсравань будаўніцтва пачатых заводаў марскога і акіянскага суднабудаўніцтва і, апрача таго, пачаць будаўніцтва новых заводаў марскога і рачнога суднабудаўніцтва.

б) У галіне **электрыфікацыі** важнейшай часткай будаўнічай праграмы з'езд лічыць прырост магутнасцей за кошт будаўніцтва новых невялікіх і сярэдніх электрастанцый, а таксама ўзмацненне будаўніцтва гідрэлектрастанцый. Разгариць будаўніцтва найвялікшага ў свеце збудавання двух Куібышэўскіх гідрэлектрастанцый агульнай магутнасцю ў 3,4 мільёна кіловат, якое адначасова вырашае праблему абводнення засушлівых зямель для дасягнення ўстойлівых ураджаюў у Заваложжы і справу суднаходства на Волзе і Каме. Пачаць таксама будаўніцтва Калужскай гідрэлектрастанцыі на р. Ока. Закончыць будаўніцтва і увесці ў дзеянне наступныя гідрэлектрастанцыі: Угандскую, Рыбінскую, дзве Чырмышскія, Канкірскую, Сырскую, Храменскую, Півя-3, Сухумскую і інш. Прыступіць да будаўніцтва новых гідрэлектрастанцый: Верхняй Камскай, Мышчурскай, Хель-Камскай і інш. Гюмшэўскай, а таксама шырока разгариць будаўніцтва невялікіх місцовых гідрэлектрастанцый, у тым ліку ў расных Арскіх, на рэках Тура, Хорт, Чусавы, Бела, Міс і інш, а таксама на Паўночным Даніі.

У мэтах эканоміі паліва шырока развіць будаўніцтва невялікіх ветраэлектрастанцый. Прадугледзець будаўніцтва 102 раённых і місцевых электрастанцый з уводам у дзеянне: Курахаўскай, Несветаскай, некалькіх ЦЭЦ у Маскве і Ленінградзе, Чарнаўскай і ЦЭЦ, Сумскай, Комсамольскай, Кіеўскай, Нікалаеўскай, Кірава-Чэпецкай, Саранскай, Орскай, Карагандзінскай, Краснаярскай, Хабы, Іскайскай, Краснадарскай і іншых. Пабудавань у расне Іскайскай цеплаэлектрастанцыю на торфе для тэкстыльнай прамысловасці.

Усхадна-расійскае будаўніцтва і разгараць і аўтарасе-падстанцый. Агульны прырост магутнасцей і аўтарасе-падстанцый за тры гады

пятигодку вызначыць у 9 мільёнаў кіловат, забяспечышы стварэнне у прамысловых раёнах пастаяннага энергетычнага рэзерва магутнасцю ў 10—15 процантаў.

в) У вугальнай прамысловасці разгарнуць будаўніцтва шахт як на здабычы каменнага вугалю, так і на здабычы бурага вугалю. Асабліва новыя раёны здабычы вугалю, асабліва на Урале, у Татарскай і Башкірскай АССР, Усходняй Сібіры, на Далёкім Усходзе, у Казахскай ССР, на Украіне, у Кіргізкай і Таджыкскай ССР. Будаваць, галоўным чынам, шахты сярэдняй і невялікай магутнасці, усямерна скарачаючы і пэскараючы тэрмыны будаўніцтва. Усяго за пяцігоддзе закладзі новыя каменна-вугальныя шахты на агульную магутнасць 170 мільёнаў тон, з уводам у дзеянне 160 мільёнаў тон.

У нафтавай прамысловасці забяспечыць увод у дзеянне новых магутнасцей нафтаперапрацоўчых заводаў на 15 мільёнаў тон, апрача таго, крэкінг-устаноўак на 4,5 мільёна тон. Рашаючай задачай у трэцяй пяцігодцы лічыць стварэнне яшчэ адной магутнай нафтавай базы у раёне паміж Волгай і Уралам, пабудаваныя ў ім нафтаперапрацоўчыя заводы на магутнасць 6 мільёнаў тон. Забяспечыць разгортванне геалага-пошуковых і разведаных работ у новых раёнах здабычы нафты: паміж Волгай і Уралам, у Сібіры, на Далёкім Усходзе, на Украіне, у Сярэдняй Азіі і Казахскай ССР.

На тарфяной і сланцавай прамысловасці забяспечыць неабходны рост капітальных работ. Прадугледзець будаўніцтва заводаў штучнага абязводжвання торфу, якое класіфікацыю аснову для ліквідацыі сезоннасці торфаздабычы. Ажыццявіць будаўніцтва двух-трох коксавых заводаў, прадугледзеўшы выпрацоўку на іх таксама хімічных прадуктаў.

г) У чорнай металургіі закончыць будаўніцтва Магнітагорскага камбіната ў саставе 6 домнаў і двух блюмінаў, Ніжне-Тагільскага і Пётроўска-Забайкальскага заводаў, Амурска-Будда, Запарожскага, Азоўсталі, Крыварожскага, Нова-Маскоўскага бляхакатальнага, Нова-Уральскага і Нікопальскага трубных заводаў. Пачаць будаўніцтва новых металургічных заводаў на Паўднёвым Урале (на чалымаўскіх і бакальскіх рудых) і на Усходняй Сібіры, завода зварных труб на Урале, аднаго трубапракатнага завода ў Сібіры і трубаліцейнага завода ў Цэнтры. На базе скарыстання лому і металадыходаў разгарнуць будаўніцтва невялікіх пераробчых заводаў для мясцовых напругнасцей у раёнах Сярэдняй Азіі і Закаўказзя. Для палепшання падрыхтоўкі руд да плаўкі пабудавать не менш 17 агламератыўных лент. На ўсіх дзеючых заводах завяршыць механізацыю працэсных работ і шырока унядрыць аўтаматызацыю вытворчасці. Для палепшання якасці пракату дасабяляваць пракатныя цэхі ўсіх заводаў неабходнымі аддзелачнымі ўстройствамі. Усяго за трэцюю пяцігодку пабудавать 20 доменных печак і аднавіць тры драўняна-вугальныя доменныя печы на Урале.

Прыступіць да будаўніцтва шахт у раёне Курскай магнітнай анамаліі, як дадатковай базы чорнай металургіі Цэнтры, і правесці падрыхтоўчыя мерапрыемствы да будаўніцтва металургічнага завода ў раёне Курскай магнітнай анамаліі.

Закончыць прамысловую разведку Атасуйскіх і Карсаклайскіх месцараджэнняў.

д) У каляровай металургіі закончыць будаўніцтва Прыбал-хашскага медзеплавільнага камбіната, Сярэдне-Уральскага і Бялінскага камбінатаў. Разгарнуць будаўніцтва Джэзказганскага, Алма-

Лыскі і медныя камбінацыі і таксама свінцовых і цынкавых заводаў на Алтай. Увесці ў дзеянне Уральскі алюмініевы камбінат, алюмініевыя заводы ў Казахстані і Кузбасе і прыступіць да будаўніцтва іншых алюмініевых заводаў. Увесці ў дзеянне Тіхвінскі гліназёмны завод. Паўднёва-Уральскі і Паўночны нікелевыя камбінацыі. Пачаць будаўніцтва радыёвых і адпрыемстваў на вытворчасці свінца, цынка, волава, вольфрама і мадэна. Пабудаваць заводы каляровага пракату і біметала, а таксама на перапрацоўцы алюмініевых і магнезійных сплаваў.

г) У хімічнай прамысловасці і г.р. будаўніцтва новых існуючых заводаў, галоўным чынам, на базе скарыстання адыгэ-рачных і газавых іхтэры металарэі і іх раскрасці і іх кавых камбінатаў, содыных заводаў, заводаў сінтэзіраванага каучука і іншых заводаў і заводаў у дзеянне 13-ці заводаў СХ, 9-хордних і 10-хордних заводаў, раскрасці іхтэры на крэміе. Пабудаваць 2 заводы штучнага вадкага паліва, 2 рэгенератарныя заводы, 15 рэгенератарных цэхаў пры існуючых заводах і 2 заводы асбестаў іх вырабаў.

Стварыць вытворчую базу, якая-б поўнацэнна забяспечвала перапрацоўку каучуканосаў.

ж) Спыніць завоз цэменту з Еўрапейскай часткі СССР на усходнія раёны і рэспублікі Сярэдняй Азіі, для чаго пабудаваць новыя цэментныя заводы сярэдняй і невялікай магутнасці ўсяго на 48 мільёна тон, у тым ліку ў раёнах Далёкага Усходу, Сібіры, Казахскай ССР, рэспублік Сярэдняй Азіі і на Урале.

з) Разгарнуць геолога-разведачныя работы, якія-б забяспечвалі прамысловымі запасамі сыравіны дзейныя і будуючыяся ў трэцім і чотвёртым падпрыемства і стваралі пераходзячыя на наступныя годны рэзервы новых прамысловых запасаў ва ўсіх раёнах Саюза.

і) У лясной прамысловасці закончыць будаўніцтва і увесці ў дзеянне Салікамскі, Канданожскі, Камскі, Марыінскі, Краснаярскі, Саламбальскі, Архангельскі, Лыбавскі, Комсамольскі, Котлаўскі цэлюлозна-папяровыя камбінацыі і фабрыку газетнай паперы ў раёне Кірава. Разгарнуць будаўніцтва новых цэлюлозна-папяровых, лесахімічных, фанерных, дрэваапрацоўчых прадпрыемстваў і заводаў гідролізу драўніны. Прадугледзець быстрое развіццё лесагатавання ў паўночных і паўночна-заходніх раёнах Еўрапейскай часткі Саюза, на Урале і на Далёкім Усходзе. Узмацніць магутнасць лесагатавання дрэваапрацоўчай прамысловасці на Еўрапейскай поўначы, у Сібіры, на Далёкім Усходзе. Спыніць завоз лесу з Сібіры ў Еўрапейскую частку Саюза.

к) У лёгкай прамысловасці увесці ў дзеянне новыя бавоўняна-папяровыя фабрыкі ў Барнауле, Новасібірску і ў Кузбасе, а таксама змяніць будаўніцтва невялікіх градзільных фабрык у старых тэкстыльных раёнах для ліквідацыі дыспрапорцыі паміж прадзеннем і ткацтвам, увесці ў дзеянне другую чаргу Ташкенскага бавоўняна-папяровага камбіната, Ленінска-Кавказскай градзільнай фабрыкі, Іскскі і Семіпалацінскі суконныя камбінацыі, заводы гумавай падэшвы ў Калініне і штучнай скуры ў Казані. Разгарнуць будаўніцтва новых тэкстыльных фабрык у рэспубліках Сярэдняй Азіі, у Заходняй Сібіры і Казахскай ССР, а таксама будаўніцтва новых трыкатажных і чулочных фабрык, невялікіх швейных камбінатаў, скураных заводаў, абутковых і шэўковых фабрык і прадпрыемстваў шкляной тары.

у харчовій промисловості поўнастю закончыць будаўніцтва і увяд у дзеянне мясакамбінатаў у Орську, Энгельсе, Улан-Удэ, Іркутску, Хабаровску, Свердловску, Іванова, Пензе, Калінінградзе, Дзяткаў, Прапяртроўску, Гарашылаўградзе, Ашхабадзе, Сталінабадзе; цукровых заводаў у Елань-Калена, Жэрдзевцы, Совецкім (Курская вобласць), Айма-Аце, Нова-Троїцку, Гыбні (Вінніцкая вобласць), Шполе (Кіеўская вобласць) і аднаго цукровага заводу ў Армянскай ССР. Пабудавана і будзецца шэраг прадпрыемстваў, маляваўшых, заводна-машынабудаўнічых і суднабудаўнічых, а таксама машына, апаратаў і чыгуначных фабрык. Разгарнуць будаўніцтва новых машынабудаўных заводна-машынабудаўнічых, цукраварных, асобных заводна-машынабудаўнічых, табачных фабрык і мылаварных заводна-машынабудаўнічых.

У рыбнай промисловасці павялічыць марскі рыбалоўны флот і закончыць будаўніцтва рыбных камбінатаў у Комсамольску, Хабараўску, Маскве і ў Муйнаку; халадзільнікаў—у Балхашы, Мангістаў, Ахтарах, Соўга і Петраў-Павлаўску-на-Камчатцы і 20 дробных халадзільнікаў у ДВК; суднаверфей—у Мурманску, Нікалаеўску-на-Амуры і Петраў-Павлаўску-на-Камчатцы. Прыдухавядзёныя будзе і камп'ю асваення раёнаў Камчаткі, Охоцка і Аянска як Наркаматам рыбнай промисловасці, так і краевымі і абласнымі арганізацыямі.

м) У мясцовай промисловасці і прамкаанерацый разгарнуць будаўніцтва дробных прадпрыемстваў на базе мясцовай сыравіны і мясцовага паліва.

н) У гарадскім будаўніцтве забяспечыць разгортванне работ па звышзвычайнаму будаўніцтву і па добраўпарадкаванню гарадоў і прамысловых цэнтраў. Пабудавана і будзецца новыя водасправоды ў 50 гарадах, каналізацыю—у 45 гарадах, трамвай—у 8 гарадах.

Развіць газіфікацыю гарадской гаспадаркі. Павялічыць лік новых трамвайных вагонаў на 2000 адзінак, забяспечыўшы вытворчасць 4-восных вагонаў павешанай канструкцыі для Масквы, Ленінграда, Кіева і іншых буйных гарадоў СССР. Асаблівую увагу звярнуць на развіццё гарадскога і міжнароднага аўтатранспарту, павялічышы тэхнаўтабусаў на 27 тыс. адзінак, і максімальна развіць прымяненне таксі, пасажырскіх і грузавых. Распачнуць у Маскве, Ленінградзе, Кіеве і іншых вялікіх гарадах тралейбусны рух і ў адпаведнасці з гэтым павялічыць вытворчасць тралейбусаў, у прыватнасці, арганізуючы масавы выпуск двухнаправных тралейбусаў.

Забяспечыць далейшае развіццё і рэканструкцыю Масквы і Ленінграда ў адпаведнасці з прынятымі планами. Закончыць будаўніцтва трэцяй чаргі метро ў Маскве.

Закончыць к канцу трэцяй пяцігодкі асноўныя будаўнічыя работы па збудаванню Палаца Саветаў.

о) У галіне сельскай гаспадаркі ажыццявіць будаўніцтва 1.500 МТС як за кошт новых, так і за кошт развіцця старых МТС. Забяспечыць неабходную рамонтную базу для трактараў, камбайнаў і іншых сельскагаспадарчых машын. Разгарнуць у саўдэсах будаўніцтва дзвеснагадзінных будынкаў у размерах поўнага забеспячэння ўтрымання жывелы.

Па ірыгацыі і меліярацыі закончыць усе пачатыя работы па звышзвычайнаму ірыгацыйнаму і асуднальнаму будаўніцтву. Вахша, Калхыда, Пельшамыскі канал, Мургабскі азис. Прыступіць да будаўніцтва абвядняльнай сістэмы ў Заваложжы. Умацаваць вытворча-тэхнічную базу ў сельскай гаспадарцы раёнаў засухі.

п) Побудоваць сетку новых зернавых элеватораў і складаў на агрульную магутнасць выш 10 мільёнаў тон прадуктаў, забяспечышы поўную ліквідацыю ўжо ў першай палавіне трэцяй пяцігодкі захоўвання хлеба ў бунтах.

У мэтах паскарэння тэрмінаў будаўніцтва і увяду у дзеянне вытворчых магутнасцей, а таксама расканцэнтравання новых прадпрыемстваў па асноўных эканамічных раёнах краіны, XVIII з'езд ВКП(б) патрабуе рашучай барацьбы з гігантаманіяй у будаўніцтве і шырокага пераходу да пабудовы сярэдніх і невялікіх прадпрыемстваў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі СССР. У прамысловым будаўніцтве не дапускаць пабудовы прадпрыемстваў з празмерна вузкай спецыялізацыяй і арганізаваць кааперыванне прадпрыемстваў унутры эканамічных раёнаў.

З'езд звяртае ўвагу на неабходнасць рашучага ўнядрэння практыку скарасных метадаў будаўніцтва, для чаго патрабуюцца развіццё будаўнічай індустрыі, усямернае ўмацаванне тэрытарыяльных будаўнічых арганізацый, ператварэнне будаўнічай індустрыі ў асноўны ў перадавую галіну народнай гаспадаркі, з шырокім развіццём комплекснай механізацыі і прымяненнем стандартных будаўнічых дэталей і канструкцый, пабудова шырокіх неабходных для гэтага прадпрыемстваў.

Для выканання намечанай праграмы будаўнічых работ вызначаць на трэцюю пяцігодку рост прадукцыйнасці працы у будаўніцтве на 75 процантаў і зніжэнне кошту будаўнічых работ к канцу трэцяй пяцігодкі на 12 процантаў супроць узроўню канца другой пяцігодкі.

IV. План далейшага павышэння матэрыяльнага і культурнага ўзроўню працоўных у трэцяй пяцігодцы.

Выкаванне першай і другой пяцігодкі азначала не толькі велізарны ўздым і сацыялістычнае ператварэнне народнай гаспадаркі разам з ўмацаваннем абароназдольнасці Савецкага Саюза, але і вынікі ўздыму матэрыяльна-культурнага узроўню народаў СССР.

Трэцяя пяцігодка павінна забяспечыць яшчэ больш высокае задавальненне патрэб і запросаў працоўных у неабходных таварах, прадуктах, жыцці, у бытавым і культурным абслугоўванні насельніцтва. Выкананне трэцяй пяцігодкі забяспечыць, апрача таго, новы адвечны крок уперёд у стварэнні магутнай матэрыяльнай базы для далейшага развіцця прадукцыйных сіл, добрабыту і культуры сацыялістычнага грамадства ў СССР. Цяпер справа ідзе не аб зніжэнні беспрацоўя і ліквідацыі шчыпаты ў вёсцы, з тэтым мы ўжо справіліся поўнасьцю і назаўсёды. Цяпер задача заключаецца ў стварэнні такога добрабыту і павышэння культурнасці працоўных, які адпавядаюць узроўню запросам савецкага народа, якія не дазваляюць для сільных багатых краін капіталізма і азначаюць пачатак сапраўднага росквіту сін сацыялізма, росквіту новай, сацыялістычнай культуры.

XVIII з'езд ВКП(б) устанавляе на трэцюю пяцігодку наступныя задачы ў галіне павышэння матэрыяльнага і культурнага ўзроўню рабочых і працоўных вёскі.

1) Павелічэнне спажывання працоўных СССР больш, чым у паўтара раза, у адпаведнасці з ростам даходаў рабочых, сялян і служачых.

б) Павелічэнне колькасці рабочых і служачых да канцу трэцяй пяцігодкі па ўсіх галінах народнай гаспадаркі на 21 процант у параўнанні з 1937 годзім, сярэдняя зарплата і платы на 37 процантаў і фонда зароботнай платы на 67 процантаў.

в) Павышэнне дзяржаўных расходаў на культурна-бытавое абслугоўванне працоўных гарада і вёскі, г. зн. расходаў на спецыяльнаму страхаванню і затратах дзяржавы па асвеце, ахове здароўя, дапамозе многадзетным мацерам і на культурна-бытавое абслугоўванне рабочых і служачых, апрача дзяржаўных затрат на жыллё і кмунальнае будаўніцтва—да 53 мільярдаў рублёў супроць 30,8 мільярда рублёў у 1937 годзе,—рост большы чым у 1,7 раз.

г) Значнае павышэнне даходаў каласнікаў у выніку росту прадукцыі насці працы ў каласках, уздому ўраджання насці ўсіх сельскагаспадарчых культур і павелічэння прадукцыі насці жывёлагадоўлі.

д) Правядзенне шырокага круга мерапрыемстваў для сурэзнага арасоўвання ўсперад у ажыццяўленні гаспадарчых заданняў падвышэння культурна-тэхнічнага ўзроўню рабочага класа СССР і ўзроўню работнікаў інжынерна-тэхнічнай працы.

е) Ажыццяўленне ўсеагульнага сярэдняга навучання ў гарадах і завяршэнне ў вёсцы і ва ўсіх нацыянальных рэспубліках усеагульнага сямігадовага сярэдняга навучання з расшырэннем ахвату дзяцей дзесяцігадовым навучаннем з тым, каб павялічыць колькасць навучаючыхся ў пачатковых і сярэдніх школах у гарадах і рабочых пасёлках з 8,6 да 12,4 мільёна, а ў сельскіх месцовасцях з 20,8 да 27,7 мільёна.

ж) Кантынгент навучаючыхся ў ВНУ і ВТНУ падняць да 650 тысяч чалавек з тым, каб галоўная ўвага ў бліжэйшыя годы была звернута на павышэнне якасці вышэйшай асветы.

з) Павелічэнне сеткі кінатэатраў, клубаў, бібліятэк, дамоў культуры і чытальняў з шырокай арганізацыяй і павелічэннем у шэсць раз стацыянарных і іншых гукавых кіноўстаноў.

і) Значнае ўзмацненне работы па ахове здароўя працоўных, па палепшэнню больнічнай дапамогі, па расшырэнню санітарна-прафілактычных мерапрыемстваў, па аказанню радыяльнай дапамогі рожаніцам і расшырэнню дзіцячых больніц, па падвышэнню аховы працы і арганізацыі рабочага адпачывку і фізкультуры, з павелічэннем дзяржаўных затрат на ахову здароўя з 10,3 мільярда рублёў у 1937 годзе да 16,5 мільярда рублёў у 1942 годзе. Колькасць месцаў у настаянных яслях і дзіцячых садах павялічыць у 1942 годзе да 4,2 мільёна супроць 1,8 мільёна ў 1937 годзе.

к) Узмацненне жыллёвага будаўніцтва ў гарадах і рабочых пасёлках з уводам у дзеянне за трэцюю пяцігодку 35 мільёнаў квадратных метраў новай жилой плошчы.

2. У мэтах павышэння матэрыяльнага ўзроўню жыцця працоўных забяспечыць у трэцяй пяцігодцы ўсямернае развіццё культурна-савецкага гандлю і ў адпаведнасці з гэтым устанавіць:

а) Павелічэнне аб'ёму дзяржаўна-кааператыўнага тавараабароту ў 1942 годзе да 206 мільярдаў рублёў супроць 126 мільярдаў рублёў у 1937 годзе, з павелічэннем абароту сталовых, рэстаранаў, кафе і буфетаў у два разы.

б) Рост рознічнай дзяржаўна-кааператыўнага гандлёвага сеткі і на 25 процантаў з палепшэннем усёй гал. свай справы (увадзіць у

гаспадарка, будаўніцтва гандлёвых баз і складаў, даставка і завоз тавараў), з асаблівым развіццём у былых растуцых сельскагаспадарчых раёнах сеткі крам і магазінаў з таварамі, абслугоўваючымі наспеўшыя бытавыя, рамонтныя і будаўнічыя патрэбы сялян.

3. З'езд вызначае рост народнага даходу за трэцюю пяцігодку ў 1,8 раза і ўстанаўляе ў сувязі з гэтым поўную магчымасць забяспечыць рэсурсамі для далейшага развіцця і павышэння народнага спажывання, так і дзяржаўныя патрэбы ў развіцці народнай гаспадаркі, умацаванні абодвух тыпаў дзяржаўнага і асобнага дзяржаўных рэзерваў.

Велзарны ўздым усіх галін народнай гаспадаркі патрабуе далейшага палепшання ўсёй работы па планіраванню народнай гаспадаркі і арганізацыі ўсёй працы. Цэнтральны і злучныя органы павышаюць работу з'яўляецца арганізацыя правэркі выканання планаў, тым, каб папярэджаць узнікненне дыспрапорцый у гаспадарцы, раскрысць новыя рэзервы для выканання планаў і ў адпаведнасці з вынікамі фактычнага выканання планаў ўносяць карэктывы ў асобных галінах і раёнах.

З'езд падкрэслівае неабходнасць палепшання бюджэтна-кредытнай работы, далейшага ўмацавання гаспадарчага рэзэрву, ўмацнення барацьбы з безгаспадарчасцю, павышэння ўзроўню рэнтабельнасці цяжкай індустрыі і іншых галін народнай гаспадаркі, ўмацавання савецкага рубля на аснове сацыялістычнай вытворчасці, ўзмоцнення развіцця тавараабароту і агульнага ўздыму матэрыяльнага ўзроўню жыцця народа.

У мэтах безумоўнага выканання паставленых трэцім пяцігодным планам задач XVIII з'езд ВКП(б) патрабуе ад усіх партыйных, савецкіх, гаспадарчых і профсаюзных арганізацый:

а) жывой апераўіўнасці і дзелавітасці гаспадарчага кіравання, канцэнтравання работы кіраўнікоў на правільным падборы кадраў, на штодзённай фактычнай правэрцы выканання ўстаноўленых партыяй і ўрадам заданняў;

б) правільнай арганізацыі заробтнай платы рабочых, майстраў і інжынера-тэхнічных работнікаў, з належным матэрыяльным заахвочваннем росту прадукцыйнасці працы;

в) разгортвання сацыялістычнага спаборніцтва і стаханавскага руху з забеспячэннем у прадпрыемствах і установах моцнай працоўнай дысцыпліны і высокай прадукцыйнасці працы усіх працоўных.

У калгасным будаўніцтве задачы заключаюцца ў далейшым усямерным арганізацыйна-гаспадарчым умацаванні сельскагаспадарчай арцелі, у развіцці і ўмацаванні грамадскай уласнасці калгаса, у развіцці калгасных жыллагадоўчых ферм, грамадскіх пабудоў, грамадскіх стрэжавых фондаў і іншых відаў калгаснай уласнасці, што з'яўляецца асновай далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі і матэрыяльна-культурнага ўзроўню жыцця калгаснага сялянства. У адпаведнасці з гэтым неабходна ўмацніць барацьбу з парушэннямі Статута сельскагаспадарчай арцелі, не дапускаць незаконнага расшчэрвання прысяджонай гаспадаркі, прысяджоных зямельных участкаў і жылля ў асобных калгасніках, што вядзе да парушэння ітаргасау калгаса, перашкаджае ўмацаванню калгаснай дысцыпліны. Не

абходна далейшае ўмацаванне калгаснай дысцыпліны і ўзмацненне адной выхаваўчай работы сярод усёй масы калгаснікаў, павышэнне прадукцыйнасці працы і заахвочванне лепш працуючых калгаснікаў, а таксама шырокі пераход да арганізаваннага звышнага ў калгасах. У інтарэсах далейшага ўмацавання дысцыпліны, падняцця прадукцыйнасці працы і павелічэння даходнасці калгаса на кожнага калгасніка, таксама як у мэтах далейшага развіцця прамысловасці, сельскай гаспадаркі ў краіне і спалучэная прамысловасць і сельскай гаспадаркі, неабходна дадаць таго, каб калгасы сістэматычна адпускалі калгаснікаў на работу ў прамысловыя прадпрыемствы, у першую чаргу тых, якія мала скарыстоўваюцца на рабоце ў калгасе, маюць мала працадзен і таму з'яўляюцца цяжарам для калгаса.

Для ажыццяўлення за гэты трэці пяцігодкі неабходна поўнацэнна барацьба з ворагамі: контррэвалюцыяй, сацыялізмам, шпіёна-трацкістамі, бухарынскімі агентаў фашызма і замежнага капітала, падняццём і падтрымкай ільшасці на ўсёй рабоце на будаўніцтве калгаснага і прамысловага ўзбудаванняў і тым, што пакуль існуе звышнае капіталістычнае асяроддзе, разведкі замежных дзяржаў і іхныя засылкі да нас іхаднікаў, дыверсіянты, шпіёны і забойцы, каб і савада, паксены і аслабляць нашу краіну, каб перашкаджаць росту кунізма ў СССР.

Ажыццяўленне вялікіх задач трэцяга пяцігадовага плана на-толькі даспа звязана з кроўнымі ітарэсамі рабочых, сялян і савецкай інтэлігенцыі, што забеспячэнне яго выканання залежыць, перш за ўсё, ад нас—куністаў і непартыйных большэвікоў—кіраўнікоў, і асабліва ад нашага ўмення арганізаваць працу і падняць куністычны выхаванне градоўных. Ад усіх нас, ад кіраўнікоў і рабочых рабочых, служачых і калгаснікаў, патрабуюцца, у першую чаргу, свядомыя адносіны да сваіх абавязкаў, чэсная праца і дапамога адстаючым для таго, каб трэці пяцігадовы план перамог, каб Савецкі Саюз зрабіў новы гіганцкі крок на шляху да поўнага тарэства кунізма. У цяперашніх умовах, калі ў СССР безраздзельна пануюць сацыялістычныя формы гаспадаркі, сацыялістычная уласнасць, сацыялістычная арганізацыя працы, калі рашаючае значэнне для поспеху нашай справы набывае куністычная свядомасць у рабоце на карысць нашай дзяржавы, народа і ўсіх працоўных, гэтае ўважанае роля савецкай інтэлігенцыі, якая ўмее на-большэвіцкую працавіц, на-большэвіцку змагацца за ўздым кунітурнасці і куністычнай свядомасці працоўных. Цяпер, пасля канчатковага ўмацавання палітычных і эканамічных пазіцыяў сацыялістычнага грамадства ў СССР, рашаюць справу кадры, якія асвоілі тэхніку вытворчасці, рашаюць справу савецкай кунітурнай сілы, якія ўзнаваляюць масы працоўных у іх вялікай барацьбе за поўную перамогу кунізма.

У капіталістычных краінах грамадства ўсе глыбей разядаецца новым сусветным эканамічным крызісам, які выкідвае на вуліцу тысячы тысяч беспрацоўных, ўзмацняе нішчоту і роспач сярод паднявольнага капіталу масы працоўных. У лагерах капіталізма тое з'яўляецца фашысцкія краіны з іх унутраным кунівым тэрорам і знешняй імперыялістычнай агрэсіяй, якая прывяла ўжо да другой імперыялістычнай вайны з удзелам раду краін Еўропы і Азіі і пагражае развіццям далей. Усе гэтыя біспрэчныя прызнакі ўзмацнення агульна-

Змяненні ў статуте ВКП(б)

Рэзалюцыя XVIII з'езда ВКП(б) па дакладу тав. А. ЖДАНОВА

(Прынята аднагалосна)

I. Перамога сацыялізма ў СССР забяспечыла прагрэс сацыяльна-эканамічнай эканомікі. Аднак з карэннымі змяненнямі ў галіне эканомікі СССР змяніўся класавы саства насельніцтва СССР. За год сацыялістычнага будаўніцтва былі ліквідаваны ўсе эксплуатацыйныя элементы капіталізму, кулакі, кулакі, спекулянты. Працоўныя СССР — рабочыя, сяляне, інтэлігенцыя — глыбока змяніліся за год сацыялістычнага будаўніцтва.

Карэнным чынам змяніўся рабочы клас, які ператварыўся ў зусім новы клас, вызвалены ад эксплуатацыі, ліквідаваўшы капіталістычную сістэму гаспадаркі і ўсталяваўшы сацыялістычную ўласнасць на сродкі вытворчасці.

Карэнным чынам змянілася сялянства, якое ператварылася ў зусім новае сялянства, вызваленае ад усякай эксплуатацыі, якое з'яўляецца ў сваёй пераважнай большасці класным сялянствам, базіруючым сваю работу і сваё здабытак не на прыватнай гаспадарцы, аднасобнай працы і адсталай тэхніцы, а на калектыўнай уласнасці, на калектыўнай працы і сучаснай тэхніцы.

Змянілася інтэлігенцыя, якая стала ў сваёй масе зусім новай інтэлігенцыяй, звязанай усімі сваімі карэннямі з рабочым класам і сялянствам. Савецкая інтэлігенцыя — гэта учарашнія рабочыя і сяляне і сыны рабочых і сялян, якія вылучыліся на камандныя пасты Савецкай інтэлігенцыі служыць не капіталізму, як старая інтэлігенцыя, а сацыялізму і з'яўляецца роўнапраўным членам сацыялістычнага грамадства.

Такім чынам класавыя грані паміж працоўнымі СССР сціраюцца, падаюць і сціраюцца эканамічныя і палітычныя супярэчнасці паміж рабочымі, сялянамі і інтэлігенцыяй. Стварылася аснова маральна-палітычнага адзінства савецкага грамадства. Гэтае маральна-палітычнае адзінства савецкага народа атрымала сваё бліскучае пацвярджэнне ў стварэнні блока камуністаў і беспартыйных на выбарах у Вярхоўны Совет СССР і ў Вярхоўныя Саветы саюзных рэспублік і ў поўнай перамоце гэтага блока. Вакол партыі вырастаюць шматлікія кадры непартыйных большыкоў, перадавых рабочых, сялян і інтэлігентаў, актывістаў і свядомых барацьбітоў за справу партыі, праўдзікоў яе лініі ў масах.

У гэтай новай абстаноўцы назрэла неабходнасць змянення прадаўжэнняў статутаў умоў прыёму ў партыю новых членаў. Зараз дзеючы, згодна статуту партыі, парадак прыёму ў партыю па чатырох розных катэгорыях, у залежнасці ад сацыяльнага становішча прымае-

мала у партію, явна як аднавідає змінюванися у результаті пера-
моги соціалізму у СССР класової структури совєтського громадянства.
Потреба на встановлення різних категорій при прийомі у партію
і розніж кандидатами стажу аднавідає. У зв'язі з тим для всіх
приймаємих у партію повинні бути установлені адзіння умови при-
єму і аднолькавы кандидатський стаж, незалежна ад їх принадлежности
да **рабочаго класа, сялянства або інтэлігенцыі.**

2. Неабходна дапоўніць статутнае палажэнне аб членах партыі і іх
абавязках палажэннем аб правах членау партыі, якія лічацца само са-
бой разумеючыміся, але не адзначаны у статуте. Такое дапаўненне
статута партыі аднавідає росту актыўнасці членау партыі і мае
выключнае значэнне для павышэння іх адказнасці за справу партыі,
для аграджэння членау партыі ад праяўлення бюракратызма. Пара-
граф 57 статута партыі гаворыць, што «Свабоднае і дзелавое аб-
меркаванне пытаньняў партыйнай палітыкі ў асобных арганізацыях
або у партыі ў цэлым з'яўляецца неадэмным правам кожнага члена
партыі, выцякаючым з унутрыпартыйнай дэмакратыі».

Апрача гэтага права у статуте повинны быць агавораны наступныя
права членау партыі:

а) права членау партыі крытыкаваць на партыйных сходах любую
работніка партыі;

б) права членау партыі выбіраць і быць выбраным у партыйныя
органы;

в) права членау партыі падобавяць асабістага удзелу ва усіх вы-
падках, калі выносіцца рашэнне аб іх дзеінасці або паводзінах,

г) права членау партыі звартацца з любым пытаннем і заяван
у любую партыйную інстанцыю аж да ЦК ВКП(б)

3. Статутам ВКП(б) прадмележаны правядзеныя перыядычнымі
рашэннямі ЦК ВКП(б) чысткі партыі. Ёны г паказваю, што у далей-
шым неабходна адмовіцца ад масавых чыстак партыі па наступных
матывах.

а) метады масавых чыстак, уведзены ў пачатку НЭПа, у перыяд
ажывлення капіталістычных элементаў, каб аградзіць партыю ад пра-
цікнення у яе рады людзей, якія разлагаліся ў сувязі з НЭПам, стра-
шлі глебоў для цыперання абстаноўкі, калі капіталістычныя элементы
ліквідаваны. Апрача таго, на практыцы, як паказаў вопыт, метады ма-
савых чыстак выключае магчымасць адзна правільнага індывідуаль-
нага падыходу да членау партыі, падмываючы яго агульным стандарт-
ным падыходам да членау партыі «па адной мерцы». У сувязі з гэ-
тым пры масавых чыстках мелі месца шматлікія неабірунтаваныя вы-
ключэнні з партыі, а варожыя элементы, якія прабраліся у партыю,
скарысталі чысткі для траўлі і збівання чэсных работнікаў.

б) метады масавых чыстак не дае магчымасці у поўнай меры ажыц-
цяўляць партыйную устаноўку аб уважлівых адносінах да членау пар-
тыі, да работніка і на практыцы часта вядзе да ўшчамлення правоу
членау партыі;

в) у адносінах да варожых элементаў, якія прабраліся ў партыю,
маскіруюць свой варожы твар сродкамі двурэшніцтва і абману пар-
тыі, метады масавых чыстак аказваюцца мала дзеісным і не дасягаючым
мэты;

г) метады масавых чыстак аказваюцца звернутым сваім астрыем, галоў-
ным чынам, супроць так званых пасіўных членау партыі і прыводзіу
да выключэння з партыі чэсных і добрасумленных яе членаў па ма-
тывах іх, нібыта, пасіўнасці.

У сувязі з гэтым перыядычныя масавыя чысткі партыі неабходна адмяніць, устанавіўшы, што партыя можа ў звычайным парадку ачышчаць свае рады ад асоб, якія парушаюць праграму, статут, дысцыпліну партыі.

1. Партыя на лютаўска-сакавіцкім Пленуме ЦК 1937 года і студзеньскім Пленуме ЦК 1938 года асуджала практыку фармальных і бюздуіна-бюракратычных адносін да пытання аб лесе членаў партыі, аб выключэнні з партыі членаў партыі і аб аднаўленні выключаных членаў у партыі. Гэтая практыка, як вядома, была шырока скарыстана правадырамі ў партыю кар'ерысцкімі элементамі, якія стараліся аднавіцца і вылучыцца на выключэннях з партыі, таксама як замаскіраванымі ворагамі ўнутры партыі, якія стараліся шляхам шырокага прапагандавання мер рэпрэсій пераабраць чэсных членаў партыі і пасеяць залішняю падазронасць у партыйных радах.

Студзеньскі пленум ЦК 1938 года прыняў рад мер, якія забяспечваюць ліквідацыю практыкі агульных выключэнняў з партыі, устанаўленне на справе дыферэнцыраванага падыходу пры вырашэнні пытанняў аб выключэнні з партыі або аб аднаўленні выключаных членаў у партыі.

У аднаведнасці з гэтым неабходна дапоўніць статут радамі палажэнняў, якія павінны:

а) забяспечыць уважлівы падыход і старанны разбор абгрунтаванасці абвінавачанняў, прад'яўленых члену партыі;

б) аградыць правы членаў партыі ад усякага самавольства,

в) із'яць з практыкі прымяненне выключэння з партыі, якое з'яўляецца вынішняй мерай партыйнага пакарання, у адносінах да членаў партыі, якія зрабілі малаважныя праступкі.

5. Неабходна адмяніць статутнае патрабаванне да кандыдатаў, уступаючых у партыю, згодна якому ўмован іх прыёму ставіцца, апрача прызнання праграмы і статута партыі і праходжэння статутнага кандыдацкага стажу, таксама ўсваенне праграмы.

Тав. Сталін у дакладзе на лютаўска-сакавіцкім Пленуме ЦК 1937 года ўказваў:

«Каб усвоіць праграму партыі, трэба быць сапраўдным марксістам, правяраным і тэарэтычна падрыхтаваным марксістам. Я не ведаю, ці многа знаходзіцца ў нас членаў партыі, якія ўжо ўсвоілі нашу праграму, сталі сапраўднымі марксістамі, тэарэтычна падрыхтаванымі і правяранымі. Калі ісці далей па гэтай шляху, то нам прыйшлося-б пакінуць у партыі толькі інтэлігентаў і наогул людзей вучоных. Кому патрэбна такая партыя? У нас ёсць правяраная і вытрымалая ўсе выпрабаванні ленинская формула аб членстве ў партыі. На гэтай формуле членам партыі лічыцца той, хто прызнае праграму партыі, плаціць членскія ўзносы і працуе ў адной з яе арганізацый. Звярніце увагу ў ленинскую формулу і ставіцца не да ўсваення праграмы, а да прызнання праграмы. Гэта дзве зусім розныя рэчы. Няма чаго і даказваць, што праў тут Ленін, а не нашы партыйныя таварышы, якія думалі аб абмежаванні аб усваенні праграмы. Яно і зразумела. Калі-б партыя зыходзіла з таго, што членамі партыі могуць быць толькі такія таварышы, якія ўжо ўсвоілі праграму і сталі тэарэтычна падрыхтаванымі марксістамі, то яна не стварала-б у партыі тысячы партыйных гурткоў, сотні партыйных школ, дзе членаў партыі абучаюць марксізму і дапамагаюць ім усвоіць нашу праграму. Зусім ясна, што калі партыя арганізуе такія школы і

гарткі сярод членаў партыі, то гэта таму, што яна ведае, што члены партыі не паспелі яшчэ ўсвойць партыйную праграму, не паспелі яшчэ стаць тэарэтычна падрыхтаванымі марксістамі».

Па гэтых матывах неабходна адмяніць указанае статутнае патрабаванне.

6. Новыя задачы партыі, якія ўзніклі ў сувязі з паваротам у палітычным жыцці краіны, з прыняццем новай Канстытуцыі Саюза ССР патрабавалі ад партыі адпаведнага паводу, ад практыкі партыйнай работы на аснове безумовнага і поўнага падпарадкавання ў жорсткім чаткаў унутрыпартыйнага дэмакратызму, прадпісванага ў статутам партыі. У гэтых мэтах партыя ліквідавала месцае месца ў партыйнай партыйнай работы парушэнне асвоў дэмакратычнага цэнтралізма і аднавіла, у адпаведнасці з статутам партыі, выбарнасць кіруючых органаў партыйных арганізацый.

Партыя правяла таксама рад дадатковых мер, якія забяспечваюць правядзенне паслядоўнай дэмакратычнай практыкі, а іменна: адмену практыкі кааптацыі, забарона пры выбарах партыйных органаў галасавання спіскам, пераход да галасавання па асобных кандыдатурах забяспечэнне за ўсімі членамі партыі несабмежаванага права адводу кандыдатаў і крытыкі апошніх, устанавленне пры выбарах партыйных органаў закрытага (тайнага) галасавання кандыдатаў, устанавленне абавязковасці перыядычнага склікання гарадскіх партыйных активаў, а ў вялікіх гарадах — таксама і раённых активаў.

Статут павінен адлюстравань гэтыя новыя мерапрыемствы партыі правярэння практыкай, забяспечыўшыя далейшае развіццё крытыкі самакрытыкі, уздым адказнасці партыйных органаў перад партыйнай масай, рост актыўнасці партыйнай масы, і тым самым спрыяўшыя ўзбраенню партыі для паспяховага вырашэння новых задач палітычнага кіраўніцтва.

7. Згодна статуту партыі для практычнай работы па ажыццяўленню партыйных рашэнняў і пастановаў (і правяркі іх выканання) савецка-гаспадарчымі органамі і ніжэйшымі партыйнымі арганізацыямі) у абкомах, краінах, ЦК і іншым партыі і ЦК ВКП(б) павінны існаваць цэласныя вытворча-гаспадарчыя аддзелы, прычым у кожным вытворча-гаспадарчым адзеле сканцэнтравана ўся работа ў цэлым па данай галіне: оргпартработы, размеркаванне і падтрымка ктраві, агітмасработы, вытворчая прапаганда, нагляд за выкананнем партыйных рашэнняў адпаведнымі савецка-гаспадарчымі органамі і партыйнымі арганізацыямі».

Практыка паказала, аднак, што такая арганізацыя партыйнага апарата аказалася недастатковай.

Цэнтральнай арганізацыйнай задачай партыі па прайшоўшы перыяд у цяперашні час была і застаецца задачай партыі і партыйнага апарата і прыверкі выканання. Гэтаму пытанню надаваў і надае значэнне І. В. Ленин, указваючы на XI З'ездзе партыі:

«Мы прыйшлі да таго, што гвозд становіцца—у людзях, у партыі людзей. Падбярэйце першых людзей і не давайце практычнае выкананне,—і гэта народ ацэніць».

У сваім дакладзе на XVII З'ездзе партыі І. В. Ленин з усёй сілай і перакананасцю прывітаў і падтрымаў і прыверкі выканання, гаворачы:

«Перамога ніколі не прыходзіць сама,—яе звычайна прыцягваюць».

ваюць. Добрыя рэзалюцыі і дэкларацыі за генеральную лінію партыі—гэта толькі пачатак справы, бо яны азначаюць толькі жаданне перамагчы, але не самую перамогу. Пасля таго, як дана правільная лінія, пасля таго, як дано правільнае рашэнне пытання, поспех справы залежыць ад арганізацыйнай работы, ад арганізацыі барацьбы за правядзенне ў жыццё лініі партыі, ад правільнага падбору людзей, ад праверкі выканання рашэнняў кіруючых органаў. Без гэтага правільная лінія партыі і правільныя рашэнні рыскуюць нацярпець сур'ёзны ўшчэрп. Больш таго пасля таго, як дана правільная палітычная лінія, арганізацыйная работа вырашае ўсё, у тым ліку і лес самой палітычнай лініі, яе выкананне, або яе правал».

Вопыт паказаў, што станасць нашай арганізацыйнай работы па падбору людзей і праверцы выканання да гэтага часу не пераадолены. Распыленне справы падбору кадраў паміж вытворча-галіннымі аддзеламі прывяло да зніжэння размаху арганізацыйнай работы, затрудніла неабходнае перасоўванне работнікаў з адной галіны ў другую, вылучэнне людзей, мэтазоднае скарыстанне іх на тых участках, якія ў даны момант прадстаўляюць асаблівую важнасць для партыі. Распыленне справы падбору кадраў па розных вытворча-галінных аддзелах партыйнага апарата стала прамым тормазам паспяховага вырашэння задачы падбору і размяркавання кадраў. Гэтай задачай патрабуе накіравання ўсёй работы па кадрах з аднаго цэнтра ілжам канцэнтрацыі гэтай работы ў адным апарате, дзе павінны быць сканцэнтраваны вопыт па падбору кадраў, справа вывучэння кадраў, вопыт па іх расстаноўцы.

ЦК ВКП(б), улічваючы такое становішча, прыняў рашэнне, сканцэнтраваны справу падбору кадраў у Адзеле кіруючых партарганаў (АКІО ЦК). Прымаючы, аднак, пад увагу першаступенную важнасць справы падрыхтоўкі і падбору кадраў і вялікі аб'ём гэтай работы, трэба было б рэарганізаваць АКІО, выдзелішы работу па кадрах усіх галін работы ў самастойнае Упраўленне кадраў, а пытанні партыйна-арганізацыйнага кіравання -у спецыяльны Арганізацыйна-інструктарскі аддзел.

8. Недастатковай аказалася таксама практыка распылення праверкі выканання партыйных дырэктыв паміж рознымі вытворча-галіннымі аддзеламі. Гэтую работу неабходна таксама канцэнтравать у адным месцы, змяніўшы, у адпаведнасці з гэтым, характар дзейнасці КПК. Цэнтральнай задачай КПК павінна стаць задача ўзмацнення кантролю за выкананнем рашэнняў ЦК ВКП(б) і арганізацыі сістэматычнай праверкі работы мясцовых арганізацый. Неабходна ўстанавіць, што КПК працуе пры ЦК ВКП(б). У сувязі з гэтым адпадае неабходнасць выбараў КПК непасрэдна на Зездзе партыі. Камісія партыйнага кантроля павінна выбірацца пленумам Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) і працаваць пад кіраваннем і па дырэктывах ЦК ВКП(б).

9. Задача ліквідацыі тэарэтычнай і палітычнай адсталасці партыйных кадраў, задача ўзбраення членаў партыі марксісцка-ленінскай тэорыяй і аўладання большэвізмам патрабуе падняцця на належны ўзровень справы партыйнай прапаганды і агітацыі, у адпаведнасці з рашэннем ЦК «Аб пастаноўцы партыйнай прапаганды ў сувязі з выпускам «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)».

ЦК ВКП(б) павінен мець магутны апарат прапаганды і агітацыі ў выглядзе Упраўлення прапаганды і агітацыі, які сканцэнтруе ў сабе ўсю работу па друкаванай і вуснай прапагандзе і агітацыі.

10. Вытворча-галинныя аддзелы ЦК ВКП(б) павінны быць ліквідаваны, за выключэннем Сельскагаспадарчага аддзела, з прычыны асаблівай важнасці задачы кантролю і нагляду за дзейнасцю савецкіх і партыйных арганізацый у галіне сельскай гаспадаркі, і Аддзела школ, які павінен кантраліраваць пастаноўку справы народнай асветы ва ўсіх рэспубліках.

У абкомах, крайкомах і ЦК нацкомпартый павінны быць створаны аддзелы: кадраў, прапаганды і агітацыі, арганізацыйна-інструктарскі і сельскагаспадарчы і скасаваны ўсе астатнія вытворча-галинныя аддзелы.

У райкомах і гаркомах неабходна мець аддзелы: кадраў, прапаганды і агітацыі і арганізацыйна-інструктарскі.

Кіраўніцтва аддзеламі прапаганды і агітацыі і аддзеламі кадраў у абкомах, крайкомах і ЦК нацкомпартый павінна быць ускладзена на асобных сакратароў.

11. Ва ўмовах быстрага ўздыму сацыялістычнай гаспадаркі, быстрага палітычнага і культурнага росту рабочых, сялян і інтэлігенцыі рэзка павысіўся тэмп партыйнага і дзяржаўнага жыцця. Для таго, каб ажыццяўляць кіраўніцтва дзяржаўнымі і партыйнымі справамі, быстра рэагаваць на запыты, што высюваюцца жыццём, і своєчасова вырашаць назрэўшыя пытанні, неабходна дапоўніць існуючую схему цэнтральных арганізацый партыі З'езд партыі, ЦК ВКП(б)—новым органам,—Усесаюзнай партыйнай канферэнцыяй. Гэта тым больш неабходна, што вялікі адрэзак часу паміж зездамі партыі абмяжоўвае магчымасць вылучэння на кіруючую работу, і ў асаблівасці ў ЦК ВКП(б), выраслых кадраў работнікаў партыі, а канферэнцыя магла-б даць партыі такую магчымасць. У сувязі з гэтым назрэла неабходнасць дапоўніць схему цэнтральных арганізацый партыі—З'езд партыі, ЦК ВКП(б)—Усесаюзнай канферэнцыяй партыі, склікаемай не радзей аднаго разу ў год з прадстаўнікоў мясцовых арганізацый, з тым, каб талюман залачай Усесаюзнай канферэнцыі партыі лічыць абмеркаванне назрэўшых пытанняў палітыкі партыі.

Усесаюзнай канферэнцыі партыі патрэбна прадаставіць права замены часткі членаў ЦК, г. зн. права вываду з саставу ЦК асобных членаў ЦК, якія не забяспечваюць выканання імі сваіх абавязкаў, як членаў ЦК, і замены іх іншымі, але ў колькасці не больш адной пятай саставу ЦК, выбранага Зездам партыі. Канферэнцыя павяняе састаў членаў ЦК з ліку кandyдатаў, выбраных Зездам партыі, і ўзамен іх выбірае адпаведную колькасць новых кandyдатаў у члены ЦК.

Рашэнні канферэнцыі, за выключэннем рашэння аб замене членаў ЦК і выбранні новых кandyдатаў у члены ЦК, якое не патрабуе зацверджання ЦК ВКП(б), падлягаюць зацверджанню ЦК ВКП(б). Рашэнні канферэнцыі, зацверджаныя ЦК ВКП(б), з'яўляюцца абавязковымі для ўсіх партыйных арганізацый. Дэлегаты канферэнцыі выступаюць на пленумах тоўкомаў, крайкомаў і ЦК нацкомпартый. Члены ЦК, калі яны не з'яўляюцца дэлегатамі па поўнамоцтву ад мясцовых арганізацый, прымаюць ўдзел у работах канферэнцыі з правам дарадчага голасу.

12. За мінуўшы перыяд на аснове ўздыму партыйна-палітычнага і партыйна-арганізацыйнай работы умацаваліся пярвічныя партыйна-арганізацыйныя, палепшылася іх сувязь з масамі, павысілася авангардная роля камуністаў, падняўся ўзровень партыйнага жыцця. Партыйныя

арганізацыі бліжэй падышлі да практычных пытанняў гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

Вопыт паказаў, што паспяховая работа партыйных арганізацый была забяспечана там, дзе першачасная партыйная арганізацыя здолела спалучыць партыйна-палітычную работу з барацьбой за паспяховае выкананне вытворчых планаў, за палепшанне работы дзяржаўнага апарата, за асваенне новай тэхнікі, за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны з разгортваннем стаханаўскага руху, з вылучэннем на партыйна-гаспадарчую работу новых кадраў. І наадварот, там, дзе партыйныя арганізацыі адышлі ў бок ад гаспадаркі, абмежаваўшы свае задачы агітацыяй, або там, дзе партыйныя арганізацыі прынялі на сябе не ўласцівыя ім функцыі кіраўніцтва гаспадаркай, падмяняючы і абязлічваючы гаспадарчыя органы, там работа немінуха пападала ў тупік.

У цяперашні час назрэла неабходнасць больш дакладна вызначыць задачы рознага тыпу першачасных партыйных арганізацый і ў прыватнасці такіх розных тыпаў першачасных партыйных арганізацый, як партыйная арганізацыя на вытворчасці (фабрыка, завод, соўгас, калгас) і партыйная арганізацыя наркамата. Партыйнай арганізацыі вытворчага тыпу (фабрычна-заводскай, соўгаса, калгаса) павінна быць прадастаўлена права кантролю за станам спраў прадпрыемства, соўгаса або калгаса. Гэта павінна прывесці да ўзмацнення ролі і адказнасці першачасных партыйных арганізацый на вытворчасці. Што датычыць партыйных арганізацый наркаматаў, то яны, не маючы, у сілу спецыфічных умоў, функцый кантролю, павінны ўзмацніць сваю ролю ў справе палепшання работы дзяржаўнага апарата. Наркомацкія партыйныя арганізацыі абавязаны сігналізаваць аб недахопах работы таго ці іншага наркамата, адзначаць недахопы асобных работнікаў і паведамляць аб іх у ЦК і кіраўнікам наркамата.

Усе члены партыі, якія працуюць у тым ці іншым наркамате, павінны аб'ядноўвацца агульнанаркомацкай партыйнай арганізацыяй. Сакратар першачаснай арганізацыі наркамата павінен зацвярджацца ЦК ВКП(б).

13. Улічваючы, што інстытут спачувваючых быў створан у перыяд, калі быў закрыт прыём у партыю, а таксама прымаючы пад увагу, што партыя мае магчымасць папаўняць свае рады за лік перадавой часткі беспартыйнага актыва, аб'ядноўваемага вакол саветаў, профсаюзаў, комсамола, кааперацыі, Асацыяў і іншых грамадскіх арганізацый працоўных, лічыць неабходным скасаванне груп спачувваючых.

* * *

XVIII з'езд ВКП(б) пастанаўляе ўнесці ў статут ВКП(б) наступныя змяненні і дапаўненні:

I.

Аб членах партыі і іх правах і абавязках.

1. Адрозніць існуючыя катэгорыі пры прыёме з кандыдатаў у члены партыі і ўстанавіць адзіны парадак прыёму ў кандыдатаў у члены партыі для рабочых, сялян і інтэлігенцыі. Устаноўці, што ў партыю прымаюцца асобы, якія дасягнулі 18 год. Усе ўступаючыя ў партыю абавязаны прадставіць рэкамендацыі трох членаў партыі з трохгадовым партыйным стажам, якія ведаюць іх па сумеснай рабоце не менш аднаго года. Для выхадцаў з іншых партый захаваць

цяпер дзеючыя статутныя правілы. Адмяніць статутнае патрабаванне да уступаючых у партыю аб неабходнасці прадстаўлення водзвыгу грамадскай арганізацыі, дзе яны працавалі або працуюць. Рашэнне пераходнай партарганізацыі аб прыёме ў партыю ўступае ў сілу па зацвярджанні яго райкомам або гаркомам. Пры абмеркаванні пытання аб прыёме ў партыю прысутнасць рэкамендуемых не абавязкова.

2. Дапоўніць раздзел аб членах партыі і іх абавязках пунктам аб правах членаў партыі, уключыўшы:

а) права членаў партыі крытыкаваць на партыйных сходах любога работніка партыі;

б) права членаў партыі выбіраць і быць выбранымі ў партыйныя органы;

в) права членаў партыі патрабаваць асабістага ўдзелу ва ўсіх выпадках, калі выносіцца рашэнне аб іх дзейнасці або паводзінах;

г) права членаў партыі звяртацца з любым пытаннем і заявай у любую партыйную інстанцыю аж да ЦК ВКП(б).

3. Адмяніць перыядычныя масавыя чысткі партыі, устанавіўшы, што партыя можа ў звычайным парадку ачышчаць свае рады ад асоб, якія парушаюць праграму партыі, статут партыі, дысцыпліну партыі.

4. Устаноўце, што пры вырашэнні пытанняў аб выключэнні з партыі або аднаўленні выключаных у правах членаў партыі павінен быць забяспечан максімум асцярожнасці і таварыскіх клопатаў і старанна разбор абгрунтаванасці абвінавачанняў, прад'яўленых члену партыі, і што за дробныя праступкі (нявука на сход, няуплата ў тэрмін членскіх узносаў і т. п.) павінны прымяняцца прадугледжаныя статутам меры партыйнага выхавання і ўздзеяння, а не выключэнне з партыі, якое з'яўляецца вышэйшай мерай партыйнага пакарання.

5. Рашэнне пераходнай партыйнай арганізацыі аб выключэнні з партыі, а таксама аб аднаўленні выключаных у правах членаў партыі набывае сілу толькі ў тым выпадку, калі яно зацвярджаецца абкомам, крайкомам, ЦК нацкомпартыі.

Да зацвярджэння абкомам, крайкомам, ЦК нацкомпартыі рашэння аб выключэнні з партыі, партыйны білет астаецца на руках у члена партыі, і ён мае права наведваць партыйныя сходы. Аб выключаных членах партыі абком, крайком, ЦК нацкомпартыі публікуе ў мясцовым партыйным друку з указаннем прычыны выключэння, а таксама публікуе аб аднаўленні няправільна выключаных.

6. Апеляцыі выключаных з партыі павінны разглядацца адпаведнымі партыйнымі органамі не пазней, чым у двухтыднёвы тэрмін.

7. Адмяніць статутнае патрабаванне да кандыдатаў, у сілу якога таварышы, якія прайшлі кандыдацкі стаж, прызнаюць праграму партыі і падпарадкоўваюцца яе статуту і дысцыпліне, усё-ж не могуць лічыцца членамі партыі, пакуль яны не ўсвоіць праграму партыі, г. зн. пакуль яны не стануць марксісцкі аднакаванымі партыйцамі.

II.

Аб кандыдатах у члены партыі.

8. Прывесці раздзел аб кандыдатах у члены партыі ў адпаведнасць з раздзелам аб членах партыі (адмена катэгорый па прыёму).

9. Устаноўце агульны для рабочых, сялян і інтэлігенцыі кандыдацкі стаж тэрмінам у адзін год.

10. Для выхадцаў з іншых партый захаваць цяпер дзеючыя статутныя правілы.

III.

Аб арганізацыйнай будове партыі.

11. Уключыць у статут наступныя дадатковыя палажэнні, якія выцякаюць з задач правядзення ў партыі паслядоўнай дэмакратычнай практыкі і ажыццяўлення да канца асноў дэмакратычнага цэнтралізма:

а) забараніць пры выбарах партыйных органаў галасаванне спіскам. Галасаванне праводзіць па асобных кандыдатурах, забяспечваючы пры гэтым за ўсімі членамі партыі неабмежаванае права адводу кандыдатаў і крытыкі ўпошніх;

б) устанавіць пры выбарах партыйных органаў закрытае (тайнае) галасаванне кандыдатаў.

12. Улічваючы асобнае палітычнае значэнне партыйнага актыва ў жыцці партыі, дапоўніць статут наступным пунктам аб актывах гарадскіх арганізацый.

Лічыць неабходным, каб ва ўсіх без выключэння рэспубліканскіх, краёвых і абласных цэнтрах, а таксама ва ўсіх больш ці менш значных прамысловых цэнтрах абавязкова склікаліся актывы гарадскіх партыйных арганізацый для абмеркавання важнейшых рашэнняў партыі і ўрада, каб актывы склікаліся не для парада і фармальна-ўрачыстага адobrэння гэтых рашэнняў, а для сапраўднага іх абмеркавання, каб у вялікіх цэнтрах склікаліся не толькі гарадскія, але і раённыя партыйныя актывы.

13. Ліквідаваць у ЦК ВКП(б) вытворча-галинныя аддзелы, за выключэннем Сельскагаспадарчага аддзела і Аддзела школ.

Мець у ЦК ВКП(б) наступныя ўпраўленні і аддзелы:

- а) Упраўленне кадраў;
- б) Упраўленне прапаганды і агітацыі;
- в) Арганізацыйна-інструктарскі аддзел;
- г) Сельскагаспадарчы аддзел;
- д) Аддзел школ.

У абкомах, крайкомах і ЦК нацкомпартый ствараюцца:

- а) Аддзел кадраў;
- б) Аддзел прапаганды і агітацыі;
- в) Арганізацыйна-інструктарскі аддзел;
- г) Сельскагаспадарчы аддзел.

У гаркомах і райкомах ствараюцца:

- а) Аддзел кадраў;
- б) Аддзел прапаганды і агітацыі;
- в) Аддзел арганізацыйна-інструктарскі.

У райкомах, гаркомах, акругомах, абкомах, крайкомах і ЦК нацкомпартый мець ваенныя аддзелы, на абавязку якіх ляжыць дапамога ваенным органам у справе настаноўкі ўчоту ваеннаабавязаных, арганізацыі прызыву, мабілізацыі ў выпадку вайны, у справе арганізацыі проціпаветранай абароны і т. д.

14. У змяненне існуючага статутнага парадку ўстанавіць, што Камісія партыйнага кантроля выбіраецца пленумам ЦК і працуе пад кіраўніцтвам ЦК ВКП(б).

Камісія партыйнага кантроля:

- а) кантраліруе выкананне дырэктыв ЦК ВКП(б) савецка-гаспадарчымі органамі і партыйнымі арганізацыямі;

б) правярае работу мясцовых партыйных арганізацый;

в) прыцягвае да адказнасці віноўных у парушэнні праграмы і статута ВКП(б) і партыйнай дысцыпліны.

15. Кіраўніцтва аддзелаў прапаганды і агітацыі і аддзелаў кадраў у абкомах, крайкомах і ЦК нацкомпартый павінна быць ускладзена на асобых сакратароў.

IV.

Аб цэнтральных арганізацыях партыі.

16. Дапоўніць статут ВКП(б) наступнымі палажэннямі аб Усесаюзнай партыйнай канферэнцыі:

а) Усесаюзная канферэнцыя склікаецца з прадстаўнікоў мясцовых арганізацый для абмеркавання назрэхлых пытанняў палітыкі партыі;

б) Усесаюзная канферэнцыя склікаецца не радзей аднаго разу ў год;

в) дэлегаты Усесаюзнай канферэнцыі выбіраюцца на пленумах абкомаў, крайкомаў, ЦК нацкомпартый;

г) парадак выбараў і нормы прадстаўніцтва на Усесаюзную канферэнцыю ўстанаўліваецца ЦК ВКП(б);

д) Усесаюзная канферэнцыя прадастаўляецца права замяняць частку членаў ЦК, г. зн. права выводзіць з састава ЦК асобных членаў ЦК, якія не забяспечваюць выканання імі сваіх абавязкаў, як членаў ЦК, і замяняць іх другімі, але ў колькасці не больш адной пятай састава ЦК, выбранага З'ездам партыі. Усесаюзная канферэнцыя папаўняе састаў членаў ЦК з ліку кандыдатаў, выбраных З'ездам партыі, і ўзамен іх выбірае адпаведную колькасць новых кандыдатаў у члены ЦК;

е) рашэнні Усесаюзнай канферэнцыі, за выключэннем рашэння аб замене членаў ЦК і выбранні новых кандыдатаў у члены ЦК, якое не патрабуе зацвярджэння ЦК ВКП(б), падлягаюць зацвярджэнню ЦК ВКП(б). Рашэнні Усесаюзнай канферэнцыі, зацверджаныя ЦК ВКП(б), з'яўляюцца абавязковымі для ўсіх партыйных арганізацый;

ж) члены ЦК, калі яны не з'яўляюцца дэлегатамі на поўнамоцтву ад мясцовых арганізацый, прымаюць удзел у работах Усесаюзнай канферэнцыі з правам дарадчага голасу.

17. Змяніць існуючы статутны парадак, згодна якому Камісія Совецкага Кантроля намячаецца З'ездам партыі, устанавішы ў далейшым, што фарміраванне Камісіі Совецкага Кантроля павінна адносіцца да кампетэнцыі савецкіх органаў.

V.

Аб партыйным стажы для сакратароў абкомаў, гаркомаў, райкомаў і начальнікаў палітаддзелаў Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота.

18. У мэтах стварэння неабходных умоў для вылучэння на кіруючую партыйную работу новых кадраў партыйных работнікаў, у змяненне адпаведных параграфав статута, устанавіць партыйны стаж для сакратароў абкомаў, крайкомаў, ЦК нацкомпартый замест 12 год не менш 5 год, для сакратароў гаркомаў замест 10 год не менш 3 год, для сакратароў райкомаў замест 7 год не менш 3 год і для сакратароў пярвічных партыйных арганізацый і цэхпарторгаў замест

стажа ў першым выпадку не менш 3 год, а ў другім не менш 2 год, устанавіць партыйны стаж не менш аднаго года.

Для начальнікаў палітупраўленняў акруг, флотаў і армій лічыць абавязковым замест 10-гадовага—5-гадовы партыйны стаж і для начальнікаў палітаддзелаў дывізій і брыгад замест 6-гадовага—3-гадовы партыйны стаж.

VI.

Аб краявых—абласных—рэспубліканскіх арганізацыях партыі.

19. Устанавіць, што ў абкомах, крайкомах і ЦК нацкомпартыі павінна быць 4—5 сакратароў, у тым ліку першы сакратар, другі сакратар, сакратар па кадрах і сакратар па прапагандзе.

VII.

Аб акруговых арганізацыях партыі.

20. Прадаставіць акруговым партыйным арганізацыям статутныя правы, даноўнішы статут ВКП(б) аднаведным палажэннем.

VIII.

Аб гарадскіх і раённых (сельскіх і гарадскіх) арганізацыях партыі.

21. Устанавіць, што пленум гарадскога—раённага камітэта склікаецца не радзей аднаго раза ў паўтара месяца.

IX.

Аб партарганізацыях у Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскім Флоте.

22. У сувязі з стварэннем Наркамата Ваенна-Марскога Флота распаўсюдзіць статутнае палажэнне аб партыйных арганізацыях у Чырвонай Арміі таксама на партарганізацыі Ваенна-Марскога Флота, устанавішы, што Палітычнае Упраўленне Ваенна-Марскога Флота працуе на правах Ваенна-Марскога Аддзела ЦК ВКП(б).

X.

Аб пярвічных партыйных арганізацыях.

23. Для павышэння ролі пярвічных партыйных арганізацый вытворчых прадпрыемстваў, у тым ліку саўгасаў, калгасаў і МТС, і іх адказнасці за стан работы прадпрыемстваў, прадаставіць гэтым арганізацыям права кантролю работы адміністрацыі прадпрыемства.

Наркамацкія партыйныя арганізацыі, якія, у сілу асобых умоў работы савецкіх устаноў, функцыямі кантролю карыстацца не могуць, абавязаны сігналаваць аб недачотах у рабоце ўстаноў, адзначаць недахопы у рабоце наркамата і яго асобных работнікаў і накіроўваць свае матэрыялы і меркаванні ў ЦК ВКП(б) і кіраўнікам наркамата.

Сакратары наркамацкіх партыйных арганізацый зацвярджаюцца ЦК ВКП(б).

Усе камуністы-работнікі цэнтральнага апарата наркамата ўваходзяць у адну агульна-наркамацкую партыйную арганізацыю.

24. У змяненне існуючага палажэння імянаваць у далейшым выбарныя органы пераходных партыйных арганізацый не камітэтамі, а бюро (бюро такой-то партыйнай арганізацыі).

25. Бюро пераходных партарганізацый ствараюцца ў партарганізацыях, якія налічваюць не менш 15 членаў партыі.

26. У мэгах быстрага вырашчвання і выхавання членаў партыі ў духу калектыўнага кіраўніцтва прадаставіць права цэхавым партыйным арганізацыям, якія налічваюць не менш 15, але не больш 100 членаў партыі, выбіраць бюро цэхавай партыйнай арганізацыі ў саставе ад 3 да 5 чалавек, а налічваючым звыш 100 членаў партыі — ад 5 да 7 чалавек.

27. Устаноўваць, што ў пераходных партыйных арганізацыях, якія налічваюць менш 100 камуністаў, могуць стварацца партыйныя групы па брыгадах, агрэгатах прадпрыемства і т. п.

28. У буйных прадпрыемствах і ўстановах, якія налічваюць звыш 500 членаў і кандыдатаў партыі, могуць, у кожным асобным выпадку з дазволу ЦК ВКП(б), стварацца заводскія камітэты партыі, з прадастаўленнем цэхавым партарганізацыям гэтых прадпрыемстваў правоў пераходнай партыйнай арганізацыі.

XI.

Аб партыі і комсамолё.

29. Даноўніць статут ВКП(б) наступнымі палажэннямі аб партыі і комсамолё:

а) Усю работу ВЛКСМ праводзіць пад непасрэдным кіраўніцтвам ВКП(б). ЦК ВЛКСМ, з'яўляючыся кіруючым органам комсамолё, непасрэдна падпарадкаван ЦК ВКП(б). Работа мясцовых арганізацый ВЛКСМ накіроўваецца і кантралюецца адпаведнымі рэспубліканскімі, краёвымі, абласнымі, гарадскімі і рэсёнальнымі партыйнымі арганізацыямі.

б) Члены ВЛКСМ, якія з'яўляюцца членамі або кандыдатамі партыі, выбываюць з комсамолё з моманту ўступлення іх у партыю, калі яны не займаюць кіруючых пастоў у комсамольскіх арганізацыях.

в) ВЛКСМ з'яўляецца актыўным памочнікам партыі ва ўсім дзяржаўным і гаспадарчым будаўніцтве. Комсамольскія арганізацыі павінны быць на справе актыўнымі праваднікамі партыйных дырэктыв ва ўсіх галінах сацыялістычнага будаўніцтва, а там, дзе няма пераходных партыйных арганізацый, — неслі поўную адказнасць за іх правядзенне ў жыццё.

г) Комсамольскія арганізацыі маюць права шырокай ініцыятывы ў абмеркаванні і пастапоўцы перад адпаведнымі арганізацыямі ўсіх пытанняў работы прадпрыемства, калгаса, саўгаса, установы, звязаных з задачай зніжэння недачотаў у дэкадні і аказання ім неабходнай дапамогі ў палепшэнні работы шляхам арганізацыі сацыялістычнага спаборніцтва і ударніцтва, правядзення масавых кампаній і т. д.

Асобная пастанова

Асобы, прынятыя ў кандыдаты партыі да XVIII З'езда, праходзяць кандыдацкі стаж на агульных падставах, гэта значыць тэрмінам у адзін год.

Прамова т. АНДРЭЕВА А. А. на XVIII з'ездзе ВКП(б).

Таварышы, уся перадз'ездаўская абстаноўка тое, як праходзіла ў партыйных арганізацыях а́меркаванне пытанняў з'езда і выбары на з'езд, паказвае, што ўся партыя ішла да свайго XVIII з'езда з пачуццём глыбокага маральнага задавальнення ў сваёй рабоце, з усведамленнем сваёй найвялікшай сілы і глыбокай удзячнасцю таварышу Сталіну за тое, што ён і ў гэты справаздачны перыяд правёў партыю праз усе труднасці да новых перамог. (Працяглыя апладысменты.)

Уздым, які адбываецца ў сувязі са з'ездам партыі ў краіне, на фабрыках, заводах, у калгасах, гаворыць таксама, што гэтае пачуццё глыбокага маральнага задавальнення перажывае не толькі партыя, але ўся краіна, увесь наш вялікі савецкі народ.

Ды і як, таварышы, не быць маральна задаволеным рэзультатамі работы партыі, калі справаздачны перыяд у жыцці нашай большэвіцкай партыі быў такім багатым, насычаным вялікай работай і новымі перамогамі ва ўсіх галінах палітычнай, гаспадарчай і арганізацыйнай дзейнасці нашай партыі.

Узяць толькі некалькі вынікаў, якія былі падведзены таварышам Сталіным. У той час, як капіталізм прадаўжае бляхтацца, таптацца на месцы, не ў сілах нават дасягнуць узроўню вытворчасці 1929 года, СССР за гэты-ж час пайшоў далёка ўперад.

Вытворчасць у адносінах да 1929 года ў нас узрасла амаль у 5 раз. Пад кіраўніцтвам партыі за гэты час была датэрмінова выканана другая пяцігодка. Соцыялістычны лад перамог і канчаткова ўцвярдзіўся. Завершана ліквідацыя эксплуатацыйных класаў, зроблен велізарны крок уперад да бяскласавага грамадства тым, што грань паміж класамі рабочых і сялян усё больш сціраецца на аснове ўмацавання калектывізацыі і перамогі соцыялізма. Адбылася, як гаварыў таварыш Сталін, цэлая культурная рэвалюцыя ў краіне за гэты час.

За гэты-ж перыяд наш народ меў магчымасць прыняць вялікую Сталінскую Канстытуцыю, а партыя большэвікоў—атрымаць яшчэ і яшчэ раз усенароднае давер'е.

За справаздачны перыяд у краіне шырока разгарнуўся літаральна ўсенародны стаханаўскі рух, які захаваў сабой усе галіны гаспа-

даркі і працы, рух, які зрабіў і робіць поўную рэволюцыю ў вытворчасці і прадукцыйнасці працы.

Як-жа не быць, таварышы, задаволеным, калі партыі пры падтрыманні і ўдзеле ўсяго народа ўдалося разграміць, знішчыць кадры трацкісцка-бухарынскіх і іншых змоўшчыкаў, шкоднікаў, забойцаў, шпіенаў, рыхтаваўшых пад кіраўніцтвам замежных разведак ліквідацыю Совецкай улады і аднаўленне ярма рабства для народаў СССР.

Можна не сумнявацца, што разгром гэтых дыверсанцкіх інтэрвенцыйскіх кадраў у нас у тылу, безумоўна, пераблытаў усе разлікі нашых знешніх ворагаў і затрудніў ім магчымасць вайны супроць Совецкага Саюза.

У той час, як капіталізм, заблытаўшыся ў невыразальных супярэчнасцях, упоўз ужо ў другую імперыялістычную вайну, нашы рабочыя і сяляне могуць быць упэўнены за лес сваёй сацыялістычнай радзімы, таму што пад кіраўніцтвам партыі за прайшоўшы перыяд абарона краіны яшчэ больш умацавалася, а тыя з неспакойных суседзяў, якія папрабавалі пасягнуць на савецкую тэрыторыю, атрымалі добра ў зубы і на сваёй шкуры адчулі сілу абароны СССР, сілу нашай Чырвонай Арміі. (Апладысменты.)

Не можа не выклікаць таксама глыбокага задавальнення і тая арганізацыйная работа, якую прарабіла партыя і яе Цэнтральны Камітэт за справаздачны перыяд, аб якой гаварыў таварыш Сталін.

Падняты да актыўнага ўдзелу за гэты час у дзяржаўным управленні, гаспадарцы, грамадскім жыцці мільёны людзей з заводаў, калгасаў і ўстаноў. Краіна, дзяржава, культура і ўпраўленне ўзбагаціліся сотнямі тысяч новых спецыялістаў.

За гэтыя пяць год выпушчана з ВІУ і тэхнікумаў 1.257.000 новых спецыялістаў, не лічачы ваенных спецыялістаў. Толькі за адзін мінулы год выпушчана з ВІУ і тэхнікумаў 294.700 новых спецыялістаў.

Пад кіраўніцтвам партыі за справаздачны перыяд арганізавана 3.450 новых МТС, звыш 600 МТМ, 939 новых ВІУ і тэхнікумаў. Колькасць членаў профсаюзаў за гэты перыяд узрасла на 4.700 тысяч чалавек, членаў комсамола каля 3 млн. Падрыхтавана і перападрыхтавана за гэты час звыш 1.500 тыс. новых трактарыстаў і камбайнераў. Прайшлі перападрыхтоўку сотні тысяч старшын калгасаў і калгасных брыгадзёраў. Створана 2.255 новых першачных партыйных арганізацый.

Улічыўшы слабасць работы па ідэйна-палітычнаму выхаванню нашых кадраў, Цэнтральны Камітэт, як вам вядома, у гэтым напрамку прарабіў вельмі сур'ёзную работу, у асабліваці асабіста таварыш Сталін, які, не гледзячы на сваю шгодзенную занятасць, забяспечыў нашу партыю стварэннем сапраўднай гісторыі большэвіцкай партыі, дзякуючы чаму наша партыя, нашы кадры ідэйна за кароткі пе-

оыяд падняліся на некалькі ступеней вышэй. А пастанова Цэнтральнага Камітэта аб прапагандзе, выпрацаваная пад непасрэдным кіраўніцтвам і пры асабістым удзеле таварыша Сталіна, з'яўляецца практычнай баявой праграмай, якая па-новаму ставіць арганізацыю палітычнага выхавання нашых кадраў.

Па-новаму з усёй яснасцю Цэнтральным Камітэтам былі пастаўлены пытанні арганізацыі працоўнай дысцыпліны на прадпрыемствах і ролі майстра, што сустрала гарачае падтрыманне сярод рабочых і тэхнічнага персанала на фабрыках і заводах і што безумоўна ўжо дае сур'езныя рэзультаты ў становішчы спраў на вытворчасці і выпуску прадукцыі.

Партыя і яе Цэнтральны Камітэт неаднаразова за гэты час займаліся арганізацыйнымі пытаннямі калгаснага і саўгаснага будаўніцтва. Асаблівую увагу ў сваёй арганізацыйнай рабоце партыя і яе Цэнтральны Камітэт удзялілі ўнутрыпартыйнаму жыццю. Як толькі сталі адчувацца недахопы ўнутрыпартыйнага жыцця, у справе ажыццяўлення дэмакратызма, таварыш Сталін і Цэнтральны Камітэт з усёй вастрынені паставілі і правялі выпраўленні гэтых буніенных недахопаў, а партыйныя арганізацыі безумоўна ўжо дабіліся сур'езных рэзультатаў у аднаўленні норм партыйнай дэмакратыі, выбарнасці і справаздачнасці.

Выправіўшы гэтыя недахопы ўнутрыпартыйнай дэмакратыі ў арганізацыйнай рабоце, партыя перайшла да выпраўлення такіх-жа, калі не больш сур'езных, недахопаў у профсаюзах і комсамоле. Аб рэзультатах работы у гэтым сэнсе, відаць, скажуць самі кіраўнікі профсаюзаў і комсамола.

Партыя за гэты перыяд прывяла ў парадак сваю партыйную гаспадарку і ўчот членаў партыі. Дастаткова сказаць, што цяпер Цэнтральны Камітэт у любы момант можа мець уяўленне аб кожным члене партыі. Бясспрэчным вынікам, мне здаецца, з'яўляецца тое, што ў рэзультате велізарнай арганізацыйнай работы, праведзенай партыйнымі арганізацыямі пад кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта, узмацнілася сувязь нашых арганізацый з масамі, а ЦК нацкомпартый, абкомаў і крайкомаў—з месцамі.

Але самым галоўным і выдатным вынікам арганізацыйнай работы партыі, безумоўна, з'яўляецца выхаванне і вылучэнне шматлікіх кадраў на кіруючую работу ў партыйныя, савецкія, гаспадарчыя, профсаюзныя і комсамольскія арганізацыі.

Такіх новых маладых кадраў, паднятых знізу з перадавых, растурых людзей і стаханаўцаў, а таксама скончывшых вышэйшыя навучальныя ўстановы—у нас сотні тысяч.

Я хацеў-бы агласіць некаторыя асноўныя даныя аб змяненні якаснага састава нашых кадраў.

Вось, напрыклад, у ліку сакратароў абкомаў, крайкомаў і ЦК

нацкомпартый мы маем 28,6 проц. з вышэйшай асветай, з закончанай сярэдняй і незакончанай вышэйшай—30 проц.

У састаў сакратароў абкомаў, крайкомаў і ЦК нацкомпартый 54 проц. вылучана за апошнія годы з нізавой работы і з пярвічных арганізацый, а 39 чалавек вылучаны на сакратарскую работу непасрэдна па сканчэнні вучобы.

Сярод сакратароў райкомаў, гаркомаў і акругкомаў партыі з вышэйшай асветай—534 чалавекі, з незакончанай вышэйшай і сярэдняй—2 581 чалавек. Вылучана з нізавой работы і з работы ў пярвічных арганізацыях 7.200 чалавек і непасрэдна з вучобы—185 чалавек.

У саставе сакратароў пярвічных партыйных камітэтаў і парторглаў з вышэйшай асветай—5.191 чалавек, з сярэдняй асветай—18.677 чалавек.

Такім чынам, вы бачыце з гэтага значную перасоўку ў саставе нашых кіруючых партыйных кадраў у бок больш высокага асветлага ўзроўню і перамяшчэнне непасрэднага вопыту нізавой работы пярвічных арганізацый у нашы кіруючыя партыйныя органы.

Не менш сурэзныя якасныя змяненні адбыліся і ў саставе кіруючых кадраў савецкіх і гаспадарчых работнікаў. Так, сярод наркомаў Саюза ССР і РСФСР мы маем 53 проц. з вышэйшай асветай, намеснікаў наркомаў—68 проц.; нач. галоўных упраўленняў і аб'яднанняў наркаматаў—60 проц.; сярод дырэктараў прадпрыемстваў—27,6 проц. Даволі значная колькасць стаханавцаў цяпер займаюць у нас кіруючыя пасты ў наркаматах, галоўных упраўленнях, на дарогах і у якасці дырэктараў прамысловых прадпрыемстваў.

Заменаў абавярочыманся ў палітычных і дзелавых адносінах часткі кадраў і вылучэннем новых людзей на кіруючую работу наша партыя зрабіла вялікую справу, яна ўзмацніла сябе. Адбылося аздаравленне дзяржаўнага і гаспадарчага апарата. У нашым партыйным доме стала чысцей і святлей. Сувязь з масамі і месцамі стала мацней. Новыя людзі прынеслі непасрэдны вопыт практычнай работы энтузіязму і элементы маральнага разлажэння ў значнай меры зніклі, бо іх падтрымлівалі ў мінулым людзі з тым самым палітычным нутром, што і вызначала іх маральнае падзенне.

Таварыш Сталін у справаздацы гаварыў, што ў капіталістычных краінах старонкі буржуазнага друку стракаюць перанесамі аб тым, што, правёўшы ачыстку кадраў за апошні два—тры годы, большавікі аслабілі сябе. Няхай уцяшаюць сябе гэтыя паны. Мы з вамі добра ведаем, што партыя зрабіла вялікую справу, вылучыўшы сотні тысяч новых, свежых кадраў. Гэтым мы ўмацавалі ва ўсіх адносінах справу кіравання ў партыйных арганізацыях, савецкіх, гаспадарчых і профсаюзных. Справа ў нас цяпер нязмерна мацней і на-

дзеяней. Але, не гледзячы на рэлізарную арганізацыйную работу, праведзеную партыяй, нам прадстаць таварышы, уперадзе яшчэ нямала работы, аб ёй гаварыў таварыш Сталін.

Аб некаторых задачах арганізацыйнай работы

Першае. Верна, што партыя рашыла вялікую арганізацыйную задачу вылучэннем новых кадраў. Гэтыя новыя кадры маюць вопыт практычнай нізавой работы, ведаюць жыццё і канкрэтную абстаноўку, яны сталі культурней, многія з вышэйшай і сярэдняй асветай. Яны не заражаны бюракратычным налетам дырэктыўнага кіраўніцтва, чванствам, вядзізмам, больш звязаны з масамі, чэсны і адданы ў адносінах сваёй партыі. Створан выдатны каштоўны фонд. Задача заключаецца ў тым, каб даражыць гэтым фондам, дапамагчы новым кадрам падняцца да узроўню сапраўдных кіраўнікоў. Сур'езнага вопыту кіруючай работы ў іх яшчэ няма, трэба дапамагчы ім у гэтай справе і ў атрыманні большэвіцкай загартоўкі і палітычнага выхавання.

Другое. Таварыш Сталін гаварыў аб неабходнасці забеспячэння правільнага спалучэння ў партыйным кіраўніцтве партыйна-палітычнай работы і кіраўніцтва гаспадаркай.

Ці можам мы сказаць, што нашы крайкомы, абкомы, райкомы на практыцы поўнасьцю ўсвоілі ўжо гэтую арганізацыйную задачу? Не, гэтага яшчэ сказаць нельга. На жаль, нават у самы апошні час Цэнтральнаму Камітэту прышлося сур'езна напярэць некаторыя абкомы ў аднабаковасці кіраўніцтва: або збіваюцца на захваленне гаспадарчай работай, забываючы партыйна-палітычныя задачы, або, наадварот, закідваюць гаспадарчую работу, а потым займаюцца ёю ў парадку ліквідацыі прарываў.

Прапановы на статуту, якія ўнесены на разгляд з'езда, прадугледжваюць скасаванне некаторых вытворча-галінных аддзелаў. Але гэта ніяк нельга разглядаць як звужэнне задач кіраўніцтва савецкай і гаспадарчай работай. Наогул трудна і нельга вызначыць, які процант увагі і работы ў нашых арганізацыях павінен ісці на партыйна-палітычную работу і які на гаспадарчае кіраўніцтва. Тут трэба выходзіць з таго, што гаварыў таварыш Сталін у 1937 г. на Пленуме ЦК ВКП(б). Таварыш Сталін гаварыў:

«Калі цяпер некаторыя нашы таварышы, беручыся за ўзмацненне партыйна-палітычнай работы, уздумаюць адыйсці ад гаспадаркі, то гэта будзе другая крайнасць, якая будзе нам каштаваць не меншых афяр. Нельга шарахацца ад адной крайнасці да другой. Нельга аддзяляць палітыку ад гаспадаркі. Мы не можам адыйсці ад гаспадаркі таксама, як не можам адыйсці ад палітыкі. Для зручнасці вывучэння людзі звычайна аддзяляюць метадалагічна пытанні гаспадаркі ад пытанняў палітыкі.

Але гэта робіцца толькі метадалагічна, штучна, толькі для зручнасці вывучэння. У жыцці, наадварот, на практыцы палітыка і гаспадарка неаддзялімы. Яны існуюць разам і дзейнічаюць разам. І той, хто думае ў нашай практычнай рабоце аддзяліць гаспадарку ад палітыкі, узмацніць гаспадарчую работу цаной умалення палітычнай работы, або, наадварот, узмацніць палітычную работу цаной умалення гаспадарчай работы,—той абавязкова пападае ў тупік».

Трэцяе. Таварыш Сталін у якасці адной з арганізацыйных задач ставіў перад нашымі партыйнымі арганізацыямі задачу ўмацавання людзьмі асобных гатункаў савецкай і гаспадарчай работы, каб не падмяняць савецкія і гаспадарчыя органы і не ператвараць сябе ў такіх. Вось, што таварыш Сталін гаварыў на гэтым поведзе ў 1937 г. на Пленуме ЦК ВКП(б):

«Сэнс вядомага пункту праекта рэзалюцыі аб вызваленні партыйных арганізацый ад гаспадарчых дробязей і ўзмацненні партыйна-палітычнай работы заключаецца не ў тым, каб адыйсці ад гаспадарчай работы і гаспадарчага кіраўніцтва, а ўсяго толькі ў тым, каб не дапускаць больш практыкі падмены і абязлічвання гаспадарчых органаў, у тым ліку і асабліва зямельных органаў, нашымі партыйнымі арганізацыямі. Неабходна, стала быць, засвоіць метад большэвіцкага кіраўніцтва гаспадарчымі органамі, які заключаецца ў тым, каб сістэматычна дапамагаць гэтым органам, сістэматычна ўмацоўваць іх і кіраваць гаспадаркай не паміма гэтых органаў, а праз іх».

Ці можна, таварышы, сказаць, што гэтае сур'езнае папярэджанне таварыша Сталіна нашымі арганізацыямі ужо поўнасю ажыццэўлена? Не, гэтага сказаць нельга, таму што ў некаторых нашых арганізацыях маюць месца да гэтага часу два тыпы работы і два тыпы работнікаў. Адны, якія імкнуцца зрабіць усё самі, бяруча за ўсё, цягнуць усё дробязі гаспадарчага і савецкага кіраўніцтва ў партарганізацыю і ў рэзультате не ў сілах справіцца і дзвесці справу да канца, абязлічваючы тым самым савецкія гаспадарчыя арганізацыі.

Другі тып работы і работнікаў—гэта звядзенне свайго кіраўніцтва да агульна-дырэктыўнага кіраўніцтва, перадачы ўсё канкрэтнага і апэратыўнага кіраўніцтва ўсім каму ўгодна. Я мог бы прывесці няглыбінныя падобныя канкрэтныя прыклады з работы асобных абкомаў, але гэта наўрад ці неабходна. Задача заключаецца ў тым, каб канчаткова ліквідаваць гэтыя недахопы шляхам умцавання людзьмі савецкіх і гаспадарчых органаў і правільнага кіраўніцтва імі.

Чацвёртае. Па-ранейшаму самым сур'езным у кіраўніцтве ўсялякай работай астаецца падбор людзей і праверка выканання. Вы ведаеце, што на гэтым сур'езна настойваў яшчэ пры жыцці Ленін, як на ас-

ноўнай арганізацыйнай умове правільнага кіраўніцтва. Гэта астаецца самым істотным і да гэтага часу. Аб гэтым пастаянна, настойліва нам напамінае таварыш Сталін.

Ці можна сказаць, што гэтая асноўная арганізацыйная ўмова партыйнага, савецкага і гаспадарчага кіраўніцтва ўвайшла ў плоць і кроў нашых кіраўнікоў? Не, гэтага сказаць, таварышы, нельга.

Справа часта зводзіцца да таго, што пякуцца дырэктывы, якія паўтараюць адна другую, астаюцца без праверкі выканання. Часта падбор людзей пастаўлен настолькі няўважліва, што за ім абавязкова ідзе цяжкая кадрова, змена людзей, таму што яны часта не апраўдваюць свайго прызначэння.

Значыць задача заключаецца ў тым, каб ліквідаваць гэтыя недахопы і сапраўды ўнядрыць уважлівы падбор людзей і праверку выканання, як асноўную ўмову ўсёй работы, якая нам прадстаіць.

Пятае. Верна, што асноўныя кадры ворагаў выкрыты і разгромлены. Але гэта не павінна настрайваць нас да благадушнасці, а няма сумнення, што ў некаторых нашых людзей могуць складацца такія настроі,—моў, вось цяпер мы ворагаў разграмілі, цяпер можна зноў спакойна папрацаваць. Такія настроі былі-б небяспечнымі, калі-б яны ахапілі нашы арганізацыі. Таварыш Сталін папярэджваў аб варожым капіталістычным акружэнні, і гэтае папярэджанне нашы людзі ніколі не павінны забываць. Недавыкрытыя яшчэ астаткі і зноў засылаемыя да нас ворагі будуць вынаходзіць новыя, больш утончаныя формы барацьбы: праваліўшыся на адных метадах, яны будуць вынаходзіць другія. Яны ўжо скарыстоўваюць форму паклёпу для падшыбання нашых новых кадрў.

Задача заключаецца ў тым, каб і далей выкрываць і паралізаваць усе і ўсялякія спробы ворагаў шкодзіць, вербаваць кадры і ўносіць дэзарганізацыю ў нашы рады.

Шостае. Неабходна сказаць аб тым, каб не выпускаць з пад увагі кіраўніцтва і кантролю партыйных арганізацый ні адной галіны работы—палітычнай, гаспадарчай і савецкай. Урокі гавораць, што ў гэтых адносінах у мінулым былі дапушчаны вельмі буіныя недахопы нашымі арганізацыямі, і Цэнтральнаму Камітэту прыйшлося сур'ёзна папраўляць некаторыя абкомы і крайкомы.

Напрыклад, нельга сказаць, каб добра справа абстаяла з кіраўніцтвам такой важнай галіною, якая звязана з абслугоўваннем негаспадарчых патрэбнасцей насельніцтва, як дзяржаўны і кааперацыйны гандаль. Ці можна пахваліцца, што нашы партарганізацыі дастаткова сур'ёзна кіруюць гэтай справай і партыйнай работай у гэтых установах? Не, гэтым пахваліцца нельга.

Нельга таксама прызнаць здавальняючым кіраўніцтва партыйнай работай у нашых ВНУ і тэхнікумах, дзе рыхтуюцца сотні тысяч нашай лепшай моладзі, якія заўтра, па сканчэнні вучобы, будуць працаваць і кіраваць у самых розных галінах палітычнай, гаспадарчай

і культурнай работы. А ў нас-жа ў ВНУ і тэхнікумах вучацца 1.553.000 чалавек. Сур'езнага павароту пасля папярэджання таварыша Сталіна нашы партыйныя арганізацыі ў гэтых адносінах яшчэ не зрабілі.

І, нарэшце, аб партыйнай рабоце ў сельскай гаспадарцы. Безумоўна, за справаздачны перыяд партыіна-палітычная работа ў сельскай гаспадарцы ўзмацнілася. Колькасць пярвічных арганізацый і колькасць членаў партыі ўзрасла. Аднак усе-ж трэба прызнаць слабасць нашай партыйнай работы ў сельскай гаспадарцы і яе неадпаведнасць у параўнанні з тымі велізарнымі задачамі нашай работы ў вёсцы і ў сельскай гаспадарцы наогул. Узяць хоць-бы становішча спраў з наяўнасцю пярвічных арганізацый і камуністаў у калгасах.

За апошні год мы маем некаторы рост колькасці членаў партыі ў калгасах, аднак нельга яшчэ лічыць нармальным, калі ў нас на 243 тысячы калгасаў толькі 12 тысяч пярвічных партыйных арганізацый і колькасцю членаў і кандыдатаў 153 тысячы.

А па некаторых абласцях справа абстаіць асабліва дрэнна. Вось напрыклад, Беларускае рэспубліка. На 9.665 калгасаў ёсць толькі 44 пярвічныя арганізацыі ў калгасах, з колькасцю 614 членаў партыі.

У Валагодскай вобласці, на 5.970 калгасаў ёсць 31 пярвічная арганізацыя, з колькасцю 442 члены партыі. У Пермскай вобласці, на 3.314 калгасаў—16 пярвічных арганізацый у калгасах, з колькасцю 274 члены партыі.

У той-жа час ёсць рэспублікі і вобласці, дзе справа абстаіць значна лепш. Так напрыклад, у Азербайджане, на 3.677 калгасаў ёсць 882 пярвічныя арганізацыі, з колькасцю 14.500 членаў партыі. У Казахстане, на 7.347 калгасаў—1 239 пярвічных арганізацый, з колькасцю 15.600 членаў партыі. У Сталінградскай вобласці, на 1.655 калгасаў—507 пярвічных арганізацый, з колькасцю 5.286 членаў партыі. Вось бачыце, якая розніца паміж асобнымі абласцямі.

Трэба таксама пажадаць, каб арганізацыі камсамола звярнулі сур'ёзную ўвагу на ўмацаванне работы камсамола ў вёсцы. Камсамол мог-бы безумоўна мець, калі не ва ўсіх, то ў значнай большасці калгасаў свае пярвічныя арганізацыі, між гэтым справа абстаіць так, што з 243 тысяч калгасаў больш чым у 100 тысячах калгасаў няма пярвічных камсамольскіх арганізацый.

З гэтага, вядома, таварышы, не вынікае, што нашы арганізацыі павінны пачаць шырокую кампанію па механізму павелічэнню колькасці пярвічных арганізацый і членаў партыі ў калгасах, але ва ўсякім выпадку цяпер мы маем у калгасах многа перадавых людзей, жадаючых быць членамі нашай партыі, і ў сваёй далейшай рабоце мы абавязаны дабіцца павелічэння ліку камуністаў у калгасах і колькасці пярвічных арганізацый. Гэта нам аблегае як задачу палітычнай работы ў калгасах, так і арганізацыю кіравання калгасамі.

Аб нашых задачах па сельскай гаспадарцы

Таварыш Сталін паставіў вялікія і сур'езныя задачы ў галіне сельскай гаспадаркі:

«Разгарнуць далей уздым нашага земляробства і жывёлагадоўлі з тым, каб на працягу бліжэйшых 3—4 год дабіцца штогодняй вытворчасці зярна 8 мільярдаў пудоў з сярэдняй ураджайнасцю на гектар у 12—13 цэнтнераў, павялічыць вытворчасць па тэхнічных культурах на 30—35 процантаў у сярэднім, павялічыць пагалоўе авечак і свіней удвая, пагалоўе буйнага рагатага жывёлы—процантаў на 40, пагалоўе коней—процантаў на 35».

Гэтыя задачы выкавальны. Я хацеў-бы спыніцца на тых велізарных магчымасцях, якія мы маем у сельскай гаспадарцы.

Нельга недацэньваць таго, што ворагі народа дасіх масцей, бясспрэчна, прычынілі нямала шкоды калгасам і саўгасам і шкодніцтвам у сельскай гаспадарцы. Цяпер ясна, што ворагамі народа пад кіраўніцтвам замежных разведак быў задуман і праводзіўся план шырокай правакацыі. Скарыстоўваліся ўсе сродкі для стварэння голаду ў калгаснай весцы, для таго, каб выклікаць незадаволенні ў краіне. Трудна наогул паддаецца якім-небудзь выражэнням тая злоба і звырыныя сродкі, якія прымянялі ворагі, каб дабіцца сваёй мэты. Бадай што чалавечая гісторыя не ведае нічога падобнага таму каварству і той дзікасці, якія прымянялі ворагі народа.

Замаскіраваныя шкоднікі праводзілі масавае заражэнне калгаснай і саўгаснай жывёлы сарам, сібірскай язвай і іншымі заразнымі хваробамі, а праз жывёлу заражалі і людзей. Замест выпрацоўкі лекараў прэпаратаў у біо-лабараторыях ворагі, якія прабраліся туды, выраблялі яды для атручвання жывёлы, штучна стваралася бяскрыміца, каб выклікаць масавы падзеж жывёлы.

Каб падарваць калгасы, ворагі, якія прабраліся ў зямельныя органы, разбуралі сельскагаспадарчыя машыны ў МТС і саўгасах. Праводзілі мелкае ўзурванне палеў з мэтай засмечання хлябоў, усяляк перашкаджалі ўборцы хлябоў і губілі хлеб на корані, а ўбраны хлеб гналі на складах і заражалі кляшчом. Трудна пералічыць тыя падлыя сродкі, якімі карысталіся ворагі народа. Сельская гаспадарка была, выдавочна, галоўным аб'ектам шкодніцтва і дыверсійнай работы ворагаў. Але ворагі пралічыліся. Ім прышлося сутыкнуцца з дзесяткамі мільёнаў калгаснага сялянства, якія жыць па-старому не хочуць. Ворагі хацелі падарваць калгасы. Гэта ім не ўдалося. Яны сутыкнуліся са сцяной ўзмацнёных калгасаў з нянавісцю ўсяго народа. Дзе-ж ім, гэтым жалкім казлякам, змагацца супроць народа-велікана і яго партыі. І народ страхнуў і раздвінуў гэтых казлявак, з іхны калгасы вышлі з барацьбы са шкоднікамі яшчэ большымі ўзмацнёнымі.

Якія-ж асноўныя змяненні, што адбыліся ў сельскай гаспадарцы і калгасах за перыяд з XVII з'езда нашай партыі? Таварыш Сталін гаварыў аб іх. Тэхнічная рэканструкцыя сельскай гаспадаркі закончана. Колькасць МТС за гэты перыяд вырасла ў два з лішнім раз. Магутнасць трактарнага парка за той-жа перыяд павялічылася ў тры разы. Колькасць камбайнаў узрасла ў 6 раз. Тры чверці ўсёй пахаці калгасаў апрацоўваецца трактарамі МТС. Больш чым паловіна калгасных пасеваў засяваецца трактарнымі сеялкамі і ўбіраецца камбайнамі. Палепшылася якасць апрацоўкі глебы ў калгасах. Плошчы папараў узраслі з 19 млн. да 31 млн. га, зябліва—з 24 млн. да 53 млн., пасеваў сартавым насеннем з 27 млн. да 67 млн., гэта значыць яны сталі пераважаючымі.

Разам з гэтым значна узрасла прадукцыя і прадукцыйнасць сельскай гаспадаркі, ўраджайнасць нашага земляробства і прадуктыўнасць жывёлагадоўлі. У корані змяніўся матэрыяльны дабрабыт калгаснага сялянства. Грашовыя даходы калгасаў узраслі ў нараўнанні з 1934 годам у тры разы. Даходы на працаднях калгасных двароў узраслі ў натуральнай частцы ў 2,5 раз, а грашовая даходнасць на калгасны двор паднялася ў 4 разы. Бескароўнасць калгаснікаў можна лічыць ужо цяпер поўнасцю ліквідаванай. Заможнае жыццё ў калгасах стала фактам. Такім чынам тое, што заяўляў таварыш Сталін на I Усесаюзным з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў аб заможным жыцці,—поўнасцю і цалкам апраўдана.

Не прыходзіцца гаварыць аб тых велізарных змяненнях, якія адбыліся ў калгаснай весцы ў палітычных, культурных і сацыяльных адносінах. Усе гэтыя карэнныя змяненні ў сельскай гаспадарцы і ў калгасах суправаджаюцца стварэннем зусім новай сельскагаспадарчай калгаснай інтэлігенцыі, новых кадраў у сельскагаспадарчай вытворчасці.

Адных трактарыстаў і камбайнераў налічваецца звыш паўтара мільёна чалавек; аграномаў, землемераў, заатэхнікаў, ветэрачов, фельчараў—звыш 300 тыс. чалавек; сотні тысяч старшын калгасаў, брыгадзіраў, жывёлаводаў.

Калгасы сталі адзінай сілай і адзіным гаспадаром у весцы. Калгасны лад непахісны, ён увайшоў у плоць нашага сялянства. Жыццё па-за калгасам стала нямыслімым. Такія вынікі работы нашай партыі ў сельскай гаспадарцы. Такім чынам, таварышы, створаны велізарныя магчымасці для руху ўперад у галіне сельскай гаспадаркі.

Няма чаго даказваць, што наша сельская гаспадарка і земляробства самая буйная, самая механізаваная ва ўсім свеце. І ўсе-ж яна астаецца ў велізарнай залежнасці ад прыроднай стыхіі,—гэта мы павінны прызнаць. Кожны год то ў адной, то ў другой частцы СССР ад сухавеяў, з-за недахвату вільгаці і ападкаў калгасы і саўгасы трацяць сотні мільёнаў пудоў зярна і кармоў. Калі-б такая засуха, якая ў мінулым годзе ахапіла Паваложжа і некаторыя нашы цэнт-

ральныя вобласці, здарылася ў краіне пры старым ладзе, пры інды-
видуальнай сялянскай гаспадарцы, то быў-бы напэўна страшны голад,
а мільёны сялянскіх гаспадарак разарыліся-б. Пры калгасным ладзе
гэта выключана. Не гледзячы на вялікую засуху, дзякуючы грамадскай
гаспадарцы і машынізаванай апрацоўцы глебы калгасы сабралі ў цэ-
лым дастатковы ўраджай, каб выйсці з труднага становішча. Краіна
ў нас такая велізарная і лад у нас такі, пры якім неўраджай у адной
рэспубліцы і вобласці кампенсіруецца ураджаем і дапамогаю з дру-
гіх. У нас голад выключан. Пры недародзе нашы партыя і ўрад не
дапускаць, каб калгаснікі неўраджаных раёнаў галадалі. Калі ў мі-
нулым годзе пэўная частка абласцей пацярпела ад неўраджаю, ЦК
і СНК аказалі дапамогу найбольш пацярпеўшым калгасам гэтых
абласцей у размеры 103 мільёнаў пудоў натурай, па ссудах і скідках,
і звыш 350 мільёнаў рублёў грашыма.

Але ці цяжкіма, таварышы, дален такая сляная залежнасць ад
стыхі ў нашай буйнай механізаванай сельскай гаспадарцы? Ці не
пара сур'ёзна кончыць з гэтай сляпой залежнасцю ад дожджычкі?

Мы маем усе падставы весці нашу сельскую гаспадарку, наша
земляробства па-культурнаму, навуковаму і вывесці яе са стыхійнай
залежнасці, таму што маем амаль усе неабходныя для гэтага сродкі:
лепшыя сельскагаспадарчыя машыны, буйныя, а не раздробленыя
ўчасткі зямлі, грамадскую гаспадарку і велізарны вопыт у гэтых ад-
носінах. Многія калгасы і МТС у засушлівых абласцях ужо рашылі
на справе гэтую вялікую задачу.

Я мог-бы спаслацца на жывыя прыклады таго, як пры параўнаўча
нізкім ураджайнасці, атрыманай у мінулым годзе па Саратаўскай,
Сталінградскай, Маскоўскай і іншых абласцях, даволі многія калгасы,
на палях якіх таёсама не было за усё лета дажджу, як і ў ін-
шых калгасаў гэтых абласцей, атрымалі нармальны і нават павышаны
ўраджай хлябоў тым, што не падпарадкаваліся стыхі, аб'явілі ей
вайну, а земляробства на сваіх палях вялі па-культурнаму.

Вось для прыкладу некалькі калгасаў: пры сярэдняй ураджайнасці
па Саратаўскай вобласці ў 1938 годзе 22 пуды з гектара калгас
«Красный Октябрь» Балакаўскага раёна атрымаў ураджай азімай пше-
ніцы 75 пудоў з га, яравой пшаніцы—60 пудоў з га, аўса—76 пудоў
з га, ячменю—72 пуды з га; калгас імені ОГПУ атрымаў ураджай
пшаніцы 70 пудоў з га; калгас «Красный Ижорец» атрымаў ячменю
са 117 га 100 пудоў з кожнага га.

А вось Сталінградская вобласць, дзе пры сярэдняй ураджайнасці
19 пудоў з гектара калгас імені Крупскай Нехасёўскага раёна атры-
маў 72 пуды азімай пшаніцы, а з насенных участкаў—93 пудоў з
кожнага гектара; калгас імені Кагановіча Н.-Анненскага раёна са-
браў азімай пшаніцы 86 пудоў з га.

Па Маскоўскай вобласці пры сярэднім ураджаі зернавых 33 пуды
з га ў 1938 годзе калгас «Победа» Дзімітраўскага раёна атрымаў у

сярэднім зернавых па 106 пудоў, а жыта—136 пудоў з га; калгас імені Сталінскай Канстытуцыі атрымаў 109 пудоў пшаніцы з гектара; калгас імені Сталіна атрымаў 173 пуды аўса з га; калгас «Об'единение» атрымаў ячменю 154 пуды з гектара.

Я, таварышы, прывёў гэтыя прыклады толькі па 2—3 калгасах з гэтых абласцей, але такіх калгасаў у абласцях, пацярпеўшых ад засухі ў мінулым годзе, налічваюцца не адзінкі, а дзесяткі і сотні. Якімі-ж мерамі гэтыя калгасы пераадалелі засуху? Вось што правёў калгас імені ОППУ Балакаўскага раёна Саратаўскай вобласці. Ён правёў дасягненне пасля зняцця пасеву, усе зябліва ўзараў да 30 верасня і на глыбіню 18—20 сантыметраў, правёў снегзатрыманне. Пасеву быў закончаны ў раннія і сцёлыя тэрміны, пасенне перад сяўбай было ачышчана, пратручана, поўнасьцю яравізавана. Здавалася-б, нескладаная агратэхніка, а калгас пераадаў засуху. Прыкладна тое-ж самае праводзілася і ў іншых калгасах. Увесь гэты вопыт зафіксаваў Цэнтральным Камітэтам і СНК Саюза, як рашэнне па барацьбе з засухай на паўднёвым усходзе. Але, здаецца, гэтае рашэнне яшчэ далёка недастаткова сур'ёзна праводзіцца нашым Наркамземам і нашымі абкомамі гэтых абласцей.

Таварыш Сталін паставіў задачу, у бліжэйшыя годы атрымаць валавы збор 8 мільярдаў пудоў, г. зн. 13 цэнтнераў з га. Цыфра гэта рэальная, але для гэтага прызвешца сур'ёзна працаваць нашым арганізацыям і перш за ўсё ліквідаваць страты, якія маюць многія МТС і калгасы ў сувязі са спазненнем сяубы, па крайняй меры, як правіла, на два—тры дні супроць тэрмінаў, ды ў дадатак сяуба расцягваецца вясной замест сцёлых тэрмінаў 5—6 дзен, — на 15—17 дзен. На азімай сяубе, як правіла, нашы МТС наогул строгіх тэрмінаў не прытрымліваюцца ні для пачатку сяубы, ні для яе скапчэння, а бывае так, што сеюць да марозу. А што значыць спазненне на 2—3 дні ў сяубе або расцягнуць яе? Гэта значыць страціць ад 1/4 да 1/3 ураджаю.

Многія МТС і калгасы з-за дрэннай падрыхтоўкі ўборкі і расцяжкі яе па месяц, а то і больш, таксама трацяць частку ўраджаю. Толькі ліквідаваўшы гэтыя два недахопы, мы ўжо маглі-б атрымаць і захаваць па крайняй меры некалькі соцень мільёнаў пудоў дабавачнага зярна, кармоу. Да гэтага і накіраваны рашэнні Цэнтральнага Камітэта партыі.

Наколькі велізарны магчымасці павышэння ураджайнасці хлябоу і тэхнічных культур, паказваюць тысячы калгасаў, дзесяткі тысяч брыгад і звенняў. Калі ўзяць уліч ураджайнасці ў 1938 годзе па 187 тысячах калгасаў, то выходзіць, што ўжо 58 тысяч калгасаў атрымалі з га ўраджай 66 пудоў і вышэй, а ў тым ліку 35 тыс. калгасаў атрымалі ўраджай 78 пудоў і вышэй, г. зн. 13 цэнтнераў і вышэй, пры сярэднім ураджаі ў СССР па зернавых 9,3 цэнтнера, г. зн. 56 пудоў з гектара. Асобнымі-ж раёнамі ў цэлым быў дасягнут такі

ўраджай: у Руска-Палянскім і Шэрбакульскім раёнах Омскай вобласці—па 123 пуды з гектара; у Лапацінскім раёне Чэлябінскай вобласці па 125 пудоў з гектара, у Ямпольскім раёне Глінніцкай вобласці па 129 пудоў з гектара, у Келлераўскім і Петрапаўлаўскім раёнах Паўночна-Казахстанскай вобласці па 140 пудоў з гектара. Найвышэйшы ўраджай па калгасах быў дасягнут у 158 пудоў з гектара, як, напрыклад, у калгасе імені Літвінава Свердлоўскай вобласці.

Па брыгадах у цэлым дасягнут яшчэ большы ўраджай. Напрыклад, брыгада тав. Салдатава калгаса імені Палітадзела Мелекесскага раёна Куйбышэўскай вобласці атрымала сярэдні ўраджай зернавых па 225 пудоў з гектара. Брыгада тав. Ледоўскага калгаса імені Красна Адыгейскай аўтаномнай вобласці—па 246 пудоў з гектара.

Яшчэ больш высокіх размераў ураджаю дабіліся калгаснікі па асобных звеннях. Звяно калгасніцы тав. Сергеевай калгаса імені Палітадзела, Алтайскага края, атрымала з участка ў 4 га па 438 пудоў пшаніцы з гектара, а з участка у 10 гектараў—328 пудоў з гектара. Звяно тав. Папенка калгаса «Красный партизан» дабілася ўраджаю 457 пудоў яравой пшаніцы з аднаго гектара, а з 15 гектараў—353 пуды з гектара. Звяно тав. Ракіціна калгаса «Новый Чарыш» Белаглазаўскага раёна атрымала ўраджай пшаніцы ў 1937 г. 481 пуд з гектара. Звеньні вядомых перадавікоў у Алтайскім краі калгаснікаў тт. Ефрэмава і Чуманава ў 1936 годзе атрымалі ад 213 да 372 пудоў з гектара. Гэта было поўнай нечаканасцю для мясцовых аграрыяў. У наступным годзе гэтыя і многія іншыя звеньні Белаглазаўскага раёна дабіліся небывалага ўраджаю 427—457 пудоў з гектара. Тав. Чуманаў у 1938 годзе атрымаў ураджай з гектара 512 пудоў. Такіх звеньняў высокага ўраджаю ў 1938 годзе толькі па аднаму Алтайскаму краю налічвалася 4300. Дарэчы сказаць, душой і ініцыятарам гэтага руху быў Белаглазаўскі райком Алтайскага края, яго першы сакратар. Гэта гаворыць аб тым, што могуць зрабіць, калі захочуць, нашы райкомы ў любым раёне.

Так справа абстаіць па зярну.

А воў якая справа твораца па бавоўне. Пры сярэднім ураджаі па СССР у 1938 годзе 12,9 цэнтнера з гектара па асобных раёнах у цэлым дасягнуты ўраджай: па Геок-Тэпінскаму і Фарабскаму раёнах Туркменскай ССР—па 23,8 цэнтнера з гектара, па Сталінабадскаму раёну Таджыкскай ССР—па 27,8 цэнтнера бавоўны з гектара; па Ізбаскенцкаму раёну Ферганскай вобласці—па 33 цэнтнеры з гектара. У цэлым па калгасах ужо дасягнуты больш значныя ўраджай па бавоўне. Калгас імені Карла Маркса Туркменскай ССР атрымаў па 43 цэнтнеры з гектара; калгас імені Чапаева Туркменскай ССР—па 43 цэнтнеры з гектара. Па брыгадах у цэлым найвышэйшы ўраджай бавоўны ўжо дасягнут у 91 цэнтнер з гектара ў брыгадзе т. Курбанава калгаса імені Тэльмана Узбекскай ССР. Але яшчэ больш высокі

Ўраджай паказваюць бавоўнавыя звенні. Напрыклад, звяно т. Абдураімава Р. калгаса імені Варашылава Кіргізкай ССР сабрала 108 цэнтнераў з гектара; звяно калгасніка, дэпутата Вярхоўнага Савета СССР т. Аланазара Худаева калгаса імені Сталіна Свердлоўскага раёна Узбекскай ССР атрымала 125 цэнтнераў з гектара, звяно т. Ташбаева А. Ферганскай вобласці атрымала 130 цэнтнераў з гектара; звяно т. Алевай калгаса імені Лінгвава Азербайджанскай ССР—151 цэнтнер з гектара.

Звяно т. Годжар Мустафа кызы калгаса імені Варашылава Азербайджанскай ССР атрымала 151 цэнтнер з гектара. Так сырава абстаіць у нас з бавоўнай.

А вось што адбываецца на ільну. Пры сярэднім ураджай па СССР, атрыманым у 1938 годзе, у 2,7 цэнтнера з гектара ёсць асобныя раёны, якія ўжо атрымалі ўраджай у два разы большы. Напрыклад, Краснахолмскі раён Калінскай вобласці атрымаў па 4,6 цэнтнера з гектара; Каменскі раён Калінскай вобласці—па 5,3 цэнтнера з гектара.

На асобных звеннях: звяно т. Вазжаевай калгаса імені Кагановіча Кіраўскай вобласці атрымала ільнавалакна 12,8 цэнтнера з гектара, звяно т. Кандзеравай калгаса «Юны комунар» Чавускага раёна БССР атрымала па 14 цэнтнераў з гектара; звяно т. Фількінай калгаса «1 Мая» Мсціслаўскага раёна БССР атрымала 17,6 цэнтнера з гектара; звяно т. Бараноўскай калгаса імені Тэльмана Эмільчынскага раёна Жытомірскай вобласці атрымала ў 1936 годзе 14 цэнтнераў, у 1937 годзе 20,6 цэнтнера, а ў 1938 годзе 21,75 цэнтнера з гектара.

Тое-ж самае па бураках. Пры сярэднім ураджай па СССР у 1938 годзе 141 цэнтнер з гектара асобныя раёны ў цэлым атрымліваюць значна больш. Так напрыклад, Широкаўскі раён Днепрапетровскай вобласці атрымаў па 335 цэнтнераў з гектара; Канцкі раён Кіргізкай ССР—па 361 цэнтн. з гектара; калгас «За лінію ЦК» Калінскага раёна Кіргізкай ССР—442 цэнтн. з гектара. На асобных брыгадах: напрыклад, брыгада т. Гета Згуроўскага бураковага саўгаса Палтаўскай вобласці атрымала ўраджай буракоў 455 цэнтн., а ў 1938 годзе—545 цэнтн.; брыгада т. Мамунава калгаса «Соцыялей» Канцакага раёна Кіргізкай ССР атрымала ўраджай буракоў у сярэднім 534 цэнтн. На звеннях дасягнут ураджай, які перавышае тысячу цэнтнераў: звяно т. Охота С. Д. калгаса «Чырвоны перадавік» Вінніцкай вобласці атрымала ўраджай у 1936 годзе 835 цэнтн., а ў 1938 годзе ўжо 1.062 цэнтнеры з гектара; звяно т. Пыліпенка калгаса «Чэрвона Украіна» Лазоўскага раёна Харкаўскай вобласці атрымала ўраджай буракоў у 1936 годзе—700 цэнтн., а ў 1938 годзе—1.049 цэнтн.; звяно т. Правалоцкай саўгаса імені Мікаіла Кіраваградскай вобласці атрымала ў 1938 годзе 1.103 цэнтн. з гектара.

Такіх прыкладаў можна было-б прывесці сотні і тысячы. Вось

яны сапрадныя рэзервы! Колькі тут маічымасцей паміж 56 пудамі сярэдняга ўраджаю па краіне па зернавых і ўраджаем у 512 пудоў з гектара, ужо дасягнутым перадавікамі сельскай гаспадаркі! Паміж ураджаем у 12,9 цэнтнера па бавоўне і 151 цэнтн., ужо дасягнутым перадавымі калгаснікамі! Паміж ураджаем у 2,7 цэнтн. з гектара ільну па Саюзу і 21 цэнтн., ужо дасягнутым перадавікамі! Тое-ж самае па бураках. Колькі тут маічымасцей і рэзерваў у сельскай гаспадарцы, якія адкрываюць у нас перадавыя людзі сельскай гаспадаркі!

Што гэта за людзі? Ці не выпадкова яны атрымліваюць такія ўраджаі?

Гэтыя людзі, таварышы, самыя звычайныя, выйшлі яны ў мінулым з сярэдніх, батрацкіх і бядняцкіх сем'яў і, як таварыш таварыш Сталін аб стаханаўцах, — гэта людзі простыя і скромныя, без якіх-бы то ні было прэтэнзій на тое, каб набыць лаўры фігур усеаюзнага значэння. Гэта людзі, якія вывучылі і вывучаюць прыроду раслін на практыцы, на сваёй працы, якія аўдадлі аграэхнічнікаў навукай і рухаюць гэтую навуку ўперад, ствараючы зусім новыя нормы і новыя наладжэнні для сельскай гаспадаркі. Гэтыя людзі дасягнулі такіх высокіх рэзультатаў сваёй працы таму, што любяць сваю справу.

Трэба мець на ўвазе, што гэта ўжо не адзіночки. Такіх і ім падобных, выхаваных нашай партыяй, ужо дзесяткі тысяч. Некаторыя з іх дэпутаты Вярхоўных Саветаў, многія ўзнагароджаны ордэнамі. Паявіліся гэтыя людзі на аснове перамогі і ўмацавання калгасаў, на аснове ўзбраення нашай сельскай гаспадаркі першакласнымі машынамі, на аснове велізарнай работы партыі і пастаянных клопатаў аб сельскай гаспадарцы таварыша Сталіна. (Апладысменты.)

У чым-жа сакрэт іх поспехаў? Што перадавікі сельскай гаспадаркі прымяняюць для атрымання высокіх ураджаёў? Можна было-б прадэманстравать вам тыя меры, якія прымяняюць асобныя калгасы, брыгады і звенні, але ў агульным усе гэтыя меры перадавікоў зводзяцца да наступнага.

Па-першае, перадавікі сельскай гаспадаркі прымяняюць аграэхнічныя меры ў комплексе, ва ўзаемнай увязцы, а не разрываючы адну меру ад другой.

Па-другое, іх меры зводзяцца да барацьбы за вільгаць, шляхам снегазатрымання, абавязковага і ранняга зяблівага ворыва, падняцця папараў, баранавання пасеваў не толькі азімых, але і яравых, для ўстаранення коркі пасля дажджоў. Апошняе, я павінен заўважыць, таварышы, з'яўляецца безумоўна зусім новым аграэхнічным прыёмам, які ўвялі нашы перадавікі сельскай гаспадаркі.

Па-трэцяе, у барацьбе з пустазеллем і за структуру глебы ўвядзеннем севаабаротаў, глыбокага ворыва, лушчэння, праполкі пасеваў і ачысткі насеннага зярна ад смецця.

Па-чацвертае, забеспячэнне ранняй сяўбы ў сціслыя тэрміны. Сяўба, як правіла, праводзіцца яравізаным насеннем па метаду акадэміка Лысенка.

Далей, перадавікі сельскай гаспадаркі зусім па-новаму падыходзяць да пытання высеву насення ў тым сэнсе, што дабываюцца больш правільнага размяшчэння насення на плошчы і ў гэтых адносінах рашуча ламаюць усе традыцыйныя нормы высевау. Яны не задавальняюцца толькі вагою, а выходзяць з колькасці зеран на плошчы для таго, каб, з аднаго боку, пазбегнуць пры густаце сяўбы ўзаемнага прыгнечання раслін у радках, а, з другога боку, скарыстаць як можна больш інтэнсіўна плошчу пасеву. Некаторыя перадавікі, не здавальняючыся канструкцыяй нашых шырокарадных сеялак, ідуць на перакрэснюю сяўбу для таго, каб правільней скарыстаць плошчы і правільней размясціць расліны.

Перадавікі сельскай гаспадаркі ў барацьбе за высокую ўраджайнасць на палях абавязкова прымяняюць гноі і хімічныя ўгнаенні. Зусім новае, што ўнеслі ў гэтых адносінах перадавікі і чаго не было ў навуцы, — гэта падкормка раслін угнаеннямі псле сяўбы. І, нарэшце, барацьба за своєчасовую ўборку.

Некаторыя-ж перадавікі пераходзяць да больш высокай агратэхнікі, да пачывання зерняных пасеваў. Напрыклад, брыгада т. Олейнікова калгаса «Красны партизан» Сталіградскай вобласці, якая атрымала 445 пудоў зярна з га ў засушлівым 1938 годзе.

Але вельмі важна тое, што перадавікі сельскай гаспадаркі і перадавыя калгасы выходзяць не з шаблона і не з механічнага прымянення тых ці іншых агратэхнічных мер, а з ацэнкі і вывучэння мясцовых глебаў і кліматычных умоў.

Вось у асноўным, таварышы, сутнасць таго, чым дабываюцца перадавікі рэкордных ураджаяў. І ўсе-ж яны самі гавораць, што мы яшчэ не ўсе робім, мы яшчэ можам больш зрабіць для таго, каб атрымаць больш высокія ўраджаі. Таму вось яны атрымліваюць не выпадкова высокія ўраджаі на той-жа самай зямлі, з якой знімаецца і нізкі ўраджай. Справа ў тым, што яны падпарадкоўваюць ужо і трымаюць у руках ураджайнасць і з года ў год, прыкладна, атрымліваюць тое, што намячаюць у сваіх планах.

Паўстае пытанне, ці ёсць тут у гэтых мерах што-небудзь незвычайнае і недаступнае для іншых калгасаў і калгаснікаў? Не, усе гэтыя меры з'яўляюцца зусім даступнымі для кожнага калгаса і калгасніка.

Я прашу прабачэння, таварышы, што вельмі падрабязна спыняюся на гэтых пытаннях і захапіўся падрабязным іздажэннем гэтых пытанняў, але мне хацелася-б вам, кіраўнікам партыйных арганізацый, сакратарам райкомаў, абкомаў і іншым партыйным работнікам, паказаць у сабраным выглядзе, даказаць не на агульных палажэннях, а на фактах, на рабоце дзесяткаў тысяч жывых людзей, нашых кал-

гасаў, які выдатны, здаровы, малады, усеперамагаючы рух адбываецца ў нашай калгаснай весцы і якія велізарныя магчымасці мы маем з вамі для рашучага перавароту ў прадукцыйнасці сельскай гаспадаркі. (Апладысменты.)

Вы бачыце, таварышы, як ляцяць усе прэдзелы, усе тэорыі, усе размовы аб пладародных і непладародных землях пад напорам перадавых калгасаў і калгаснікаў. Як яны, гэтыя скромныя людзі, сваёй практыкай стварылі ўжо цэлую навуку высокай ураджайнасці і поўнага вызвалення земляробства ад шкодных уплываў прыроднай стыхіі.

Я гаварыў аб велізарных магчымасцях у адносінах ураджайнасці.

Тое-ж самае можна сказаць і адносна ўжо накіпленых велізарных рэзерваў у механізацыі сельскай гаспадаркі. Тым больш, гэта трэба сказаць, што некаторыя нашы аёкмы аднабакова падыходзяць к данаму пытанню, патрабуючы павольш камбайнаў і павольш трактароў, пры гэтым забываючы аб павышэнні прадукцыйнасці сельскагаспадарчых машын, а перадавікі—трактарысты і камбайнеры паказваюць, наколькі велізарны гэтыя рэзервы і магчымасці ў выкарыстанні трактараў і камбайнаў.

Вось толькі коратка некалькі цыфр. Пры сярэдняй выпрацоўцы па Саюзу, асобна на калёсны трактар за сезон 411 га ў 1958 годзе і на гусенічны — ЧТЗ 1.117 га, выпрацоўка, ужо дасягнутая, складае ў цэлым: па Крымскай АССР—693 га на калёсны трактар і 1.726 га ЧТЗ; па Татарскай АССР на калёсны трактар—610 і на ЧТЗ—1.596 га. У Актанышскай МТС Татарскай АССР на калёсным трактары выпрацавана ў сярэднім 1.296 га; па Расашанскай МТС Варонскай вобласці на калёсным трактары—1.306 і на ЧТЗ—2.745 га, па Краснаармеіскай МТС Крымскай АССР на калёсным трактары—1.095 га, на ЧТЗ—2.066 га.

Яшчэ больш высокія паказальнікі выкарыстання трактараў даюць асобныя трактарысты і брыгадзіры. Напрыклад, брыгадзір Піражкоў Мураўянскай МТС Разанскай вобласці на трактары ЧТЗ даў 5.100 га, т. Баходзіна брыгадзір-трактарыстка Талаўскай МТС Алтайскага края на трактары ЧТЗ дала 5.200 га, брыгадзір т. Баргакоўскі Мажарскай МТС Разанскай вобласці на трактары ЧТЗ даў 5.700 га, гэта значыць больш чым сярэдняя выпрацоўка 5 трактараў ЧТЗ па Саюзу. Па калёсных трактарах тая-ж самая карціна.

Па камбайнах, пры сярэдняй выпрацоўцы за сезон па Саюзу 301 га, Рэспубліка Немцаў Паваложжа ў цэлым ужо мае 398 га. Па МТС: Сталінская МТС Краснадарскага края дала выпрацоўку на камбайн 507 га, Нова-Анненская МТС Сталінградскай вобласці—550 га. А перадавыя камбайнеры, напрыклад, камбайнер Свірыдаў Краснахоўмскай МТС Чкалаўскай вобласці на сцэне двух камбайнаў «Сталінец» убраў 3.675 га.

Агрэгат братоў Оськіных (сцэп двух камбайнаў «Сталінец») — Чкалаўская вобласць — пры сярэдняй выпрацоўцы па вобласці на адзін камбайн 378 га, убраў за сезон ні больш ні менш як 5.238 га, г. зн. столькі, колькі ўбралі ў гэтай вобласці 14 камбайнаў.

А калі параўнаць, колькі патрэбавалася-б на ўборцы коней і людзей, то выходзіць, што Оськіны сваёй работай на двух камбайнах замянілі 1.637 чалавек, 373 кані, 25 жніярак, 25 малатарань, 25 веялак, 40 сартыровак, а пры ўборцы уручную, як рабілася раней, патрэбавалася-б на гэта 3.323 чалавекі. Вось бачыце, якія цуды робяць людзі, аўладаўшыя тэхнікай. (Апладысменты.)

Вось, таварышы, якія рэзервы ў адносінах выкарыстання с.-г. механізацыі ўскрываюць нашы перадавыя людзі сярод трактарыстаў і камбайнераў.

Што-ж патрабуецца для таго, каб пераадалець шкодны ўплыў стыхій на наша земляробства, каб падпарадкаваць прыроду і вынесці з залежнасці ад дожджычка, што патрабуецца, каб значна павысіць ураджай нашых палёў у саўгасах і калгасах?

Па-першае, правесці хоць-бы мінімум з таго, што ўжо праводзіць нашы перадавыя калгасы, саўгасы і перадавікі сельскай гаспадаркі, гэта значыць ажыццявіць культурную апрацоўку глебы. Як вы ведаеце, ЦК ізлажыў гэтыя патрабаванні ў сваіх настановах аб засушлівых раёнах і рабоце МТС, якія і павінны быць праведзены.

Па-другое, трэба, нарэшце, сур'ёзна заняцца справай увядзення правільных севаабаротаў, правесці смялей тое, аб чым ганарыў таварыш Сталін па гэтаму поведзе яшчэ на XVII з'ездзе партыі і што так нерашуча праводзіць, або вярней нічога не робіць Наркамзем. Дарэчы, трэба сказаць, што каля 15 проц. нашых калгасаў і саўгасаў ужо ўвялі правільныя севаабароты, не чакаючы, пакуль раскачаецца наш Наркамзем і некаторыя нашы абкомы і крайкомы.

Па-трэцяе, трэба максімальна раздуць справу з прымяненнем угнаенняў. Перадавікі сельскай гаспадаркі даказваюць на справе, якое велізарнае значэнне для ўраджаю мае унясенне угнаенняў у глебу і падкормка раслін. Разам з тым трэба прызнаць, што агульны ўзровень унясення угнаенняў у нас яшчэ нізкі, хоць у параўнанні з 1932 годам сельская гаспадарка атрымлівае угнаенняў у 4 разы больш. Ад новага наркамата і ўсіх работнікаў хімічнай прамысловасці неабходна патрэбаваць больш быстрага развароту і высокай прадукцыйнасці прамысловасці хімічных угнаенняў. Каб пазбегнуць далекіх перавозак хімічных угнаенняў, неабходна паскорыць распрацоўку ўсякага роду новых месцаў зараджэнняў, такіх, як, напрыклад, калійныя солі ў Саратаўскай вобласці — гавораць, багатыя месца зараджэння; залежы фасфарытаў у Паўднёвым Казахстане, што дало-б магчымасць забяспечыць цалкам пасевы бавоўны ў Сярэдняй Азіі.

Разам з тым трэба ліквідаваць у саўгасах і калгасах нецярпімае становішча, калі пры недахваце ўгнаенняў велізарная колькасць гною прападае і не вывозіцца на палі, а штучныя ўгнаенні часта ляжаць перавезенымі на станцыях чыгунак і псуюцца пад дажджом з-за таго, што раены і праўленні калгасаў своечасова не выкупаюць і не перавозяць гэтыя ўгнаенні на палі.

Па-чацвертае, для таго, каб паспяхова рухаць справу культурнага земляробства, трэба паставіць цалкам на службу гэтай мэце нашу сельскагаспадарчую навуку з яе шматлікімі навуковымі і даследчымі ўстановамі. У нас ёсць сярод людзей навукі выдатныя наватары, якія рухаюць навуку ўперад, такія як Лысенка, Вільямс, Цыцын і іншыя. У нас ёсць тысячы выдатных вопытнікаў — перадавікоў у МТС, калгасах, на даследчых станцыях, якія, аўладаўшы самі навукай, рухаюць яе ўперад. Калі-б суміраваць хоць-бы адну дзесятую гэтага багацця нашага вопыту, можна было-б скласці некалькі добрых падручнікаў і дапаможнікаў для нашых аграномаў, старшын калгасаў, дырэктароў МТС і брыгадзіраў. На жаль, Наркамзем не займаецца гэтай справай, а наша навучаючаяся моладзь у значнай меры вымушана карыстацца старымі падручнікамі і старымі агратэхнічнымі нормамаі.

Вось, гаворышы, што нам неабходна ажыццявіць для таго, каб пакончыць са сляпой залежнасцю ад стыхіі і дабіцца высокай ураджайнасці ад калгасных і саўгасных палеў. Гутарка ідзе, вядома, не аб тым, каб падраўняць агульны ўраджай да рэкордаў, а аб тым, каб у блэйшыя 3—4 годы павялічыць наш ураджай у паўтара раза, што складае прыбаўку ў 3—4 мільярды валавога збору.

Падняць ураджайнасць, зрабіць яе ўстойлівай — гэта значыць вырашыць пытанне быстрага ўздыму жывелагадоўлі. Таварыш Сталін ужо гаварыў аб сур'ёзным значэнні гэтай важнейшай галіны сельскай гаспадаркі. З цыфр, ім прыведзеных, відаць, што за справаздачны перыяд удалося не толькі прыпыніць упадак, але і забяспечыць значны прырост пагалоўя жывелы, і ўсё-ж мы павінны прызнаць, што пытанні жывелагадоўлі астаюцца далёка яшчэ нявырашанымі.

Што перашкаджае росту жывелагадоўлі? Па-першае, відаць, яшчэ слаба працуюць нашы многія калгасы і саўгасы па стварэнню кармовай базы. Па-другое, няма належных клопатаў і сур'ёзнага кіраўніцтва справай жывелагадоўлі ні ў Наркамземе, ні ва многіх абласных савецкіх і партыйных арганізацыях. Хоць ёсць нямала рэспублік і абласцей, дзе справа ўжо ідзе добра. Нямала калгасаў і саўгасаў здолелі забяспечыць з года ў год значны прырост пагалоўя жывелы. Ёсць дзесяткі тысяч калгаснікаў і калгасніц, якія дабіліся шляхам добрага догляду выдатных рэзультатаў у прыплодзе жывелы і ўдоях.

Што патрабуецца? Можна многа гаварыць аб гэтым, але галоўнае заключаецца ў тым, каб пакончыць з недаацэнкай і самацёкам у справе жывелагадоўлі. Справу жывелагадоўлі павінны ўзяць, як гаварыў таварыш Сталін, у свае рукі ўся партыя, усе нашы работнікі пар-

тыінныя і беспартыйныя, маючы на ўвазе тое, што праблема жывёлагадоўлі з'яўляецца цяпер першачарговай праблемай у сельскай гаспадарцы. Мы можам і павінны заняцца усімі пытаннямі жывёлагадоўлі і кармовай базы. Трэба зацікавіць усіх калгаснікаў у развіцці калгаснага стада і асабліва калгаснікаў, якія даглядаюць жывёлу, у справе павелічэння калгаснага стада, яго захавання, павышэння прадукцыйнасці. Як гэта зрабіць? Багатыя прыклады паказваюць нам у гэтых адносінах перадавыя калгасы.

Аб дысцыпліне і пытаннях арганізацыі працы ў калгасах

Я коратка хацеў-бы яшчэ спыніцца на арганізацыйных пытаннях калгасаў, таму што гаварыць аб адной агра-тэхніцы мала, ёсць яшчэ старана эканамічная, як арганізавана праца ў калгасах, ад чаго залежыць само прымяненне агра-тэхнікі. Наколькі пытанне арганізацыі калгаснай гаспадаркі і працы ў калгасах ранасе справу, можна бачыць па тысячх прыкладах, калі два побач размешчаныя калгасы, пры розных парадках паказваюць рэзка процілеглыя рэзультаты і па ўраджай, і па жывёле, і па даходах калгаснікаў. Я прывяду пару прыкладаў: калгас «Свобода» Орлоўскай вобласці, старшыня калгаса Еўсюкоў, праца ў калгасе арганізавана добра, сяродні ўраджай па зернавых у 1938 годзе 13 цэнтнераў з га, выдана на працадзень 4 5 кілограмаў зернавых, грашыма 1 р. 40 к. Калгас мае малочна-гаварную ферму, сяродні ўдой на адну карову складае 2500 літраў. А вось сумежны з ім калгас ім. VI з'езда Саветаў справа ў калгасе вядзецца дрэнна, арганізацыя працы дрэнная, ураджай зярна ў 1938 годзе 6 цэнтнераў, выдана на працадзень 800 грамаў і грашыма 84 кап., удой на карову 900 літраў.

Вось калгас «Прогресс» Екацерынаўскага раёна Чкалаўскай вобласці: арганізацыя працы і дысцыпліна пастаўлена не дрэнна, калгас атрымаў ураджай 8,4 цэнтнера, выдана на працадзень 5,6 кілограма хлеба, грашыма 93 кап. Дзяржаўныя пастаўкі выкананы, звыш гэтага калгас прадаў дзяржаве 800 цэнтнераў зярна, насенне засыiana поўнасю, да сяўбы падрыхтаваны, сяродні ўдой на фуражную карову 1.443 літраў. Побач калгас «Первая Михайловка», ураджай нізкі—4,3 цэнтнера, зябліва паднята на 50 проц., сяўба была зцягнута, на працадзень выдана 800 грамаў, грашыма 20 кап. сяродні ўдой на карову 962 літры. Парадак і працоўная дысцыпліна дрэнныя. За 1938 год змянілася 3 старшыні.

Такіх прыкладаў прамога ўплыву парадкаў у калгасе на рэзультаты можна прывесці вельмі многа. Вось чаму ў калгасах усё настойлівей становяцца пытанні арганізацыі працы і калгаснай гаспадаркі. Якія гэта пытанні? Па-першае, зацікавіць калгаснікаў у барацьбе за высокі ўраджай і высокую прадукцыйнасць калгаснай жывёлагадоўлі. Гэтая старана рашае ўсё. Там, дзе ў калгасах гэта забяспечана, там

справа ідзе нязмерна лепш. Справа у тым, што наагунасьць ураўнілаўкі у калгасах, у кошце працадня незалежна ад рэзультатаў ураджаю і росту прадукцыінасьці жывелы, а таксама абязлічванне працы калгаснікаў у буйных брыгадах, ёсьць асноўная перашкода да далейшага росту прадукцыйнасьці працы ў калгасах.

Ці не ясна, таварышы, што гэтыя элементы ураўнілаўкі і абязлічкі працы ў калгасах неабходна ліквідаваць і чым хутчэй, тым лепш.

Чым аб'ясніць выдатныя рэкорды і поспехі перадавых калгасаў і калгаснікаў у паляводстве і жывёлагадоўлі? Тым, што праца асобнага калгасніка або звяна не абязлічана, а выражана ў канчатковых рэзультатах іх работы, што гэтая праца асобнага калгасніка або невялікай групы калгаснікаў відна і матэрыяльна заахвочана. Калгаснікі хочуць, каб рэзультаты іх працы былі відны не толькі на вялікай колькасьці працадзён, але і на выданы дзясяткага ураджаю і прадукцыйнасьці жывелы, каб праца іх заслужана давалася, тады калгаснік аддасць усе свае здольнасьці.

Значыць, чым больш праца ў калгасах індывідуалізавана ў выглядзе звенняў або асобных калгаснікаў, чым больш іх праца матэрыяльна заахвочана, тым больш яна прадукцыйна як ва ўраджаі, так і ў жывёлагадоўлі. Нямае калгасаў правільна вырашаны ў сябе гэтае пытаньне.

Вы ведаеце, таварышы, што справа з бавоўнай некалькі год таму назад у нас ішла дрэнна. Ураджай быў нізкі. Цэнтральны Камітэт і таварыш Сталін умяшаліся ў гэтую справу. Варта было ўвесці ў калгасах прэміяльныя надбавкі на ўраджаннасьць і пераісці на звеннявую дробнабрыгадную арганізацыю працы, як справа з бавоўнай у нас пайшла. Збор бавоўны з 13 мільёнаў цэнтнераў у 1933 годзе павысіўся да 27 мільёнаў у 1938 годзе, а ўраджай з 6 цэнтнераў павысіўся да 12,9 цэнтнера з гектара.

Акурат таксама справа абстаяла з ільном. Цэнтральны Камітэт і Соўнарком прынялі рашэньне, аналагічнае рашэньню па бавоўне, і справа пайшла. Так у 1938 годзе, не гледзячы на засуху, план па здачы ільну па ўсіх абласцях быў выканан. Тое-ж самае было і з буракам.

Але вопыт звеннявой арганізацыі працы апраўдаў сябе не толькі па тэхнічных культуррах, даволі многа калгасаў перайшло на стварэньне звенняў і ў паляводчых, зернавых брыгадах.

Вось што расказвае тав. Касценка, старшыня калгаса імені XVII партэезда Стара-Шчэрбінаўскага раёна Краснадарскага края, дэпутат Вярхоўнага Савета РСФСР: «У нас у калгасе ў паляводчых брыгадах арганізаваны звенні па 9—10 чалавек, звяну даецца пэўны ўчастак, на якім яно вядзе ўсю падрыхтоўку да сяўбы і забяспечвае догляд пасеваў. Такім чынам у нас кожны ўчастак пасеву мае свайго сапраўднага кланатлівага гаспадара. Учот ураджаю арганізаван па звеннях. Калгаснікі ў звяне лепш адзін аднаго ведаюць і бачаць, як хто працуе, і паміж сабой спаборнічаюць. Каб раней, да арганізацыі

звенняў з 50 чалавек у брыгадзе рэгулярна выходзіла на работу 17—25 чалавек, то пры арганізацыі звенняў выходзіць 45—47 чалавек. Радзей сталі выпадкі парушэння працоўнай дысцыпліны, і калгас мае індэрэнцыя рэзультаты. У сярэднім атрымаў ўраджай па каласавых культурах 112 пудоў з га.

Такі-ж вопыт ефрэмаўскіх звенняў у Сібіры. Значыць, трэба рашуча пераходзіць на звеннявую арганізацыю працы у калгасах і брыгадах і на аплату і прэміраванне працы індывідуальна і на звеннях у залежнасці ад ураджайнасці—гэта адна старана.

Другая старана—трэба дапамагчы каласам у правільным устанавленні норм выпрацоўкі. Нормы Наркамзема, вытаныя яшчэ ў 1923 годзе, яны ўстарэлі, за гэты час у калгасах адбыліся значныя змяненні, а між тым у справе прымянення норм у калгасах вялікая стракатасць. Трэба дапамагчы ў выпрацоўцы правільных норм, правяральных праз перадавы вопыт калгасаў.

У аплаце працы ў калгасах павінна ўлічвацца не толькі колькасць выпрацаваных працадзён, але і якасць працы, укладзенай у рэзультаты ўраджаю, па брыгадах, звеннях і асобных калгасніках. А ў адносінах калгаснікаў, якія даглядаюць жывёлу,—па якасці ўтрымання і прадукцыйнасці жывёлы. У гэтым сэнсе прэміраванне ў калгасах і соўгасах прымяняецца яшчэ далёка недастаткова.

Трэцяя старана. Усё настойлівей раздаюцца патрабаванні велізарнай большасці добрасумленна працуючых і старанных калгаснікаў аб упарадкаванні працоўнай дысцыпліны ў калгасах, што звязана з ростам калгасаў, з умацаваннем грамадскага сазнання пэўнай большасці калгаснікаў і, відавочна, з тым, што ёсць яшчэ пэўная частка калгаснікаў, якія прыкрываюцца званнем членаў калгаса і ў той-жа час пагарджаюць грамадскай працай у калгасе, шукваючы шчыльнікі і заробтку ў раздудванні асабістай гаспадаркі па жывёле і прысядзібных землях. Зусім відавочна, што калгасы ўправе патрабаваць пэўнага мінімуму працы ў калгасе ад кожнага калгасніка. Званне і правы члена сельгасарцелі накладваюць і пэўныя абавязальствы. Пельга называць сябе калгаснікам і ў той-жа час памыкаць калгасам і толькі для выгляду адпрацаваць 30—40 працадзён. Калгас управе ў адносінах такіх калгаснікаў абмяжоўваць абслугоўванне калгаснымі коньмі і патрабаваць ад органаў улады пазбаўляць іх усякага роду ільгот па падатках і натуральных пастаўках дзяржаве, якія ўстаноўлены ў адносінах калгаснікаў.

Ва ўсім гэтым мы павінны падтрымаць патрабаванні велізарнай большасці чэсна працуючых і добрасумленных калгаснікаў. Мы абавязаны пайсці гэтым здаровым патрабаванням насустрач і сур'ёзна ўзяцца за арганізацыю працы ў калгасе ў адпаведнасці з вопытам і патрабаваннямі перадавых калгасаў і калгаснікаў. А калгасы могуць і павінны ўважаць просьбу таварыша Сталіна аб выдзяленні што-

годна для прамысловасці паўтара мільёна маладых калгаснікаў. Я думаю, можна не сумнявацца, што нашы калгасы і калгаснікі горача адгукнуцца на заклік таварыша Сталіна ў гэтых адносінах. (Апладысменты.)

Некалькі слоў аб скажэннях калгаснага статута. Быў перыяд, калі нашы калгасы былі яшчэ слабы і не ў сілах былі браць на сябе поўнае забеспячэнне патрэбнасцей калгаснікаў за кошт грамадскай гаспадаркі. Тады правільна было пастаўлена пытанне ад данушчэнні асабістай гаспадаркі калгасніка на жывеле, прысядзібных землях. Цяпер, калі гэтая задача выканана, усе калгаснікі надзелены каровамі і сядзібамі, і калі калгасы ўжо умацаваліся, трэба нацск зрабць на ўмацаванне і расшырэнне грамадскай калгаснай гаспадаркі, павышэнне яе ролі ў задавальненні патрэбнасцей і даходаў калгаснікаў. Правільнае спалучэнне асабістых інтарэсаў і грамадскіх у калгасах астаецца асновай калгаснага ладу, але асабістая гаспадарка калгасных двароў павінна ўсе больш насіць узкападсобны характар, а агульнакалгасная—ўзрастаць як асноўная.

Не бязмернае расшырэнне асабістай жывёлы і прысядзібных зямель асобных двароў калгаснікаў, а толькі павелічэнне грамадскай гаспадаркі калгаса можа забяспечыць далейшае павышэнне матэрыяльнага ўзроўню і заможнасці ўсіх калгаснікаў. Неправільны ж падыход і практыка некаторых нашых мясцовых кіраўнікоў партыйных і савецкіх арганізацый прывялі да сур'ёзных парушэнняў калгаснага статута, да таго, што дзе-ні-дзе асабістая гаспадарка калгаснага двара стала перарастаць грамадскую гаспадарку калгаса і ператварацца ў асноўную, а калгасная, наадварот—у падсобную. Правільныя суадносіны ў некаторых калгасах парушаліся. Даходы асабістай гаспадаркі ад агародаў, садоў, малака, мяса і т. п. у некаторых калгасах сталі перавышаць даходы на працаднях. Гэта не магло не адбіцца адмоўна на стане працоўнай дысцыпліны ў калгасах.

Гэтыя ненармальнасці ў калгасах пры аднадушным падтрыманні ўсіх калгасаў і велізарнай большасці калгаснікаў у асноўным ужо выпраўлены, але яшчэ не зусім.

Якія для нас урокі выцякаюць з усяго гэтага? Неабходна быць сапраўднымі кіраўнікамі і памочнікамі калгасаў, а не назіральнікамі. Не застраваць на дасягнутых пазіцыях, а рухаць справу з умацаваннем калгасаў далей, пераводзячы іх на больш высокую ступень грамадскай гаспадаркі.

Доля грамадскіх даходаў на працаднях і пакрыццё патрэбнасцей калгаснікаў за кошт грамадскай гаспадаркі павінны ўзрастаць, а доля асабістых даходаў павінна адносна скарачацца. Многія калгасы з поспехам ужо шагаюць па гэтаму шляху. Такія арганізацыйныя пытанні калгасаў.

Аб кіраўніцтве сельскай гаспадаркай і калгасамі

Вывады з усяго таго, што я гаварыў, мне здаецца, таварышы, могуць быць такія: у выніку велізарнай работы, праведзенай па калектывізацыі вескі, мы з поўным правам і без усякага блхвальства можам заявіць, што партыя большэвікоў зрабіла, падрыхтавала усё неабходнае для нябачанага да гэтага часу перавароту ў прадукцыі сельскай гаспадаркі. Буйная грамадская гаспадарка склалася. Калгасы канчаюцца замацаваліся і сталі асноўнымі гаспадарамі ў вёсцы. Клас кулакоў ліквідаван. Аднаасобнік страціў усякае самастойнае гаспадарчае значэнне і знаходзіцца дзёсьці на раздарожжы паміж калгасам і фабрыкай. Тэхнічная рэканструкцыя, узбраенне сельскай гаспадаркі новымі машынамі ў асноўным закончаны. Накоплены рознабаковы і багацейшы вопыт, як дабівацца высокай ураджайнасці, высокай прадукцыі жывелагадоўлі і перадавой арганізацыі працы ў калгасах. Нарэшце, мы маем у калгасах надзвычай здаровыя настроі і выдатны рух перадавікоў-стаханавцаў. Хіба ўсяго гэтага, таварышы, недастаткова для таго, каб зрабіць нябачаны пераварот у прадукцыі нашай сельскай гаспадаркі? Але для таго, каб зрабіць гэты пераварот, яго трэба арганізаваць. Ён сам сабой не адбудзецца, а для гэтага неабходна асноўная ўмова: нашым арганізацыям партыйным і савецкім, рэспубліканскім, абласным і раённым трэба сур'ёзна перастроіцца ў кіраўніцтве сельскай гаспадаркай.

Некаторыя таварышы выходзяць з таго, што усё ўжо наладжана і пойдзе само сабой. Такія арганізацыі і кіраўнікі часта засціпаюцца знянацку і нападаюць у нялоўкае становішча, як гэта было, напрыклад, пры ўборцы багатага ўраджаю восенню 1933 года з Чэлябінскай, Новасібірскай і Омскай арганізацыямі.

Можна мець у дастатку выдатныя машыны, людзей і нават добры ўраджай і з ганьбай праваліцца. Такіх прыкладаў нямала ў практыцы некаторых абкомаў, крайкомаў, МТС і калгасаў.

Вось што гаварыў таварыш Сталін па гэтаму поваду ў 1933 годзе на Пленуме ЦК ВКП(б):

«Мы ўсе радуемся таму, што калгасная форма гаспадаркі стала пануючай формай... Але не ўсе разумеюць тое, што гэтая акалічнасць не змяняе, а павялічвае нашы клопаты і нашу адказнасць у справе развіцця сельскай гаспадаркі... Пераход да калектывнай гаспадаркі, як пераважаючай формы гаспадаркі, не змяняе, а павялічвае нашы клопаты аб сельскай гаспадарцы, не змяняе, а павялічвае кіруючую ролю камуністаў у справе ўздыму сельскай гаспадаркі. Самацек цяпер больш чым калі-небудзь небяспечны для справы развіцця сельскай гаспадаркі. Самацек цяпер можа пагубіць усю справу».

У чым асноўныя недахопы цяперашняга кіраўніцтва некаторых нашых арганізацый сельскай гаспадаркай? У тым, што многія аб-

комы і крайкомы кіруюць сельскай гаспадаркай рыўкамі, кампаніямі, а не па-гаспадарску. Памылка некаторых нашых партыйных, савецкіх кіраўнікоў заключаецца ў тым, што яны самі, не вывучаючы сельскай гаспадаркі, думаючы, што усё пойдзе цяпер само сабой, не ўваходзяць у сутнасць тэхнікі і арганізацыі гаспадаркі калгаснай і соўгаснай, не перымаюць і не скарыстоўваюць багаты вопыт перадавікоў сельскай гаспадаркі, кіруюць наогул, замест канкрэтнага, пастаяннага аператыўнага кіраўніцтва, не займаюцца сур'ёзна падборам кадраў у калгасах, МТС і соўгасах.

Ці не пара, таварышы, пакончыць з такога роду кіраўніцтвам і стаць сапраўднымі кіраўнікамі калгасаў і соўгасаў і весці справу па-гаспадарску, а не ў парадку барацьбы з прарывамі?

Для гэтага трэба ліквідаваць практыку нікому непатрэбнага неўмяшання ва ўнутранае жыццё калгасаў і замяніць яе практыкай пастаянных клопатаў і дапамогі калгаснікам. Трэба зразумець, што калгасы маюць патрэбу ў сур'ёзным кіраўніцтве і хочуць гэтага кіраўніцтва ад нас.

Трэба ліквідаваць маючую месца недацэнку ў пытанні арганізацыі калгаснай гаспадаркі, учоту, рахункаводства і т. д.

Трэба пакончыць з лёгкімі адносінамі да кіруючых кадраў МТС, калгасаў і соўгасаў і практыкай частай змены дырэктараў соўгасаў, МТС, старшын калгасаў і брыгадзіраў і сур'ёзна дапамагчы калгасам у падборы кіруючых кадраў і іх палітычным выхаванні.

Трэба пакончыць з маючай месца ў некаторых нашых партыйных і савецкіх органах практыкай падмены арганізацыйнай работы адміністраваннем над калгасамі і пагардлівымі адносінамі да калгаснай дэмакратыі -справаздачнасці перад калгасамі і выбарнасці.

Трэба сур'ёзна ўмацаваць і перабудаваць работу Наркамзема і яго мясцовых органаў. У цяперашнім выглядзе яны ў большасці выпадкаў планавыя органы, а не ўпраўляючыя. Трэба пакончыць там з бюракратычнасцю і са старымі традыцыямі і вылучыць туды больш людзей з перадавікоў сельскай гаспадаркі, знізу, з калгасаў, МТС, ВНУ.

Трэба сур'ёзна заняцца кіраўніцтвам соўгасамі. Справа абстаіць так, што многія абкомы фактычна адстараніліся ад кіраўніцтва соўгасамі. Гэтаму нямала садзейнічала няправільная сістэма ўпраўлення соўгасамі з Наркомсоўгасаў, праведзеная ў мінулым сядзеўшымі там шкоднікамі, ідаць, для таго, каб адшыць абкомы ад кіраўніцтва і кантролю над соўгасамі. Соўгасы—справа сур'ёзная. Іх у нас каля 4 тысяч. Іх доля ў жывелагадоўлі, валавым зборы зярна даволі значная, а галоўнае, важна іх роля як узорных сельскіх гаспадарак, якімі яны павінны быць.

Трэба пакончыць з няўважлівасцю кааперацыі і мясцовай прамысловасці да пытання вытворчасці і гандлю ў раснах такімі прадметамі шырокага спажывання калгасаў і калгаснікаў, як лес, жалеза,

цвікі, скабяныя тавары, кроўля, мэбля. Трэба мець на ўвазе ўзросшыя патрэбнасці калгаснай вескі. Калгаснікі хочуць і могуць жыць лепш. Трэба мець на ўвазе ўзрастаючую даходнасць калгасаў, якая ўсе больш будзе ўзрастаць. Ясна, што, калі калгасы і калгаснікі не змогуць рэалізаваць свае даходы, зацікаўленасць у прадукцыйнай працы будзе зніжацца. Справа нават не столькі ў недахваце лесу і металу, колькі ў недахваце ўвагі.

Нарэшце, трэба дапамагчы калгасам, саўгасам і МТС яшчэ больш шырока разгарнуць рух перадавікоў і шырока распаўсюдзіць іх вопыт і дасягненні.

Таварышы, можна прама сказаць, што ўсе пытанні севабаротаў, лепшай агра-тэхнікі—своечасова пасеяць, своечасова ўбраць, уздым жывелагадоўлі, арганізацыя працы ў калгасах і многія іншыя пытанні—могуць быць легка вырашаны, калі партыйныя і савецкія кіраўнікі рэнаў, абласцей і рэспублік сур'ёзна, па-сапраўднаму зоймуцца кіраўніцтвам сельскай гаспадаркан і сапраўды ўзначаліць рух перадавікоў калгасаў і саўгасаў. Тады ў нас будзе ўсё, што мы хочам.

Можна не сумнявацца, што партыя большэвікоў з часцю выканае і гэтыя вялікія задачы ў сельскай гаспадарцы. (Апладысменты.)

Таварыш Сталін у сваім выдатным дакладзе сцісла і ясна падвёў вынікі, вызначыў наперад работу партыі. Уся партыя і ўся краіна атрымалі ясныя адказы на ўсе пытанні.

Таварышы, перад намі вялікія адказныя задачы зрабіць новы, яшчэ больш выдатны пераход на наступную, больш высокую ступень камуністычнага грамадства. Нам прыходзіцца пакуль-што будоваць гэта камуністычнае грамадства ў варажым капіталістычным акружэнні, што стварае для нас дадатковыя труднасці, чаго не будуць адчуваць працоўныя іншых краін, калі перамога міжнародная сацыялістычная рэвалюцыя.

Але мы з новымі, свежымі сіламі можам бадзёра глядзець на наша будучае, таму што як ніколі мы маем у краіне згуртаванасць і маральна-палітычнае адзінства нашага многанацыянальнага народа, таму што мы маем усеперамагаючую партыю большэвікоў, якая не педзе перашкод на сваім шляху і пераканана ў праваце сваёй справы.

Мы можам смела і бадзёра шагаць уперад да канчатковай перамогі камунізма, таму што нас вядзе вялікі прадаўжальнік справы Леніна—наш Сталін! Ура, таварышы!

(Бурныя апладысменты, усе ўстаюць, воклічы: «ура», «вялікаму Сталіну—ура», апладысменты. «Няхай живе таварыш Сталін!» Апладысменты. Воклічы: «ура»).

Прамова т. ВАРАШЫЛАВА на XVIII з'ездзе ВКП(б)

Товаришы! Доклад товариша Сталіна, які ўзбагачае марксісцка-ленінскую тэарэтычную скарбніцу новым, велізарнай каштоўнасцю, укладам, з'яўляецца выдатным кіраўніцтвам для партыі, нашай дзяржавы і народа ў справе далейшай барацьбы за будаўніцтва соцыялізма, у справе барацьбы за пабудову камуністычнага грамадства. Бліскучым, марксісцка-ленінскім аналізам сучаснага капіталістычнага грамадства і яго ўзаемаадносін з крапай пераможнага соцыялізма товариш Сталін ускрыў усе язвы, гніль і агонію сучаснага капіталізма і ясна паказаў магутны росквіт соцыялістычнага Савецкага Саюза.

Сусветная буржуазія шукае выхад з тупіка невырашальных супярэчнасцей у азіяцкім фашызме, прадастаўляючы яму поўную свабоду дзеянняў. Яна заахвочвае яго на ваенныя авантуры, падштурхоўвае на барацьбу з Савецкім Саюзам. Гэта, з дазволу скажаць, «міжнародная палітыка» гаспадарнічаючай імперыялістычнай буржуазіі не толькі аддала цэлыя дзяржавы на ўладу фашызма, але дазволіла, дапамагла яму пачаць другую імперыялістычную ванну, афірай якой стала ўжо поўмільярда людзей раду міралюбівых краін.

У сваім дакладзе товариш Сталін сказаў, што «... усякая нават невялікая вайна, пачатая агрэсарамі дзе-небудзь у аддаленым кутку свету, прадстаўляе небяспеку для міралюбівых краін. Тым больш сур'ёзную небяспеку прадстаўляе новая імперыялістычная вайна, паспеўшая ўжо ўцягнуць у сваю арбіту больш пяцісот мільянаў насельніцтва Азіі, Афрыкі, Еўропы».

Краіна пераможнага соцыялізма — самая міралюбівая з усіх краін свету. Але будучы акружанай варажымі імперыялістычнымі краінамі, з'яўляючыся бальшом на ўсё аддзяляючымся з імі вярхоўным капіталізмам, яна больш чым іншая якая-небудзь краіна знаходзіцца пад пагрозай пастаяннага ваеннага нападу.

Міралюбівыя дзяржавы, сярод якіх ёсць і нашы бліжэйшыя суседзі, мала робяць для ўмацавання міру і падрыхтоўкі адпору агрэсарам. Таму мы павінны, як і раней, спадзявацца толькі на сябе.

Мір, дабротамі якога народы Савецкага Саюза карыстаюцца на працягу больш палтара дзесяці год, з'яўляецца рэальным велізарным работай нашай партыі, Урада і ўсяго народа. Мір для сваёй дзяржавы мы робім сваімі ўласнымі рукамі.

На аснове магутнага росту нашай соцыялістычнай эканомікі, у результаце бліскачага виконання двух сталінських п'ятигодек і нябачанага росквіту соцыялістычнай культуры у краіне, Цэнтральны Камітэт Партыі і Урад, пад неспасрэдным кіраўніцтвам нашага Сталіна, няспынна умацоувалі і удасканальвалі нашы узброеныя сілы—Робоча-Сялянскую Чырвоную Армію і Ваенна-Марскі Чырвоны Флот, якія грознай сілай стаялі і стаяць на рубяжах нашай Радзімы, гарантуючы яе ад варожага нашэствія.

Я хачу некалькі падрабязна, у рамках, вядома, дэволюага, дадажыць XVIII-му з'їзду партыі аб Чырвонай Арміі сёнешняга дня.

Але перш чым перайсці да гэтага, я хачу несадоуга затрымаць вашу ўвагу на пытаннях бесперапыннага росту узбраенняў імперыялістычных, асабліва фашысцкіх дзяржаў. Я ведаю, што гэта агульнавядома, набыла ўсім аскаміну, тым не менш аб гэтым неабходна гаварыць.

У «Правде» за 5 сакавіка даў перадрук з нямецкага фашыскага ваеннага журнала «Дэічэ Вер», у якім паказаны арміі мірнага часу галоўнейшых краін і размеры разгортвання гэтых армій для ваіны, а таксама даны некаторыя весткі аб артылерыйскім і авіяцыйным іх узбраенні.

У гэтай заметцы прадбачліва умоўчаецца аб германскіх узброеных сілах. Нічога не сказана аб тым, што армія мірнага часу фашысцкай Германіі вызначаецца ў 1.150.000 чалавек, што фашысцкія ваенізаваныя арганізацыі налічваюць да 2 млн. чалавек і што на ваенны час Германія разгорне сваю армію ў 5,5—6 раз.

Уны аб сабе нічога не сказалі, але сказанае аб другіх заслугоуе ўвагі.

Колькаснасць арміі ў мірны час і мяркуемая колькаснасць у ваенны час выглядыць наступным чынам:

Краіны	Колькасць арміі у мірны час	Мяркуемая колькасць у ваенны час	Кэфіцыент [у ваенны час] [у мірны час]
ЗША	384.000	2.500.000	6,5
Англія	529.200	2.000.000	3,6
Францыя	760.000	5.100.000	6,7
Італія	400.000	2.000.000	5,0
Японія	328.000	1.500.000	4,6
Турцыя	203.000	1.300.000	6,4
Румынія	217.000	1.600.000	7,4
Польшча	302.000	3.600.000	11,9
Латвія	25.500	150.000	5,9
Эстонія	11.000	100.000	9,0
Фінляндыя	28.000	310.000	11,1

Указаная колькаснасць на італьянскай і японскай арміях мае патрэбу ў вельмі сур'ёзных папраўках, яна тут заніжана.

Японская армія, напрыклад, ужо зараз мае над ружжом больш паўтара мільёна чалавек і яе рост прадаўжаецца; што датычыць Італіі, то правадыры італьянскага фашызма абяцаюць сваю армію разгарнуць у 9—10 мільёнаў чалавек.

У адносінах усіх астатніх пералічаных армій, выключаючы Чырвоную Армію, даныя аб якой фашысцкі «Дэйчэ Вер» бязбожна блытае, то, не надаючы поўнай даставернасці гэтым цыфрам, трэба сказаць, што яны дзесьці недалёка ад ісціны і ва усякім выпадку зусім дастатковы для некаторых вывадаў.

А вывады напрашваюцца самі.

Перш за ўсё кідаецца ў вочы нялікі каэфіцыент мабілізацыйнага разгортвання армій ваеннага часу. Калі выключыць Англію, якая разгортвае сваю армію толькі ў 4 разы, то ўсе астатнія арміі на выпадак вайны павялічваюцца ў пяць, іншыя ў шэсць, у сем з лішнім і дзевяць раз, а Польшча і Фінляндыя нават амаль у 12 раз.

Гэта сведчыць аб катастрафічнай напружанасці ўсіх указаных краін у самым пачатку ўступлення іх у вайну.

А між тым, вопытам усіх войнаў даказана, што ні адна дзеючая армія не можа ўтрымацца ў рамках першапачатковых фарміраванняў і колькасных лімітаў і ўжо праз самы невялікі час вымушана расці і разбухаць.

Асабліва гэта бясспрэчна ў зацяжных войнах. А сучасныя войны, як аб гэтым красамоўна сведчыць другая імперыялістычная вайна, будуць працяглымі, зацяжымі, разаральнымі.

Аб тым-жа напружанні гавораць і ваенныя бюджэты галоўнейшых капіталістычных і, у першую чаргу, фашысцкіх краін.

Рост ваенных бюджэтаў

Краіны	Процантныя адносіны ваеннага бюджэта да агульнага	
	1934-35 гг.	1937-38 гг.
Германія	21,0	67,0
Японія	43,4	70,0
Італія	20,0	52,0
Польшча	32,9	33,6
Англія	13,5	32,2
ЗША	14,2	17,7
Францыя	24,4	37,7

Тут гутарка ідзе толькі аб ваенных бюджэтах, афіцыйльна публікуемых. Але не трэба быць асабліва праніклівым, каб здагадацца, што фашысцкія дзяржавы, якія прама ці ўскосна вядуць агрэсіўную вайну, маюць, апрача таго, і іншыя крыніцы пакрыцця ваенных расходаў, грамадская думка аб якіх нічога не ведае.

Шаленая гонка авіяцыйных узбраенняў капіталістычных краін

прадаўжаецца ўжо рад год і, несумненна, прадстаўляе сабой адзін з найбольш характэрных і вызначаючых момантаў немінучай усеагульнай ваеннай сутычкі.

Што прадстаўляла сабой авіяцыя асноўных сусветных дзяржаў к канцу першай імперыялістычнай вайны і чым яна з'яўляецца ў сучасны момант?

Апускаючы пытанні відаў і дэталёвага разбору якасці авіяцыі, а ўзяўшы толькі агульныя сумарныя даныя, апублікаваныя ў розны час у сусветным друку, атрымліваецца наступная карціна.

Параўнальныя даныя аб колькасці паветраных флотаў інашакраінных дзяржаў, іх бомбавым залпе і колькасці куль, выпускаемых у 1 мінуту

За 1918—1934—1938 гг.

Годы	Колькасць самалётаў	Працэнт росту ў адносінах да 1918 г.	Бомбавы залп у тоннах	Працэнт росту ў адносінах да 1918 г.	Колькасць куль у 1 мінуту	Працэнт росту ў адносінах да 1918 г.
АНГЛІЯ						
1918	1.758	100	148,8	100	605.400	100
1934	1.072	61	608	408	1.651.200	272,7
1938	2.238	127,3	1.476	990,6	5.600.000	925
ГЕРМАНІЯ						
1918	2.730	100	134	100	984.800	100
1934	620	22,7	350	261	954.000	97
1938	1.020	147	2.995	2.235	10.100.000	1.054
ФРАНЦЫЯ						
1918	3.371	100	146,3	100	1.439.700	100
1934	1.970	59,3	385	264	2.590.000	180
1938	4.000	120	1.680	1.150	9.160.000	636
ІТАЛІЯ						
1918	812	100	—	—	—	—
1934	931	114,5	489	100	1.352.000	100
1938	2.161	416	1.534	314	5.248.000	388
ЯПОНІЯ						
1918	250	100	—	—	—	—
1934	2.050	820	480	100	2.820.000	100
1938	3.005	1.200	793	160	6.400.000	227
ПОЛЬШЧА						
1918	—	—	—	—	—	—
1934	634	100	23	100	783.600	100
1938	1.101	175	61	265	2.376.000	303

Так выглядалі ўзброеныя паветраныя сілы галоўнейшых капіталістычных краін у 1938 годзе, але, зразумела, яны на-іншаму выглядаюць зараз, у сакавіку 1939 года.

Авіяцыйнае будаўніцтва фарсіравана прадаўжаецца ўсімі капіталістычнымі краінамі. Авіяцыя—гэты малады род войск—разглядаецца ўсімі імперыялістычнымі арміямі, як панацэя ад усіх ваенных за-

трудненняў. На авіяцыю імперыялістамі пастаўлена стаўка, праз яе буржуазна-імперыялістычныя і фашысцкія правячыя кругі спадзяюцца дабіцца ў будучай вайне перамогі.

Аб нашай авіяцыі скажу ніжэй.

Таварышы, дастаткова толькі гэтых нямногіх даных, каб бачыць велізарны рост узбраенняў імперыялістычных, асабліва фашысцкіх дзяржаў, каб бачыць, якія велізарныя сродкі затрачваюцца для новай, другой усеагульнай імперыялістычнай бойні.

У выніку гэтага нічым не стрымліваемага інавенства ўзбраенняў і тых заблытаных і глыбокіх супярэчнасцей капіталізма, аб якіх дакладваў таварыш Сталін, міжнародная абстаноўка к цяперашняму часу склалася такім чынам, што новая усеагульная імперыялістычная вайна стала немінучай.

Другая імперыялістычная вайна за новы перадзел свету палыхае ужо. Фашысцкія агрэсары, не сустракаючы на сваім шляху ніякіх перашкод, мігуюцца ў чадзе першых лёгкіх поспехаў, выглядаючы новыя афіры. Трудна прадбачыць, як у далейшым будзе развівацца гэтая другая імперыялістычная вайна, калі і якія краіны будуць захвачаны ёю ў свой крываваы паток.

Адно для нас бяспрэчна,—гэта выцякае з усяго аналізу цяперашняга міжнароднага становішча, зробленага таварышом Сталінным,—а іменна: мы павінны мець заўсёды і абавязкова магутную несакрушымую Рабоча-Сялянскую Чырвоную Армію і такі-ж магутны, пабеданосны Ваенна-Марскі Чырвоны Флот.

Мы ведаем, цяпер больш чым калі-небудзь, што толькі пастаянная сапраўдная баявая гатоўнасць Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота можа служыць надзейнай гарантыяй ад усякіх ваенных авантур супроць Савецкай дзяржавы, толькі гэтым шляхам, шляхам яшчэ большага умацавання і удасканалвання ваеннай сілы Дзяржавы можна абезопасіць сябе ад брудных фашысцкіх спроб легка нажывіцца за кошт нашай краіны, спроб шляхам ваенных панадаў парушыць тэрытарыяльную цэласнасць Савецкай дзяржавы.

Наша Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія

За праішоўшае пяцігоддзе Чырвоная Армія і Ваенна-Марскі Флот мелі значныя, а ў некаторых частках, я сказаў-бы, радыкальныя змяненні ў сваёй арганізацыі, узбраенні, тэхнічным аснашчэнні і баявой падрыхтоўцы.

Спынюся на галоўнейшым:

1) Як вядома, стралковыя часці, у сваёй большасці, і нязначна іншыя роды войск Чырвонай Арміі, раней будаваліся на змешаным прынцыпе, на так званай тэрытарыяльнай і кадраванай сістэмах.

Тэрытарыяльная сістэма, у выпадку мабілізацыі, прадвызначала разгортванне нашых стралковых дывізіяў на колькасць невялікіх і,

значыць, слабых кадрах. Гэта азначала, што большая частка стралковых і некаторых іншых вайсковых злучэнняў у першы перыяд пасля адмабілізавання былі-б слаба арганізаванымі і баявая здольнасць гэтых войск была-б адноснай.

Тэрытарыяльная сістэма была цяжарнай да пары, пакуль арміі капіталістычных краін былі параўнальна невялікімі і таксама на выпадак вайны разгортваліся на слабых кадрах.

Тэрытарыяльная сістэма, як аснова нашых войск, стала ў супярэчнасць з патрэбнасцямі абароны Дзяржавы, як толькі арміі галоўнейшых імперыялістычных краін сталі павялічвацца і прыводзіцца ў баявы стан ужо ў мірны час. Мы не мелі права аставацца на старых арганізацыйных пазіцыях, таму што гэтым самым мы ставілі сябе ў нявыгаднае становішча ў адносінах да нашых магчымых праціўнікаў. Патрэбна была радыкальная рэформа для прывядзення арміі ў адпаведнасць з новымі ўмовамі адмабілізавання, тактыка-стратэгічнымі задачамі нашай Чырвонай Арміі і патрэбнасцямі абароны Дзяржавы. Мы не маглі, не мелі права дапусціць, каб наша армія была менш абучанай і слабей, чым арміі буржуазных краін.

Апрача гэтага, тэрытарыяльная сістэма ужо ў перыяд ажыццяўлення першай Сталінскай пяцігодкі не адпавядала ступені росту узбраення баявой тэхнікай і сучаснага аснашчэння арміі.

У выніку усяго гэтага было прызнана неабходным, ліквідаваць аснову тэрытарыяльнай пабудовы нашых войск і цалкам перайсці на прынцып кадравага будаўніцтва ўзброеных сіл. Цяпер уся наша армія пабудавана на аднастайным і пакуль адзіна правільным кадравым прынцыпе.

2) Адначасова з пераходам войск на кадравае становішча праведзена карэнная рэарганізацыя мясцовых органаў ваеннага ўпраўлення, якія арганізацыяна цесна перапляталіся з тэрытарыяльным метадам фарміравання і не справляліся са сваімі ускладністымі задачамі.

К цяперашніму часу ўся сістэма ваенных камісарыятаў перабудавана занова. Замест раненых корпусных і дывізіяльных абласных мабакруг, якія кіравалі раённымі ваенкаматамі, з чым дрэнна справляліся, створаны самастойныя ваенкаматы ў аўтаномных рэспубліках, краях і абласцях, аўтаномных абласцях і гарадах, а сетка раённых ваенных камісарыятаў расшырэнна ў 3½ раза. Гэта апошняя мера значна палепшыла сістэму ўчоту тэрытарыяльна звязаных, прызыву і ўмовы мабілізацыі.

3) У мэтах палепшэння ўпраўлення і кіравання баявой падрыхтоўкай войск, за гэты перыяд былі створаны дадаткова яшчэ дзве ваенныя акругі—Калінінская і Орлоўская.

4) Рэарганізавана ўпраўленне войск Далёкага Усхода. Замест раней існаваўшага Далёка-Усходняга Чырвонасцяжнага фронту цяпер створаны два асобныя армейскія ўпраўленні. Гэтае мерапрыем-

ства рэзка палепшыла кіраўніцтва жыццём і баявой вучобай нашых войск у Примор'і і Прыамур'і.

5) У адпаведнасці са Сталінскай Канстытуцыяй былі рэарганізаваны нацыянальныя часці.

Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія з'яўляецца адзінай арміяй Савецкай дзяржавы і камплектуецца з грамадзян Савецкага Саюза на агульных і роўных пачатках. Таму існаванне асобных дробных нацыянальных вайсковых часцей, пастаянна прывязаных да сваёй тэрыторыі, супярэчыла асновам Сталінскай Канстытуцыі і прынцыпам эктэрытарыяльнага фарміравання нашай арміі. Нацыянальныя часці былі ўліты ў састаў Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі на агульных падставах.

6) Як вядома, нашы граніцы ў найбольш уязвімых месцах апаясаны паласой умацаваных раёнаў. За гэты час былі прыняты меры к умацненню раней пабудаваных умацаванняў і ўзвядзенню раду дадатковых умацаваных раёнаў, радыкальна паляпшаючых усю сістэму абароны граніц. Значна выраслі спецыяльныя войскі ўмацаваных раёнаў.

7) У сувязі з ростам колькаснасці і ваеннай тэхнікі арміі і бесперапынна ўзрастаючымі культурнымі і палітычнымі запросамі байцоў, было прызнана неабходным стварэнне інстытута камісараў.

8) Да ўсяго сказанага неабходна дадаць, што год таму назад Цэнтральным Камітэтам партыі і Урадам быў створан Галоўны Ваенны Совет у ліку 11 чалавек, у састаў якога увайшоў і наш **Сталін. (Бурныя апладысменты.)**

У задачы Галоўнага Ваеннага Совета ўваходзіць разгляд і вырашэнне ўсіх асноўных і важнейшых пытанняў будаўніцтва Чырвонай Арміі.

Створаны Ваенныя Саветы Ваенных Акруг:

9) І, нарэшце, за гэты перыяд з састава Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі быў выдзелен у асобы Народны Камісарыят—Ваенна-Марскі Флот, аб чым Вы ўсе ведаеце.

Перахожу да пытання аб змяненнях, якія адбыліся за прайшоўшы перыяд у саміх страявых войсках.

Якія змяненні адбыліся ў колькасным саставе за гэты час у Чырвонай Арміі?

Калі ўзяць Чырвоную Армію перыяда XVII партыйнага з'езда за 100%, то к 1939 году, к XVIII партыйнаму з'езду, яна выглядае як 203% (бурныя апладысменты, авацыі, воклічы «ура»), г. зн. колькаснае павелічэнне адбылося на 103%, або армія ў цэлым павялічылася крыху больш, чым у два разы.

Гэтае павелічэнне колькаснасці размяркоўвалася не роўнамерна па родах войск, а ў залежнасці ад ступені важнасці таго ці іншага з іх. Такое, параўнальна, значнае павелічэнне арміі пацягнула за сабой і іншыя вельмі сур'ёзныя змяненні.

Кадровых стралковых дывізіі мы маем зараз у дзесяць раз больш, чым іх было раней, калі існавала тэрытарыяльная сістэма і армія была меншага састава.

Рэзка змянілася штатная колькаснасць стралковых дывізіі мірнага і ваеннага часу. Калі раней наша стралковая дывізія ваеннага часу складалася з 13.000 чалавек, то ў даны час стралковая дывізія мае 18.000 чалавек. Павелічэнне колькаснасці адбылося, галоўным чынам, за кошт узмацнення артылерыйскага ўзбраення, пачынаючы з артылерыі так званага бліжняга бою і канчаючы дывізіённай, за кошт узмацнення кулямётнага агню, а таксама і за кошт павелічэння ўдарнай сілы рот, г. зн. павелічэння стралкоў ва ўзводзе.

Стралковыя дывізіі ўваходзяць у састаў стралковых корпусаў. Стралковы корпус складаецца з трох і, у асобных выпадках, з двух стралковых дывізіі.

Такім чынам, тыповы стралковы корпус Чырвонай Арміі прадстаўляе сабой даволі ўнушальную баявую адзінку: ён мае каля 60.000 байцоў і адпаведнае артылерыйскае, танкавае і іншае ўзбраенне з рознастайнымі сродкамі абслугоўвання і аўтатранспарт.

Для таго, каб даць уяўленне аб агнявой магутнасці сучасных стралковых корпусаў некаторых капіталістычных армій і параўнаць з нашым стралковым корпусам, прыводжу наступныя разлікі, складзеныя нашымі спецыялістамі па майму заданню.

Бяру для параўнання корпусы Германіі і Францыі, як найбольш па арганізацыйнай структуры надыходзячыя да тыпу нашага стралковага корпуса.

Адзін залп усёй артылерыі стралковага корпуса Францыі (3-дывізіённага састава) ровен 6.373 кгр; такога-ж састава—германскага стралковага корпуса—6.078 кгр. Залп артылерыі стралковага корпуса Чырвонай Арміі раўняецца—7.136 кгр. (апладысменты).

Такім чынам, агнявы артылерыйскі залп нашага стралковага корпуса большы чым залп германскага і французскага корпусаў.

І далей. Вага снарадаў, выпускаемых у адну мінуту ўказанымі стралковымі корпусамі: французскі корпус за адну мінуту можа выпусціць—51.462 кгр.; германскі—48.769 кгр. Наш стралковы корпус у адну мінуту можа даць 66.605 кгр. металу (апладысменты).

Апрача артылерыі, корпус мае яшчэ ружэйную, кулямётную, мінамётную, гранатаметную і інш. зброю, што павышае агульную вагу выкідаемага ў адну мінуту металу ўсёй зброяй корпуса.

Калі прыплюсаваць да артылерыйскага агню ў адну мінуту вагу снарадаў, мін, ружэйных гранат і куль, то мы атрымаем агульную вагу мінутнага залпа:

французскага корпуса	—60.981 кгр.,
германскага корпуса	—59.509 кгр.,
і нашага стралковага корпуса	—78.932 кгр.

(апладысменты).

Прыведзеныя даныя гавораць, што наш стралковы корпус, а значыць, і ўся Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія не адстае, а некалькі апярэджвае ў агнявой магутнасці арміі капіталістычных, фашысцкіх краін (апладысменты).

Я свядома не прыводжу даных,—хоць яны ў мяне ёсць,—па японскай, польскай і іншых арміях, таму што арганізацыя і ўзбраенне гэтых армій, іх дывізій, корпусаў не ідуць ні у якое параўнанне з арміяй Германіі і Францыі.

Цэнтральны Камітэт Партыі і Урад, таварыш Сталін, уся партыя, увесь народ патрабуюць, каб мы не адставалі ад нашых суседзяў у таліне ўзбраенняў і абароннай магутнасці нашай дзяржавы і мы, як бачыце, не адстаем, не маем права адставаць (апладысменты).

Чырвоная конніца, як і іншыя роды войск, таксама колькасна вырасла. Па конніцы мы маем рост на 52%. Тэхнічнае аснашчэнне конніцы расло наступным чынам:

па ручных кулямётах	—на 30 проц.,
па станкавых кулямётах	—на 21 проц.,
па зенітна-комплексных	—на 31 проц.,
па артылерыі	—на 43 проц.

Апрача таго, створана спецыяльная зенітная артылерыя конніцы, моцна яе прыкрываючая з паветра, ўзмоцнены танкавыя палкі кав. дывізій на 30% і прыданы ім спецыяльныя аўта-бронечасці.

Гэта асноўнае, не гаворачы ўжо аб многім другарадным, што зроблена і што мае таксама вялікае значэнне ў павышэнні баявой і ўдарнай сілы нашай чырвонай кавалерыі.

Аўта-бронетанкавыя войскі за справаздачны перыяд узраслі наступным чынам: агульная колькаснасць людскога састава ўзрасла на 152 1/2%. Танкавыя часці і злучэнні танкавых войск поўнаццю рэарганізаваны ў адпаведнасці з іх тактыка-баявым прызначэннем. Павелічэнне танкавых арганізмаў выражаецца ў 180%. Танкавы парк колькасна павялічыўся на 191%. Колькасць бронемашын узрасла ў 7 1/2 раз.

Адначасова адбылося абнаўленне матэрыяльнай часткі танкавых войск. Уведзены новыя тыпы танкаў і ўдасканалены старыя ў адносінах ўзмацнення іх бранявой абароны і спецыяльнага абсталявання.

Рэзка змянілася ўзбраенне танкавых войск, асабліва іх артылерыйскае ўзбраенне.

Для таго, каб даць уяўленне аб агнявой магутнасці танкавых войск сённяшняга дня ў параўнанні з тым, чым яны былі 5 год таму назад, прыводжу наступныя даныя:

Калі ўзяць за 100 усіх відаў зброі танкаў і аўта-бронемашын у 1934 г. за 100, то к 1939 г. адзін залп будзе роўны 393%, або магутнасць агнявога залпа нашых танкавых войск узрасла амаль у 4 разы ў параўнанні з 1934 годам.

І далей. Калі ў 1934 годзе агнявая магутнасць усяго нашага танкавага парка ў адну минуту раўнялася 100%, то к 1939 году гэтая магутнасць узрасла да 334%, або павялічылася амаль у 3,2 раза.

Артилерыя. Пытаннем артилерыйскага ўзбраення нашых войск удзялялася асабліва сур'ёзная ўвага. Рэзультаты і ў гэтай частцы работы нядрэнныя.

Лёгкая артилерыя без процітанкавай і артилерыі бліжняга дзеяння за гэты перыяд часу ўзрасла на 34%.

Сярэдняя артилерыя павялічылася на 26%.

Цяжкая артилерыя вырасла на 85%.

Зенітная артилерыя вырасла на 169%.

Прцітанкавая і танкавая артилерыя, якая была недастаткова развіта, к цяперашняму часу вырасла яшчэ больш, чым іншыя віды артилерыі. Скажу каротка, што ў адносінах прцітанкавай і танкавай артилерыі Чырвоная Армія узброена поўнасцю і прытым першакласнай зброяй.

У нас раней не было, або вярней, амаль не было так званай артилерыі бліжняга бою. К цяперашняму часу гэты вельмі важны від артилерыі (мінамётнай і бомбамётнай) мы стварылі і маем яго на ўзбраенні ў патрэбнай колькасці і добрай якасці.

Побач з колькасным ростам артилерыйскага ўзбраення павышаліся і якасныя паказчыкі артилерыйскіх сістэм як новаўведзенай на ўзбраенне, так і старой, але поўнасцю мадэрнізаванай.

Апрача таго, радыкальна змяніліся суадносіны паміж гарматнай і гаубічнай артилерыяй у артчасцях. Дастанкова ўказаць, што рост гаубізацыі выражаецца к цяперашняму часу ў 80%, а гэта значыць, што наша артилерыя стала больш эфектыўнай, таму што яе ўзброеныя ўласцівасці значна павысіліся.

Значна павялічылася дальнобоннасць усіх відаў нашай артилерыі. Так напрыклад, дальнобоннасць цяжкіх артилерыі ўзрасла ад 50 да 75% для розных відаў артилерыі.

Павялічылася скорастрэльнасць амаль усіх артилерыйскіх сістэм, асабліва прцітанкавых і танкавых гармат, дзе мы маем павелічэнне скорастрэльнасці больш, чым у два разы.

Адбылося павелічэнне вагі снарадаў і паленшанне іх баявых уласцівасцей.

Прціхімічныя войскі Чырвонай Арміі, закліканыя абараняць армію ад хімічнага нападу ворага і адказваць на удар ворага хімеродкамі тым жа хімічным ударам, таксама змяніліся ў сваёй арганізацыі і колькасна выраслі ўдвая.

Сродкі прціхімічнай абароны к данаму часу і якасна і колькасна зусім не падобны на тое, што мы мелі 5 год назад.

Паленшаны перш за ўсё сродкі абароны адкрытай часткі скуры і дыхання баяца, створаны ў дастатковай колькасці абаронныя сродкі, якія засцерагаюць баяца ад магчымых хімічных нападаў з

паветра, а таксама атрыманы абаронныя сродкі для каня і засцяржэння ад хімізаражэння маемасці.

Якасна палепшаны і колькасна значна павялічаны сродкі механічнай і тэхнічнай дэгазацыі мясцовасці. Прароблена вялікая работа ў частцы стварэння спецыяльных машын для гэтай мэты.

Усяго толькі два словы аб стане **войск сувязі**, аб гэтым вельмі важным родзе войск, на якім базіруецца уся работа ўпраўлення і кіраўніцтва войскамі ў мірны і, асабліва, у ваенны час.

Войскі сувязі выраслі на 37%. Рост адбыўся за кошт значнага аснашчэння войск сувязі сучаснай тэхнікай.

Уведзены радыё-станцыі з павялічаным радыусам дзеяння і абсталяваннем пішучымі апаратамі.

Быстра-дзеючая тэлеграфная апаратура павялічылася на 200%.
Уведзена тэлефонная апаратура дальняга дзеяння.

Узмацнілася рухомасць войск сувязі.

Войскі сувязі амаль поўнасю матарызаваны.

Усё гэта і многае іншае патрабавала расшырэння колькаснасці і якаснага палепшання гэтага роду, войск.

Асоба стаіць пытанне аб актыўнай проціпаветранай абароне нашай краіны. Гэтаму пытанню за прайшоўшы перыяд была ўдзелена значная ўвага, аднак, трэба прызнацца, што мы яшчэ не ўсё зрабілі, што патрэбна. Але ўжо к данаму моманту мы маем рэзкае палепшанне проціпаветранай абароны асноўных цэнтраў нашай краіны.

Дастаткова ўказаць толькі на колькасны рост зенітнай артылерыі, каб зразумець, якая вялікая работа ўжо прароблена. Зенітная артылерыя вырасла на 288,3%.

Палепшылася і якасць зенітнай артылерыі, так напрыклад, паталок зенітнай артылерыі павялічыўся на 60% (апладысменты).

Противаветраная абарона важнейшых дзяржаўных цэнтраў і гарадоў будзеца у нас, як вядома, на ўзасмадзянні зенітнай артылерыі і знішчальнай авіяцыі. Адначасова з палепшаннем арганізацыі гэтага ўзасмадзяння адбывалася павелічэнне знішчальнай авіяцыі, якая вырасла на 142,3%.

Я не закранаю пытанняў так званай пасіўнай (само слоўца чаго варта!) проціпаветранай абароны, або лепш і правільней сказаць, мясцовай, грамадзянскай ППА, хоць гэтае пытанне і заслугоўвае таго, каб аб ім было сказана ўсё, што сказаць трэба. Абмяжваюся толькі, што справа абстаіць у гэтай частцы, на жаль, дрэннавата і не столькі па віне нашай (ваенных), колькі па віне мясцовых работнікаў. Гэтай справай трэба заняцца ўшчыльную і без правалочак.

Я зусім не закранаю пытанняў унутрыармейскай вайскавой ППА, яна развіваецца нармальна у аднаведнасці з ростам арміі.

Каб не стамляць вашай увагі далей, апускаю многія з пытанняў, якія адносяцца да дапаможных войск, нахшталь чыгуначных, інжынерных, пражэктарных, аўта-транспартных і іншых войск, якія, як і

ўся армія, за гэты час рэзка змянілі свае аблічча і колькасна і, у асаблівасці, якасна.

Ваенна-паветраныя сілы ў параўнанні з 1934 годам выраслі ў сваім асабовым саставе на 138%, г. зн. сталі больш амаль у два з паловай раза (апладысменты).

Самалётны парк у цэлым вырас на 130%, г. зн. павялічыўся значна больш, чым у два разы.

Калі-ж выразіць узросшую магутнасць паветранага флота у конскіх сілах авіяматараў у параўнанні з 1934 г., то мы атрымаем павелічэнне на 7.900.000 конскіх сіл або прырост на 213% у параўнанні з тым, што было 5 год таму назад (апладысменты).

Побач з колькасным ростам паветранага флота змянілася і яго якасная сутнасць.

Вось кароткія даныя, якія сведчаць аб сказаным:

	П а в е л і ч е н н е		
	Скорасці	Вышыні	Дальнасці
Знішчальнікі . . . на	56,5%	21,5%	—
Бамбардыроўшчыкі (бліжняга дзеяння) .	88%	83%	50%
Бамбардыроўшчыкі (дальняга дзеяння) .	70%	77%	61%
Разведчыкі і штур- мавікі	67%	23%	45%

Змяніліся за гэты час, што вельмі важна, і суадносіны паміж рознымі відамі авіяцыі ўнутры ваенна-паветранага флота.

Цяжка-бамбардыровачная авіяцыя з 10,6% вырасла да 20,6%—рост у два разы.

Лёгка-бамбардыровачная, штурмавая і разведвальная авіяцыя—з 50,2% зменшылася да 26%—змяншэнне ў два разы.

Знішчальная авіяцыя з 12,3% павялічылася да 30%—рост у 2½ раза.

Такім чынам, змяніліся суадносіны відаў авіяцыі ў карысць бамбардыроўшчыкаў і знішчальнікаў больш, чым у два разы.

Гэта значыць, што наша авіяцыя наогул стала больш магутнай і яе ўдарная сіла адпаведна павысілася.

Калі ў 1934 годзе увесь наш паветраны флот мог падняць за адзін вылет 2 000 тон авія-бомб, то у сучасны момант ён падымае ўжо на 208 проц. больш; іншымі словамі, адначасовы бомбавы залп павялічыўся у тры разы. Гэта маса паражальчага мегалу, здольнага перамяшчацца на велізарныя адлегласці, можа быць нядрэннай советскай смірыцельнай кашуляй для захопленых брэдавымі ідэямі аг-

рэсараў, калі яны ў вар'яцкім парыве палезуць на зямлю советаў (бурныя апладысменты).

Адначасова з гэтым павялічылася магутнасць куляметнага залпа нашага ваенна-паветранага флота. Калі ў 1934 годзе ў адну секунду усе авіяцыйныя куляметы маглі даць выстралаў 100%, то ў 1939 г. яны могуць даць на 300% больш.

Я разумею натуральнае жаданне таварышоў ведаць, якія-ж мы маем самалеты, з якімі не процантнымі, а даступнымі чалавечаму разуменню паказчыкамі хоць-бы па скорасцях, па паталку, дальнасці. Ідучы насустрач гэтаму натуральнаму жаданню, я дакладваю, што зараз нярэдка сустраць на нашых ваенных аэрадромах не толькі знішчальнік, але і бамбардыроўшчык са скорасцямі, якія далека перавалілі за 500 кілометраў у гадзіну (бурныя апладысменты. Воклічы: «Ура!» «Няхай жыве таварыш Сталін!» «Няхай жыве таварыш Варашылаў!» «Няхай жыве чырвоная авіяцыя!» «Ура!» Зал, стоячы, наладжвае авацыю правадыру народаў таварышу Сталіну), а высотнасцю за 14—15 тыс. метраў (апладысменты); што-ж датычыць дальнасці нашых самалетаў, то аб гэтым лепш за ўсё сказаўі справай цудоўнай памяці Герой Савецкага Саюза Валерый Чкалаў і Герой Савецкага Саюза тт. Громаў, Байдуков, Юмашаў, Белякоў, Данілін, Кокінакі, пакоіны Брандзіскі і нашы выдатныя летчыцы — Герой Савецкага Саюза тт. Грызадубава, Осменка і Раскова (апладысменты).

Вы ўсе ведаеце, зразумета, што яны і гэтыя і многія, многія іншыя героі, нашы сталінскія сокалы, яшчэ аб многіх якасцях нашай авіяцый справай раскажуць нашаму народу і ўсяму свету (працяглыя апладысменты).

Таварышы, я нічога не таварыў аб нашым слаўным Рабоча-Сялянскім Ваенна-Марскім Флоте не толькі таму, што ён цяпер прадстаўляе самастойную сілу, крэмю самастойна Народным Камісарыятам, але і таму, што вы ведаеце з выступленняў тав. Молатава на сесіі Вярхоўнага Савета і іншых крыніц, што Партыя, Урад рашылі пабудавань і насяховаўжо будучы магутны Ваенна-Марскі і акіянскі флот, а таксама таму, што аб Ваенна-Марскім Флоте скажуць іншыя таварышы.

Каб закрануць гэты раздзел маюга выступлення, я прывяду толькі адну справу для тго, каб паведамаць вам дадзены аб узмацненні матарызацыі нашай арміі.

За перыяд з 1934 года рост матарызацыі па ўсёй арміі выражаны ў 200%. Атрымліваюцца наступныя карыны: у 1934 годзе на аднаго чырвонаармейца РСЧА ў сярэднім прыходзілася 7,74 конскіх сіл, у 1939 годзе на аднаго чырвонаармейца прыходзіцца 13 конскіх сіл, што складае 167% росту (працяглыя апладысменты). Гэта пры ўмове павелічэння самой арміі больш чым у два разы.

Асабовы састаў

Таварышы, я далажыў вам аб змяненнях, якія адбыліся ў арганізацыі, узбраенні і тэхнічным аснашчэнні нашай арміі за апошнія 5 год. Наша армія стала зусім іншай і колькасна і ў асабліваści якасна.

Я нічога не сказаў аб людзях, аб нашых байцах, камандырах, камісарах, палітработніках, начальніках, інжынерах, тэхніках, ваенных урачах, гаспадарніках, адным словам аб чалавеку нашай арміі, які ў канчатковым выніку рашае ўсё і вызначае сапраўдную баявую сілу і магутнасць Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі.

Тэхніка без людзей мёртва. Тэхніка ў руках ведаючых, аўладаючых тэхнікай людзей—велізарная сіла.

Кадры рашаюць усё. Гэта бесспрэчна. Іменна таму ЦК партыі і Урад так многа ўдзялялі і ўдзяляюць увагі пытанням навапнення сваіх, сапраўды савецкіх ваенных кадраў, людзей высокага воінскага абавязку і бязмяскай адданасці сваёй Радзіме і, вялікай справе Леніна—Сталіна. Многа ўдзяляецца ўвагі росту і удасканаленню нашых кадраў у палітычных і спецыяльна ваенных адносінах. Кадры мы маем у дастатковай колькасці і патрабумай якасці. Яны бесперапынна растуць ва ўсіх адносінах разам з ростам нашай вялікай краіны і арміі. Іменна такія людзі, такія кадры робяць нашу Чырваную Армію першакласнай, несакрышымай па сіле яе арганізацыі, узбраення, баявой падрыхтаванасці і адзінай па сіле духу, па палітычнай і маральнай магутнасці.

У перыяд ачышчэння Чырвонай Арміі ад мерзкіх людзей, якіх здрадзілі сваёй Дзяржаве і баявому сцягу, фашысцкія і іншыя імперыялістычныя агрэсары ўзнялі шалёны вой на ўвесь белы свет аб аслабленні ваенных кадраў, зніжэнні, у выніку гэтага, баявой магутнасці Чырвонай Арміі і іншае ў гэтым родзе.

Таварыш Сталін з усёй яснасцю ўскрыў карэнні, з якіх нараджаюцца падобныя воіны нашых ворагаў. Мы, бачыце, нядробна паступаем, карчуючы агентуру і лазутчыкаў у радах сваёй арміі, куды гэтая падаль паслана замежнымі разведкамі. Нам фашысцкія правіла і іх прыказчыкам было-б прыемней, калі-б падобныя агенты і лазутчыкі, егеравы, орловы і іншыя прадажныя канальнікі прадажлі арудаваць у нашых радах, прадаючы нашу армію, краіну. Іно, вядома, арганізатарам сусветнай вайны куды зручней арганізаваць сваю чорную справу, маючы ўласную надзейную агентуру ў чужых арміях, бо значна лягчэй злодзею прабрацца ў чужы дом, калі дом знутры адчыняць саўдзельнікі.

Можна было-б не звяртаць увагі на гэтыя інсинуацыі фашысцкіх пісак аб слабасці Чырвонай Арміі і інш., калі-б з гэтага не рабілася фашысцкімі агрэсарамі вельмі рэальных вывадаў.

Я маю на увазе тых паноў, якія жывячыся наведанымі сваіх

прыяцеляў аб аслабленні Чырвонай Арміі, а галоўнае, трацячы сваю агентуру, заслужую ў нашу армію, неасцярожна паспяшаліся «скарыстаць», як ім здалося, «зручны выпадак» і рушылі к возеру Хасан, каб прапаўзці праз савецкую падваротню нарэць рукі на чужым дабры, паправіць свае забытаныя дзялішкі.

Рэзультаты гэтай разбойнай зацеі агульнавядомы.

Доблесная і Асобная Чырвонасцяжная армія зброяй сваіх байцоў, камандзіраў і палітработнікаў напісала на спінах ахвотнікаў да легкай пажывы свой адказ аб сапраўднай боездольнасці савецкай арміі, аб стане яе камандных і палітычных кадраў.

Будзем спадзявацца, што гэты прадметны ўрок будзе ўлічан тымі, чые ненасытныя позіркы квапца на савецкую дзяржаву, каму мярэшчыцца аслабленая Чырвоная Армія, хто схілен верыць у легенду, што савецкая зямля лёгка даступна для разбойных авантур.

Калі ўсё-ж прадметныя ўрокі Хасана недастатковы, наша Чырвоная Армія гатова ў любую минуту паўтарыць іх у расшыраным і больш пераконваючым аб'ёме ўсякаму, хто гэтага будзе дабівацца (апладысменты).

У сувязі з павелічэннем Чырвонай Арміі больш, чым у два разы, а таксама ў выніку вялікага ўзмацнення і ўскладнення баявой і дапаможнай тэхнікі ў ёй, аднаведна рос, а значыць і амаладжваўся камандна-палітычны і ўвесь астатні начальствуючы састаў.

Колькасны рост нашых кадраў за прайшоўшыя пяць год характарызуецца наступнымі данымі:

камандна-начальствуючы састаў стралковых войск, уключаючы і артылерыйскія часці гэтых войск, павялічыўся на 118%,
конніцы на 66%,

аўтабронне-танкавых войск—на 154%,

асобна кадры артылерыі ўзраслі на 124,5%,

кадры авіяцыі ў цэлым, уключаючы інжынерна-тэхнічны і абслугоўваючы састаў выраслі на 148%, а калі ўзяць асобна лётчыкаў, то іх колькасць павялічылася на 184%, а колькасць інжынераў авіяцыі асобна павялічылася на 801%.

Чырвоная Армія ў цэлым з'яўляецца ў мірны час, зразумела, велізарнай разгорнутай школай, дзе пастаянна сотні тысяч добрых савецкіх людзей вучацца не толькі сваёй справе, па спецыяльнасці, авалодваюць майстэрствам бою ворага, але дзе ўсе—ад байца да вярхушкі камандавання—абучаюцца таксама і палітыцы, папаўняюць свае веды, авалодваюць тэорыяй марксізма-ленінізма.

Ці паспяхова працуе гэтая гіганцкая школа для дарослых? Адно можна сказаць—працуюць многа, упарта. Дасягненні, і не малыя, ёсць, але неабходна працаваць яшчэ больш і напружаней, поспехі трэба множыць, яны яшчэ недастатковы.

Арміям усіх буржуазных краін забараняецца, ва ўсякім выпадку радавым і афіцэрскай драбнаце, безумоўна забараняецца, займацца

палітыкай. Там за палітыку караюць. Наша армія сільна палітычнай свядомасцю і палітычнай актыўнасцю, адсюль патрабаванні да камандных і іншых кадраў РСЧА — хочаш быць на сваім месцы карысным і патрэбным сваім падначаленым, хочаш чэсна служыць свайму народу і справе Леніна — Сталіна, хочаш быць сапраўдным большэвіком-ленінцам, вучыся, многа вучыся, бесперапынна удасканальваюся, ведай сваю спецыяльнасць на зубок, інакш ты не справішся з даручанай справай, аскандальшся перад падначаленымі, а галоўнае будзь абавязкова палітычна грамадзянскім, па-большэвіцку актыўным, будзь не толькі добрым, абавязкова добрым, калі не можаш быць выдагным, спецыялістам, але будзь такім-жа добрым палітычна падкаваным грамадзянінам сацыялістычнай дзяржавы, яе карысным будавніком. Гэтыя патрабаванні выконваюцца усім асабовым саставам Чырвонай Арміі не заўсёды, на жаль, пунктуальна, аднак работа па абучэнню і марксісцка-ленінскаму выхаванню кадраў у РСЧА вядзецца вялікая і з поспехам.

Для падрыхтоўкі камандзіраў і розных спецыялістаў для Чырвонай Арміі, г. зн. для папаўнення кадраў корпуса нашых чырвоных афіцэраў усіх спецыяльнасцей, мы маем нядрэнна дзеючую школьную сетку.

63 сухапутныя вучылішчы, у якіх абучаюцца дзесяткі тысяч нашай выдатнай савецкай моладзі, штогод даюць арміі тысячы добра абучаных, палітычна грамадзянскіх і адданных партыі Леніна — Сталіна маладых камандзіраў — лейтэнантаў.

Авіяцыйныя кадры папаяняюцца з 32 спецыяльных лётных і лётна-тэхнічных школ. У гэтых школах партыя і комсамол даюць лепшых сваіх пітомцаў у колькасці больш двух дзесяткаў тысяч, дзе яны абучаюцца на будучых чырвоных лётчыкаў, штурманаў і авіяцыйных спецыялістаў. У гэтых авіяшколах гэтак сама, як і ў іншых ваенных школах праходзяць, апрача спецыяльнай праграмы, таксама і грамадска-палітычныя цыклы.

Агульны рост абучаючыхся ў школах кантынгентаў павялічыўся за 5 год наступным чынам:

па сухапутных школах — на 117,8%;

асобна па ваенна-палітычных школах кантынгент абучаючыхся вырас на 273,3%;

кантынгенты школ Паморскага Флота выраслі на 187%.

Школы каманднага састава даюць Чырвонай Арміі добра падрыхтаваных камандзіраў, асабліва гэта адносіцца да апошніх год, калі камандныя школы амаль на 100% камплектуюцца людзьмі з поўнай і часткова няпоўнай сярэдняй асветай.

Але апрача гэтых афіцэрскіх кадраў арміі патрэбны, прытым у вялікай колькасці, камандзіры і розныя спецыялісты высокай кваліфікацыі з закончанай вышэйшай асветай.

Для гэтай мэты РСЧА мае 14 ваенных акадэміяў і 6 спецыяльных

ваенных факультэтаў пры грамадзянскіх ВНУ з агульнай ёмкасцю, якая выходзіць за межы двух дзесяткаў тысяч пастаянна абучаючыхся камандзіраў, начальнікаў, палітработнікаў, інжынераў, урачоў і інш.

Гэта дае арміі штогод патрэбную колькасць высокападрыхтаваных, у большасці сваёй па-сапраўднаму адуканых камандзіраў, камісараў, інжынераў розных спецыяльнасцей, урачоў, тэхніцараў і т. д.

Апрача гэтага, пры ваенных акадэміях існуюць вячэрнія і звычайныя курсы па праграмах гэтых акадэмій, на якіх абучаюцца да паўтара дзесятка тысяч камандзіраў і начальствующих састава арміі.

Я нікога не скажаў аб нашых ваенных школах і курсах з поўгадовым і гадовым тэрмінам абучэння маладшага каманднага састава, праз якія Чырвоная Армія прапускае штогод некалькі сот тысяч чалавек.

Ваенныя школы адгрываюць у жыцці арміі велізарную і выдатную ролю. Яны даюць ёй маладшага камандзіра, які з аднаго боку аспяван ваеннай арганізацыі, першым і бліжэйшым начальнікам чырвонаармейцаў, камандзіра, які заўсёды і пастаянна раздзяліць ўсе радасці і турботы ваеннага жыцця з радавымі байцамі як у мірнай, так і у баявой абстаноўцы. Маладшыя камандзіры выдатна біліся ў расне возера Хасан, яны высока трымалі баявы сцяг нашай Чырвонай Арміі, іх запомніць абнаглеўшы вораг. (Бурныя апладысменты. Усе дэлегаты ўстаюць і, стоячы, вітаюць дакладчыка. Воклічы: «Няхай жыве Чырвоная Армія!».)

Аб кадрах запаса. Як ні вялікі ў мірны час кадры арміі, яны недастатковы для таго, каб поўнасцю забяспечыць армію ваеннага часу. Таму прыходзіцца несці вялікую работу па накіраванню і падтрыманню на належным узроўні кваліфікацыі кадраў камандна-палітычнага і начальствующих састава запаса.

Пытанні задзячнення арміі ваеннага часу камандным саставам з'яўляюцца найбольш труднымі для ўсіх армій капіталістычных краін. Для нас гэтых труднасцей не існуе. У асноўным і галоўным пытанні камілектавання і даўжыняга падтрымання арміі ваеннага часу камандным і начальствующым саставам мы ўжо вырашылі.

Матэрыяльна-культурнае становішча Чырвонай Арміі

Матэрыяльнае становішча нашых радавых байцоў стаіць на высокім узроўні. Харчаванне, адзежа, раскватэраванне ўсе гэтыя і іншыя пытанні быту чырвонаармейца былі і заўсёды застаюцца важнейшымі пытаннямі, якімі пастаянна займаецца ўвесь камандны, камісарскі і палітычны састаў.

Матэрыяльнае становішча начальствуючага састава ў цэлым за прайшоўшыя пяць год рэзка змянілася.

Заработная плата ў сярэднім для усяго каманднага, камісарскага, палітычнага і іншага начальствуючага састава вырасла на 286%.

Рост акладаў утрымання па асноўных пасадах
(у рублях)

	1934 г.	1939 г.	Павелічэнне ў процантах
Камандзір узвода	260	625	240 проц
Камандзір роты	285	750	263 .
Камандзір батальёна	335	850	254 .
Камандзір палка	400	1200	300 .
Камандзір дывізіі	475	1600	337 .
Камандзір корпуса	550	2000	364 .

У вялікай ступені выраслі сродкі культурнага абслугоўвання Чырвонай Арміі, што, вядома, самым спрыяючым чынам скажываецца на росце культурнасці байцоў і ўсяго састава арміі.

Так напрыклад—у 1934 г. мы мелі ленінскіх куткоў 15.091, у 1939 г. іх ёсць 26.435.

Адпаведна—клубаў было 1.336, цяпер маем 1.900.

Дамоў Чырвонай Арміі замест 142, якія меліся ў 1934 годзе, маем зараз 267.

Значна ўзмацнілася сетка радыёвузлоў, кіноўстановак, кіноперасовак і т. д. Дастаткова сказаць, што адных радыёточак армія мае 350.000.

Бібліятэчны фонд Работа-Сядзянскай Чырвонай Арміі ў цяперашні час складае 25 мільёнаў кніг.

Асабовы састав РСЧА выпісвае штодзённа 1.725.000 газет, а таксама чытае рэгулярна 471.500 журналаў.

Грошай затрачваецца цяпер на культурна-асветную работу 230 мільёнаў руб. ў замест 72 мільёнаў рублёў у 1934 годзе.

Вялікая і карысная работа па культурнаму абслугоўванню Чырвонай Арміі праводзілася і грамадствам Саюзам работнікаў Мастацтва. Цэлыя тэатры, асобныя брыгады работнікаў мастацтва, лепшыя музыканты, артысты, спявакі і інш. ахвотна ідуць у армію са сваім талентам і майстэрствам. Вучоныя, тэхнікі, інжынеры і ўсякага роду спецыялісты таксама аказваюць вялікую паслугу Чырвонай Арміі сваімі лекцыямі, сваім пастаянным абслугоўваннем нашых байцоў, камандзіраў і начальнікаў, за якіх Чырвоная Армія ўзнагароджвае сваіх прыхільцаў найменнай удзячнасцю і любоўю.

Асоавіяхім і іншыя грамадскія арганізацыі

Я лічу неабходным сказаць некалькі слоў аб Асоавіяхіме і іншых грамадскіх арганізацыях.

Асоавіяхім з'яўляецца масавай добравольнай грамадскай арганізацыяй, вядзе вялікую і карысную работу. Гэтая арганізацыя заклікана весці падрыхтоўку рабочых, служачых, інтэлігенцыі, навучаючыхся і калгаснікаў у інтарэсах абароны Дзяржавы. Адначасова Асоавіяхім дапамагае Чырвонай Арміі ў справе папярэдняй «чарнай» работы па адпрацоўцы кадраў розных ваенных спецыяльнасцей.

Адносячыся з усёй павагай да работнікаў Асоавіяхіма, асабліва да тых актывістаў-добравольцаў, якія па-сапраўднаму, як ісціныя патрыеты савецкай дзяржавы, аддаюць не мала сваіх сіл служэнню інтарэсам абароны краіны, я павінен сказаць, што Асоавіяхім мог-бы даць значна большыя рэзультаты работы, што мы не ўсе робім для таго, каб гэтая выдатная арганізацыя поўнацэнна скарыстоўвалася як належыць. Мы можам і абавязаны ў бліжэйшы час зрабіць усё для таго, каб Асоавіяхім сістэмай сваіх арганізацый ахапіў усе фабрыкі і заводы, прадпрыемствы, установы, навучальныя ўстановы і калгасы. Трэба паставіць справу так, каб работа Асоавіяхіма па сутнасці стала грамадска-масавай работай, каб усякі член таварыства бачыў карыснасць і неабходнасць той справы, якой Асоавіяхім займаецца.

У нас ёсць такія абаронныя арганізацыі, як РОКК і Таварыства Чырвонага Поўмесяца. Яны, на жаль, мала папулярны. Разам з тым іх работа была не дрэннай у свой час і можа стаць важнай і добрай, калі партарганізацыі на месцах хоць зрэдку будуць удзяляць ім крыху ўвагі.

Трэба памятаць, што фашысцкія, і не толькі фашысцкія, дзяржавы маюць у цяперашні час вялікую колькасць спецыяльна абаронных арганізацый, якія, будучы пабудаванымі па ваеннаму узору, з'яўляюцца вельмі сур'ёзным і эфектыўным элементам, дадатковым да іх рэгулярных армій.

Мы не можам, не маем права адставаць у справе арганізацыі нашага насельніцтва ў мэтах абароны нашых гарадоў, фабрык, заводаў і калгасаў, жыцця і здабытку народа ад магчымых нападаў ворагаў.

Таварышы! Я не спыняюся на такой вялікай дзяржаўнай арганізацыі, як Грамадзянскі Павестраны Флот, які, у выпадку вайны, будзе цалкам абслугоўваць патрэбы абароны. На чале яго стаць Герой Савецкага Саюза тав. Молакаў, які трымае пастаянную цесную сувязь з Чырвонай Арміяй і робіць усё неабходнае для таго, каб Грамадзянскі Павестраны Флот мацнеў, развіваўся і быў здольным у патрэбны час аказваць садзейнасць баявым сілам Ваеннага Павестранага Флота ў справе абароны Радзімы.

Палітычная падрыхтоўка Чырвонай Арміі

Чырвоная Армія прадстаўляе сабою асаблівую, яшчэ ніколі ў гісторыі чалавечтва нябачаную армію. Яна створана народам, які ўпершыню перамог сваіх ворагаў у барацьбе за свабоднае сацыяльнае разняволенне.

Наступныя словы таварыша Сталіна вызначаюць асаблівасці нашай арміі:

«Першая і асноўная асаблівасць нашай Чырвонай Арміі,—таварыць таварыш Сталін,—зключаецца ў тым, што яна ёсць армія вызваленых рабочых і сялян, яна ёсць армія Кастрычніцкай рэвалюцыі, армія дыктатуры пролетарыята...

Другая асаблівасць нашай Чырвонай Арміі зключаецца ў тым, што яна, наша армія, з'яўляецца арміяй брацтва паміж народамі нашай краіны, арміяй вызвалення прыгнечаных народаў нашай краіны, арміяй абароны свабоды і незалежнасці народаў нашай краіны...

Нарэшце, трэцяя асаблівасць Чырвонай Арміі. Зключаецца яна ў духу інтэрнацыяналізма, у пачуццях інтэрнацыяналізма, якія іранізуюць усю нашу Чырвоную Армію» (Сталін).

Гэтае сталінскае вызначэнне асаблівасцей нашай Чырвонай Арміі з'яўляецца кіруючым пачаткам ва ўсёй партыйна-выхаваўчай і палітычнай рабоце ў Чырвонай Арміі. Імяні на гэтых трох палітычных грунтоўцаў палітычнае і маральнае жыццё байцоў, камандзіраў і начальствуючага састава.

Чырвоная Армія жыве і выхоўваецца, як і ўвесь савецкі народ, на аснове вучэння Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна. Армія мае спецыяльны палітычны апарат. Побач з мясцовымі партыйнай і комсамольскай арганізацыямі, палітапарат Чырвонай Арміі з'яўляецца тым органам, на абавязку якога ляжаць клопаты аб пастаянным і няспынным росце палітычнага сазнання байцоў, камандзіраў і ўсяго асабовага састава арміі. На ваенных камісараў, палітрукоў і іншых палітработнікаў ускладзена партыйна надвычай адказная задача абслугоўвання арміі і, у першую чаргу, беспартыйных чырвонаармейцаў, камандзіраў і начальнікаў у палітычных адносінах.

Роля ваеннага камісара Чырвонай Арміі ў гэтай рабоце велізарна. Ваенны камісар абавязан клапаціцца, каб самі паліторганы былі заўсёды добра падбраны, палітработнікі адпавядалі свайму высокаму прызначэнню, каб марксісцка-ленінская палітычная граматынасць і агульны культурны кругазор палітработнікаў заўсёды быў на належнай вышыні. Адным словам, ваенны камісар, перш за ўсё, павінен умець арганізаваць паліторганы, палітработнікаў, а праз іх, з іх удзелам і адказнасцю—і ўсю палітработу.

Але гэта толькі частка, праўда, важнейшая, работы ваеннага камісара. Ваенны камісар—гэта адказнейшая фігура арміі. Ваенны

камісар у перыяд грамадзянскай вайны адыгрываў выключна важную і адказную ролю—«Без ваенкома мы не мелі-б Чырвонай арміі»,—гаварыў Ленін. Ваенны камісар і ў даны час, калі армія ўзброена рознастайнан, кваліфікаванай баявой і дапаможнай тэхнікай, калі армія стала складанейшым арганізмам, калі камандзір большую частку свайго часу абавязан аддаваць справе баявога і спецыяльнага абучэння,—адыгрывае адказную і важную ролю. Камандзір і ваенны камісар прадстаўляюць сабой адзінае цэлае ў справе кіравання баявым і палітычным абучэннем і выхаваннем воінскай часці. Яны абодва адказны за баявос, палітыка-маральнае, гаспадарчае, бытавое і інш. становішча часці. Яны абодва—камандзір і ваенны камісар—будуць весці ў бой сваю часць, злучэнне. Неабходна, таму, у дапаўненне да ўсяго іншага, весці таксама ўпартую работу па выхаванню камандзірскіх і ваевых якасцей у кожным камандзіру, камісару і начальніку Чырвонай Арміі.

Асаблівая адказнасць за гэтую работу ускладаецца на ваеннага камісара.

Палітычны апарат арміі, г. зн. ваенныя камісары, палітрукі і палітработнікі ўсіх спецыяльнасцей, за перыяд з XVII па XVIII З'езд у сваім саставе рэзка павялічыўся. На 1 студзеня 1934 г. было ўсяго 15 тысяч палітработнікаў, у сучасны момант армія мае 34 тысячы палітработнікаў; павелічэнне на 126%.

У сувязі з чысткай Чырвонай Арміі ад здраццельскіх, шпіёнскіх і здрадніцкіх элементаў і ачышчэннем самога палітапарата ад той-жа гніласці і здраццельскай мерзасці, роля і задачы палітапарата і ваенных камісараў у першую чаргу, значна павысіліся. Вырасла і адказнасць усяго палітсастава за яго работу.

Палітычны састаў Чырвонай Арміі за апошнія годы значна абнавіўся. За гэты час былі вылучаны знізу на розныя адкаваныя пасады тысячы маладых выдатных людзей, членаў нашай партыі, чэсных, адданных і здольных работнікаў.

Гэта лепшыя людзі армейскай партыйнай арганізацыі, гэта тэя актывісты, якія, будучы блізка адданымі справе Леніна—Сталіна, на працягу апошніх 2—3 год праявілі сябе, як сапраўдныя партыйцы, барацьбіты за чыстату раду партыі, за магучасць Чырвонай Арміі. Гэта яны, разам з усею партыйнай арганізацыяй, пры падтрыманні ўсёй масы чэсных беспартыйных чырвонаармійцаў, камандзіраў і начальнікаў, жалежым мільёны ачысцілі армію ад здраццельства і мерзасці, зрабіўшы яе к гэтаму часу яшчэ больш моцнай, больш палітычна маналітнай, чым калі-б то ні было раней. Гэтыя палітработнікі, разам з усім партыйным і комсамольскім актывам арміі, вядуць вялікую палітыка-выхаваўчую работу па павышэнню палітычнага узроўню нашай арміі, у мэтах папярэджання паяўлення ў арміі не толькі элементаў здраццельства і здрады, але і усякага роду малавераў, ныцікаў і іншай погані, з якой у канчатко-

вым выніку нараджаюцца і не могуць не вырастаць сапрадныя прэдацелі і агенты нашых класавых ворагаў.

Паліторганы арміі ў цяперашні час атрымалі такі выдатны дапаможнік у сваёй рабоце, як «Кароткі курс Гісторыі ВКП(б)». Гэты выдатны падручнік стаў настольнай кнігай не толькі палітработнікаў, камандзіраў і начальнікаў, ён стаў неабходным і пастаянным спадарожнікам палітычнага выхавання нашых чырвонаармейцаў.

Палітыка-выхаваўчая работа ў Чырвонай Арміі ахапляе ўсю масу байцоў, камандзіраў і ўсяго зсабовага састава. Многатысячны камсамол арміі з'яўляецца лепшым памочнікам і правадніком усіх пачыненняў паліторганаў у справе абслугоўвання ўсёй беспартыйнай масы байцоў і начсастава.

Баявая падрыхтоўка Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі

Усе роды войск, пачынаючы ад пяхоты і канчаючы тэхнічнымі войскамі, забяспечаны адпаведнымі камандна-палітычнымі кадрамі, якія дасканала ведаюць сваю справу.

Поспехі баявой падрыхтоўкі прайшоўшага 1937—38 гг. далі значны рост па ўсіх раздзелах баявой, тэхнічнай і тактычнай вывучкі войск.

Тактычная і агнявая падрыхтоўка стралковых часцей, не гледзячы на значнае ускладненне гэтага роду войск ва ўсіх адносінах, стаць на адпаведнай вышыні. Аднак, пяхотным камандзірам, камісарам і палітработнікам трэба больш і ўпорней працаваць, каб яшчэ лепш паставіць стралковую справу.

Чырвоная Армія заўсёды адзначалася сваімі снайперамі і выдатнымі стрэлькамі з вінтовак і куляметаў, яна і надалей будзе гэтае сваё майстэрства множыць і удасканальваць, не спыняцца на дасягнутым. Трэба яшчэ ўпорней працаваць, каб яшчэ больш грунтоўна падрыхтаваць нашы стралковыя войскі ў тактычных і агнявых адносінах, павысіць падрыхтоўку штабаў, палкоў, дывізіяў і корпусу. Прадаўжаць ўпорна працаваць над павышэннем вывучкі ў асамадзейню стралковых войск з іншымі родамі войск.

Чырвоная конница ў справе баявой падрыхтоўкі заўсёды стаяла на вялікай вышыні і ў даны момант конныя часці могуць служыць прыкладам арганізаваўцы і баявой вывучкі. Нашы коннікі ўмела спалучаюць сваю спадарожную конную падрыхтоўку са сваімі механізаванымі баявымі сродкамі. У баявой абстаноўцы сучасная чырвоная кавалерыя яшчэ пэўна ўзоры высокага баявога майстэрства ва ўмелых і бязлітасных бітвах з ворагамі.

Баявая падрыхтоўка артылерыі, якой у нас многа ва ўсіх родах войск, стаць на высокім узроўні. Маж тым сучасная артылерыя рэзка адрозніваецца ад артылерыі нават нядаўняга мінулага, у сувязі

з чым і авалоданне ёю ўскладнілася. Ускладнілася і баявое ўзаемадзеянне артылерыі з іншымі родамі войск. Совецкія артылерысты, як і чырвоныя коннікі, заўсёды любілі сваю справу, добра яе ведалі і дабіваліся вялікіх рэзультатаў у баявой і тактычнай падрыхтоўцы. У цяперашні час наша артылерыя ўсіх найменаванняў, яе чырвоныя арменцы, камандзіры, камісары добра падрыхтаваны і могуць спраўляцца з любымі баявымі задачамі, якія перад ёю будуць пастаўлены.

Нядрэнна працуюць нашы слаўныя танкісты. Ёсць цэлыя танкавыя часці і злучэнні, баявая падрыхтоўка якіх расцэньваецца вельмі высока. Наогул, усе танкавыя войскі з'яўляюцца добра зладжанымі, нядрэнна падрыхтаванымі як у агнявых, так і ў тактычных адносінах. З баявымі задачамі любога характару гэты род войск безумоўна заўсёды справіцца, бо радавы, камандны, камісарскі і палітычны састаў іх добра падрыхтаван і сваю справу ведае «на-яць» (вяселае ажыўленне ў зале).

Нядрэнна падрыхтаваны спецыяльныя войскі: сувязь, інжынеры, хімікі, чыгуначнікі і інш. Будучы нешматлікімі, маючы выдатна склаўшыся кадры, гэтыя войскі, як правіла, заўсёды добра падрыхтаваны ў спецыяльных і тактычных адносінах.

Нарэшце, некалькі слоў аб баявой падрыхтоўцы Ваенна-Наветраных Сіл. Наша авіяцыя на даны час прадстаўляе сабою вельмі складаны род войск. Яе баявая падрыхтоўка патрабуе вялікіх навінстваў, майстэрства і напружання з боку камандзіраў, ваенкомаў, палітработнікаў, інжынера-тэхнічнага і ўсяго асабовага састава ў цэлым.

Апрача ўсяго іншага, авіяцыя ў сваёй баявой падрыхтоўцы заўсёды ў некаторай ступені залежыць ад метэаралагічных умоў. Тым не менш, дзякуючы выдатным кадрам нашага летнага і іншага састава, Чырвоная авіяцыя ў сваёй спецыяльнай і тактычнай падрыхтоўцы стаіць на высокім узроўні. Гэта правэрана неаднаразова на справе (шумныя апладысменты). Агульнаваенская падрыхтоўка ўсёй Чырвонай Арміі з'яўляецца асноўнай задачай камандавання і яна пастаўлена нядрэнна.

Што наша Чырвоная Армія нядрэнна падрыхтавана, відаць нават з выказванняў нашых ворагаў, якія, як я ўжо сказаў, неасцярожна прабавалі захапіць кавалак савецкай тэрыторыі.

У запісных кніжках забітых японскіх афіцэраў, між іншым, ёсць наступныя запісы:

1) Маёр Хірабары, камандзір батальёна 75-га пяхотнага палка, запісвае ў сваю запісную кніжку:

«Нямала прышлося пацярпець ад савецкіх танкаў. Яны скарыстоўвалі мясцовасць, падыходзячы на блізкую адлегласць і ведучы агонь. Агонь быў жудасны і вельмі меткі. Прыстасоўваючыся да мясцовасці, савецкія танкі часта высоўвалі для вядзення агню толькі гарматныя башні. Наш абстрэл не быў дастаткова дзейсным. Калі

танкі нападали пад наш артылерыйскі агонь, то вадзіцелі танкаў часта выскаквалі з машыны і ўкрываліся ў складках мясцовасці, накуль наш агонь не пераносіўся на другі напрамак.

Часта экіпажы зымалі куляметы з танка і вялі меткую стральбу па нашых салдатах, а затым зноў садзіліся ў танкі».

2) Маер Пакана (камандзір 1-га батальёна, 75-га пяхотнага палка) (запісная кніжка):

«Ужо другі дзень, як мы сядзім у акопах, а савецкая армія праяўляе актыўнасць. То пераходзіць у наступленне і быстра да абароны. Трудна высунуць галаву. Раней нам гаварылі, што гэта не салыная армія, але калі мы сутыкнуліся на фронце, то я бачу, што гэта было памылкай. Чырвоныя войскі часта паўтаралі ярскія атакі.

Учора раніцой у трэцяй роце было 137 чалавек, сёння асталася 90, і яе ўжо звялі ў адзін узвод.

31-га ліпеня раніцой на світанні мы 1-й ротай атакавалі сёнку Сяцаофын. 14 салдат працінулі на працягу 5 гадзін упорна стрымівалі атаку нашай 1-й роты, наносячы ей вялікія паражэнні, і ім удалося выбіць толькі пасля рукапашнага і штыкавога бою».

3) Паручык японскай арміі Кафуэндэ (11-я рота, 75-га пяхотнага палка) у запіснай кніжцы адзначаў:

«Чырвоныя добра скарыстоўваюць усе віды стралковай зброі і вінтоўкі, і ручныя і станкавыя куляметы. Мы неслі вялікія страты ад меткага агню, калі ружэйная перастрэлка ішла нават на 900-1000 метраў. Савецкія снайперы добра маскіруюцца, умеюць карыстаюцца мясцовасцю. Збіраюцца па 3-4 салдаты і, неакладна акапваючыся, вядуць звышметкую стральбу па усёму нашаму разнажэнню, прычыняючы вялікія страты. Многа забітых і раненых».

Вось, таварышы, можа быць прыстраснае, але у другі бок, у бок умалення якасці баявой падрыхтоўкі нашых часцей, сведчанне таго, што нашы камандзіры і палітработнікі ведарма ядуць савецкі хлеб, яны, як бачыце, «сее-тое» робяць і дасягаюць некаторых поспехаў (апладысменты).

Чырвоная Армія была і з'яўляецца прадметам асобых клопатаў Цэнтральнага Камітэта нашай партыі, Рабоча-Сялянскага Урада і асабіста таварыша Сталіна. У рэзультате выканання двух Сталінскіх пяцігодак, якія далі велізарны рост нашай індустрыі і сацыялістычнай гаспадаркі ў цэлым, наша армія няспынна расла і удасканальвалася.

Я досыць падрабязна спыняўся на пытаннях сучаснага ўзбраення і тэхнічнага аснашчэння нашай арміі. Я гаварыў аб тых змяненнях, якія адбыліся ў гэтай галіне за апошнія 5 год, зрабіўшыя нашу армію настолькі тэхнічна ўзброенай і абсталяванай, а кадры і асабовы састаў у цэлым настолькі падрыхтаваным, што савецкаму народу не страшны цяпер ніякія падкопы ворагаў. Ён можа спакойна

рабіць сваю вялікую соцыялістычную справу ў поўнай упэўненасці, што яго Радзіма Савецкая дзяржава абараняецца магутнай сілай Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Чырвонага Флота.

Нельга не сказаць некалькі слоў падзякі рабочым, інжынерам, тэхнікам і служачым, і асабліва партыйным і комсамольскім арганізацыям нашых соцыялістычных заводаў, якія, ачысціўшыся ад прэдацеляў, ворагаў народа, многа папрацавалі для аснашчэння Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота баявой сучаснай тэхнікай, для ўзмацнення абароннай магутнасці нашай краіны. Многа вырасла не толькі асобных выдатных людзей нашай прамысловасці, але цяпер ужо нямала гіганцкіх прадпрыемстваў, работа якіх адзначана Партыяй і Урадам вышэйшымі ўзнагародамі Савецкага Саюза.

Многа і не без карысці для абароны папрацаваў т. Кагановіч М. М., які ўзначальваў былы Наркамат Абароннай Прамысловасці. Добра яму дапамагалі таварышы Ваннікаў, Тэвасян і цэлы рад выдатных людзей нашай партыі і беспартыйных большэвікоў—работнікаў соцыялістычнай індустрыі. Я прапаную, таварышы, іх вітаць.

(У адказ на гэтыя словы т. Варашылава дэлегаты з'езда, стоячы, наладжваюць бурную авацыю.)

Палітычны і маральны стан Чырвонай Арміі

Сілу і значэнне палітычнага і маральнага фактара ў баявой дзейнасці войск класік ваеннай справы і мысліцель XIX стагоддзя Клаўзевіц у сваёй выдатнай працы «Аб вайне» вызначае наступным чынам: «... большасць з'яў... складаецца напалавіну з фізічных, напалавіну з маральных прычын і вынікаў. Можна было-б сказаць, фізічныя з'явы падобны драўлянай рукаятцы, у той час, як маральныя прадстаўляюць сапрауды адточаны клінок, выкаваны з бліжэйшага метала».

Высокі палітыка-маральны стан Чырвонай Арміі з'яўляецца іменна гэтым бліжэйшым «металам», аб якім у свой час пісаў Клаўзевіц, з той толькі розніцай, што наша камуністычная мараль, «дух» нашай Чырвонай Арміі ў суме элементарны, якія вызначаюць перамогу, не падобны на дух старых феадалаў і буржуазных армій.

У грамадзянскай вайне Чырвоная Армія, раздзетая, дрэнна накармленая, сяк-так узброеная, біла і канчаткова знішчыла добра экіпіраваныя і багата узброеныя арміі інтэрвентаў і белавардзейцаў. Тут была выяўлена сіла духу, веліч маралі новай Чырвонай Арміі, арміі сапрауды народнай і рэвалюцыйнай. Грамадзянская вайна паказала, што маральны элемент арміі, якая б'ецца за свае інтарэсы, армія, прасякнутая духам вялікага вучэння Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна, кіруемай камуністычнай партыяй, нязмерна вышэй, чым у любой капіталістычнай арміі, не гаворачы ўжо аб арміях феадалаў, буржуазных, арміях, якія меў на ўвазе Клаўзевіц.

Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія, з'яўляючыся плоцю ад плоці і косцю ад косці свайго народа, жыве інтарэсамі ўсёй сваёй краіны, яна пад кіраўніцтвам вялікай партыі Леніна—Сталіна вядзе барацьбу за новае камуністычнае грамадства, яна па першаму закліку партыі, па загаду свайго Урада ўстане на абарону Радзімы, Народу і соцыялістычнай дзяржавы.

Чырвоная Армія, кіруемая сваімі партыйнымі і непартыйнымі большэвікамі—камандзірамі і ваеннымі камісарамі, дзякуючы сваім магутным партыйнай і комсамольскай арганізацыям і добра пастаўленай падрыхтоўцы, заўсёды правільна арыентавана ў міжнародных і ўнутраных пытаннях. Яна заўсёды чутка рэагуе на ўсе падзеі ўнутранага і міжнароднага жыцця краіны.

Таварышы! Наша армія расла і змагалася разам з народам, яна была і канчаткова перамагла ў грамадзянскай вайне ўсіх сваіх унутраных і знешніх класавых ворагаў. Многа левых людзей нашай партыі, змагаючыся ў радах Чырвонай Арміі, аддалі сваё жыццё за справу народа, за справу Леніна—Сталіна

За апошнія год, у перыяд, калі армія арганізацыйна і тэхнічна занова перавзбройвалася, становілася ўсё больш моцнай і магутнай сілай Савецкай Дзяржавы, падлія прэдацелі з трацкіска-зіноўеўска-бухарынскай банды, шляхам здрады баювому сцягу, прэдацельства інтарэсаў свайго народа і дзяржавы, прабавалі знутры узарваць нашу армію, прэдацельскі аб'явілі, яе, і ў часе вайны паставіць пад разгром ворага.

І гэты брудны гноішчык здрады ліквідаван. Чырвоная Армія быстра і радыкальна ачышчана ад усёй гэтай погані.

Таварышы, Чырвоная Армія прадстаўляе сабой гіганцкую сілу. Чырвонаармейцы, камандзіры і падрыхтоўшчыкі ў нашай арміі—гэта манатны, марксіска-ленінскай ідэалогіяй спаяны калектыў. Чырвоная Армія, як адзін чалавек, кожны момант гатова выканаць свой свяшчэнны абавязак абароны дзяржавы пераможанай працы, як адзін чалавек, з радасцю гатова аддаць жыццё за вялікую справу Леніна—Сталіна (апладысменты).

Наша армія больш, чым напалову складаецца з камуністаў і комсамольцаў. Але і та якая частка, якая не ўваходзіць у састав партыйнай і комсамольскай арганізацыі, гэта сапраўды беспартыйныя большэвікі, жыццё якіх цалкам належыць Чырвонай Арміі і сваёй соцыялістычнай Радзіме, справе Леніна—Сталіна.

Мы ведаем масавае спаборніцтва беспартыйных большэвікоў з партыйцамі і комсамольцамі на вазеры Хасан у сфэры беззастойнага і сапраўднага героізму ў барацьбе з ворагамі за нашу соцыялістычную Радзіму, за партыю, за Сталіна (апладысменты).

Наша армія стаць зоркам вартавымі на рубіжах, якія аддзяляюць соцыялістычны свет ад свету прыгнёта, насилья і капіталістычнага варварства. Яна заўсёды, у любы момант гатова рынуцца ў бой

супроти ўсёй на ворага, які пачне дзірануцца да сцяжэннай зямлі савецкай Дзяржавы. (Бурныя апладысменты.)

Парукай таму, што вораг будзе на-каратку змят і знішчан, служыць палітычнае і маральнае адзінства нашай Чырвонай Арміі з усім савецкім народам.

Парукай гэтаму служыць марксісцка-ленінская ідэалогія, ідэалогія партыі Леніна—Сталіна, якой жыве армія савецкай Дзяржавы. У імя гэтага ідэалогіі баіцы, камандзіры і палітработнікі гатовы заўсёды аддаць сваё жыццё.

Парукай гэтаму служыць тое, што наша Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія з'яўляецца перааказанай, лепш, чым якая-небудзь іншая армія, тэхнічна ўзброеная і вельмі добра абвучаная арміяй.

Парукай гэтаму служыць тэкстам і тым шматлікімі Героі Савецкага Саюза, якія ў радах арміі беззаветным служэннем народу заслужылі гэтае высокае званне.

Таварышы! Наша армія несакрушальна!

Яна з'яўляецца дзеянцам нашай партыі, яна яе цудоўнае творэнне, яна заўсёды гатова, па ўказанню партыі, нашата Урада і правадыра народу вялікага Сталіна біцца за сваю сацыялістычную Радзіму і перагварыць у жыццё справу свяшчэнныя словы ваеннай прысягі:

«Я клянуся абараняць яе мужна, умела, з дастоінствам і чэсцю, не шкадуючы сваёй крыві і самога жыцця для дасягнення поўнай перамогі над ворагамі».

Няхай жыве наша вялікая Усесаюзная Комуністычная партыя большэвікоў!

Няхай жыве XVIII з'езд нашай партыі!

Няхай жыве наш вялікі Сталін!

(Усе ўстаюць, бурная, доўга не змаўкаючая авацыя: «Няхай жыве таварыш Сталін!» «Няхай жыве таварыш Варашылаў!», громкае, доўга незмаўкаючае «ура!».)

Прамова т. ПАНАМАРЭНКА на ХVІІІ з'ездзе ВКП(б)

Таварышы, за пяць год, якія прайшлі ад ХVІІ зезда партыі, вырашаны сусветна-гістарычныя задачы: пераўтварэнне эканоміка, культура, быт працоўных нашай краіны. Савецкі Саюз з аграрнай краіны ператварыўся ў краіну індустрыяльную; сацыялістычная сістэма з'яўляецца адзінай сістэмай прамысловасці СССР; ліквідавана не толькі эксплуатацыя, але і прычыны, якія параджаюць эксплуатацыю.

Вырашана найбольш важкая задача нашай рэвалюцыі — перавод дробнай, распыленай сялянскай гаспадаркі на рэліеў калгаснай сацыялістычнай гаспадаркі, перамога якой характарызуецца як найбольшая рэвалюцыйная перавага, скачок з аднаго якаснага стану грамадства ў новы стан, пераворот, роўназначны па сваіх выніках рэвалюцыйнаму перавароту ў кастрычніку 1917 года.

Калгасы канчаткова замацаваны і ўпрочаны, а сацыялістычная сістэма гаспадаркі з'яўляецца цяпер адзінай формай нашага земле-робства.

Савецкі Саюз ператворан у магутную ўзброеную дзяржаву, краіну буйнейшай вяснянай магутнасці, краіну, здольную не толькі ахоўваць свяшчэнную недатыкальнасць сваіх рубяжоў, але і здольную разграміць да канца любога агрэсара.

Такім чынам, закончан бліскучы этап сацыялістычнай рэвалюцыі ў СССР, завершана цэлая эпоха будаўнічай, творчай работы. «...СССР уступіў у трэцім пяцігоддзі ў новую паласу развіцця, у паласу завяршэння будаўніцтва бяскласавага сацыялістычнага грамадства і паступовага пераходу ад сацыялізму да камунізму...»

Перамогі гэтыя дасягнуты таму, што нашу партыю, наш народ ад перамогі да перамогі веў і вядзе ўперад геніяльнейшы правадыр і арганізатар, вялікі выхавацель і друг — таварыш Сталін! (Апла-дысменты).

Большэвікі Беларусі, як і ўся партыя, прыйшлі к ХVІІІ з'езду з буйнейшымі дасягненнямі. У рэзультат перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і паслядоўнага правядзення ў жыццё ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, у рэзультат выканання першай і другой сталінскіх пяцігодак, у рэзультат рашучага разгрому варожай агентуры, Беларусь дабілася велізарных

поспехаў у справе уздыму народнай гаспадаркі і ператварылася з забітай, цёмнай акраіны царскай Расіі, акраіны з нішчанскімі ураджаямі і саматужнай прамысловасцю, у адну з перадавых рэспублік вялікага Савецкага Саюза, у рэспубліку развітай індустрыі і сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Беларусь мае цяпер машынабудаўнічую, хімічную, тэкстыльную, дрэвапрацоўчую прамысловасць і сельскагаспадарчае машынабудаўніцтва. За другую пяці годку пабудавана і асвоена звыш 1.700 новых прадпрыемстваў. У Беларусі створана новая энергетычная база, аснова на скарыстанні місцовага паліва. Адна толькі электрастанцыя імені газарына Стааля у 1937 годзе вырабляла электраэнергіі ў 30 з лішнім раз больш, чым яе выраблялі ўсе электрастанцыі дзярэволюцыйнай Беларусі, разам узятых. Адна толькі вецёўская чумачна-трыкацкая фабрыка «КІМ» выпускае прадукцыі больш, чым уся прамысловасць дзярэволюцыйнай Беларусі.

На базе багатых сыравіных рэсурсаў у Беларусі занова створана тарфяны і дрэвапрацоўчы, здыючы як у 1938 годзе раўнялася 2,5 мільёна тон супроць 14 тыс. тон у 1913 годзе.

У рэзультате завяршэння тэхнічнай рэканструкцыі, асваення тэхнікі і сацыялістычнай арганізацыі вытворчасці значна павысілася прадукцыйнасць працы. Так, напрыклад, прадукцыйнасць працы на прамысловасці у 1938 годзе вырасла на 159% супроць 1933 года.

Стаханаўцы Беларусі апракінулі прадзельчаскія нормы і перавысілі сусветныя рэкорды на апрацоўцы дэсамтэрыяту, дэтка пакінушы за сабой паказчыкі самых лепшых прадпрыемстваў Швецыі.

Стаханаўцы-абушкі пакінулі дэтка заду сябе паказчыкі лепшых прадпрыемстваў Чэхіі і Славаччыны.

Калгаснае сялянства Беларусі цвёрда і ўпэўнена ідзе па шляху ўздыму і росквіту сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. Замест 838 тысяч распысканых аднаасобных сялянскіх гаспадарак, у Беларусі ёсць цяпер 9650 калгасаў, з якіх аб'ядноўваюць 715 тысяч гаспадарак, што складае 91% усях гаспадарак рэспублікі з 97% пасевнай плошчы. На калгасных гатках рэспублікі працуе каля 9 тыс. трактараў, звыш адной тысячы камбайнаў, звыш 4 тысяч аўтамашын і дзесяткі тысяч іншых сельскагаспадарчых машын. Многія калгасы рэспублікі на працягу года атрымліваюць нябачаныя раней у Беларусі ўраджай зярна, па 20 цэнтнераў і вышэй з гектара, бульбы—350 цэнтнераў з га, ільнавалакна—да 14 цэнтнераў з га.

Калгасы Беларусі дасягнулі велізарных поспехаў у справе асваення балотных зямель і атрымання на іх высокіх ураджаяў. На асвоеных балотах калгасамі і дзярэднымі станцыямі дасягнут ураджай аўмага жыта да 36 цэнтнераў з га, ячменю—да 18 цэнтнераў, аўса—да 41 цэнтнера, канопель—да 14,5 цэнтнера і капусты—да 415 цэнтнераў з га.

Такім чынам, са свайго роду немінучага зла балотныя землі зараз ператвараюцца ў буйнейшы фактар павышэння ўраджаннасці, а ў Беларусі-ж з 12.700 тыс. га агульнай тэрыторыі 3 мільёны га, або 24%, займаюць балоты.

У калгасах Беларусі ў перыяд другой пяцігодкі прывіўся і дае высокі ўраджай каучуканос кок-сагыз. Так, напрыклад, пры сярэднім па СССР ураджаі каля 2 цэнтнераў з га, у Беларусі сярэдні ўраджай—да 4 цэнтнераў з га, г. зн. у два разы больш, прычым на мінеральных глебах ураджай 0,9, на тарфяніках 11 цэнтнераў з га, на балотнай глебе—да 30 цэнтнераў з га наветрана-сухіх карніняў кок-сагыза.

Гэта адкрывае выключныя перспектывы развіцця ў Беларусі ў трэцяй пяцігодцы культуры кок-сагыза і павінна паставіць кок-сагыз у рады асноўных тэхнічных культур, засяваемых у Беларусі.

У Беларусі было 160 тысяч хутарскіх гаспадарак, у 1933 годзе пераселена ў калгасныя цэнтры 21 тысяча хутарскіх гаспадарак. У трэцяй пяцігодцы неабходна будзе закончыць сцягванне хутарскіх гаспадарак у калгасныя цэнтры. Да 1938 года ў калгасах Беларусі не ўводзілася прамысловых севабаротаў. У 1938 годзе на аснове поўнага ўнутрыкаласнага землеупарадкавання уведзены севабароты ў 2 000 калгасах. У бліжэйшыя два годы севабароты павінны быць уведзены ва ўсіх астатніх калгасах рэспублікі.

Велзарны поспехі у галіне развіцця сацыялістычнай жывёлагадоўлі. У параўнанні з 1932 годам паралоўска буйная рогатай жывёлы павялічылася на 4^я, свіней—на 104%, авечак і коз на 43%. У рэспубліцы ліквідавана бескароўнасць сярод калгаснікаў.

Выкананне першай і другой пяцігодкі забяспечыла рост сельскай інтэлігенцыі, кваліфікаваных кадраў сельскай гаспадаркі. Беларусь мае звыш 1 600 аграіамаў, 800 ветэрачоў, 21 тыс. трактарыстаў, каля 5^я 2 тысяч машыністаў, механікаў і т. д. Велзарная дэмагогія, шматлікая аказваемая Цэнтральным Камітэтам і саюзным урадам калгаснаму сялянству Беларусі, яшчэ больш натхніла і згуртавала калгаснае сялянства вакол партыі, мабілізавала яго на цэлыя вытворчыя дасягненні. Калгасы вырастаюць і умацаваліся. Прадэмастравана з'яўляцца настолькі рэальнай і значнай велічыняй, што калгаснікі змагаюцца за працадзень і не жадаюць ісці на заработкі з калгаса. Калі раней, да рэвалюцыі, сяляне Беларусі к вясяне ўжо не мелі хлеба, і цэлыя вёскі корміліся мохам, мякнелі, карой, то цяпер калгасы і калгаснікі не толькі поўнацэнна забяспечаны хлебам, мясам, малаком, гароднінай і іншымі прадуктамі на круглы год, але, у 1928 годзе з ланкаў прадалі дзяржаве каля паўтара мільёнаў пудоў хлеба.

Паказчыкам глыбокага давер'я і адданасці калгаснікаў нашай партыі з'яўляецца тое, з яким велзарным адзірэннем сустракаюць калгаснікі Беларусі рашэнне Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) і ўрада аб

ліквідацыі парушэнняў статута сельскагаспадарчай арцелі. Як паказала практыка, пераважная большасць калгаснікаў Беларусі рэзка настроена супроць парушэнняў статута сельгасарцелі і супроць нарушальнікаў, хто-б яны ні былі.

Белізарны рост прадукцыйных сіл Беларусі забяспечыў уздым матэрыяльнага добрабыту рабочых і калгаснікаў. Сведчаннем велізарнага павышэння жыццёвага ўзроўню працоўных мас з'яўляецца той факт, што за дзве пяцігодкі натуральны прырост насельніцтва Беларусі склаў 1.200 тысяч чалавек, г. зн. насельніцтва Беларусі за дзесяць год павялічылася за лік змяншэння смертнасці і павелічэння нараджаемасці на 25%.

Усе гэтыя поспехі парадзілі глыбокае маральна-палітычнае адзінства нашага народа, згуртавалі яго вакол партыі, Цэнтральнага Камітэта, таварыша Сталіна, выхавалі ў ім беззаветную любоў да радзімы, да партыі і яе правадыра.

Найярчэйшым сведчаннем гэтых поспехаў з'яўляецца перамога магутнага блока камуністаў і беспартыйных на выбарах у Вярхоўны Совет СССР і Вярхоўны Совет Беларускай ССР.

Паказчыкам надзвычайна ўзросшай любові да партыі Леніна—Сталіна з'яўляецца імкненне лепшых людзей не толькі палітычна, але і арганізацыйна звязваць сябе з партыяй, г. зн. уступіць у партыю Леніна—Сталіна. За 1938 год і два месяцы 1939 года ўноў прынята кандыдатаў у партыю 8.700 чалавек, тады як за ўвесь 1937 год было прынята ўсяго 212 чалавек. У ліку прынятых 1.261 старшынь калгасаў, брыгадзіраў, загадчыкаў ферм, стаханаўцаў-калгаснікаў. Колькасць первічных партарганізацый вырасла за гэты час на 329. Усе гэта сведчыць таксама аб тым, што значна палепшылася палітычная работа сярод мас, палепшылася арганізацыйная работа партарганізацый.

Ясна, што гэтыя поспехі не прышлі самі па сабе, яны былі забяспечаны тым, што Ленінска-Сталінскі Цэнтральны Камітэт непрымірима, паслядоўна, да канца змагаўся і накіроўваў партыю на барацьбу з усімі антыленінскімі тэорыямі, з усімі ворагамі партыі і народа і даваў партыі геніяльнейшыя ўзоры тактыкі і стратэгіі на кожным этапе барацьбы за сацыялізм.

Вырашэнне ўсіх гэтых труднейшых і складанейшых задач аказалася на-плярчу толькі партыі Леніна—Сталіна, партыі рэвалюцыйнай, перадавой, узброенай навуковай тэорыяй марксізма-ленінізма, партыі, якая ведае законы грамадскага развіцця, ведае не толькі, як развіваюцца падзеі ў сучасны момант, але і як яны будуць развівацца ў будучым, партыі, якую кіруе Ленінска-Сталінскі Цэнтральны Камітэт, якую кіруе таварыш Сталін. (Апладысменты).

Побач з поспехамі ў нас ёсць многа і недахопаў. Указанні, зробленыя ў дакладзе таварышом Сталіным аб недахопах у рабоце, цалкам адносяцца і да Беларусі. Некаторыя з гэтых недахопаў аб'ясняюцца

недаацэнкай варожых сіл, недаацэнкай доўкасці і зваротлівасці замежных разведак, аб'ясняюцца тым, што пасля разгрому партый асноўных варожых гнезд у некаторых кіруючых партыйных і савецкіх работнікаў Беларусі стала нагледацца шкодная самазаснакоенасць. Гэтыя работнікі разважалі так: ворагаў разграмілі моцна, зараз застаецца толькі выпраўляць вынікі іх шкодніцкай работы.

Гэтыя таварышы сталі забываць указанні партыі і таварыша Сталіна аб капіталістычным акружэнні, забываць аб тым, што замежныя разведкі пасля знішчэння іх асноўнай агентуры ў нашай краіне сударэжна вывучаюць наш вопыт барацьбы з імі і прадаўжаюць засылаць сваіх агентаў, прабуюць аднавіць само агентуру ў СССР. Гэтыя таварышы сталі забываць, што астаткі разбітых варожых класаў яшчэ ёсць і барацьбы не спыняюць. Забыццё гэтага прывяло да таго, што таварышы гэтыя пачалі палітычна ў гэтым напрамку разбіравацца. Толькі гэтым можа аб'ясніць тую акалічнасць, што у Беларусі доўга не заважывалі, як ворагі, якія астатнія выяўленыя, змянілі тактыку, узялі курс на аслабленне дзяржаўнай дысцыпліны на сяле, на стварэнне пераважаючых становішча для аднаасобнікаў у параўнанні з калгаснікамі, курс на умацаванне аднаасобнай гаспадаркі і, значыць, на унясенне элементаў палітычнага разлажэння ў калгасы. Варожая агентура, засядаючы ў некаторых зямельных і савецкіх органах, вызвала аднаасобнікаў ад абкладання, прадастаўляла ім пераважаючыя права пры карыстанні лясамі, не прыцягала іх да дзяржаўнай градоўнай павіннасці, прабуючы усім гэтым выклікаць¹ незадаволенне калгаснікаў. Ворагі ўсякімі спосабамі затrudнялі спажыванне паставак і нядоімак. Некаторыя з гэтых ворагаў даходзілі да такой нагласці, што бралі грошы з дзяржаўнага бюджэта, закупалі жывёлу і здавалі яе ў лік мясапаставак за аднаасобнікаў.

Становішча ўскладнялася яшчэ тым, што многія кіраўнікі партыйных і савецкіх органаў дапускалі зусім нецярпимыя прымірэнчыя адносіны да парушэнняў і парушальнікаў статута сельскагаспадарчай арміі, забывалі аб неабходнасці істотнага выхавання калгаснікаў у духу строгага выканання калгаснага статута, сталі бязгледна, аб'яўляючы адносіцца да працаўнікоў у калгасы варожых калгаснаму ладу ў глыбінкіх буржуазных тэнтэцый, запасімых туды астаткімі разбитага кудалства. Яны забывалі асноўную задачу — энергічна працаваць над умацаваннем калгаснай гаспадаркі, расшырэннем калгаснай фермы, павелічэннем калгаснай прадукцыі на і рабочай жывёлы, развіццём калгасных агародаў і садаводства з тым, каб усе больш задавальняць патрэбнасці калгаснікаў па працаднях за кошт калгаснай гаспадаркі.

Выпраўленне гэтых недахопаў яшчэ больш умацавала калгасы і выбіла глебу з-пад ног варожых элементаў, якія прабавалі дзе-ні-

дзе пахіснуць калгасы знутры. Работу па ўмацаванню калгасаў з большэвіцкай настойлівасцю трэба прадаўжаць і надалей.

Адзначу яшчэ адзін недахоп. Не гледзячы на велізарныя поспехі ў сельскай гаспадарцы і палепшанне матэрыяльнага добрабыту калгаснікаў, ураджаі ў Беларусі параўнаўча ўсё-ж нізкія. Не было, вядома, недахват у рашэннях кіруючых органаў Беларусі па гэтаму пытанню, але мэтаімкненасці і штодзеннай барацьбы за павышэнне ўраджайнасці было мала. Больш таго, раней хадзілі вельмі шкодныя тэорыі аб тым, што ў Беларусі вялікіх ураджаяў дасягнуць нялёгка або амаль немагчыма, у Беларусі землі не такія, як на Украіне. А на практыцы не заўважалі таго, што многія калгасы рэспублікі, узяўшыся за справу па-большэвіцку, дабіліся велізарнейшых поспехаў і атрымалі ўраджанне не толькі не меншы, чым на Украіне, а ў радзе выпадкаў значна большы. Возьмем для прыкладу Тураўскі раён. У гэтым раёне ўсе калгасы падалі заявы аб удзеле ва Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы. Палавіна калгасаў ужо залічана ў кандыдаты. А раён гэты нічым не адрозніваецца ад іншых раёнаў рэспублікі, і зямля там такая-ж, як у іншых раёнах. Справа ўся ў тым, што Тураўскі райком партыі і партыйныя арганізацыі раёна па-большэвіцку узяліся за павышэнне ўраджання, за далейшае ўмацаванне калгасаў і дабіліся выдатных рэзультатаў.

Большэвікі Беларусі зробяць усё, што ад іх залежыць, каб у трэцім пяцігоддзі ўраджай у Беларусі і ўрожэньне збожжзя калгаснага працядня павысіць не менш чым у два разы.

Гаворыць Сталін у сваім дакладзе даў найбольш існы аналіз міжнароднага становішча і вызначыў задаткі нашай краіны ў галіне знешняй палітыкі.

Гэтыя словы прарухалі на ўсёй свет, як сведчэнне нашай выменнай маршані і палітыкі і разам з тым неадкручальна ісклілі магутныя, гатоўнасці адказаць на ўсё дзяржаўным утварам. Мы гольмі добразумеем, што ў генеральных штабах не адной, а, відаць, многіх калгасеўчых краін, і асабліва фашысцкіх краін, складаюцца, глыбокаюцца планы вясніны напад на Савецкі Саюз. Мы разумеем, што міжнародная дыпламатыя працуе «не пакладаючы рук», каб стварыць «спрыяльную» міжнародную абстаноўку для рэалізацыі некаторых з гэтых планаў.

У Савецкай Беларусі ёсць заходні сусед. Гэты сусед зарэкамендаваў сябе вядомай блізкасцю і сімпатыямі да так званай асі Берлін—Рым. Хоць ад гэтай асі, як сведчаць факты, нашаму суседу нічога добрага чакаць не прыходзіцца, усё-ж ён да яе хіліцца. Кіраўнікі гэтай суседняй дзяржавы ідуць на павяду ў гэтай асі, звязваюць з ёю сваю палітыку. Выцякае гэта, відаць, з таго, што суседу менш

страшна паступіцца нацыянальнымі прынцыпамі, чым здаць класавыя пазіцыі.

Сусед гэты захапіўся марамі аб некаторых землях, якія ляжаць недалёка ад яго. Ды як не марыць, калі такія польскія магнаты, як граф Радзівіл, князь Патоцкі і княгіня Гогенлоэ ў старой Беларусі уладалі амаль 2½ мільёнамі дзесяцін самай лепшай зямлі, а цяпер гэта зямля замацавана за калгасамі на вечнае карыстанне. Панства ўсё яшчэ марыць аб гэтых землях. Таму і ўзнікаюць усялякія размовы аб расшырэнні граніц. Для гэтага выдзецца асобага роду ідэалагічная падрыхтоўка, стараюцца ўпэўніць у магчымасці паспяховага прасоўвання на ўсход, падбадзержваюць сябе, ўспамінаюць гісторыю. Скажаюць яе, а дзе яна ім нявыгадна, забываюць. Яшчэ Энгельс сказаў, што шляхта не зрабіла нічога ў гісторыі, апроч раду задорных глупстваў. Яны ўспамінаюць, што ў XVII веку пабывалі ў Маскве, што Напалеон займаў Маскву, а шведы пабывалі на Украіне. Мы можам да гэтага дадаць: польскія войскі, якія прабраліся ў XVII веку ў Расію, пакінулі свае косці на прастолах рускіх, украінскіх і беларускіх палеу. Нават Напалеон з першакласнай для таго часу арміяй, найлепшай артылерыяй і найбольш таленавітымі палкаводцамі быў разгромлен і страціў сваю армію на палях Расіі. Ён увесь астатак свайго жыцця шкадаваў, што напав у Расію. Ён меў магчымасць пераканацца, на што здольны народ, які адстоіў сваю незалежнасць, а аб шведах да нашых дзён дайшла прыказка: «Загінуў, як швед пад Палтавай».

Калі вар'яцкія галовы з фашыскага лагера думаюць, што ў Савецкага Саюза можна што-небудзь адарвіць, то думаюць яны і абумоўліваюць сябе. Народ, які пазнаў шчасце сацыялістычнага ладу, народ, які патрапіў імкненню да вышэйшага камунізму, народ, які стварыў магутную армію і першакласную тэхніку, народ, якім кіруе загартаваная ў баях партыя, народ, на чале якога стаць нечэлюбам і тэняліны правадыр гаворыць Сталін, — гэты народ сваё гаваяванне не аддае нікому (Бурныя апладысменты).

Таварышы, дазвольце запэўніць, што Беларускай партыйная арганізацыя скарыстае ўсе нашы веізарныя палітычныя, эканамічныя і арганізацыйныя магчымасці для таго, каб яшчэ больш умацоўваць граніцы, павышаць ваенную магутнасць, развіваць прамысловасць умацоўваць класны, трымаць народ у стане мабільна-зацыйнай гатоўнасці, каб ніякія фокусы ворага не засталі нас знянацку.

Беларуская партыйная арганізацыя, мналітняя, згуртаваная вакол сталінскага ЦК, вакол таварыша Сталіна, зробіць усё, каб быць адной з самых баявых, самых перадавых арганізацый партыі Леніна — Сталіна. (Апладысменты).

На чале з Ленінска-Сталінскім ЦК ВКП(б) і таварышом Сталіным

Беларуская партыйная арганізацыя разам з усёй партыяй пойдзе па шляху да тейшых перамог да завяршэння кунізма ў нашай краіне, да перамогі кунізма ва ўсім свеце.

Няхай жыве, мацнее і шырыцца наша пабеданосная партыя Леніна—Сталіна!

Няхай жыве геліяльнейшы правадыр і вялікі арганізатар перамог— родны таварыш Сталін! (Бурныя апладысменты).

СТАТУТ

Усесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў)

Секцыя Комуністычнага Інтэрнацыянала.

[Прынят аднагалосна XVIII зездам БКП(б)]

Усесаюзная Комуністычная партыя (большэвікоў), якая з'яўляецца секцыяй Комуністычнага Інтэрнацыянала, ёсць перадавы, арганізаваны атрад рабочага класа Саюза ССР, вышэйшая форма яго класавай арганізацыі. Партыя кіруецца у сваёй рабоце тэорыяй марксізма-ленінізма.

Партыя ажыццяўляе кіраўніцтва рабочым класам, сялянствам, інтэлігенцыяй,—усім савецкім народам у барацьбе за ўмацаванне дыктатуры рабочага класа, за ўмацаванне і развіццё сацыялістычнага ладу, за перамогу камунізму.

Партыя з'яўляецца кіруючым ядром усіх арганізацый працоўных, як грамадскіх, так і дзяржаўных, і забяспечвае паспяховую пабудову комуністычнага грамадства.

Партыя з'яўляецца адзінай баявой арганізацыяй, звязанай свядомай дысцыплінай, аднолькава абавязковай для ўсіх членаў партыі. Партыя сільна сваёй згуртаванасцю, адзінствам волі, адзінствам дзеянняў, несумяшчальных з адступленнем ад праграмы і статута, з парушэннем партыйнай дысцыпліны, з фракцыйнымі групіроўкамі, з двурэшніцтвам. Партыя ачышчае свае рады ад асоб, якія парушаюць праграму партыі, статут партыі, дысцыпліну партыі.

Партыя патрабуе ад сваіх членаў актыўнай і самаадданай работы па ажыццяўленню праграмы і статута партыі, выкананню ўсіх рашэнняў партыі і яе органаў, забеспячэнню адзінства радоў партыі і ўмацаванню брацкіх, інтэрнацыянальных адносін як паміж працоўнымі нацыянальнасцёй СССР, так і з пролетарыямі ўсіх краін свету.

1.

Члены партыі, іх абавязкі і правы.

1. Членам партыі лічыцца ўсякі, хто прызнае праграму партыі, працуе ў адной з яе арганізацый, падпарадкоўваецца пастановам партыі і ўплачвае членскія ўзносы.

2. Член партыі абавязан:

а) няўстанна працаваць над павышэннем сваёй свядомасці, над усваеннем асноў марксізма-ленінізма;

б) захоўваць найстражэй партыйную дысцыпліну, актыўна ўдзельнічаць у палітычным жыцці партыі і краіны, праводзіць на практыцы палітыку партыі і рашэнні партыйных органаў;

в) быць узорам захавання працоўнай і дзяржаўнай дысцыпліны, авалодваць тэхнікай сваёй справы, бесперапынна павышаючы сваю вытворчую, дзелавую кваліфікацыю;

г) штодзённа ўмацоўваць сувязь з масамі, своєчасова адклікацца на запыты і патрэбы працоўных, раз'ясняць беспартыйным масам сэнс палітыкі і рашэнняў партыі.

3. Член партыі мае права:

а) удзельнічаць у свабодным і дзелавым абмеркаванні на партыйных сходах або у партыйным друку практычных пытанняў партыйнай палітыкі;

б) крытыкаваць на партыйных сходах любога работніка партыі;

в) выбіраць і быць выбраным у партыйныя органы;

г) патрабаваць асабістага ўдзелу ва ўсіх выпадках, калі выносіцца рашэнне аб яго дзейнасці або паводзінах;

д) звяртацца з любым пярэпам і заявай у любую партыйную інстанцыю аж да ЦК ВКП(б).

4. Пры м у члены партыі робіцца выключна ў індывідуальным парадку. Новыя члены прымаюцца з ліку кандыдатаў, прайшоўшых устаноўлены кандыдацкі стаж. У члены партыі прымаюцца свядомыя, актыўныя і адданыя справе камунізма рабочыя, сяляне і інтэлігенты.

У партыю прымаюцца асобы, дасягнуўшыя 18 год.

Парадак прыёму ў члены партыі з кандыдатаў:

а) Уступаючыя ў члены партыі прадстаўляюць рэкамендацыі трох членаў партыі, якія маюць не менш трохгадовага партыйнага стажу і ведаюць іх па сумеснай рабоце не менш аднаго года.

Увага першая. Пры прыёме ў члены партыі з комсамола рэкамендацыя раённага камітэта ВЛКСМ прыроўніваецца да рэкамендацыі аднаго члена партыі.

Увага другая. Члены і кандыдаты ў члены ЦК ВКП(б) устрымліваюцца ад рэкамендацый.

б) Пытанне аб прыёме ў партыю абмяркоўваецца і вырашаецца агульным сходам первічнай партыйнай арганізацыі, рашэнне якога ўступае ў сілу пасля зацвярджэння райкомам, а ў гарадах, дзе няма раённага падзелу,—гаркомам партыі.

Пры абмеркаванні пытання аб прыёме ў партыю прысутнасць рэкамендуемых не абавязкова.

в) Моладзь да 20 год уключна ўступае ў партыю толькі праз ВЛКСМ.

г) Выхадцы з іншых партый прымаюцца ў члены партыі ў выключных выпадках і па рэкамендацыі пяці членаў партыі: трох з дзесяцігадовым партыйным стажам і двух з дарэволюцыйным партстажам,—не інакш як праз пераходную партарганізацыю, з абавязковым зацвярджэннем ЦК ВКП(б).

5. Рэкамендуючыя нясуць адказнасць за добраякаснасць сваіх рэкамендацый.

6. Партстаж прымаемых з кандыдатаў у члены партыі вылічваецца з дня прыняцця агульным сходам адпаведнай пераходнай партыйнай арганізацыі пастанова аб зацвярджэнні данага таварыша ў члены партыі.

7. Усякі член адной арганізацыі пры пераездзе у раён работы другой арганізацыі залічваецца апошняй у тэк яе членаў.

Увага. Пераезд членаў партыі з адной арганізацыі ў другую адбываецца згодна правілам, устаноўленым ЦК ВКП(б).

8. Члены партыі і кандыдаты, на іх адрасе трох месяцаў не атрымліваюшыя без уважлівых прычын членскіх узносаў, лічацца выбыўшымі з партыі, аб чым ня ёсць ніякай лістай арганізацыі прымаюцца адпаведнае рашэнне, а таксама публікуе ў райкомам або гаркомам партыі.

9. Пытанне аб выключэнні каго-небудзь з партыі вырашаецца агульным сходам пераходнай партыйнай арганізацыі, членам якой з'яўляецца выключаны, і зацвярджаецца райкомам або гаркомам партыі. Рашэнне райкома або гаркома аб выключэнні з партыі набывае сілу толькі ў тым выпадку, калі яно зацвярджана абкомам, крайкомам партыі або ЦК компартыі Саюзнай рэспублікі.

10. Да зацвярджэння абкомам, крайкомам або ЦК компартыі Саюзнай рэспублікі рашэння аб выключэнні з партыі, партыйны білет застаецца на руках у члена партыі, і ён мае права наведваць закрытыя партыйныя сходы.

Аб выключаных членах партыі абком, крайком, ЦК компартыі Саюзнай рэспублікі публікуе ў мясцовым партыйным друку з указаннем прычыны выключэння, а таксама публікуе аб аднаўленні няправільна выключаных.

11. Пры вырашэнні пытання аб выключэнні з партыі або аб аднаўленні выключанага ў правах члена партыі павінен быць забяспечан максімум асцярожанасці і таварыскіх клопатаў і старанны разбор абгрунтаванасці абвінавачанняў, прад'яўленых члену партыі.

За дробныя праступкі (няяўка на сход, няўплата ў тэрмін членскіх узносаў і т. п.) павінны прымяняцца прадугледжаныя статутам меры партыйнага выхавання і ўздзеяння, а не выключэнне з партыі, якое з'яўляецца вышэйшай мерай партыйнага пакарання.

12. Апеляцыі выключаных з партыі павінны разглядацца адпаведнымі партыйнымі органамі не пазней, чым у двухтыднёвы тэрмін з дня іх паступлення.

II.

Кандыдаты ў члены партыі.

13. Усе асобы, якія жадаюць уступіць у партыю, праходзяць кандыдацкі стаж, неабходны для таго, каб а наёмцы кандыдату з праграмай, статутам, тактыкай партыі і забеспечыць партарганізацыю праверку асабістых якасцей кандыдата.

14. Парадак прыёму ў кандыдаты (індывідуальны прым, прадстаўленне рэкамендацый і іх праверка, рашэнне пярэдняй арганізацыі або прыёме і яго зацверджанне) зусім той-жа, што пры прыёме ў члены партыі.

15. Кандыдацкі стаж усталяваецца тэрмінам у адзін год.

16. Кандыдаты ў члены партыі прымаюць удзел на сходах той арганізацыі, у якой яны знаходзяцца, з правам дараднага голасу.

17. Кандыдаты ў члены партыі плацяць звычайны членскі ўзнос у касу мясцовага партыйнага камітэта.

III.

Будова партыі. Унутрыпартыйная дэмакратыя.

18. Кіруючым прынцыпам арганізацыйнай будовы партыі з'яўляецца дэмакратычны цэнтралізм, які азначае:

а) выбарнасць усіх кіруючых органаў партыі знізу даверху;

б) перыядычную справаздачнасць партыйных органаў перад сваімі партыйнымі арганізацыямі;

в) строгую партыйную дысцыпліну і падпарадкаванне меншынства большынству;

г) безумоўную абавязковасць рашэнняў вышэйшых органаў для ніжэйшых.

19. Партыя будзецца па тэрытарыяльна-вытворчаму прызнаку: партыйная арганізацыя, абслугоўваючая які-небудзь раён, лічыцца вышэйшай у адносінах да ўсіх партыйных арганізацый, абслугоўваючых часткі данага раёна, або партыйная арганізацыя, абслугоўваючая цэлую галіну работы, лічыцца вышэйшай у адносінах да ўсіх партыйных арганізацый, абслугоўваючых часткі данай галіны работы.

20. Усе партыйныя арганізацыі аўтаномны ў рашэнні мясцовых пытанняў, паколькі гэтыя рашэнні не супярэчаць рашэнням партыі.

21. Вышэйшым кіруючым органам кожнай партыйнай арганізацыі з'яўляецца агульны сход (для першых арганізацый), канферэнцыя (напрыклад, для раённых, абласных арганізацый), з'езд [для кампартый Саюзных рэспублік, для ВКП(б)].

22. Агульны сход, канферэнцыя або з'езд выбіраюць бюро або камітэт, які з'яўляецца іх выканаўчым органам і кіруюць усёй бягунай работай арганізацыі.

23. Пры выбарах партыйных органаў забараняецца галасаванне спіскам. Галасаванне павінна праводзіцца па асобных кандыдатурах, прычым за ўсімі членамі партыі забяспечваецца неабмежаванае права адводу кандыдатаў і крытыкі апошніх. Выбары праводзіцца шляхам **вакрытага (тайнага) галасавання кандыдатаў.**

24. Ва ўсіх рэспубліканскіх, краёвых і абласных цэнтрах, а таксама ва ўсіх больш ці менш значных грамадзянскіх цэнтрах для абмеркавання важнейшых рашэнняў партыі і ўрада складаюцца актыўны гарадскія партыйныя арганізацыі, прычым актыўны павінны складацца не для парадку і фармальна-ўрачыстага адабрэння гэтых рашэнняў, а **для сапраўднага іх абмеркавання.**

У вялікіх цэнтрах павінны складацца не толькі гарадскія, але і **раённыя партыйныя актыўны.**

25. Свабоднае і дзелавое абмеркаванне пытанняў партыйнай палітыкі ў асобных арганізацыях або ў партыі ў цэлым з'яўляецца неад'емным правам кожнага члена партыі, выцякаючым з унутрыпартыйнай дэмакратыі. Толькі на аснове унутрыпартыйнай дэмакратыі можа быць разгорнута большэвіцкая самакрытыка і умацавана партыйная дысцыпліна, якая павінна быць свядомай, а не механічнай. Але шырокая дыскусія, асабліва дыскусія ўсесаюзнага маштаба па пытаннях партыйнай палітыкі, павінна быць арганізавана так, каб яна не магла прывесці да спроб нявызначнага меншынства навязаць сваю волю велізарнаму бальшынству партыі або да спроб утварэння фракцыйных групіровак, лямуючых адзінства партыі, да спроб расколу, якія могуць пахіснуць сілу і стойкасць дыктатуры рабочага класа. Таму шырокая дыскусія ўсесаюзнага маштаба можа быць прызнана неабходнай толькі ў тым выпадку, калі: а) гэтая неабходнасць прызнаецца, па крайняй меры, некалькімі мясцовымі партарганізацыямі абласнога або рэспубліканскага маштаба; б) калі ўнутры ЦК ВКП(б) няма у наяўнасці дастаткова цвёрдага бальшынства ў важнейшых пытаннях партыйнай палітыкі; в) калі, не гледзячы на наяўнасць цвёрдага бальшынства ў ЦК ВКП(б), якое становіцца на пэўным пункце гледжання, ЦК ВКП(б) усе-ж лічыць неабходным правесці правільнасць сваёй палітыкі шляхам дыскусійнага абмеркавання ў партыі. Толькі пры выкананні гэтых умоў можна гаварыць партыю ад зложыванняў унутрыпартыйнай дэмакратыі з боку антыпартыйных элементаў, толькі пры гэтых умовах можна разлічваць на тое, што ўнутрыпартыйная дэмакратыя пойдзе на карысць справе і не будзе скарыстана на шкоду партыі і рабочаму класу.

26. Схема арганізацыі партыі:

а) для партыі ў цэлым—Усесаюзны з'езд, ЦК ВКП(б), Усесаюзная канферэнцыя;

б) для вобласці, края, Саюзнай рэспублікі—абласныя, краявыя канферэнцыі, з'езды компартый Саюзных рэспублік, абкомы, крайкомы, ЦК компартый Саюзных рэспублік;

в) для акругі—акруговыя канферэнцыі, акругкомы;

г) для горада, раёна—гарадскія, раённыя канферэнцыі, гарадскія, раённыя камітэты;

д) для прадпрыемства, сялення, калгаса, МТС, часцей Чырвонай арміі і Ваенна-Морскога флота, для ўстаноў—агульныя сходы, канферэнцыі пераходных партыйных арганізацый, бюро пераходных партыйных арганізацый.

27. Для практычнай работы па ажыццяўленню партыйных рашэнняў у ЦК ВКП(б) існуюць наступныя ўправленні і аддзелы: а) Упраўленне кадраў, б) Упраўленне прапаганды і агітацыі, в) Арганізацыйна-інструктарскі аддзел, г) Сельскагаспадарчы аддзел, д) Аддзел школ; у абкрайках, абласных, акруговых і ЦК компартый Саюзных рэспублік: а) Аддзел кадраў, б) Аддзел прапаганды і агітацыі, в) Арганізацыйна-інструктарскі аддзел, г) Сельскагаспадарчы аддзел, д) Ваенны аддзел, у гарадскіх і раённых партыях: а) Аддзел кадраў, б) Аддзел прапаганды і агітацыі, в) Арганізацыйна-інструктарскі аддзел, г) Ваенны аддзел.

Аддзел ваеннага аддзела аказваць дапамогу ваенным органам у справе і астаноўкі ўчоту ваеннаабавязаных, арганізацыі прызыву, мабілізацыі ў выпадку вайны, у справе арганізацыі проціваветранай абароны і т. д.

Кіраўніцтва аддзеламі прапаганды і агітацыі і аддзеламі кадраў у абкомх, крайкомх і ЦК компартый саюзных рэспублік павінна быць ускладзена на асобых сакратароў.

28. Кожная арганізацыя партыі пасля канчатковага яе зацвярджэння мае права набыць сваю пятчатку, але не інакш, як з санкцыі адпаведнай вышэйшай партыйнай арганізацыі.

IV.

Вышэйшыя органы партыі.

29. Вярхоўным органам ВКП(б) з'яўляецца з'езд ВКП(б). Чарговыя з'езды склікаюцца не радзей аднаго разу ў тры годы. Надзвычайныя з'езды склікаюцца Цэнтральным Камітэтам ВКП(б) па ўласнай ініцыятыве або па патрабаванню не менш $\frac{1}{3}$ агульнай колькасці членаў, прадстаўленых на апошнім партыйным з'ездзе. Скліканне партыйнага з'езда і парадак дня аб'яўляюцца не пазней як за паўтара месяца да з'езда. Надзвычайныя з'езды склікаюцца ў двухмесячны тэрмін.

З'езд лічыцца сапраўдным, калі на ім прадстаўлена не менш палавіны усіх членаў партыі, прадстаўленых на апошнім чарговым з'ездзе.

Нормы прадстаўніцтва на з'езд партыі ўстанаўліваюцца Цэнтральным Камітэтам ВКП(б).

30. У выпадку несклікання Цэнтральным Камітэтам ВКП(б) надзвычайнага з'езда ў паказаны ў пункце 29-м тэрмін, арганізацыі, папатрабаваўшыя склікання надзвычайнага з'езда, маюць права ўтварыць арганізацыйны камітэт, які карыстаецца правамі Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) па скліканню надзвычайнага з'езда.

31. З'езд:

а) заслухоўвае і зацвярджае справаздачы Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) Цэнтральнай рэвізійнай камісіі і іншых цэнтральных арганізацый;

б) пераглядае і змяняе праграму і статут партыі;

в) прымае тактычную лінію партыі па асноўных пытаннях сучаснай палітыкі;

г) выбірае Цэнтральны Камітэт ВКП(б) і Цэнтральную рэвізійную камісію.

32. Цэнтральны Камітэт ВКП(б) і Цэнтральная рэвізійная камісія ствараюцца ў складзе, устанавіваемым з'ездам. У выпадку выбыцця членаў Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) склад яго пашуноўваецца ў іншых выбірных з'ездах кандыдатаў.

33. Цэнтральны Камітэт ВКП(б) мае не менш аднаго пашунага пасаджэння ў 4 месяцы. Кандыдаты ў члены ЦК ВКП(б) прысутнічаюць на гэтых месцах пасумаў ЦК ВКП(б) з правам дарадчага голасу.

34. Цэнтральны Камітэт ВКП(б) арганізуе: для палітычнай работы—Палітычнае бюро, для агульнага кіравання арганізацыйнай работай—Арганізацыйнае бюро, для бегучай работы арганізацыйна-выканавчага характару—Сакратарыят, для праверкі выканання рашэнняў партыі і ЦК ВКП(б)—Камісія Партыйнага кантроля.

35. Камісія Партыйнага Кантроля:

а) кантраліруе выкананне рашэнняў партыі і ЦК ВКП(б) партыйнымі арганізацыямі і савецка-гаспадарчымі органамі;

б) правярае работу мясцовых партыйных арганізацый;

в) прыцягвае да адказнасці віноўных у парушэнні праграмы, статута ВКП(б), партыйнай дысцыпліны.

36. Цэнтральны Камітэт ВКП(б) у прамежках паміж з'ездамі кіруе усёй работай партыі, прадстаўляе партыю ў зносінах з другімі партыямі, арганізацыямі і ўстановамі, арганізуе розныя ўстановы партыі і кіруе іх дзейнасцю, назначае рэдакцыі цэнтральных органаў, якія працуюць пад яго кантролем, і зацвярджае рэдакцыі партыйных органаў буйных мясцовых арганізацый, арганізуе і вядзе прадпрыем-

ствы, якія маюць грамадскае значэнне, размяркоўвае сілы і сродкі партыі, загадвае цэнтральнай касай.

Цэнтральны Камітэт ВКП(б) накіроўвае работу цэнтральных савецкіх і грамадскіх арганізацый праз партыйныя групы ў іх.

37. У прамежках паміж партыйнымі з'ездамі Цэнтральны Камітэт ВКП(б) склікае, не радзей аднаго раз у год, Усесаюзную партыйную канферэнцыю з прадстаўніцтва месцовых партыйных арганізацый для абмеркавання наспеўшых пытанняў палітыкі партыі.

Дэлегаты Усесаюзнай канферэнцыі выбіраюцца на пленумах абкомаў, крайкомаў, ЦК компартый Саюзных рэспублік.

Парадак выбараў і нормы прадстаўніцтва на Усесаюзную канферэнцыю ўстанаўліваюцца ЦК ВКП(б).

Члены ЦК ВКП(б), калі яны не з'яўляюцца дэлегатамі на ўзнаважанню ад месцовых арганізацый, удзельнічаюць у рабоце Усесаюзнай канферэнцыі з правам дарадчага голасу.

38. Усесаюзнай канферэнцыі прадастаўляецца права замяняць частку членаў ЦК ВКП(б), г. зн. права выводзіць з састава ЦК ВКП(б) асобных членаў ЦК ВКП(б), якія не забяспечваюць выканання імі сваіх абавязкаў, як членаў ЦК ВКП(б), і замяняць іх другімі, але ў колькасці не больш адной пятай састава ЦК ВКП(б), выбранага з'ездам партыі.

Усесаюзная канферэнцыя папаўняе састаў членаў ЦК ВКП(б) з ліку кандыдатаў, выбраных з'ездам партыі, і ўзамен іх выбірае адпаведную колькасць новых кандыдатаў у члены ЦК ВКП(б).

39. Рашэнні Усесаюзнай канферэнцыі зацвярджаюцца ЦК ВКП(б), за выключэннем рашэння аб замене членаў ЦК ВКП(б) і выбранні новых кандыдатаў у члены ЦК ВКП(б), не маючага патрэбы ў зацвярджэнні ЦК ВКП(б).

Рашэнні Усесаюзнай канферэнцыі, зацверджаныя ЦК ВКП(б), з'яўляюцца абавязковымі для ўсіх партыйных арганізацый.

40. У мэтах узмацнення большэвіцкага кіраўніцтва і палітычнай работы, Цэнтральны Камітэт ВКП(б) мае права ствараць палітычныя аддзелы і выдзяляць партыйных арганізатараў ЦК ВКП(б) на адстаючых участках сацыялістычнага будаўніцтва, набываючых асабліва важнае значэнне для народнай гаспадаркі і краіны ў цэлым, а таксама, па меры выканання палітычнымі аддзеламі сваіх ударных задач, ператвараць іх у звычайныя партыйныя органы, пабудаваныя па творча-тэрытарыяльнаму прызнаку.

Палітаддзелы працуюць на аснове асобных інструкцый, зацвярджаемых ЦК ВКП(б).

41. Цэнтральны Камітэт ВКП(б) рэгулярна інфарміруе партыйныя арганізацыі аб сваёй рабоце.

42. Центральная ревізійная комісія ревізує:

- а) быстрату і правільнасць праходжання спраў у цэнтральных органах партыі і наладжанасць апарата Сакратарыята ЦК ВКП(б);
- б) касу і прадпрыемствы ЦК ВКП(б).

V.**Абласныя, краявыя і рэспубліканскія арганізацыі партыі.**

43. Вышэйшым органам абласной, краявой, рэспубліканскай партыйнай арганізацыі з'яўляецца абласная, краявая партыйная канферэнцыя або з'езд кампартыі Саюзнай рэспублікі, а ў імяежку паміж імі—абласны камітэт, краявы камітэт, ЦК кампартыі Саюзнай рэспублікі. У сваёй дзейнасці яны кіруюцца пастановамі Усесаюзнай Комуністычнай партыі (большэвікоў) і яе кіруючых органаў.

44. Чарговая абласная, краявая канферэнцыя або з'езд кампартыі Саюзнай рэспублікі склікаецца абласным, крайвым камітэтам, ЦК кампартыі Саюзнай рэспублікі адзін раз у паўтара года, а надзвычайныя—па рашэнню абласнога камітэта, краявога камітэта, ЦК кампартыі Саюзнай рэспублікі або па трэбаванню агульнай колькасці членаў арганізацыі, уваходзячых у абласную, краявую, рэспубліканскую партарганізацыю.

Нормы прадстаўніцтва на абласную, краявую канферэнцыю, з'езд кампартыі Саюзнай рэспублікі ўстанаўліваюцца абласным камітэтам, крайвым камітэтам, ЦК кампартыі Саюзнай рэспублікі.

Абласная, краявая канферэнцыя, з'езд кампартыі Саюзнай рэспублікі заслухоўвае і зацвярджае справаздачныя даклады абласнога, краявога камітэта, ЦК кампартыі Саюзнай рэспублікі, рэвізійнай камісіі і іншых абласных, крайвых, рэспубліканскіх арганізацыі, абмяркоўвае пытанні партыйныя, савецкія, гаспадарчыя, профсаюзнай работы ў вобласці, краі або рэспубліцы і выбірае абласны камітэт, краявы камітэт, ЦК кампартыі Саюзнай рэспублікі, рэвізійную камісію і дэлегатаў на Усесаюзны з'езд партыі.

45. Абласны, крайвы камітэт, ЦК кампартыі Саюзнай рэспублікі выдаляюць для бягучай работы адпаведныя выканавчыя органы ў складзе не больш 11 чалавек і 4—5 сакратароў, у тым ліку першага сакратара, другога сакратара, сакратара па кадрах і сакратара па прапагандзе, зацвярджаемых ЦК ВКП(б). Для сакратароў абавязковы партыйны стаж не менш пяці год.

46. Абласны камітэт, краявы камітэт, ЦК кампартыі Саюзнай рэспублікі арганізуе рэзныя установы партыі ў межах вобласці, края, рэспублікі, кіруе іх дзейнасцю, назначае рэдакцыю абласнога, краявога, рэспубліканскага партыйнага органа, працуючага пад яго кантролем, кіруе партыйнымі групамі ў назапартыйных арганізацыях, арганізуе і вядзе свае прадпрыемствы, маючыя агульнае значэнне для вобласці, края, рэспублікі, размяркоўвае ў межах сваёй арганізацыі

сілы і сродкі партыі, загадвае абласной, краявой, рэспубліканскай партыйнай касай.

47. Пленум абласнога камітэта, краявога камітэта, ЦК компартыі Саюзнай рэспублікі склікаецца не радзей аднаго раза ў тры месяцы.

48. Партыйныя арганізацыі аўтаномных рэспублік, а таксама нацыянальных і іншых абласцей, уваходзячых у састаў краёў і Саюзных рэспублік, працуюць пад кіраўніцтвам краявых камітэтаў, ЦК компартыі Саюзных рэспублік і ў сваім унутраным жыцці кіруюцца палажэннямі, ізложанымі ў раздзеле V статута партыі аб абласных, краявых і рэспубліканскіх арганізацыях.

VI.

Акруговыя арганізацыі партыі.

49. У абласцях, краях і рэспубліках, маючых акругі, у гэтых апошніх ствараюцца акруговыя партыйныя арганізацыі.

Вышэйшым органам акруговай партыйнай арганізацыі з'яўляецца акруговая партыйная канферэнцыя, склікаемая акруговым камітэтам не радзей аднаго раза у паўтара года, надзвычайная—па рашэнню акруговага камітэта або па трэбаванню $\frac{1}{3}$ агульнай колькасці членаў арганізацыі, уваходзячых у акруговую арганізацыю.

Акруговая канферэнцыя зацвярджае і зацвярджае справядачы акруговага камітэта, рэвізійнай камісіі і іншых акруговых партыйных арганізацый, выбірае акруговы камітэт партыі, рэвізійную камісію і дэлегатаў на абласную, краявую канферэнцыю або з'езд компартыі Саюзнай рэспублікі.

50. Акруговы камітэт выбірае бюро ў саставе не больш 9 чалавек і 4 сакратароў акружкама, у тым ліку першага сакратара, другога сакратара, сакратара па кадрах і сакратара па прапагандзе. Для сакратароў абавязковы трохгадовы партыйны стаж. Сакратары акруговага камітэта зацвярджаюцца абкомам, крайкомам, ЦК компартыі Саюзнай рэспублікі.

51. Акруговы камітэт арганізуе рэжым установа партыі ў межах акругі і кіруе іх дзейнасцю, назначае і адакцыю акруговага партыйнага органа, працуючага пад яго кіраўніцтвам і кантролем, кіруе партыйнымі і грамадзянскімі ініцыятыўнымі арганізацыямі, арганізуе свае прадпрыемствы, маючыя акруговае значэнне, размяркоўвае ў межах акругі сілы і сродкі партыі, загадвае акруговым партыйным касам.

VII.

Гарадскія і раённыя (сельскія і гарадскія) арганізацыі партыі

52. Гарадская, раённая партыйная канферэнцыя склікаецца гарадскім, раённым камітэтам не радзей аднаго раза ў год, надзвычайная—па рашэнню гарадскога раённага камітэта або па трэбаванню $\frac{1}{3}$ агульнага ліку членаў арганізацыі, уваходзячых у гарадскую, раённую арганізацыю.

Гарадская, раённая канферэнцыя заслухоўвае і зацвярджае справаздачы гарадскога, раённага камітэта, рэвізійнай камісіі і іншых гарадскіх, раённых арганізацый, выбірае гарадскі, раёны камітэт, рэвізійную камісію і дэлегатаў на краявую, абласную канферэнцыю або з'езд компартыі Саюзнай рэспублікі.

53. Гарадскі, раёны камітэт выбірае бюро ў саставе 7—9 чалавек і трох сакратароў гаркома, райкома партыі. Для сакратароў гарадскога, раённага камітэта асабовы партыйны стаж не менш трох год. Сакратары гарадскога і раённага камітэта зацвярджаюцца абкомам, крайкомам, ЦК компартыі Саюзнай рэспублікі.

54. Гарадскі, раёны камітэт арганізуе і зацвярджае перыядычныя партыйныя арганізацыі на прадпрыемствах, у саўгасах, МТС, калгасах і установах, вядзе рэгістрацыю камуністаў, арганізуе розныя ўстановы партыі ў межах горада, раёна і кіруе іх дзейнасцю, назначае рэдакцыю гарадскога, раённага партыйнага органа, працуючы пад яго кіраўніцтвам і кантролем, кіруе партыйнымі групамі ў пазапартыйных арганізацыях, арганізуе свае прадпрыемствы, маючы агульнагарадское, раённае значэнне, размяркоўвае ў межах горада і раёна сілы і сродкі партыі, загадвае гарадскім, раённым партыйным касам. Гарадскі, раёны камітэт прадстаўляе абласному камітэту, краявому камітэту, ЦК компартыі Саюзнай рэспублікі справаздачу аб сваёй дзейнасці ў тэрміны і на форме, устаноўленыя ЦК ВКП(б).

55. Пленум гарадскога, раённага камітэта склікаецца не радзей аднаго раза ў паўтара месяца.

56. У буйных гарадах, з дазволу ЦК ВКП(б), ствараюцца партыйныя арганізацыі, падпарадкаваныя гарадскому камітэту.

VIII.

Первичныя арганізацыі партыі.

57. Асновай партыі з'яўляюцца перыядычныя партыйныя арганізацыі. Перыядычныя партыйныя арганізацыі ствараюцца на фабрыках, заводах, саўгасах, МТС і іншых гаспадарчых прадпрыемствах, у калгасах, часцях Чырвонай арміі і Вавна-Марскага флота, сельх, установах, навучальных установах і т. п., пры наяўнасці не менш 3-х членаў партыі.

На прадпрыемствах, у калгасах, ва ўстановах і т. п., дзе ёсць менш трох членаў партыі, ствараюцца кандыдацкія або партыйна-комсамольскія групы на чале з партаргам, выдзяляемым райкомам гаркома партыі або палітаддзелам.

Перыядычныя партыйныя арганізацыі зацвярджаюцца раённымі, гарадскімі камітэтамі або адпаведнымі палітаддзеламі.

58. У прадпрыемствах, установах, калгасах і т. п., дзе ёсць звыш 100 членаў і кандыдатаў партыі ўнутры агульнай перыядычнай партыйнай арганізацыі, ахапляючай усе прадпрыемства, установы і т. п., мо-

гудь быць арганізаваны ў кожным асобным выпадку з зацвярджэння райкома, гаркома або адпаведнага палітаддзела партыйных арганізацый па цэхах, участках, аддзелах і т. п.

Унутры цэхавых, участковых і т. п. арганізацый, а таксама ўнутры першых партарганізацый, якія налічваюць менш 100 членаў і кандыдатаў, могуць стварацца партыйныя групы па брыгадах, агрэгатах прадпрыемства.

59. У буйных прадпрыемствах і ўстановах, якія налічваюць звыш 500 членаў і кандыдатаў партыі могуць, у кожным асобным выпадку з дазволу ЦК ВКП(б), стварацца заводскія камітэты партыі з прадастаўленнем цэхавым партарганізацыям гэтых прадпрыемстваў правоў першачай партыйнай арганізацыі.

60. Першачая партыйная арганізацыя звязвае масы рабочых, сяля і інтэлігенцыі з крузнымі органамі партыі. Яе задачай з'яўляецца:

а) агітацыйная і арганізацыйная работа ў масах па правядзенню партыйных лозунгаў і рашэнняў, з забеспячэннем кіраўніцтва заводскай прэсай;

б) прыцягненне новых членаў у партыю і іх палітычнае выхаванне;

в) садкласць ранкуму, гаркуму або палітаддзелу ва ўсёй яго практычнай рабоце;

г) мабілізацыя мас на прадпрыемствах, саўгасах, калгасах і т. п. для выканання вытворчага плана, умацавання працоўнай дысцыпліны і развіцця сацыялістычнага спаборніцтва і ударніцтва;

д) барацьба з расхлябанасцю і безгаспадарчым вядзеннем справы на прадпрыемствах, у саўгасах, калгасах і штодзённыя клопаты аб падвышэнні культурна-бытавых умоў рабочых, служачых і калгаснікаў;

е) актыўны ўдзел у эканамічным і палітычным жыцці краіны.

61. Для павышэння ролі першых партыйных арганізацый вытворчых прадпрыемстваў, у тым ліку саўгасаў, калгасаў і МТС, і іх адказнасці за стан работы прадпрыемстваў гэтым арганізацыям прадастаўляюцца права кантролю дзейнасці адміністрацыі прадпрыемства.

Наркамацкія партыйныя арганізацыі, якія, у сілу асобных умоў работы савецкіх устаноў, функцыямі кантролю карыстацца не могуць, абавязаны сігналаваць аб недачотах у рабоце ўстановы, адзначаць недахопы ў рабоце наркамата і яго асобных работнікаў і накіроўваць свае матэрыялы і меркаванні ў ЦК ВКП(б) і кіраўнікам наркамата.

Секратары першых партыйных арганізацый наркамата зацвярджаюцца ЦК ВКП(б).

Усе камуністы-работнікі цэнтральнага апарата наркамата ўваходзяць у адну агульнанаркамацкую партыйную арганізацыю.

62. Для вядзення бягучай работы першачая партыйная арганізацыя выбірае на адзін год бюро ў саставе не больш 11 чалавек.

Бюро первичных парторганизаций ствараюцца ў партарганизациях, якія налічваюць не менш 15 членаў партыі.

У партыйных організацыях, якія налічваюць менш 15 членаў партыі, бюро не ствараюцца а выбіраецца сакратар первичнай партарганізацыі.

У месгах быстрага вырашчвання і выхавання членаў партыі ў духу калектывнага кіравніцтва, цэхавым партыйным організацыям, якія налічваюць не менш 15, але не больш 100 членаў партыі, прадастаўляецца права выбіраць бюро цэхавай партыйнай організацыі ў саставе ад 3 да 5 чалавек, а налічваючым звыш 100 членаў партыі ад 5 да 7 чалавек.

У первичных партыйных організацыях, якія аб'ядноўваюць не больш 100 членаў партыі, партыйная работа вядзецца, як правіла, не вызваленымі ад работы на вытворчасці работнікамі.

У первичных партарганізацыях з колькасцю членаў партыі да 1.000 чалавек працуюць 2—3 платныя работнікі, а з колькасцю членаў да 3 тысяч і вышэй працуюць 4—5 вызваленых ад работы на вытворчасці таварышоў.

Для сакратароў первичных і цэхавых партарганізацый абавязковы партыйны стаж не менш аднаго года.

IX.

Партыя і комсамол.

63. ВЛКСМ праводзіць сваю работу пад кіравніцтвам ВКП(б) ЦК ВЛКСМ, з'яўляючыся кіруючым органам комсамола, падпарадкаван ЦК ВКП(б). Работа мясцовых організацый ВЛКСМ накіроўваецца кантраліруецца адпаведнымі рэспубліканскімі, краевымі, абласнымі, гарадскімі і раённымі партыйнымі організацыямі.

64. Члены ВЛКСМ, якія з'яўляюцца членамі або кандыдатамі партыі, выбываюць з комсамола з моманту ўступлення іх у партыю, калі яны не займаюць кіруючых пастоў у комсамольскіх організацыях.

65. ВЛКСМ з'яўляецца актыўным памочнікам партыі ва ўсім дзяржаўным і гаспадарчым будаўніцтве. Комсамольскія організацыі павінны быць на справе актыўнымі праваднікамі партыйных дырэктыв ва ўсіх галінах соцыялістычнага будаўніцтва, асабліва там, дзе няма первичных партыйных організацый.

66. Комсамольскія організацыі маюць права шырокай ініцыятывы ў абмеркаванні і пастаноўцы перад адпаведнымі партарганізацыямі ўсіх пытанняў работы прадпрыемства, калгаса, соўгаса, установы, звязаных з задачамі ўстранення недахопаў у дзейнасці апошніх і аказання ім неабходнай дапамогі ў палепшанні работы, у організацыі соцыялістычнага спаборніцтва і ўдарніцтва, у правядзенні масавых кампаній і т. д.

X.

Партарганізацыі ў Чырвонай арміі, Ваенна-Марскім флоце і на транспарце.

67. Кіраўніцтва партыйнай работай у Рабоча-Сялянскай Чырвонай арміі ажыццяўляецца Палітычным упраўленнем РСЧА, працуючым на правах Ваеннага аддзела ЦК ВКП(б), і ў Рабоча-Сялянскім Ваенна-Марскім флоце таксама, як і на транспарце Палітычным упраўленнем Ваенна-Марскога флота і Палітычным упраўленнем транспарта, працуючымі на правах Ваенна-Марскога аддзела і адпаведнага транспартнага аддзела ЦК ВКП(б).

Сваё кіраўніцтва Палітычнае упраўленне РСЧА, Палітычнае ўпраўленне Ваенна-Марскога флота і Палітупраўленне транспарта праводзяць праз назначаемыя ім палітаддзелы, ваенкомаў, парторгаў і партыйныя камітэі, выбіраемыя на адпаведных армейскіх, флотскіх і чарожных канферэнцыях.

Партыйныя арганізацыі ў Чырвонай арміі, Ваенна-Марскім флоце і на транспарце працуюць на аснове асобных інструкцый, зацвярджаемых ЦК ВКП(б).

68. Для начальнікаў палітупраўленняў акруг, флотаў і арміі і начальнікаў палітаддзелаў чыгунак абавязковы 5-гадовы партыйны стаж, для начальнікаў палітаддзелаў дывізіяў і брыгад 3-гадовы партыйны стаж.

69. Паліторганы абавязаны падтрымліваць цесную сувязь з мясцовымі партыйнымі камітэтамі шляхам пастаяннага ўдзелу ў мясцовых партыйных камітэтах кіраўнікоў паліторганаў і ваенкомаў, а таксама сістэматычнага заслухоўвання на парткамітэтах дакладаў начальнікаў паліторганаў, ваенкомаў аб палітрабоце ў воінскіх часцях і палітаддзелаў па транспарту.

XI.

Партыйныя групы ў пазапартыйных арганізацыях.

70. На ўсіх з'ездах, нарадах і выбарных органах савецкіх, прафсаюзных, кааперацыйных і іншых масавых арганізацый, дзе ёсць не менш 3-х членаў партыі, арганізуюцца партыйныя групы, задзачайных з'яўляецца іх абавязковае ўзмацненне ўплыву партыі і правядзенне яе палітыкі сярод беспартыйных, умацаванне партыйнай і дзяржаўнай дысцыпліны, барацьба з бюракратызмам, праверка выканання партыйных і савецкіх дырэктыв.

Для бягучай работы група выбірае сакратара.

71. Партыйныя групы падпарадкоўваюцца адпаведным партарганізацыям (ЦК ВКП(б), ЦК компартыі Саюзнай рэспублікі, крайком, абком, акругком, гарком, райком).

Па ўсіх пытаннях групы абавязаны строга і няухільна кіравацца рашэннямі кіруючых партыйных органаў.

XII.

Меры спагнання за нарушэнне партыйнай дысцыпліны.

72. Захаванне адзінства партыі, бязлігасная барацьба з малейшымі спробамі двуручніцтва, фракцыйнай барацьбы і расколу, правядзенне партыйнай і дзяржаўнай дысцыпліны з яўляюцца першым абавязкам усіх членаў партыі і ўсіх партыйных арганізацый.

73. Пастановы партыйных і савецкіх цэнтраў павінны выконвацца быстра і дакладна. Невыкананне пастаноў, вышэйшых арганізацый і іншых праступкі, прызнаваныя злачыннымі грамадскай думкай партыі цягнуць за сабой для арганізацыі ганьбаванне і агульную перарэгістрацыю (ропуск арганізацыі); для асобных членаў партыі — тэм або іншы від ганьбавання (пастаноўкі на від, вымога і т. п.), публічнае ганьбаванне, часовае адстраненне ад адказнай партыйнай і савецкай работы, выключэнне з партыі, выключэнне з партыі з паведамленнем аб праступку адміністрацыйным і судовым уладам.

74. У выпадках парушэння партыйнай і дзяржаўнай дысцыпліны, адраджэння або дапушчэння двуручніцтва і фракцыйнасці з боку членаў ЦК ВКП(б), ЦК ВКП(б) мае права прымяняць да іх выключэнне з састава ЦК ВКП(б) і, як крайнюю меру, выключэнне з партыі.

Умоваю прымянення да членаў ЦК ВКП(б) і да кандыдатаў у члены ЦК ВКП(б) такой крайняй меры павінна быць скліканне пленума ЦК ВКП(б) з запрашэннем усіх кандыдатаў у члены ЦК ВКП(б). Калі такі агульны сход неабходна адказаў кіраўнікоў партыі двума трэцямі галасоў прызнае неабходным выключэнне члена ЦК ВКП(б) з састава ЦК ВКП(б) або з партыі, то такая мера павінна быць ажыццёўлена неадкладна.

XIII.

Грашовыя сродкі партыі.

75. Грашовыя сродкі партыі і яе арганізацый складаюцца з членскіх узносаў, даходаў ад прадпрыемстваў партыі і іншых наступленняў.

76. Штотомесачныя членскія ўзносы для членаў партыі і кандыдатаў устанаўліваюцца ў наступным размеры:

Атрымліваючыя зарплату		да 100 р. плацяць — 20 к.	
•	ад 101	• 150 р.	• 60 к.
•	• 151	• 200 р.	• 1 р.
•	• 201	• 250 р.	• 1 р. 50 к.
•	• 251	• 300 р.	• 2 р.
•	звыш 300	• 500 р.	• 2 р. 50 к.
•	• 400	•	• 3 р.

} заробтку

Размер членскіх узносаў для членаў партыі і кандыдатаў, не маючых цвёрдай зарплаты, вызначаецца ЦК ВКП(б).

77. Уступныя ўзносы быўца пры уступленні ў кандыдаты ў размеры 2% з атрымліваемай зароботнай платы.

Першае Мая—дзень міжнароднай пролетарскай салідарнасці

Свята Першага Мая—дзень міжнароднай пролетарскай салідарнасці—узнікла ў агні рэвалюцыйнай класавай барацьбы.

1-га мая 1886 года поўмільена рабочых горада Чыкаго (ЗША) абвясцілі ўсеагульную забастоўку, патрабуючы скараціць рабочы дзень. Над удзельнікамі забастоўкі была ўчынена жорсткая расправа. Некалькіх правадыроў забастовачнага руху ўлады прызварылі да кары смерцю, многа было раненых і забітых. У адказ на гэтую лютую расправу арганізаваныя рабочыя Амерыкі абвясцілі 1-ае Мая днём сваёй класавай барацьбы.

У ліпені 1889 года ў Парыжы I Кангрэс II Інтэрнацыянала падтрымаў прапанову амерыканскіх рабочых і прыняў рашэнне аб арганізацыі штогодна міжнароднай пролетарскай дэманстрацыі у дзень 1-га мая. У 1939 годзе спазняецца поўвека з часу Парыжскага кангрэса. За гэты час свет перажыў рад велізарнай важнасці падзей, класавых гістарычных змен. Але найвялікшай з усіх падзей не толькі для гэтага перыяда, але і для ўсёй гісторыі чалівецтва, з'яўляецца перамога рабочага класа Расіі ў Кастрычніку 1917 года. Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя разарвала іммірыяністычны ланцуг, развінула іматэрыянальную многамільённую Расію і паклала пачатак сусветнай пролетарскай рэвалюцыі.

Перамогу Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі падрыхтавала партыя большэвікоў. Над кіраванствам партыі Леніна—Сталіна рабочы клас, працоўныя масы нашай краіны зьвернулі самадзяржаўе і яго ўрад і стварылі першую у свеце сацыялістычную дзяржаву рабочых і сялян, якая ідзе сваёй выпрабаванай большэвіцкай дарогай да поўнай перамогі камунізма.

У 1918 годзе расійскі пролетарыят, ўпершыню ў сваёй гісторыі, святкаваў 1 Мая, як клас-пераможца, як пануючы клас. На першамайскіх сцягах начартаў ён лозунгі, якія заклікалі да стварэння ўзброеных сіл, да ўмацавання Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі абаронцы завасу вялікага Кастрычніка. З таго часу дзень 1 Мая праходзіць у нашай краіне пад лозунгамі, якія адлюстроўваюць асноўныя задачы, што стаяць перад рабочым класам і ўсім працоўным нашай радзімы. Яны дэманструюць сваю гатоўнасць да барацьбы за выкананне задач сацыялістычнай рэвалюцыі, сваю беззаветную адданасць партыі Леніна—Сталіна, адданасць справе рэвалюцыйнага пролетарскага інтэрнацыяналізма, справе міжнароднай пролетарскай рэвалюцыі.

Радасна і шчасліва сустракае народ нашай краіны вялікае свята праці, свята міжнароднай салідарнасці пролетарыята, бо шчасліва і

радасна жыццё мільёнаў людзей, упершыню ў гісторыі стаўшых кавалямі свайго шчасця. Першаманскія дэманстрацыі працоўных СССР—гэта дэманстрацыі велічы і непераможнасці нашай сацыялістычнай радзімы, краіны сапраўднага сацыялістычнага дэмакратызма; гэта—дэманстрацыі высокага маральна-палітычнага адзінства савецкага народа, несакрушальнай сувязі працоўных з партыяй Леніна—Сталіна.

Пад блакітным небам у гэтым годзе асабліва ўрачыста зааляюць пераможныя сцягі сацыялізма, бо гэта незвычайны год. Гэта год, у якім адбываўся ў сэрцы рэвалюцыі—Маскве—гістарычны XVIII зезд партыі Леніна—Сталіна, які выклікаў выключны уздым народных мас, стварыў небывалы яшчэ росквіт творчай ініцыятывы лепшых людзей нашай краіны—перадавых рабочых, калгаснікаў, савецкай інтэлігенцыі. Гэта год велізарных падзей, гераічных подзигаў, выдатных большавіцкіх спраў. Гэта год, калі народы СССР, аглядаючы прайздзены шлях перамог, рыхтуюцца да далейшых бітваў за набудову поўнага **комуністычнага грамадства ў сваёй краіне.**

Партыя Леніна—Сталіна, моцная жалезным адзінствам і згуртаванасцю сваіх радоў, узброеная рэвалюцыйнай тэорыяй марксізма-ленінізма, загартаваная ў баях, прымяла многанацыянальны савецкі народ да сусветна-гістарычных перамог.

Выступаючы перад сваімі выбаршчыкамі ў Вярхоўны Совет СССР, **таварыш Сталін гаварыў:**

«Год 10 таму назад можна было-б дыскутыраваць аб тым, ці можна ў нас будаваць сацыялізм ці не. Цяпер гэта ўжо не дыскусійнае пытанне. Цяпер гэта пытанне фактаў, пытанне жыцця, пытанне быту, які пранізвае ўсё жыццё народа. На нашых фабрыках і заводах працуюць без кантэкстаў. Кіруюць работай людзі з народа. Гэта і называецца ў нас сацыялізмам на справе. На нашых палях працуюць трыжнікі зямлі без памешчыкаў, без кулакў. Кіруюць работай людзі з народа. Гэта і называецца ў нас сацыялізмам у быту, гэта і называецца ў нас **свабодным сацыялістычным жыццём.**»

Узведзены ў нашай краіне велічны будынак сацыялізма працягваў перад усім светам, як яркі светач, як маяк для усіх прыпечаных. Сацыялізм, аб якім марылі пакаленні, стаў сапраўднасцю, ён узгадаў у быт савецкага народа, ён пранізвае ўсё наша жыццё. Годзі, што аддзяляюць нас ад XVII зезда Савяцкай партыі, напоўнены суровай бяспаснага барацьбы з ворагамі партыі і сацыялізма, з ворагамі нашага народа.

Транкілісты, бухарынцы і буржуазныя нацыяналісты доўгія гады змагаліся супроць набудовы сацыялізма ў нашай краіне. Наперакор ім, сацыялізм—першая фаза камунізма—ўжо ў асноўным набудаван у нашай краіне. Гэтыя здраднікі, абанкрочаныя, ператварыліся ў чаткова ў банду наёмных забойцаў і перанялі на службу да фашысцкіх разведак. Тэрорам, шантажом, дыверсіямі яны прабаваў спыніць пераможнае шэсце сацыялізма. Але злыя намеры іх разбіліся аб непахісную волю нашай партыі і народа, аб жалезную крывань нашых перамог. Ворагі і іх фашысцкія гаспадары пралічыліся. Многымільённы савецкі народ, цесна згуртаваны вакол партыі і яе Цэнтральнага Камітэта, вакол правадыра і геня працоўнага чалавецтва—таварыша Сталіна, няўхільна ідзе ўперад да новых бліскучых перамог, да **трыумфу камунізма.**

«Стаўка сусветнай буржуазіі біта і будзе біта таму, што на

баку абароны інтарэсаў рабочага класа і працоўных усяго свету стаць гени працоўнага чалавецтва таварыш Сталін» (Магільскі).

Мы ўступілі ў новую паласу развіцця і ня ўсіх парах ідзем да камунізма. Наша партыя прышла к свайму XVIII зезду як ніколі адзінай, маналітнай, цесна згуртаванай вакол свайго ленінска-сталінскага ЦК, вакол свайго настаўніка і прыхадзіра таварыша Сталіна, вернага працаўладальніка справы Леніна, нахніцеля, арганізатара і кіраўніка гераічнай барацьбы за камунізм.

XVIII гістарычны зезд Усесаюзнай камуністычнай партыі большасці адкрывае новую эпоху ў дзінці Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік. Краіна не дзіжылае дні небывалага палітычнага і творчага ўздыму.

Савецкі Саюз прыступае да вырашэння новых гіганцкіх задач у абставінах, калі капіталістычны свет уваінаў у паласу другой імперыялістычнай вайны. Магутным пражэктарам марксіска-ленінскага акадэму таварыш Сталін дэміну міжнароднае становішча Савецкага Саюза. Падчас пачатку XVIII і XVIII зездам партыі было для капіталістычных краін перыядам сур'ёзнейшых эканамічных і палітычных патрэб у, для Савецкага Саюза—перыядам няўхальнага росту і росквіту, далейшага эканамічнага і культурнага ўздыму.

Капіталістычныя краіны, тэнь выбраўшыся з дрэньвы эканамічнага крызіса 1929—1933 гг., трапілі ў новы, яшчэ больш цяжкі і жорсткі крызіс, бо сапраўды ідэя не ў мірны час. Агонь другой імперыялістычнай вайны ітхэ адымава па трох мацерыках і ахаву ўжо больш 500 мільёнаў людзей. Ізвясна знішчыла масы працоўнага насельніцтва. Ізвясна таварыш вайны і фронту, але мацеры напружваюцца міжнародна і адухнілі. Па дзельчачкі вайны прауюць скрыць свае агрэсіўныя мэты пад рознымі хітрымі і метрычнымі формамі «асей» і «трыкутнікаў», пад бруднай маскай хлусні і паклену. Яны заклочаюць «антыкамуністыцкі пакты», і шукіць «ціці» Комінтэрна ў пустынях Манголіі, у гарах Абісініі, у пушчах Іспанскага Марокко. Таварыш Сталін свайм жорсткім сарказмам ушчэнт разбурывае фашысцкія «геаметрычныя істражыні» і перад усім светам ускрыў сапраўдныя і славуты англа-французскі паптыкі «неумныніні», якая наспраме азначае пагубу фашысцкім агрэсарам, развізанне вайны.

Другая імперыялістычная вайна яшчэ не стала сусветнай, уселюднай. Яе вядуць пакуль што дзяржавы-агрэсары і перш за ўсё супроць інтарэсаў Англіі, Францыі, Злучаных Штатаў Амерыкі. Агрэсіўныя дзяржавы—гэтыя разбейнікі з вайсковой дарогі імянуцца ваперадзінь адзін другога ў ліхаманіі ўзброенага, као першаму ухапць масы капалак.

І толькі Савецкі Саюз адзіная краіна ў свеце, якая цярпа і няўхальна ідзе дзін палітыку міру, злучыла па ітчка якога сыходзіла і злучыла з савецка-сталінскай вайны ао пбудове сацыялізма.

Значэння палітыка Савецкага Саюза, таварыш таварыш Сталін у сваім дэкладзе, ясна і зразумела: «Мы стам за мір і ўзмацненне дэмакратыі сувязі з усімі краінамі, мы стам і будзем стаяць на гэтай пазіцыі, паколькі яны будучы трымання такіх да адносін і не будучы імкнуцца пачуць і таварыш ініцы краіны. Але мы не бамся на роз і гатовы адказаць два ім утварам на ўдэр папалымнікам вайны, і гэтыя яны таварыш нахліліць недатыкальнасць савецкіх граніц». Гэтая мудрая сталінская значэння палітыка здолее своечасова разглядзець і разбіць правакацыі нашых ворагаў.

Пад ігеняльным вадзіцельствам таварыша Сталіна—вялікага прадаўжальніка ленинскай справы—будуць ушчэнт разбіты ўсе спробы фашыстаў і іх прысепнікаў пасягнуць на радзіму камунізма, на сацыялістычную ачыну працоўных усяго свету. Савецкія патрысты нясуць на першаманскіх сцягах яркія лозунгі: будзем яшчэ болей мацаваць абаронную магутнасць радзімы, узбройваем навае тэхнікай Чырвоную Армію і Ваенна-Марскі Флот, множым і шырым рад і Асабістым.

У той час, калі ў капіталістычным свеце пачае фашысцкая рэакцыя, калі крызіс трывае і рве у лапаны капіталістычную эканоміку, калі фашызм цягне Еўропу да змроўных часоў сярэднявечча, калі нізючы еўрапейскія малыя краіны, напалджаючы крызавае юрэнскае пагромы ў Савецкім Саюзе дасягнулі небывалы росквіт сацыялістычнай народнай гаспадаркі, культуры, тэхнікі, умацоўваецца дружба брацкіх народаў, ствараецца база для далейшага эканамічнага і культурнага росквіту, паступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма, і гэта паказаў таварыш Сталін на XVIII Зездзе ў сваім гістарычным дакладзе, які з'яўляецца для ўсіх нас баявой праграмай дзеяння.

У выніку другой пяцігодкі сацыялістычная уласнасць на прыроды і сродкі вытворчасці канчаткова ўцвердзілася як непаміная аснова СССР. У параўнанні з даваенным часам выаа прамысловасць вырасла больш чым у 9 раз. Па выроўню тэхнікі і тэмпах развіцця наша індустрыя не ведае сабе роўнай у свеце. Па аб'ёму прадукцыі мы знялі першае месца ў Еўропе і другое ў свеце. Класавая структура нашага грамадства характарызуецца наявнасцю новага, вызваленага ад эксплуатацыі рабочага класа, класнага сялянства і новай, савецкай інтэлігенцыі.

Зараз цэнтральнай задачай для нас з'яўляецца дапамагчы і пераамагчы у эканамічных адносінах, г. зн. у вытворчасці на душу насельніцтва, галоўныя капіталістычныя краіны.

Мы ўступілі ў паласу паступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма, і перад намі пастаюць новыя палітычныя, дзяржаўныя і гаспадарчыя задачы, якія мудра аналізаваў і развіў таварыш Сталін у сваім гістарычным дакладзе. Развиваючы марксізм-ленінізм і зыходзячы з новых гістарычных умоў, таварыш Сталін распрацаваў і павоўнаму паставіў пытанне аб дзяржаве ў перыяд паступовага пераходу ад сацыялізма да камунізма. Ён даў нам разорнутую праграму пабудовы поўнага камуністычнага грамадства па умовах капіталістычнага акружэння. Раскрыўшы асновны характар, сутнасць і асаблівасці прондзеных нашай сацыялістычнай дзяржавай галоўных фаз развіцця, таварыш Сталін даказаў немінучасць і законмернасць змянення форм, метадаў і функцый нашай дзяржавы, якія абумоўліваюцца зменамі ў яе эканамічным, палітычным і культурным развіцці, а таксама зменамі ў міжнароднай сітуацыі.

«...Развіццё,—сказаў таварыш Сталін,—не можа спыніцца на гэтым. Мы ідем далей, уперад, да камунізма. Ці захаваецца ў нас дзяржава таксама і ў перыяд камунізма?

Так, захаваецца, калі не будзе ліквідавана капіталістычнае акружэнне, калі не будзе знішчана небяспека ваенных нападаў з боку. Пры гэтым зразумелі, што формы нашай дзяржавы зноў будуць зменены, у адпаведнасці са змяненнем унутранага і знешняга абстаноўкі.

Не, не захаваецца і аднаго, калі капіталістычнае акружэнне

будзе ліквідавана, калі яно будзе заменена акружэннем сацыялістычным».

Вось чаму мы павінны яшчэ вышэй узняць магутнасць і арганізаванасць саветскай дзяржавы. Не аб адміранні дзяржавы можа ісці гутарка, а аб яе ўсямерным умацаванні, каб пераможа адбіваць удары ворагаў, асабліва знешніх.

У сацыялістычнай дзяржаве няма процілегласці паміж грамадствам і дзяржавай, грамадствам і асобай. Сацыялістычная дзяржава—народная дзяржава ў поўным сэнсе гэтага слова. Роля і гістарычнае прызначэнне сацыялістычнай дзяржавы забяспечыць пераход да **кунізма, забяспечыць перамогу кунізма.**

Адна з важнейшых нашых гаспадарчых задач далейшы магутны рост прадукцыйнасці працы, далейшае развіццё і ўздым стаханавскага руху. Даць больш прадукцыі і высокай якасці, больш назапашвання сацыялістычнай дзяржаве, найбольш эфектыўна выкарыстаць нашы багачэйшыя рэзервы і грандыёзныя перавагі, закладзеныя у самай сістэме сацыялістычнай гаспадаркі.

Энергічна разгортваць сацыялістычную тэхніку, авалодаць рэвалюцыйнай тэорыяй марксізма-ленінізма, яшчэ вышэй узняць рэвалюцыйную пільнасць—вось лозунгі, якія глыбока праніклі ў нашу кіруючае жыццё. Мільёны працоўных падхвалілі вялікі пачын маскоўскіх металістаў пачаць сацыялістычнае спаборніцтва імені Трэціі Сталінскай Пяцігодкі. Заклік гэты нясецца з горада ў горад, з завода на завод, з цэха ў цэх. У гэты магутны рух уключаюцца мільёны, што з'яўляецца залогам перамог у Трэцій Сталінскай пяцігодцы.

Перамога сацыялізма ў СССР—перамога сацыялістычнага інтэрнацыяналізма. Яе значэнне для міжнароднага рабочага руху становіцца тым большым, калі ўспомніць, што апошнія годы яшчэ раз наглядна прадэманстравалі поўнае паражэнне праграмы, тактыкі і палітыкі II Інтэрнацыянала і яго лідэраў гэтых здраднікаў рабочай справы. Сацыял-наліцэйскія з II Інтэрнацыянала душылі пролетарскія рэвалюцыі ў сваіх краінах, грамілі рабочыя арганізацыі, расстрэльвалі рабочыя дэманстрацыі, расчышчаючы шлях і актыўна дапамагаючы **фашызму.**

Барацьба працоўных супроць фашызма і вайны, супроць капіталістычнага рабства з кожным годам набывае ўсё больш шырокі размах. Узмацняецца цяга працоўных да аб'яднання сваіх сіл, да ўтварэння адзінага пролетарскага фронту, адзінага народнага фронту барацьбы супроць фашызма. Французскія куністы, наперакор палітыцы Далад'е і прошукам рэакцыі, прадаўжаюць барацьбу за ўмацаванне народнага фронту ва Францыі. У Англіі ўзнімаецца магутная хваля пратэстаў супроць палітыкі зговару з агрэсарамі, якую праводзіць урад Чэмберлена. Рух за стварэнне адзінага антыфашысцкага фронту развіваецца і ў фашысцкіх краінах, у прыватнасці ў Германіі. Германскія рабочыя праводзяць сваё пролетарскае свята 1 Мая ў падполлі, высока ўзнімаючы чырвоны сцяг інтэрнацыянальнай пролетарскай салідарнасці. Скрозь і ўсюды павялічваецца рады абаронцаў свабоды і цывілізацыі, культуры і прагрэса. Шырыцца размах рэвалюцыйнага руху. **Ідэя штурму спее ў свядомасці мас.**

Куністы ва ўсіх краінах з'яўляюцца зараз адзінай партыяй свету, якая ўсімі сіламі і сродкамі змагаецца супроць фашысцкіх захватчыкаў. Куністычныя партыі заваёўваюць усё большы ўплыў народных мас, пашыраецца адзіны фронт для адпору фашысцкім агрэсарам.

Міжнародны пролетарыят не хоча ні рабства, ні вайны. Пад кіраўніцтвам Комінтэрна ён дабіваецца і дасягае, што сапраўдны мир, свабода, прагрэс, культура атрымаюць канчатковую перамогу над фашысцкім варварствам. Працоўныя ўсяго свету ўсе больш пераконваюцца ў тым, што адзіны шлях, які нясе шчасце і вызваленне чалавечтву,—гэта вялікі шлях камунізма, шлях Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна.

Да СССР—соцыялістычнай бацькаўшчыны працоўных ўсяго свету—звернуты любоўныя погляды ўсяго перадавога чалавечтва. Савецкі Саюз, як магутны маяк, асвятляе рэвалюцыйны шлях вызвалення народаў Еўропы, Азіі і Амерыкі ад капіталістычнага рабства. У перамогах і дасягненнях краіны Саветаў працоўныя капіталістычных краін чэрпаюць сілы для паспяховы барацьбы супроць крывавага фашызма.

У дзень 1 Мая рабочыя і працоўныя ўсяго свету будуць дэманстраваць сваю нянавісць да азіяцкага фашызма, нянавісць да капіталістычнага рабства, сваю рашучасць даць адпор падпальшчыкам вайны, сваю гатоўнасць грудзмі абараняць СССР—соцыялістычную бацькаўшчыну ўсяго свету.

Першамайская пераклічка 1939 года будзе новым довадам непарушнай інтэрнацыянальнай салідарнасці міжнароднага пролетарыята, які ідзе пад сцягам Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна ўперад—да перамогі сусветнай соцыялістычнай рэвалюцыі.

ПРЫКЛАДНЫ ПЛАН

вывучэння матэрыялаў XVIII з'езда ВКП(б)

(Для лекцый, дакладаў, гутарак і самастойнай работы).

I. Міжнароднае становішча Савецкага Саюза.

ТЭМА 1-я: Новы эканамічны крызіс у капіталістычных краінах. Абвастрэнне барацьбы за рынкі збыту, за крыніцы сыравіны, за новы перадзел свету.

Змяненні ў міжнароднай абстаноўцы за перыяд паміж XVII і XVIII з'ездамі ВКП(б). XVI зезд ВКП(б) аб сусветным эканамічным крызісе 1929 г. Аснова эканамічных крызісаў перавытворчасці, іх прычына ляжыць у самой сістэме капіталістычнай гаспадаркі. Агульны крызіс капіталізма і яго далейшае абвастрэнне. XVII з'езд ВКП(б) аб асаблівасцях эканамічнага крызіса 1929 г. Тав. Сталін аб дэпрэсіі, якая наступіла пасля крызіса 1929—1933 гг.—як аб дэпрэсіі асобага роду. Бліскучае апраўданне сталінскага прэгноза. Пачатак новага эканамічнага крызіса з другой палавіны 1937 года. Характэрная асаблівасць новага крызіса і яго адметныя рысы ад эканамічнага крызіса 1929—1933 гг. Крызіснае становішча капіталістычных краін за апошнія 5 год. Савецкі Саюз з'яўляецца адзінай краінай у свеце, якая не ведае крызісаў і прамысловасць якой увесь час ідзе ўверх.

Узмацненне беспрацоўя і пагоршэнне становішча ўсіх працоўных у капіталістычных краінах. Новы эканамічны крызіс прыводзіць да далейшага абвастрэння імперыялістычнай барацьбы. Блок трох агрэсіўных дзяржаў. Другая імперыялістычная вайна за новы перадзел свету.

ЛІТАРАТУРА:

- І. Сталін — Справаздачны даклад XVIII з'езду партыі (раздзел I, § 1).
І. Сталін — Справаздачны даклад XVI з'езду партыі („Пытанні ленынізма“, выд. 10, стар. 345—361).
І. Сталін — Справаздачны даклад XVII з'езду партыі („Пытанні ленынізма“, выд. 10, стар. 538—552).
Д. Мануільскі — Даклад на XVIII з'ездзе партыі (раздзел I). „Кароткі курс гісторыі ВКП(б)“ (стар. 316—320).

ТЭМА 2-я: Абвастрэнне міжнароднага палітычнага становішча, крушэнне пасляваеннай сістэмы мірных дагавораў, пачатак новай імперыялістычнай вайны.

Важнейшыя падзеі за апошнія пяць год, паклаўшыя пачатак новай імперыялістычнай вайне: захват Італіяй Абісініі, італа-германская інтэрвенцыя ў Іспаніі, японскае ўтаржэнне ў Паўночнай і Цэнтральнай Кітай, захват Аўстрыі і Чэхаславакіі Германіяй, перанясенне японскай агрэсіі ў Паўднёвы Кітай.

Агрэсіўныя дзяржавы апракінулі ўсю сістэму пасляваеннага мірнага рэжыму. Японія разарвала дагавор дзевяці дзяржаў. Разрыв Германіяй і Італіяй версальскага дагавора. Выхад з Лігі нацыяў 3-х агрэсіўных дзяржаў. Ваенны блок Германіі, Італіі і Японіі супроць інтарэсаў ЗША, Англіі і Францыі. «Трохвугольнік Берлін—Рым—Токію». «Антыкомінтэрнаўскі пакт» паміж Італіяй, Германіяй і Японіяй.

Сістэматычныя ўступкі неагрэсіўных краін агрэсіўным. Адмаўленне большасці неагрэсіўных краін і, перш за ўсё, Англіі і Францыі ад палітыкі калектыўнай безапаснасці і іх пераход на пазіцыю неўмяшання, на пазіцыю «нейтралітэта». Сапраўдныя карэнні пануючай цяпер палітыкі неўмяшання.

Шум, узняты англа-французскай і паўночна-амерыканскай прэсай па паводу Совецкай Украіны, меўшы сваёй мэтай уцягнуць у вайну Германію з Совецкім Саюзам.

ЛІТАРАТУРА:

- І. Сталін — Справаздачны даклад XVIII з'езду партыі (раздзел I, § 2).
- Д. Мануільскі — Даклад на XVIII з'ездзе партыі (раздзел II)
- М. Літвінаў — За мір супроць вайны (ОГІЗ, 1938 г.).
- Г. Дзімітраў — Адзіны фронт міжнароднага пролетарыята і народаў супроць фашызма (ОГІЗ, 1938 г.).

ТЭМА 3-я: Комуністычны рух у капіталістычных краінах.

Становішча кампартый у капіталістычных краінах. Авангарднае роля кампартый у рабочым руху. Германная барацьба іспанскага і кітанскага народаў супроць імпэрыялістычных даўжачых. Рух салідарнасці з іспанскім народам. Вайна ў Кітаі — самая сумная нацыянальна-вызваленчая вайна паказавала на краіны, якія ведаюць гісторыя Геранізм кампартый Іспаніі і Кітая ў барацьбе з фашысцкімі агрэсарамі. Фашызм гэта сцёг адкрытая тэрытарыялістычная дыктатура найбольш рэакцыйных, найбольш імпэрыялістычных, найбольш імперыялістычных элементаў фінансаванага капітала. Барацьба за стварэнне адзінага міжнароднага рабочага фронту. Адзіны антыфашысцкі народны фронт. Антыфашысцкі рух у капіталістычных краінах.

Рост уплыву камуністаў у професійным руху. Барацьба камуністычных партый супроць падлых ворагаў камуністычнага і рабочага руху — фашысцка-трацкісцкіх шпіёнаў і правакатараў.

Далейшыя задачы кампартый капіталістычных краін. Барацьба кампартый за стварэнне адзінага і народнага фронту, фронту міжнароднага.

роднага супраціўлення блоку фашысцкіх агрэсараў. Войны справядлівыя і несправядлівыя.

Дваццацігадовы шлях Комінтэрна — шлях барацьбы за соцыялістычную рэвалюцыю, за дыктатуру пролетарыята.

ЛІТАРАТУРА:

Д. Мануільскі — Даклад на XVIII з'ездзе партыі (раздзел II і III).

Г. Дзімітраў — Даклад на VI кангрэсе Комінтэрна (Партыдат, ЦК ВКП(б) 1930 г., стар. 69—70).

ТЭМА 4-я: Савецкі Саюз і капіталістычныя краіны.

Другая імперыялістычная вайна стварыла новую абстаноўку ў адносінах паміж краінамі. Парушэнне міжнародных дагавораў і абавязальстваў. Рост узбраення імперыялістычных дзяржаў. «Пачалі ўзбройвацца ўсе, ад малых да вялікіх дзяржаў, у тым ліку і перш за ўсе дзяржавы, якія праводзяць палітыку неумяшання» (Сталін).

Рост ваенных бюджэтаў капіталістычных дзяржаў. Падрыхтоўка вайны супроць Савецкага Саюза. СССР — аплот міру. Уступленне СССР у Лігу нацый. Заклучэнне дагавораў аб узаемнай дапамозе і аб ненападзенні. Падзеі ля возера Хасан. Умацаванне абароназдольнасці Савецкага Саюза. Разгром трацкісцка-бухарынскіх, пятакоўска-рыкаўскіх ішпенскіх дыверсійных банд. Узмацненне баявой гатоўнасці нашай Чырвонай Арміі; нашага Чырвонага Ваенна-Марскога Флота. Чырвоная Армія і Ваенна-Марскі Флот — гордасць большэвіцкай партыі і савецкага народа. Стварэнне інстытута ваенных камісараў. Ваенныя саветы ваенных акруг. Стварэнне Галоўнага Ваеннага Савета, у склад якога ўваходзіць таварыш Сталін.

Знешняя палітыка Савецкага Саюза. На што апіраецца Савецкі Саюз у сваёй знешняй палітыцы. Задачы партыі ў галіне знешняй палітыкі.

БССР — фарпост соцыялізма на заходняй мяжы з капіталістычным светам. Стварэнне ваенных аддзелаў у партарганах і нашы задачы ў справе ўмацавання абароназдольнасці СССР.

ЛІТАРАТУРА:

І. Сталін — Справаздачны даклад XVIII з'езду ВКП(б) (раздзел I, § 3).

К. Варашылаў — Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б).

Л. Мехліс — Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б).

II. Унутранае становішча Савецкага Саюза

ТЭМА 5-я: Пабеданоснае выкананне другой пяцігодкі і асноўныя задачы трэцяга пяцігадовага плана.

1. Палітычнае і гаспадарчае значэнне другой пяцігодкі.

Значэнне другой пяцігодкі. Далейшы ўздым народнай гаспадаркі, рост культуры, умацаванне палітычнай магутнасці краіны. Канчатковая ліквідацыя ўсіх эксплуатацыйскіх класаў і знішчэнне прычын, якія параджаюць эксплуатацыю. Ажыццяўленне ў асноўным

першай фазы камунізму і сацыялізму. Завяршэнне рэканструкцыі прамысловасці і земляробства на аснове новай сучаснай тэхнікі. Насычанасць прамысловасці і сельскай гаспадаркі сучаснай тэхнікай. Значэнне стаханавскага руху. Барацьба за ўмацаванне працоўнай дысцыпліны. Рост прадукцыйнасці працы. Стварэнне кадраў савецкай інтэлігенцыі. Барацьба з рэлігіяй і сававарожых элементаў. **Захаваў дзяржаўнай і калгаснай уласнасці.** Завяршэнне калектывізацыі сельскай гаспадаркі. Змяненне класавыя структуры савецкага грамадства. Умацаванне міратыпапатрыячнага адзінства і дружбы ўсіх народаў нашай краіны. Дэмакратызацыя патрыячнага жыцця СССР і стварэнне новай, Сталінскай Канстытуцыі. Рост патрыячнай актыўнасці працоўных СССР. Любоў да радзімы. Выхаваў працоўных у духу савецкага патрыятызму. «Умацоўваць сацыялістычную разведку і сістэматычна днамагаць ся і грамадства і карчаваць ворагаў народа» (Сталін).

2. Рост прамысловасці і сельскай гаспадаркі ў другой пяцігодцы.

а) **Рост прамысловасці.** Рост сацыялістычнай прамысловасці ў СССР. Гіганцкі ўздым прамысловасці Савецкага Саюза. Застой прамысловасці ў капіталістычных краінах. Тамны росту і тэхніка вытворчасці нашай прамысловасці займаюць першае месца ў свеце. **Прычыны адставання прамысловасці капіталістычных краін.**

Адставанне СССР у эканамічных адносінах — у вытворчасці тавараў на душу насельніцтва і яго прычыны. Нашы магчымасці дагнаць і перагнаць галоўнейшыя капіталістычныя краіны і ў эканамічных адносінах у бліжэйшыя 10—15 год.

б) **Рост і ўмацаванне сельскай гаспадаркі.** Умацаванне сацыялістычнага сектара сельскай гаспадаркі і гібель аднаасобнага. Узброенасць нашых калгасаў і саўгасаў трактарамі, камбайнамі і іншымі сельскагаспадарчымі машынамі. Тэхніка ў сельскай гаспадарцы былой царскай Расіі і ў капіталістычных краінах. Рост прадукцыі сельскай гаспадаркі ў СССР і разарэнне сялянскіх гаспадарак у капіталістычных краінах. Таварнасць калгаснай, саўгаснай вытворчасці ў параўнанні з аднаасобнай.

Перамяшчэнне базы таварнай вытворчасці зярна з Украіны ў РСФСР. Становішча жывёлагадоўлі: рост буйнай рагатай жывёлы і свіней і адставанне пагалоўя коней і авечак.

в) **Тавараабарот і транспарт.** Рост тавараабароту гандлёвай сеткі, калгаснага гандлю. Адмена картачнай сістэмы ў СССР. Увядзенне картак у фашысцкіх краінах. Работа транспарта: чыгуначнага, воднага, паветранага, аўта транспарта.

3. Уздым матэрыяльнага і культурнага ўзроўню працоўных СССР.

Паленненне матэрыяльнага становішча рабочых, сялян, інтэлігентных ў СССР. Разарэнне працоўных у капіталістычных краінах. Рост колькасці рабочых, служачых і фонда зароботнай платы ў Савецкім Саюзе. Павелічэнне беспрацоўя і скарачэнне зарплат у капіталістычных краінах.

Грашовыя і натуральныя даходы калгаснікаў. Разарэнне сялянства ў капіталістычных краінах. Дзяржаўныя асигнаванні на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы. Увядзенне усеагульнага абавязковага першапачатковага адукацыі. Рост навучаючыхся ў сярэдніх і вышэйшых навучальных установах. З'яўленне новай савецкай інтэлігенцыі.

4. Асноўныя задачы трэцяга пяцігадовага плана. Завяршэнне будаўніцтва бяскласавага сацыялістычнага грамадства і паступовы

пераход ад соцыялізма да камунізма. Перагінаць перадавыя капіталістычныя краіны і ў эканамічных адносінах. Перавага соцыялістычнай сістэмы перад капіталістычнай стварэ ўсе магчымасці для таго, каб перагінаць капіталістычныя краіны. Перамога нашых пяцігодак—перамога працоўных усяго свету. Партыя Леніна—Сталіна—правадыр і арганізатар лабудовы камунізма.

ЛІТАРАТУРА:

- В. Ленін — „Пагражаючая кітасграфіа і як з ёю змагацца“ (том XVI, стар. 15—192).
 І. Сталін — Справаздачны даклад на XVIII з'ездзе ВКП(б) (раздзел II).
 І. Сталін — Даклад аб праекце Канстытуцыі Саюза ССР (раздзел II і III).
 В. Молатаў — Даклад на XVIII з'ездзе ВКП(б) аб трэцім пяцігадовым плане (раздзелы I, II і V).
 Л. Кагановіч — Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б).
 А. Андрэеў — Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б).
 П. Панамарэнка — Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б).
 „Кароткі курс гісторыі ВКП(б)“ (стар. 320—326).
 Рэзалюцыя XVIII з'езда ВКП(б) па дакладу тав. Молатава аб трэцім пяцігадовым плане (раздзел I).
 Пастанова ЦК ВКП(б), СНК СССР і ВЦСПС аб мерапрыемствах па ўпарадкаванню працоўнай дысцыпліны.

ТЭМА 6-я: План далейшага ўздыму народнай гаспадаркі СССР у трэцяй пяцігодцы.

1. Соцыялістычная прамысловасць.

Далейшая індустрыялізацыя СССР, як залог яшчэ больш магутнага ўздыму ўсёй народнай гаспадаркі.

Аб'ём прадукцыі па ўсёй прамысловасці СССР к канцу трэцяй пяцігодкі. Неабходнасць больш хуткага росту цяжкай прамысловасці. Сярэдні гадавы прырост па цяжкай і лёгкай прамысловасці. Размер росту важнейшых галін: машынабудавання, жалезная, электрэнергетычная, хімічная, металургічная і т. д. Размяшчэнне прамысловасці—стварэнне новых прамысловых раёнаў («Другое Бакі», Далекі Усход і інш.). Барацьба з гігантаманіяй. Развіццё мясцовай прамысловасці і промкааперацыі. Пытанні электрыфікацыі пабудова невялікіх электрастанцый. Рост прадукцыі нацыі прыцы. Зніжэнне сабекошту прадукцыі. Удасканаленне тэхнікі вытворчасці. Развіццё чыгуначнага, воднага, наветранага і аўтагтранспарта і сувязі. Стварэнне рэзерваў. Перагінаць галоўнейшыя капіталістычныя краіны ў эканамічных адносінах.

2. Рост і ўмацаванне соцыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Аб'ём усяй прадукцыі сельскай гаспадаркі к канцу трэцяй пяцігодкі. Вытворчасць зярна—8 мільярдаў пудоў. Ураджаннясць—12—13 цэнтнераў. Збор тэхкультур. Рост жывёлагадоўлі. Стварэнне вакольных прамысловых цэнтраў бальбяна-гародніннай і жывёлагадоўчай баз. Унядрэнне палепшанага насення і правільных севаабаротаў. Завяршэнне комплекснай механізацыі сельскагаспадарчых работ. Далейшае ўмацаванне калгасаў. Умацаванне працоўнай дысцыпліны, разгортванне стаханаўскага руху. Значэнне Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі ў далейшым развіцці сельскай гаспадаркі.

3. Далеішае павышэнне матэрыяльнага і культурнага узроўню працоўных

Павеліченне народнага спажывання ў трэцяй пяцігодцы. Рост рыначных фондаў прамысловых і харчовых тавараў. Павеліченне дзяржаўных выдаткаў на культурна-бытавое абслугоўванне насельніцтва. Рост фондаў заробтнай платы рабочых і служачых. Павышэнне даходаў калгаснікаў. Ажыццяўленне ўсеагульнага сярэдняга адукацыі. Колькасць навучаючыхся, у тым ліку ў ВНУ і ВТУ.

Сетка культурных установок: театры, кино-театры, клубы, библиотeki и т. д. Ахова здароўя, Жыццёвае будаўніцтва, Таварнабарот, Народны даход. У гэтым культурнага будаўніцтва грабніць буйны крок уперэд у сфэры дзяляму культурна-тэхнічнага узроўню рабочага класа да ўзроўню работнікаў інжынерна-тэхнічнай працы.

ЛІТАРАТУРА:

- В. Ленін — „Як арганізаваць саборніцтва“ (т. XXII, стар. 158—167).
В. Ленін — „Аб кааперацыі“ (т. XXVII, стар. 391—397, выд. 1957 г.).
І. Сталін — Даклад ХІІІ з'езду ВКП(б) (раздзел II).
І. Сталін — Прамова на I Усесаюнным з'ездзе кінгаснікзў-ударнікзў („Пытанні ленинізма“, выд. 10, стар. 52—53).
І. Сталін — „Аб рабоце ў вёсцы“. („Пытанні ленинізма“, выд. 10, стар. 515—524).
В. Молатаў — Даклад ХVІІІ з'езду ВКП(б) аб трэцім пяцігадовым плане (раздзел III і IV).
Л. Кагановіч — Прамова на ХVІІІ з'ездзе ВКП(б).
А. Андрэеў — Прамова на ХVІІІ з'ездзе ВКП(б).
А. Мікаеян — Прамова на ХVІІІ з'ездзе ВКП(б).
Разалючэння ХVІІІ з'езду ВКП(б) па дакладу тав. Молатава (раздзел II, III і IV).

- В. Ленин — „Об кооперации“ (т. XXVII, стр. 391—397, изд. 1957 г.).

- І. Сталін . — Доклад X/III з'їзду ВКП(б) (розділ II).

1. Сталин —Промовз на I Уссурийскыа вездэ килгасикэу-ударникау
(„Пытаниэ ленинизма“, выд. 10, стар. 52, ...).

- І. Сталін — „Аб разоне ў вёсцы“. („Пытанні ленинізма“, выд. 10, стор. 515—524).

- В. Молаган** — Доклад XVIII съезду ВКП(б) об третьем пятигодичном плане (разделы III и IV).

- Л. Кавановіч —Промова на XVIII з'їзді ВКП(б).

- А. Андреев —Примов на XVIII з'езде ВКП(б).

- А. Мікаян — Промона на XVIII з'їзде В.С.П(б).

- Розглядаючи XVIII з'їзди ВКП(б) по докладу тав. Молотова (розділи II, III і IV).

III. Далеjšзе ўмацаванне ВКЛ(б)

ТЗМА 7-я: Доклад товарища Сталина—наиболее яркая иллюстрация полной победы генеральной линии нашей партии. Задачи ВКП(б) в области подбора кадров и организации партийной пропаганды.

Полная победа гитлеровских сил нашей партии. Утверждение советской системы, укрепление всех партийных дисциплин. Выкорчевание и уничтожение прогнивших бюрократско-буржуазных и буржуазно-националистических двурушников и шпионов—агентов фашизма. Палитическое и организационное укрепление партии. Победа над душителями нашей партии на всех вопросах партийной политики.

Меры патрыятычнай свядомасці партыі. Размыванне саставу партыі. Чыстка, правёрка і абмен партыйных дакументаў. Патрыятычнае якасці саставу нашай партыі. Размыванне арганізацыі. Наблюдение кіруючых органаў да нізавой работы.

Вучэнне таварышта Сталіна з'б'ядрэх. Падбор кадраў, іх вылучэнне, іх расстаньска. Правальна падбіраць кадры. Праводзіць курсы па спалучэнне старых і маладых работнікаў у галіне падбору кадраў.

«Цаніць кадры, як залаты фонд партыі і дзяржавы, даражыць імі, мець да іх павагу» (Сталін).

Задача—узяць поўнасьцю ў адны рукі справу падбору кадраў.

Партыйная прапаганда. Марксісцка-ленінскае выхаванне членаў партыі і партыйных кадраў. Задача партыйнай прапаганды—дана-магчы нашым кадрам усіх галін работы авалодаць марксісцка-ленінскай навукай аб законах развіцця грамадства. Выхад у свет «Кароткага курса гісторыі ВКП(б)» кладзе пачатак новаму размаху марксісцка-ленінскай прапаганды ў нашым краіне. Мерапрыемствы па ўстраненню недахопаў у галіне партыйнай прапаганды і палепшанне справы марксісцка-ленінскага выхавання членаў партыі і партыйных кадраў.

ЛІТАРАТУРА:

- І. Сталін —Справаздачны даклад XVIII з'езду ВКП(б) (раздзел III, §§ 1, 2, 3).
 І. Сталін —Даклад на Пленуме ЦК ВКП(б) 3 сакавіка 1937 г.
 І. Сталін —Даклад на Студзеньскім пленуме ЦК ВКП(б) 1938 г.
 А. Жданаў —Даклад на XVIII з'ездзе ВКП(б) (раздзел аб падборы кадраў і аб ліквідацыі тэарэтычнай і палітычнай адсталасці кадраў)
 Ем. Яраслаўскі—Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б).
 Пастанова ЦК ВКП(б) ад 14 лістапада 1933 года „Аб пастаноўцы партыйнай прапаганды ў сувязі з выпускам „Кароткага курса гісторыі ВКП(б)“.

ТЭМА 8-я: Арганізацыйныя пытанні партбудаўніцтва на XVIII з'ездзе партыі.

ВКП(б)—перадавы, арганізаваны атрад рабочага класа Саюза ССР, вышэйшая форма яго класавай арганізацыі. Статут ВКП(б)—непарушная аснова партыйнага будаўніцтва. Неабходнасць і законамернасць у цяперашніх умовах змянення статута ВКП(б). Змяненні ў статуте ВКП(б) адлюстравалі перамены, якія адбыліся за апошнія пяць год у Савецкай дзяржаве, у яе эканоміцы і класавай структуры.

Вучэнне таварыша Сталіна аб суадносінах паміж палітычнай лініяй і арганізацыйнай работай. Развіццё таварышам Сталіным ленінскага вучэння аб арганізацыйных асновах нашай партыі Статут ВКП(б)—увасабленне ленінска-сталінскіх арганізацыйных прынцыпаў будаўніцтва партыі.

Устанавленне адзіных умоў прыёму і гатовы кандыдзкі стаж для ўсіх прымаемых у партыю, незалежна ад прыналежнасці да рабочага класа, сялянства і інтэлігенцыі. Унясенне ў статут раздзела аб правах членаў партыі. Умацаванне ўнутрыпартыйнай дэмакратыі, узмацненне большэвідскай крытыкі і самакрытыкі, уздым актыўнасці членаў партыі. Адмена масовых чыстак. Усваенне і прызнанне праграмы партыі. Унутрыпартыйная дэмакратыя. Перабудова партапарата. Дапаўненне існуючай схемы цэнтральных органаў партыі новымі органамі—Усесаюзнай партыйнай канферэнцыяй. Змяненне характара дзейнасці Камісіі Партыйнага Кантроля. Задачы вытворчых і савецкіх першых партарганізацый Партыя і комсамол. Задачы комсомола, як даччына партыі. Узмацненне ролю камсамолу ў дзяржаўным і гаспадарчым будаўніцтве.

ЛІТАРАТУРА:

- В. Ленін — Прамова пры абмеркаванні статута партыі на II з'ездзе РСДРП (т. VI, стар. 31—33).
 І. Сталін — Справаздачы і даклад XVIII з'езду ВКП(б) (раздзел III, §§ 2 і 3).
 А. Жданаў — Даклад на XVIII з'ездзе ВКП(б).
 Рэзаліцыя XVIII з'езда ВКП(б) па дакладу тав. Жданава аб змяненні статута ВКП(б).
 „Правда“ ад 27 сакавіка 1939 г. „Статут партыі Леніна—Сталіна“ (перадавы артыкул).
 Статут ВКП(б), прыняты XVIII з'ездам ВКП(б).
 Прамова Леніна на III з'ездзе комсамола (т. XXX, стар. 403—417).

ТЭМА 9-я: Вучэнне Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна аб дзяржаве.

Пастаноўка пытання класікамі марксізма ў перыяд дэманічнага стыхнага капіталізма. Умовы ўзнікнення, развіцця і адмірання дзяржавы.

Абарона Леніным вучэння Маркса—Энгельса аб дзяржаве ад скажэння і апашлення яго ворагамі марксізма.

Далейшая распрацоўка Леніным пытання тэорыі дзяржавы ва ўмовах імперыялізма.

Эканамічныя асновы адмірання дзяржавы. Наша дзяржава адамрэтады, калі яна будзе не патрэбна.

Значэнне кнігі Леніна «Дзяржава і рэвалюцыя».

Далейшая распрацоўка таварышом Сталіным марксісцка-ленінскай тэорыі аб сацыялістычнай дзяржаве ва ўмовах капіталістычнага акружэння. Дзве галоўныя фазы ў развіцці сацыялістычнай дзяржавы. Асноўныя задачы і роля сацыялістычнай дзяржавы ў першы перыяд—падаўленне звергнутых класаў унутры краіны, абарона краіны ад нападу звонку і аднаўленне прамысловасці і сельскай гаспадаркі краіны.

Асноўныя задачы сацыялістычнай дзяржавы другога перыяду: арганізацыя сацыялістычнай гаспадаркі краіны, ліквідацыя апошніх рэштак капіталістычных элементаў, арганізацыя культуры і рэвалюцыі, арганізацыя ў поўнай меры сучаснай арміі для абароны краіны. Асноўная задача нашай дзяржавы ўнутры краіны заключаецца ў мірнай гаспадарчэ-арганізатарскай і культурна-выхавальнай рабоце «Што датычыць нашай арміі, карных органаў і разнакты, то яны сваям вострым звергнуты ўжо не ва ўнутр краіны, а на-за-гую, супраць знешніх ворагаў» (Сталін).

Неабходнасць захавання і ўмацавання дзяржавы пры камунізме ва ўмовах капіталістычнага акружэння. Барыс Сталінскае «тэорыя» адмірання дзяржавы ва ўмовах капіталістычнага акружэння.

ЛІТАРАТУРА:

- В. Ленін — „Дзяржава і рэвалюцыя“ (т. XXI, стар. 365—455).
 В. Ленін — „Аб дзяржаве“. Лекцыя ў Свердлоўскім універсітэце (т. XXIV, стар. 362—377).
 І. Сталін — Справаздачы і даклад XVIII з'езду ВКП(б) (раздзел III, § 4).
 М. Калінін — Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б).
 Міцін — Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б) („Правда“ ад 23 III 1939 г.).

ТЭМА 10-я: Соцыялістычная інтэлігенцыя і яе роля ў барацьбе за пабудову камунізма.

Інтэлігенцыя ў стары, дэрэволюцыйны час. Як мяняўся у савецкай краіне састаў і ўсе соцыялістычнае аблічча інтэлігенцыі. Прынцыповае адрозненне новай, соцыялістычнай інтэлігенцыі ад старой, буржуазнай інтэлігенцыі. Становішча і роля інтэлігенцыі ў буржуазным і соцыялістычным грамадствах. Барацьба з вяржымі поглядамі на савецкую інтэлігенцыю. «Мы хочам зрабіць рабочых і ўсіх сялян культурнымі і адукаванымі, і мы зробім гэта з часам» (Сталін). Неабходнасць выхавання савецкай інтэлігенцыі ў духу марксізма-ленінізма.

ЛІТАРАТУРА:

- І. Сталін — Старажытны даклад XVIII з'езду ВКП(б) (раздзел III, § 4)
- І. Сталін — Даклад аб працы Канстытуцыі (раздзел II).
Пастанова ЦК ВКП(б) «Аб настановах партыйнай прапаганды у сувязі з выпускам „Кароткага курса гісторыі ВКП(б)».
- В. Молатаў — Даклад на XVIII з'ездзе ВКП(б) (раздзел IV).
„Спутнік агітатора“ № 23—Хто з'яўляецца інтэлігентам (адказы на пытанні чытачоў).
- Ем. Яраслаўскі — Аб старой і новай інтэлігенцыі. („Правда“ за 12 красавіка 1939 г.).

ТЭМА 11-я: XVIII з'езд ВКП(б)—з'езд сусветна-гістарычных перамог соцыялізма.

Сусветна-гістарычнае значэнне XVIII з'езда ВКП(б) і даклад таварыша Сталіна XVIII з'езд ВКП(б) увондзе ў гісторыю, як з'езд, які вызначыў велічы і пераможны шлях пераходу ад соцыялізма да камунізма.

Даклад таварыша Сталіна — знамянальны дакумент нашай эпохі, узор марксісцка-ленінскага аналізу шляху, які прайшлі партыя і савецкі народ за пяць год пасля XVII з'езда ВКП(б). Сталінская праграма далейшага, яшчэ больш магутнага ўздыму народнай гаспадаркі, культуры, абароназдольнасці і добрабыту народаў Савецкага Саюза у трэцім пяцігоддзі.

Трэцяя сталінская пяцігодка — рашаючы этап у выкананні асноўнай эканамічнай задачы СССР. Усесаюзнае соцыялістычнае спарніцтва імя Трэцяй Сталінскай Пяцігодкі.

Задаткі умацавання абароннай магутнасці Савецкага Саюза і умацавання інтэрнацыянальных сувязей рабочня класа СССР з рабочым класам капіталістычных краін. Нашы поспехі ўзнікаюць дух рабочага класа капіталістычных краін, умацоваюць у ім веру ў свае сілы, кіруюць на рашучую барацьбу пад сцягам Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна за вызваленне ад капіталістычнага рабства.

Выбары цэнтральных органаў партыі на з'ездзе — найярчэйшая ілюстрацыя аднаго з магутнейшых партыі Ленін — Сталін. Партыя пад кіраваннем таварыша Сталіна разграміла ворагаў народа — франкістаў і бухарынцаў, тым самым умацаваўшы свае рады.

Даклад таварыша Сталіна — каштоўнейшы ўклад у скарбніцу большызма, ўзбагачэнне гісторыі марксізма-ленінізма новымі пала-

жэннямі і вывадамі аб будаўніцтве камуністычнага грамадства ва ўмовах капіталістычнага акружэння. Згуртаванне працоўных мас Савецкага Саюза вакол партыі большэвікоў, вакол правадыра народаў таварыша Сталіна—залог далейшых поспехаў, залог руху ўперад для заваёвы новых перамог камунізма.

Пад сцягам Леніна—Сталіна ўперад, да поўнага трыумфу камунізма!

ЛІТАРАТУРА:

І. Сталін	—Справаздачны даклад на XVIII з'ездзе ВКП(б)
В. Молатаў	—Даклад на XVIII з'ездзе ВКП(б).
А. Жданаў	—Даклад на XVIII з'ездзе ВКП(б).
К. Варашылаў	—Прамова на XVIII з'ездзе ВКП(б).
„Правда“	перадавы артыкул ад 22/III „Уперад да камунізма“.

Уп. Галоўлітбела № 270
Тыраж 9650 экз.
380.160 друк. зн. (8¹/₄ арк.)
Здана ў набор 3/IV—39 г.
Падпісана да друку 20/IV—39 г.

РЭДКАЛІГІЯ.

Друкарня імя Сталіна, Менск, Дом Друку. Зак. № 444.

2

48

ЦАНА 40 кап.

МОСКВА
УЛ. ФРУНЗЕ 11
БИБ. РЕ. АКАДЕМ.

00000001388904

Прадаўжаецца падпіска на 1939 год
на тэарэтычны і палітычны журнал ЦК КП(б)Б

Большэвік Беларусі

Год выдання 13

Выходзіць адзін раз у месяц

„Большэвік Беларусі“ разлічан

на шырокі партыйны і комсамольскі актыў, на партыйныя і непартыйныя кадры савецкай інтэлігенцыі.

„Большэвік Беларусі“ ставіць

сваёй задачай аказанне дапамогі таварышам, якія працуюць над вывучэннем тэорыі марксізма-ленінізма, у першую чаргу над вывучэннем „Кароткага курса гісторыі ВКП(б)“.

„Большэвік Беларусі“ змяшчае

галоўным чынам тэарэтычныя артыкулы па пытаннях марксізма-ленінізма, а таксама публікуе на сваіх старонках кансультацыі, адказы чытачам па пытаннях марксізма-ленінізма і метадычныя ўказанні таварышам, якія вывучаюць гісторыю ВКП(б).

„Большэвік Беларусі“ асвятляе

вопыт большэвіцкай прапаганды (самастойная работа над вывучэннем „Кароткага курса гісторыі ВКП(б)“ і твораў Маркса-Энгельса-Леніна-Сталіна, лекцыі лепшых прапагандыстаў, вопыт іх работы і т. д.), а таксама вопыт і практыку работы партыйных і савецкіх арганізацый, пытанні сацыялістычнага будаўніцтва, бягучай палітыкі і міжнароднага жыцця.

падпісная цана:

На 12 мес. . . . 4 р. 80 к.
„ 6 „ 2 р. 40 к.
„ 3 „ 1 р. 20 к.
„ 1 „ 40 к.

падпіска прымаецца:

штомесечна ўсім райбюро „Союзпечати“, упаўнаважанымі па друку на прадпрыемствах, усімі паштовымі аддзяленнямі і пісьманосцамі.

Адрас рэдакцыі: Менск, вул. Карла Маркса, памяшканне Парткурсаў пры ЦК КП(б)Б, пакой 13. Тэлефоны: намрэдактара—комутатар 20-000, даб. 271; агульны—24-887.

УВАГА!

Па ўсіх пытаннях падпіскі і распаўсюджвання журнала ЦК КП(б)Б „Большэвік Беларусі“ належыць звяртацца ў выдавецтва ЦК КП(б)Б „Звязда“ (Менск, Савецкая, 63).